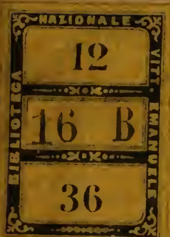
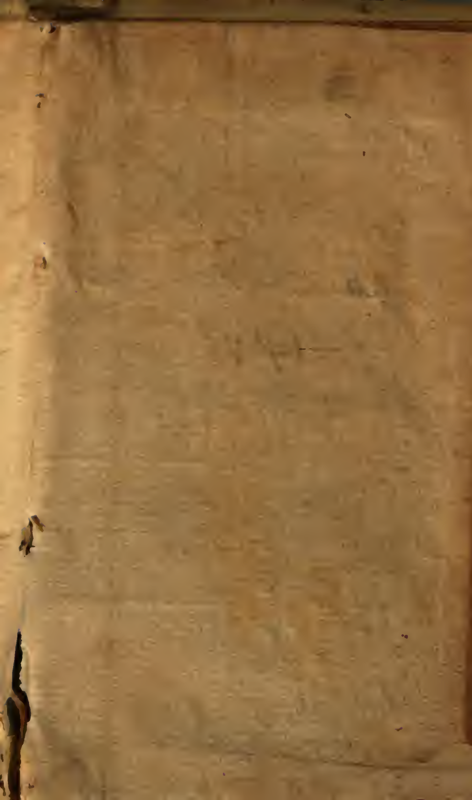

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
12
16 B
36

JOHANNIS JONSTONI,

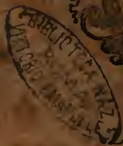
DOCTORIS MEDICI

NOTITIA REGNI VEGETABILIS

Seu

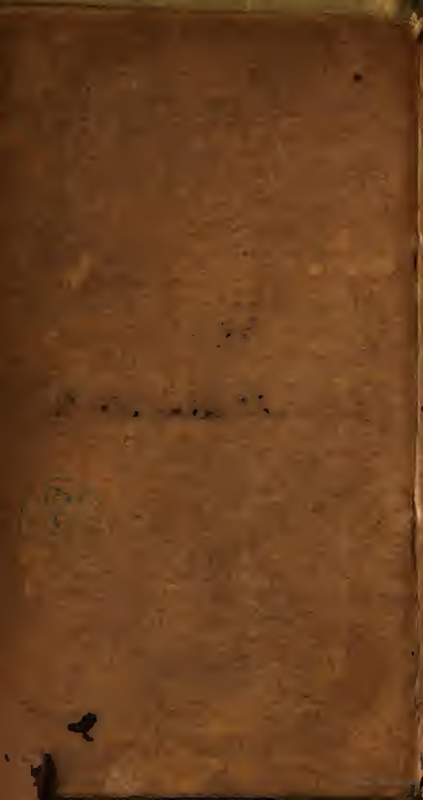
Plantarum à veteribus observatarum, cum Synonymis Græcis & Latinis, obscurioribusq; differentiis in suas classes redacta series.

LIPSIÆ,
[illegible] VITI JACOBI DRE-
SCHERI, Bibliop. Uratisl.
Typis [illegible]
ANNO M. DC. LXI.

Nobilissimis, & Excellentissimis Medicinæ Doctoribus, Archiatris, & Professoribus,

JOHANNI MICHAELIS, Celsissimi Principis Saxo-Altenburgici Archiatro, Therapeutices P. P. Facult. Med. Decano perpetuo, Utriusq; Principum Collegii Collegiato, & Acad. Lips. Decemviro.

JOHANNI SCHRODERO, Practico felicissimo, Poliatro & Physico Francofurti ad Mœnum primario meritissimoq;.

JOHANNI ANTONIDAE *van der* LINDEN, in Acad. Lugduno-Batava Professori.

LEONARDO URSINO, Physiol. P. P. Collegii Med. Lips. & Norimb. Assessori, Acad. Lips. Botanico,

Amicis integerrimis

Hoc qvicqvid est opellæ, amicitiæ tesseram addicit, & in templo Mnemosynes suspendit

J. JONSTONIUS, Doctor.

PROLEGOMENA.

NOtitia regni Vegetabilis, qvē titulum à *Notitia Utriusq; Imperii* ab Alciato primùm edita, à Pancirolli notis illustrata, mutuati sumus, nihil aliud est qvàm Plātarum seu stirpium, qvæ à veteribus observatæ fuerunt, ἀπαριθμήσεις, inventarium & rationarium. Qvia verò istæ corpore & anima constant, corpus vero partibus etiam suis, tàm *solidis* qvàm *liquidis*, seu istæ *simplices* seu *composita*, instructū est, (proprias sub suis speciebus dedimus) & in diversas *species* abeunt: ideò & istorum enumeratio, προλεγομένων loco præmittenda est, additis simul speciebus.

1. *Partes solidæ simplices* quæ [illegible] in animalibus simi- [illegible] denominantur, sunt *Caro* in qua aliquando *pulpa*, [illegible], *Membrana*, *Cutis* [illegible] in omnes dimēsiones [illegible] potest, totumq; ex hac [illegible] quibus est, [illegible] sine venis aliquā- [illegible] & tenui cō- [illegible] *pulmonum* [illegible]go, 2. [illegible] continuum & fissile [illegible] in longitudinem sine ad- [illegible] propagines e- [illegible] in abietis & palmæ [illegible] conspicitur; extra in [illegible] 4. *Vena* can- [illegible] longa & cava, in ra- [illegible], humoremque [illegible] 5. *Membrana* [illegible] cu- [illegible] integitur.

[illegible] *partibus solidis compo-* [illegible] *Radix* & [illegible]

anniversariæ *folia*, *flores* & *fructus* censentur.

1 *Radix* fundamentum stirpis & venter est, cortice, fibris & medulla instructa. In qvibusdam capitis, cervicis, loricæ, ventris, caudæ, nuclei, bulci, tuberis, & tori occurrũt voces. *Geniculata* notis protuberã. tibq modicò intervallò distinguuntur. *Cirrata* brachia polyporũ mẽtiũtur seu cirros. Ὀρχοειδεῖς testiculos. *Vivaciores* qvibusdam sui superficie. *Vetustate* minui, falsum. Ἐπιπολαίοις per summa cespitum decurrunt, flexuosô vel rectè meatu. Sunt qvæ ex parte qva caulis emergit, eminent. *Cancellatæ* κεκαρτωμένα, oleæ. *Admorsæ*, succisæ. Ὀδοντοειδεῖς dentariæ. *Lignosæ*, Nerio. *Squamosa* lilio; φλοιώδης cœpis. *Nulla* visco.

1. Partes solidæ simplices qvæ à partium in animalibus similitudine denominantur, sunt *Caro* in qva aliqvando *pulpa*, *Nervus*, *Vena*, *Membrana*, *Cutis*

1. *Caro* in omnes dimēsiones dividi potest, totumq; ex hac corpus fico. 2. *Pulpa* qvibus est, fissibilis illa, sine venis aliqvādo, mero stamine & tenui cōstat, *transversim pectinata*, sago. 3. *Nervus* continuum & fissile qvid in lōgitudinem sine adnatis, nullasqve propagines edit. *Intus* in abietis & palmæ caudice conspicitur; extra in plantagine extat. 4. *Vena* candidior, oblonga & cava, in ramulos finditur, humoremqve continet. 5. *Membranâ* seu cute caro tāqv ā veste integitur.

II. Ex *partibus solidis compositis* perpetuæ *Radix* & *Scapus*; an-

anniverſariæ *folia*, *flores* & *fructus* cenſentur.

1. *Radix* fundamentum ſtirpis & venter eſt, cortice, fibris & medullâ inſtructa. In qvibusdam capitis, cervicis, loricæ, ventris, caudæ, nuclei, bulbi, tuberis, & tori occurrũt voces. *Geniculatæ* nodis protuberãtibus modicô intervallô diſtingvuntur. *Cirratæ* brachia polyporũ mẽtiũtur ſeu cirros. Ὀρχιδώδεις teſticulos. *Vivaciores* qvibusdam ſui ſuperficie. *Vetuſtate* minui, falſum. Βλαστικώτεραι per ſumma ceſpitum decurrunt, flexuosô vel rectè meatû. Sunt qvæ ex parte qva caulis emergit, eminent. *Cancellatæ* κεκαρφωμέναι, oleæ. *Adnorſæ*, ſucciſæ. Ὀδοντοειδεῖς dentariæ. *Lignoſæ*, Nerio. *Sqvamoſæ* lilio; φλοιώδεις cœpis. *Nulla* viſco.

I. *Partes solidæ simplices* qvæ à partium in animalibus similitudine denominantur, sunt *Caro* in qva aliqvando *pulpa*, *Nervus*, *Vena*, *Membrana*, *Cutis*

1. *Caro* in omnes dimẽsiones dividi potest, totumq; ex hac corpus fico. 2. *Pulpa* qvibus est, fissibilis illa, sine venis aliqvãdo, mero stamine & tenui cõstat, *transversim pectinata*, sago. 3. *Nervus* continuum & fissile qvid in lõgitudinem sine adnatis, nullasqve propagines edit. *Intus* in abietis & palmæ caudice conspicitur; extra in plantagine extat. 4. *Vena* candidior, oblonga & cava, in ramulos finditur, humoremqve continet. 5. *Membranâ* seu cute caro tãqv ã veste integitur.

II. Ex *partibus solidis compositis* perpetuæ *Radix* & *Scapus*;

anniverſariæ *folia*, *flores* & *fructus* cenſentur.

1. *Radix* fundamentum ſtirpis & venter eſt, cortice, fibris & medulla inſtructa. In qvibusdam capitis, cervicis, loricæ, ventris, caudæ, nuclei, bulci, tuberis, & tori occurrũt voces. *Geniculatæ* notis protuberãtibusq́ modicô intervallo diſtinguuntur. *Cirratæ* brachia polyporũ mẽtiũtur ſeu cirros. Ὀρχεοειδεῖς teſticulos. *Vivaciores* qvibusdam ſui ſuperficie. *Vetuſtate* minui, falſum. Ἐπιπολαῖοι per ſumma ceſpitum decurrunt, flexuosô vel rectè meatû. Sunt qvæ ex parte qva caulis emergit, eminent. *Cancellatæ* κεκαρκινωμέναι, oleæ. *Admorſæ*, ſuccisæ. Ὀδοντοειδεῖς, dentariæ. *Lignoſæ*, Nerio. *Squamoſæ* lilio; φλοιώδεις cœpis. *Nullæ* viſco.

I. *Partes solidæ simplices* qvæ à partium in animalibus similitudine denominantur, sunt *Caro* in qva aliqvando *pulpa*, *Nervus*, *Vena*, *Membrana*, *Cutis*

1. *Caro* in omnes dimẽsiones dividi poteſt, totumq; ex hac corpus fico. 2. *Pulpa* qvibus eſt, fiſsibilis illa, ſine venis aliqvãdo, mero ſtamine & tenui cõſtat, *transversim pectinata*, ſago. 3. *Nervus* continuum & fisſile qvid in lõgitudinem ſine adnatis, nullasqve propagines edit. *Intus* in abietis & palmæ caudice conſpicitur; extra in plantagine extat. 4. *Vena* candidior, oblonga & cava, in ramulos finditur, humoremqve continet. 5. *Membranâ* ſeu cute caro tãqv ã veſte integitur.

II. Ex *partibus solidis compositis* perpetuæ *Radix* & *Scapus*;

anniverſariæ *folia*, *flores* & *fru-ctus* cenſentur.

1. *Radix* fundamentum ſtirpis & venter eſt, cortice, fibris & medullà inſtructa. In qvibusdam capitis, cervicis, loricæ, ventris, caudæ, nuclei, bulci, tuberis, & tori occurrūt voces. *Geniculatæ* notis protuberātib9 modicò intervallò diſtingvuntur. *Cirratæ* brachia polyporū mētiūtur ſeu cirros. ὀρχιώδεις testiculos. *Vivaciores* qvibusdam ſui ſuperficie. *Vetuſtate* minui, falſum. [illegible] per ſumma ceſpitum decurrunt, flexuosò vel rectè meatù. Sunt qvæ ex parte qva caulis emergit, eminent. *Cancellatæ* [illegible], oleæ. *Admorſæ*, ſuccifæ. ὀδοντοειδῆ, dentariæ. *Lignoſæ*, Nerio. *Squamoſæ* lilio; φλοιώδης cœpis. *Nulla* viſco,

I. *Partes solidæ simplices* qvæ à partium in animalibus similitudine denominantur, sunt *Caro* in qva aliqvando *pulpa*, *Nervus*, *Vena*, *Membrana*, *Cutis*

1. *Caro* in omnes dimẽsiones dividi potest, totumq; ex hac corpus fico. 2. *Pulpa* qvibus est, fissibilis illa, sine venis aliqvãdo, mero stamine & tenui cõstat, *transversim pectinata*, sago. 3. *Nervus* continuum & fissile qvid in lõgitudinem sine adnatis, nullasqve propagines edit. *Intus* in abietis & palmæ caudice conspicitur; extra in plantagine extat. 4. *Vena* candidior, oblonga & cava, in ramulos finditur, humoremqve continet. 5. *Membranâ* seu cute caro tãqv ã veste integitur.

II. Ex *partibus solidis compositis* perpetuæ *Radix* & *Scapus*; an-

anniverſariæ *folia*, *flores* & *fructus* cenſentur.

1. *Radix* fundamentum ſtirpis & venter eſt, cortice, fibris & medullâ inſtructa. In qvibusdam capitis, cervicis, loricæ, ventris, caudæ, nuclei, bulci, tuberis, & tori occurrũt voces. *Geniculatæ* notis protuberãtib9 modicô intervallo diſtinguuntur. *Cirratæ* brãchia polyporũ mẽtiũtur ſeu cirros. Ὀρχιώδεις teſticulos. *Vivaciores* qvibusdam ſui ſuperficie. *Vetuſtate* minui, falſum. [illegible] per ſumma ceſpitum decurrunt, flexuosô vel rectè meatû. Sunt qvæ ex parte qvâ caulis emergit, eminent. *Cancellatæ* κεκαγκελλωμέναι, oleæ. *Admorſæ*, ſucciſæ. Ὀδοντοειδεῖς dentariæ. *Lignoſæ*, Nerio. *Squamoſæ* lilio; φλοιώδεις cœpis. *Nulla* viſco.

2. *Scapus* à radice assurgit supra terram, alimentumqve excipit: In arboribus & fruticibus dicitur *Caudex*; cum frondibus *ſtipes*; in herbis *caulis*, in frumentaceis *culmus* & *colliculus*; in aliis *ferulæ*, *ſurculi*, *virgæ*, *vincinis*, *ſarmenti*, *thyrſi*, *ſtipulæ*, *ſtraminis* venit titulis. In eo habes 1. *Truncum*, qvi pars inferior, qvæ validius ſidit, ramisq; exuitur. 2. *Corticem*, qvi extima cruſta eſt, carnoſus, membranoſus &c. in ſenecta rugoſior, inter qvem & lignum alimentum defertur; qviqve ſi velut ambiens membrana cingat, *Tunica* dicitur, ut pars illa qvæ presſius & interius ligno adhæret, *Liber*, at *Corium* ſtatumē qvoddam crasſius, cui & aliud ſubeſſe poteſt, nominatur à doctis 3. *Lignum*, fisſile & durū

arbo-

arboris corpus, qvod in longitudiné fluctuatur, ficciq illis, qvæ fructus magis alternant, *carnosum* qvæ minus. Cujus fragmenta seu assulæ in qvæ dissilit *Schidia* vel *Schediæ*, qvod serrâ deteritur, *Scobis*, *lanugo*, & *serrago*. 4. *Alburnum* seu *Adipes*, proxima ligno pars, à calore ita dicta, eaqve mollis ac pessima, etiam in robore facile putrescens, & teredini obnoxia caro arga. 5. Subest huic *caro* cui *ossa* id est materiæ tortæ qvandoqve nodisqve concisæ, optimum; in nonnullis *pulpæ* fissibiles, in qvibus pectines seu linearum tractus in longũ excurrentes, aliqvando transversi, sine venis, meró stamine & tenui maximé fissilibus; in iis vero, qvibus nec vena nec pulpa, qvodam callô carnis in

ſe convoluto, *Tubera*, ſicut ſunt in carne glandia. 6. *Matrix* ſeu *Cor* in medio reſidet, ferrea nō. nullis, nulla illis qvæ tota oſſa, in fungoſis *medulla* dicitur. 2. Foris ſunt *Nodi* verrucarum inſtar, qvia non germinãt cœci. *Rami* arboris brachia, & unde exeunt *ſcamna*. Ab arbore dejectus *Ramale* dicitur, cum frōdibꝰ decerptus Termes, exilior teneriorqve, *ſurculus*, germen, *Turio*; novellus qvi ad inſerendum inſpicatur, *inſitum*, *calamus*, & ſurculus: palma uni cum fructibus revulſus, *Spadix*, cum foliis virens, *frons*, *Stolones* colliculorum ſunt ſoboles, & inutilis è radibus fructificatio, qvi juxta caudices erumpunt, & plantati vivunt. 8. Huc & ab humanis partibus denominata veniunt, *Vertex* qvod & *faſtigi-*

ſtigium & *cacumen*, qvod à radice longiſſimè diſtat, ut *Crux* qvod proximum eſt pedi, *oculus* à qvo inoculationis nomē, nemoroſus, comoſus: Coma enim qvicqvid hilari venuſtate crinium modô ſummum ramorum exornat. Cavus inter caulem & ramulos anfractus, *Alæ*, unde & ſinuatim novâ proſilit ſoboles. Angulus in qvem coivere in utrumqve complexu *Sinus*. Partes in nodos qvaſi extuberantes *Articuli* & *Genicula*: inter artus & genicula medium, *Internodium*. Partes craſſiores nodis conglobatæ, in qvæ internodiorum extrema coeũt, *Vertebræ*: Unde laterales funduntur rami aut utrinqve in ordinem digeſti prodeunt, *Latera*. Teretes & oblongæ inqve capilli

 mo-

modum extenuatæ partes, *Capillamenta*; & si contorta crispentur, *Cirri*. Delicatiores à prima pullulatione scaporum colliculos *Cymata*, radiatas in orbem *comas*, coactaq; in fasces cacumina, *Muscaria* vocant.

3. *Folia* ex crassiore & crudiore succo proveniunt, plantasqve vestiunt & ornant, decidua plerisq;, haud paucis æterni viroris, capillata, peltata, ensiformia, aculeata, maculosa, perforata, & in qvibusdam labra, fascias, cymbas, galeros, rotas, sagittas, cristas, lunam &c. referentia. Observare in iis licet *lacinias*, *crenas*, seu *strias*, *dentes*, *pinnas*, *auriculas*, *costas*, *pediculos* deniqve seu *stylos* & *petiolos*, qvibus insident. Rejectamenta caducorum *quisquilia*

4. *Flores* pleni veris judicii, &

anni renaſcentis,gaudiumqve arborum. Tunc enim ſe alias qvam ſunt oſtendunt: tunc variis colorum picturis in certamen uſqve luxuriant, illiq; galeati,calcariformes,lanuginei,foliati cucullati, tabuloſi, acinoſi, pileati, qviqve nolas, cyathos, tubas, favos, columbas, papiliones, oculos, arcus, culices,flagella,flabella exprimunt. Conſtant *extra* pediculis, calyce, qvi ſi cavus, theca; *intra* foliis; in qvibus ungves, ſtamina, in qvibus apices & ſtyli. Dependet à pediculis. *Calyce* primum continetur, & fœtus clauditur. *Stamina* ex intimo floris ſinu è calyce erumpunt. *Apices* ſtaminum ſummo inſident. Imæ foliorũ partes *Ungves* magna ex parte decolores. Pedamentum qvã-

doq; & ejus & ſeminis in plures digeſtum pediculos, *Umbella* eſt. Racemus orbicularis ex cauliculi ſummo ſe diffundẽs, multis in orbem petiolis circumactis, in qvorum extremo ſinguli flores, *Corymbus*. Circinatus florum ambitus, qvi colliculos coronat *Verticillum*; rotudum in qvo ſtipantur, ut in bellide videre eſt, *Diſcus*. Capiti ſimile cui inſident, *Capitellum*.

5. *Fructuum* nomine illud intelligo qvod præter ſemen arbores & herbæ ferũt, in qvo & ipſum ſemen qvaſi in domicilio ſuô habitat, ſive hoc edule ſit, ſive nõ, ut ſũt *poma, nuces, nucipoma, glãdes, baccæ, aromarata, uvæ, grana, acini, corymbi*, & alia qvæ effigiẽ calvariæ, dẽtium, diſci, burſæ, veſicæ, ollæ,

am-

ampullæ, calathi, clavæ, locustæ, lucernæ, soleæ eqvinæ &c. referunt.

6. *Semina* fructu obductum interna ejus parte continentur ab eodemqve suo cortice vel libro separari possunt, verè vegetantis animæ soboles, collecta in compendium plāta morientis fœtus & renascētis genio, canaliculata, striata, echinata, cylindri effigie, ovalia sed depressa, altera parte rostrata, trigona in cuspidem acuminata, qvadrata, & qvæ cerebri medullā, dentiū congeriem, oculi pupillam, genitalis caput, testes, cimices, pulices, sagittas, secures &c. referunt. Qvia vero ea parte, qvâ plantis adhærent, cuncta sua principia habent, indeq; primùm radix nascitur, ideo pars

ea ὄμμα seu oculus & umbilicus vocatur. Omnia qvæ id ambiunt περικάρπια Græcis, *folliculi, conceptacula, thecæ*; & hæ in leguminibus & quibusdã aliis herbis *Siliquæ*; in fabis *Volvuli* seu *valvuli*, in aliis *vascula* qvæ si ea parvularum capsularum instar recludunt, *Loculamenta* dicuntur; si pecuniarii sacculi follicularem formam referũt, *Vulgæ*, Castaneæ includitur *Echino*.

III. *Partes liquidæ* sunt *Humores* seu succi, qvi vel *tenuiores*, χύλοι, ὀποὶ, qvibus plantæ nutriuntur, & præmissâ expressione vel aliqvâ aliâ convenienti præparatione eliciuntur, eliciti coloris supperventu inspissantur; vel *crassiores*, qvi aut *Lachrymæ*, *Gummata*, aut *Resinæ*, aut *Pix*.

I. *Succi* ergo *inspissati* sunt, *Ammoniacum*, *Galbanum*, *Opopanax*, *Sagapenum*, *Meconium*, *Opium*, *Aloe*, *Scammonium*, *Acacia*, *Manna*, *Elaterium*, *Euphorbium*, *Succus liqviritiæ*, & *Gummi Gottæ*.

1. *Ammoniacum* in Lybiâ prope Jovis Ammonij templum ex suâ arbore stillat; θραῦσμα seu θραῦστον, *fragmentum*, thuris masculi similitudine, castorei odore, nullâ sorde spurcatum. *Phyrama* seu *miscella* calculorum & terræ particeps est.

2. *Galbanum*, χαλβάνη, liqvor ferulæ in Syria nascentis, qvam nonnulli *Metopion* vocant, (Plinio *Stagonitis* falso) thuris effigie, flavus, odore gravi, & cum accenditur claram famâ nutriens,

Opo-

3 *Opopanax*, seu *Opopanacum* ex Panacis Heraceæ radice concisa, intus cādidus aut subflavus, extus ad auri colorem inclinat, & dùm resolvitur, propius ad lacteum colorem accedit.

4 *Sagapenum*, σαγάπηνον, officinis *Serapinum* ex ferulacea herba qvæ in Media nascitur, pellucidum foris, rufis, intus cùm frangitur flavis aut candicantibus guttis compingitur, medió inter Sylphium & Galbanum odore.

5 *Meconium* μηκώνιον, μήκωνος ὀπὸς ex papaveris nigri foliis & vasculis tusis exprimitur & exsiccatur.

6 *Opium*, ὀπὸς τοῦ μήκωνος, liqvor lacteus ex papaveris nigri scapo leniter inciso collectus.

Tur-

Turcæ ex albo depromunt, & *Maslach* vocant. *Album* ex Cahira adfertur, Thebiacum forte. *Adenense* nigrum est & durum. *Cambiacũ* & *Decanense* flavescens & mollius.
7. *Aloe* succus ex herba aloes apud Indos copiosissima. *Caballina* veterinarii utuntur, qvia arenosa & sordibus conspurcata. *Hepatica* hepatis modò cogitur. *Succo citrina* dicta, qvia ejus pulvis citrinus; *Soccotorina* qvia ex Insula Soccototia, olim Dioscoridis optima.

8 *Scammonium*, succus radicis scammoniæ, plantæ lactariæ & volvulosæ. *Antiochenum* optimum, castigatum *Dacrydium* qvasi lachrymulam, & corrupte *Diagrydium* vocant.

9. *Acacia* duplex. *AEgyptiaca* ex fructu maturô *nigra*, ex immaturo *subfulva*. Elicitur & ex foliis, floribus, & siliqvis. *Germanica* ex pruinis sylvestribus coctis exprimitur, insolatur & tessellatim dividitur.

10. *Manna* octuplex 1. Ἀεροσμέλι qvæ & ἀερομέλι, *mel roscidum*, *Thereniabim*, *Trungibin*, vapor terræ succosus, qvi æstatis calore elevatur, & in aere in dulcem liqvorem excoctus, noctis frigore coactus, roris modo supra arborum & fruticum folia decidit. 2. *Liquida* seu *Mel Cedrium* Hippocrati, *Ros Libani* Græcis, in monte Sinai & Libano qvotannis in plantas & folia ἰσογενὴς τοῖς δένδροις delabitur. 3. *Manna officinarum*, qvæ vel *Laricea*, qvæ lary-

ces

ces pruinæ instar investit. *Germanica* in Styria habetur, granis mastichinis. *Gallica* Brianſona in alpibus colligitur, albicans, pingvis dulcedine ſaccarina. *Brigantina* à Brigantio òppido nomen habet, dulcis, candida vel livescens: Vel *Calabrina Manna arborea* qvæ ex fraxino & Orno in Calabria colligitur, nec tamen omni, ſub cane & ante canem. Emittitur aliqvando ſponte, aliqvando per inciſionem corticis, qvia Majo & Junio intra eum continetur, & qvidem majore copiâ, & poſt collectam reliqva exſudare ſolet. *Frondacea* quæ ex folijs dilutior & dulcior. *Stelechites*, qvæ ex trunco, corpulentior eſt. *Terreſtris* qvæ ex terra, liveſcit,

arenulis permista, & insipida, *Granata* minoribꝰ granulis cō-stat. *Mastichina* mastiches in morem lenta, & oblonga; vel *Apeninna* in monte Apeninno in qvercu & salicibus Calabriensi similis: nunc concreta, nunc melli similis invenitur. 4. *Persica* tam *granis Coriandri* colore inter rufum & rubentem medio, qvæ in spinoso frutice Agul habetur; qvam Calabriæ similis, magnis glebis. *Bombycina* floccorum effigiem refert. 5. *Armeniaca* fusca, pugni magnitudine. 6. *Amyntha* fingebatur in modum massæ ex caricis pingvibus factæ. 7. *Israelitarum* miraculosa, grano coriandri, colore Bdellij Arabici 8. *Polonica* tenuissimorum & alborum granorum, ex foliis arborum

borum enaſci videtur. Eſt & genus ruri proſtratum, ſubtile & ſaccaro ſimile. 8. *Elæomeli Lobelii*, qvod ex olea emanat, colore, ſapore & duratione incorruptum.

11. *Elaterium* ex cucumere aſinino inſpiſſatur.

12. *Euphorbium* ex arbore eſt ferulacea, translucidum candidũ vel fulvum, acerrimum.

13. *Succus Liquiritiæ* ex radice liqviritiæ condenſatur.

14. *Gummi gotte*, aliis *gummi de Peru, Gummi de Goa, Chitragemon, Gutta Gambæ, Gutta Gamandræ, gutta mundi, gutta Gemu, gutta Cambodia*, ex ſpecie qvadam Tithymalli ſcandente, in vicina Chinæ Cambodia elicitur, coloreqve flavô tingit.

II. *Gummata* lachrymæ in arborum truncis concretæ &

coagulatæ, qvæ faciliùs aqveis solvuntur, & in igne crepitãt, ut *Gummi Arabicum*, *Tragacanthum*, *Sarcocolla*, *Cancamum*, *Lacca Officinarum*, *Anime*, *Sangvis Draconis Officinarum*, *Asa fœtida Camphora Officinarum*, *Gummi Juniperi*, *Cerasorum* & *Ulmi*.

1. *Gummi Arabicum*, κόμμι ἐκ τῆς ἀκάνθης, gummi *ex spina AEgyptia*, gummi *Acanthinum*, *Thebaicum*, *Babylonium*, funditur ab Acacia, & nonnunqvam est ῥυπῶδες & σαπρὸν, qvod inutile aliqvando κωλπκοειδὲς, ὑαλίζον, διαυγὲς, ἄξυλον, qvod optimum; aliqvando album, qvod illi proximum.

2. *Tragacanthum*, τραγάκανθα, ex radice plantæ spinosæ ejusdem nominis profluit, seu sponte seu vulnere inflicto, pellucens, læve & subdulce.

3. *Sarcocolla* arboris in Persidē lachryma, similis thuri, cum qvâdam acrimoniâ dulcis, melior qvò candidior, vetustate maximè nigrescit.

4. *Cancamum* ex Arabia est, myrrhamqve qvodammodo refert, βρομῶδης ἐν γεύσει. Usus inter thyamata olim, vesteſq; eò cũ styrace & myrrhâ suffiebantur.

5. *Lacca Officinarum*, aliis *Chermes Arabum*, *Cajulaca*, â formicibus alatis, puniceis, qvæ ex floribus, herbis & arboribus non secus ac apes materiam ejus colligunt, in arbore sua, in Pegu & Martavan elaboratur. Cavernosa intus, pertinaciter bacillis concretione circumnata adhærescit. *Lac Sumetri* ex Sumatra habetur cum ba-

cillis. *Lac Comberti* in glebis. *Trec* dicta optima.

6. *Anime* & qvidem *Orientale* ex Æthiopia Arabiæ confini adfertur, vel *fulvescens* & *pellucidum*, vel *album* qvod pellucet vitri instar, & mastichen cùm odoletur redolet: vel *nigricans*, *& taurino glutini seu Colophoniæ ferè simile*, qvod ungvibus nigricantibus respergitur: vel *pallidum, retorridum* & *resinaceum*, de qvo nihil occurrit. *Occidentale* ex arbore Jetaiba colligitur, nunc albicãs, nunc flavens, succino simile; prunis impositum svavissimum fundit odorem.

7. *Sangvis Draconis Officinarum*, κιννάβαρι, αἷμα δρακόντιον, *Cănabaris Indica* ex arboribus in Insula Dioscoride olim colligebatur, nunc

nunc illis in locis, ubi Draco arbor provenit. *Unum* thuris magnitudine, flammam luculentam concipit, liqvescitqve. Alterum in offas ex rubricâ & pice colophonia formatur, nullò modò flammam concipiens.

8. *Asa fœtida* ex Laserpitii plantæ ferulaceæ radice & caulibus incisis elicitur: aliis à loco natali succus *Lybicus*, *Medicus*, *Syriacus*, *Cyrenaicus*. Ex caule profluentem Καυλίαν, & *Scaparium*; ex radice ῥιζίαν, *radicaceum* vocant.

9. *Camphora Officinarum*, *Caphur* & *Capur Arabum*, *Caphura*, vulgò *Alcanfor* gummi resina, in panes pellucidos & candidos totos, qvæ pulsa tinnitum argutum reddunt, redacta,

flammam in mediis aqvis retinens. Colligitur ex arbore, ex qva & aliqvando per rimas ex ſudat. Evaneſcit in capſis, niſi in lini vel pſillii ſemine ſepeliatur. De *Borneo*, magnitudine milij, nec unqvam drachmâ major. *Ribach* coloris rubei, ſublimatione dealbatur. *Fanſen* bonitate proxima. *Carſab* vilior. *Chinenſis* in panes vel orbiculos redigitur, & ſi optima, cryſtalli inſtar ſplendet.

10. *Gummi Juniperi*, aliis *Sandarax*, *Vernix*, *Vernilago*, in ſtirias longas ex pallido flaveſcẽtes, ſuccini colore & perſpicuitate denſatur. Dentibus fricatæ nunqvam deinde coeunt. *Græcorum* Sandaracha eſt foſſitia. *Ariſtotelis* apum cibus.

11. *Gum-*

11. *Gummi Cerasorum*, notum omnibus, viscosum & mordacitatis expers.

12. *Gummi Ulmi*, humor in vesicis ulmi, lentus initio, mox Solis vi in gummi concrescēs. Dùm desiccatur, cnipes, culices & muliones evolant.

III. *Resinæ* oleosi sunt liqvores, in oleosis & pingvibus dissolvi prompti; vel *liquidæ* vel *siccæ*.

1. *Liquidæ* sunt, *Terebinthina vera, Resina laricea, Resina lentiscina*, seu *Mastiche, Thus, Resina cupressi, Resina Cedri* seu *Cedrina, Myrrha, Styrax, Liquidambar, Bdellium, Belzoinum Officinarum, Tacamahaca, Caranna, Gummi Elemi.*

1. *Terebinthina vera*, aliis *Gluten Albotin*, Ferbentina. *Tre-*

bintina, Trementina, *Fermentina*, colligitur liqvida, mox arescit, cādida, vitrea, cœrulei affectans, odoris svavis & gravis dùm ardet. *Chia* inter laudatissimas. *Cypria* cocta in placētas congeritur. *Arabica* qvia suffimigii locô in templis, *Incensum* vocatur, & cum thure adfertur.

2. *Resina laricea*, alijs *Terebinthina Officinarum Germaniæ*, Italis *Pargatum*, liqvida semper, flava, nonnunqvā vitrea & transparens, amarescit, odorata. *Splendidior* à juvenculis arboribus, *turbidior* ab annosis. *Pota* inebriat.

3. *Resina lentiscina* seu *Mastiche, Mastix, Gluten Romanum*, ex lentisco qvotannis profluit. *Chia* alba, & si bona pellucida, friabilis. *AEgyptia* nigra, magis

qve

qvæ deſiccat *Pontica* viridis, bitumini ſimilior. *Cretica* flava & amara. *Braſilienſis* inſtar lapidis dura, inſtar vitri pellucida, incruſtandis vaſis adhibetur.

4. *Thus*, λίβανος, ſive *Olibanum Officinarum*, thuriferæ arboris lachryma eſt, *Novellæ arboris* candidius & ἀνοδμότερον. *Veterum* odoratius & ξανθότερον. *Palmeâ* tegete *exceptum* purius. *Areâ circumpavitâ*, ponderoſius: *Corticoſum* ferro de arbore depectitur. Candidum autumno ex æſtivo partu legitur, puriſſimum: qvia feſtucaceæ levitatis *Corpheoton* dicitur. *Rufum* ex ſecunda vindemia habetur: *Diathiaton* idem, qvia incenſum tædam olet. *Maſculo* ſpecies teſtium. σταγονίας, rotundum & guttatim manans. *Indicum* ſubfulvum lividô colore.

Insulare Theophrasto. Dicitur & ἄτομον & σύαγρον. *Mammosum*, cui præcipua gratia cum hærente lachrymæ priori, consecuta alia miscuit se mammarum formâ. *Orobium*, ὀρόβιον, in Amelo monte nascitur, Ervo æqvale, minus κιῤῥότερον *Arabicum* & κόπτικον qvibusdam. *Manna thuris* est frictura immũdior ex grumorum attritu decussa.

5. *Resina Cupressi*, liqvida & sapore acerrima, ex qva oleum *Caryinon*.

6. *Resina Cedri*, seu Cedria, ex Cedro conyfera labitur, resq; â carie & tineis conservat.

7. *Myrrha*, μύῤῥα, in Arabia ex arbore aliqvo loco incisa profluit. Στακτὴ liqvida est, qvalis ex arbore fluxit; πλαστὴ fictitia & depravata. Πεδιάσιμος, campestris, pin-

pingvis, ex qva recente expressa *Stacte* etiam. *Gabiræa* λιπαρωτάτη ἐν εὐγείοις καὶ λιπαροῖς τόποις provenit. *Troglodytica* in Troglodytite gignitur, ὑπόχλωρος, per mediũ lucida, Sylvestrium prima. Καύκαλις exsoleta, nigra, expressæ fortè residuum. Ἐργασίμη deterrima, qvia ψαφαρὰ καὶ ἀλιπὴς sqvalore obsita, acris ac minimè pingvis. *Minæa* cum Troglodytica eadem. *Aminæa* in pastillis ad lichenas olim usurpata. Est & *Atramitica*, *Ausatalis*, in Gebanitarum regno, *Dianitis*, *Collatitia* fortè, hinc & inde collata, *Sembracena* à civitate regni Sabæorum mari proxima, *Dusartis* & *Candida* uno tantum locô qvæ in Messalum oppidum confertur. *Bæotica* ex radice qvadam incisa in

Bœotia elicitur. In optima reperitur ſæpè *Opocalpaſum*, qvod exitiale.

8. *Styrax* ſeu *Storax Officinarum*, dum ex arbore deſtillat in parvas micas concreſcit, in longum ubi incaluit ductilis, odoratus imprimis ſi prunis imponatur. *Flavus* grumis ſubalticantibus, melleam dùm mollitur humiditatem remittit. *Niger* furfuri ſimilis. *Pellucidus* myrrham odore refert, & paucus gignitur. *Pamphylius* è Pamphylia in calamis adfertur, aridior. *Syrum* ex Syria revehunt, acri odore. *Calamita* cãdicantes & rufeſcentes grumi; idem cum Pamphylio. *Liquidus* Arabibus perperam *Stacte*, duorum eſt generum. *Oleoſus* cum liqvido

fit. *Siccus* cortex ex arbore ipſa in rufo nigricans, *Thymiama* qvibusdam. *Vermicularis* ex cera aromatis imbuta & Styrace ſpecie vermiculorũ cõfit. Ex *Aſſato* fuligo colligitur. *Chrymatias* rarus inventu, fortè cum Calamita idem. *Rubens* maci asſimulatur.

9. *Liquidambar* coloris eſt melini, nonnihil ſub obſcuri, odor Styracis liqvidi, qvi nullô modò celari poteſt; Nova Hiſpania patria.

10. *Bdellium* multiplex eſt. *Translucidum* glutinis tauri in modum, intus pingve, ſuffitu odoratum, & ungvi ſimile. *Saracenicum* tale, qvod circa Saracam Arabiæ urbem prodit. *Nigrum* ſordidum, ubcrioribus glebis, *Scoticum* Galeno. *Petræ-*

num à Petra Urbe defertur, ſiccum, ſublividum. *Peraticum* è Media cruſtoſius. *Indicum* humidius & gummoſum. *Bactriano* nidor ſiccus, ungves multi candidi. *Judaicum* cum translucido idem, fulgore coruſcans. *Scythicum* laudatur Galeno.

11. *Belzoinum Officinarum*, aliis Benzoinum, *Benzoi*, Aſa dulcis, *Ben Judæum*, *Benivi*, *Belzoe*, *Benivinum*, adfertur ad nos expreſſum, & in magnos paſtillos compactum, qvi malleó percusſi in grumos disſiliunt. Color aliàs rutilans, aliàs ad albedinem vergens, creberrimis ceu ungvibus aut amygdalarum friatura. Odor jucundus cùm teritur. *Amygdaloides* maculas candidas amygdalarum

larum inſtar habet. *De Boninas* e novellis arboribꝰ, nigrum & priori odoratius. *Amendoado* fragile & friabile.

12. *Tacamahaca* ex ungvibus veluti diverſis compingitur reſinæ ſtrobilinæ concretione, bullati alicubi ſcorbiculi; color partim rutilus, partim flavus, pallidior, odor maſtiches. Importatur ex nova Hiſpania, cucurbitinô cortice comprehenſa.

13. *Caranna* duplex eſt, *Oleaginoſa* una, Tacamahacæ colore, paulò limpidior, ſed gravior: *Altera* purior & cryſtalli modô limpida, ex interiore continentis parte.

14 *Gummi Elemi Officinarum*, vel cedri vel Oleæ Æthiopicæ lachryma eſt; *Enhamon* qvi-

busdam. Color ceræ flavæ; odor fœniculi, ſubſtantia uniformis, Flammam facilè concipit.

II. *Siccæ* ſunt qvatuor. 1. *Colophonia*, qvæ qvia ex multis ſimul congeſtis in maſſam induruit, qvæ igne liqvata, ſiccior evadit, φρυκτὴ, & aliqvando συγκομιστικὴ vocatur. *Veterum* è Colophone advehebatur. *Recentiorum*, qvibusdam *pix arida*, & *pix Græca*.

2. *Reſina ſicca*, qvæ ex abietina, ſtrobilina, pitiina absqve ignis ope citó concreſcit. Græci ξηρὰ & εὔσημα πτυΐνον.

3. *Reſina ſtrobilina*, στροβιλίνη, qvæ ex picea, pinu, vel ſtrobilis.

4. *Abietina*, ἐλατίνη, qvæ diu liqvida permanet.

III. *Pix* è maximè reſinoſis pin-

pingvissimisq; Pini Piceæqve ligni vi ignis elicitur. *Liquida* ὠμὴ, χῦτος, aqvæ modo canali fluit, aliũ ignẽ non experta, qvam cujus calore fluxit : in Syria *Cedrium* vel Cedria, qvia pinu & piceâ carentes, Cedros urũt: alijs *Coracina*, qvia in Coriijs asservari solet. *Brutia* liqvida aceto vel diuturnitate spissior, tusca & pingvior, à Brutijs Italiæ gente. Βοσκὰς viscosa per coctionem, conditur in pellibus τῶν βοσκημάτων, earundemqve saniem sanat: *Navalis*, qvia eâ naves picantur. *Lycia* in eadem regione paratur, resinæ picisqve naturam habens. *Idæa* ab Ida Troadis monte nomen sumsit, qvæ & *Pieria* à Piero Thessaliæ. *Naresia* à Naresiis Liburniæ populis. *Naricia* à Na-

à Nariciis Locrorum gente. *Nemeturica*, qvæ liqvida, Nemeturi Alpini nomen indiderunt: conficiebatur & in Liguria. *Corticata* in loculis ex arborum cortice factis advehebatur, Allobrogibus ad vini cõdituras; ficca & dura. *Rasilis*, qvæ & *rasis*, *Radulana*, *Rabulana*, *Rasulana* & *Rhætica*, vetustate sic durata, ut contusa in pulverem redigatur, & radi posſit. Παλιμπίσσα tàm viscida, qvàm arida, qvasi recocta & bis facta. *Zopissa* ex cera & resina conflatur. Derasa ex navibus, qvæ & *Apochyma*, qvod adjecto salis marini callo stimulata sit. Ὀῤῥοπίσσα picis liqvidæ serum, Galeno πισσάνθη, & πισσέλαιον, qvod aliis ex pice & oleo componitur.

IV. *Species* plantarum sunt *Arbor*, *Frutex*, *Suffrutex*, *Herba*.

1. *Arbor*, δένδρον, altiùs aſſurgit, truncum craſſum & lignoſum à radice fundens. Sunt *Pomiferæ*, ſeu acinos ferāt, ſeu oſſa; *Nuciferæ* qvibus fructus putamine includitur, *Glandiferæ*, *Aromaticæ*, *Bacciferæ*, *Lachrymiferæ*, *Siliquatæ*, *Rhodiflora*, *Miſcellæ*, qvibus *Admirandas*, cum *Venenatis* adde.

2. *Frutex* θάμνος multis à radice caudicibus ramisq; conſtat, πολυστέλεχες καὶ πολύκλαδον: Facesſit culturâ & locô in arborem.

3. *Suffrutex*, φρύγανον, minimæ inter lignoſas altitudinis, caudice ſimplici, multiplici ſarmentaceô, foliô minutô; cui par mutatio.

4. *Herba*, βοτάνη, πόα, humilius ſubſidet, & ſtatim à radice folia fundit, & aliqvando ita ex-

cre-

crescit, ut fruticem & arborem altitudine æmuletur. Sunt qvoad radices *Bulbosæ* & *tuberosæ*, qvoad *caules* & *folia* *Longicaules*, tàm frumentaceo qvàm ab his diverso ; qvoad folia tantùm *Nervifoliæ*, qvibus prominentiores nervi, *Rotundifoliæ*, *Crasſifoliæ*, *Aſperifoliæ*, sub qvibus & *lanuginosæ*, *Mollifoliæ*, seu qvibus folia lævia & moliia; à foliis & floribus *Stellatæ*; à radicibus & foliis *Capillares*; à floribus *Diſcicorymbiferæ*, *Coronariæ*, *Umbelliferæ*, *Capitatæ*; à fructu, *Siliquatæ*; à modo crescendi *Scandentes*; à viribus *Noxiæ*; ab usu *Oleraceæ*. Hinc vides nos omnes ad *Arbores* & *Herbas*, easqve *majores* vel *minores* retulisse, & ita frutices & suffrutices ipsis inclusisse. De *reliquis*

liquò Arborum & Herbarum differentiis in *præfatione* ad Hiſtoriam Arborum dicendi nobis locus erit. Hoc opusculum Hiſtoriæ plantarum *Prodromi* Philologici inſtar eſſe volui, ut & ſeriem earum cum Græcis & Latinis Synonymis, qvæ hoc ſtudium difficillimum fecerunt, unoqvoqve pro lubitu plantis nomen imponente, differentiisqve obſcurioribus in promptu habeas, & eandem in claſſes ſuas diſtinctam, (qvamvis id exactè fieri hucusqve non potuerit) menti imprimere posſis. Qvem ſecutus fuerim? Tutemet videbis, ſi Theatri *Bauhini* Catalogum noſti: cui viro qvamtum in hac re debeamus? prolixiùs, DEO volente,

te, in *Historia Arborum* exponam. Nunc *plantas* ipsas aggrediemur: In qvibus si qvid minus erratum est, Excellentissimo *Ursino*, Academiæ Lipsensis Botanico, viro eruditionis eximiæ, & candoris rari, adscribes!

NO-

NOTITIÆ REGNI VEGETABILIS

LIBER PRIMUS

in quo

ARBORUM SERIES.

CAPUT I.

ARBORES POM-ACINIFERAE.

ARbores (ſub quibus & frutices) in aliquot genera abeunt, *Pomiferas* nempe, (quarum *fructus* ad rotunditatem vergunt, & carne pulposa ac eduli, vel tali aliqva ſubſtantia, quamvis heterogenea, qvæ tota, vel magna ex parte ſit edendo, conſtant) ſive hi *acinos* intra fructum gerant, ſive *oſſa*, qvod *vitium fructu cingi* dicitur, *Nuciferas*, *Glandiferas*, *Aromaticas*, *Bacciferas* *Lachrymiferas*, *Siliquatas*, *Rhodofloras*, & *Miſcellas*. *Pomiferæ*, *quæ poma cum acinis ferunt*, in tres *claſſes diſpeſcuntur*.

Ad primam Classem pertinent *Pomus* seu *Malus*, *Malus Cydonia*, *Citria*, *Limonia*, *Arantia*, *Punica* & *Pyrus*. (1) Pom' seu *Malus* μηλέα aquatione indiget & cura, Folia carnosa, flores foliati, fructus ὑπέρφλοιος (*pomum*, μῆλον, *malum*) callo se commendat, ἀγλαόκαρπος, semen, quod *acinus*, messibus redditur, tunica contentu, quam *pericarpion* cingit. Quæ *mustea* (μελιμηλα, γλυκύμηλα) profert, tam citò fructum perficit, ut iterum se flore induat. *Orbimalidibus* peculiare acerbitatis & improbitatis convicium, & vis tanta, ut aciem gladii perstringat. *Dyonisiorum* in amoribus usus. *Dacica* prima adventu, & decerpi properantia. *Orthomasticis* à mammarum effigie, *Spadoniis* à contritione castrati seminis, *Gemellis*, melophyllis, à foliis nomen. *Pannucea* celerrimè in rugas marcescunt, *Pulmonea* stolide tument. *Melapia* cognationem cum pyris habent. *Syricis* rutilus rubensq; color. *Appiana*, *Scandiana*, *Claudiana*, *Scepiana*

prianæ, Sestiana, Cestiana, Cestomela, Pezomela, Quiriniana, Polusina, Ameriana, Epirotica, Mariana seu *Mattiana, Delphica, Mordiana* sui sunt generis; ut & *Scantiana, Petisia,* non longè ante Plinium adoptata. *Farina, Ograna* seu *Ogratia, Veriana, Setania* & *Pletanaria. Lapidosa* calculos intus habent (2) *Malo Cydoniæ* seu Cotoneæ à Cydone, Catone vel tomento nomen. Mala, (quæ *Cotonea, Cydonia, Hesperidum aurea,* [illegible]) tenui lanugine teguntur, & incurvatos trahunt ramos, prohibentq; crescere parentem; [illegible] parva & odorata; struthia (*struthiomela*) magna, odoratiusq; vibrant, *mustea* candidiora, *Chrysomela* incisuris distinguuntur, colore ad aurum inclinato, *Mulviana* struthiis insitorum *genus.* (3.) *Malus Citria,* quæ & *Assyria, Citrus,* μηλέα μηδικὴ & περσική, in Media & Persia olim frequens, spinosis fastigiis hispida turgescit, & onere proventus semper gravatur. Nam protinus atq; poma

poma deciderunt, maturitate alia protuberant; eaq; tantum est opimitati mora, fœtus ut decidant antè nati. Fructui, (qui *malum Medicum*, *Persicum*, *Assyrium*, *Citrium*, κιτρέον, κίτρεον, μηλοκίτρεον, νεραντζιον, κεδρόμηλον) tristes ſucci, tardusq; ſapor. Beneficium olim ſoli Mediæ datum, nec potuit, natura reſiſtente, alia terra mutuari. (4) De *Limonia* nihil apud Veteres. Pomum aliquando verrucoſum, digitatum, racemoſum, ſcabioſum. Præſtabile Limonis genus *Lumia* eſt. (5.) *Aurantia* ignota priſcis, hodiè *Aurantia*, *Arengia*, *Aurea*, *Anarantia*, *Nerantzia*, *Arangius* ſeu *Citreus* dicitur. In fructu, (qui malum aureum *aurantium*, *arantium*, & *Rantium*,) aureus cortici color, nonnullis *malum Ceſtianum*. Eſt aliquando corniculatus, virgatus, ſtriatus, nanus &c. (6.) *Malus Punica*, apud Pœnos circa Carthaginem plurima. ῥόα ſeu ῥόα, quia rhoi acinis, flore, pediculis, reſpōdet. Sangvineis & ſuper fructum inſidentibus ſe floribus

bus induit. qui mole corporis erum-
pentes, serius apparent, Fructus, (qui
malum Punicum & Granatum, ab inte-
riore granorum multitudine,) inter
ἀγγεῖον, constatq; vasculis. Cortici
Malicorii & σίδη nomen. novit illo
vulgus perficere coria; granis κόκκοι,
flori adulto, *Cytini*; sylvestri, *balaustii*.
Calyces, in quibus flos mox fœtus
clauditur, Ampullagia, quia turgidi
ampullarum instar, ἐλίχοι αὐχενίαι, quia
cervicem longam referunt. *Prome-
nes* à Promeno Cretensi vocabulum.
Απυρήνα circa Solos surgunt candidio-
ribus & blādiorib' à natura acinis. *Sa-
mia* & *Ægyptia*, *Erythrocomus*, & *Leu-
cocomus*, vel potius *Erythrococcus* & *Leu-
cococcus* distinguuntur. In Ponto am-
plæ opacitatis. (7.) *Pyrus* ἄπιος in A-
pia regione primum nata esse credi-
tur. *Sylvestris*, Latinè *Pyrastrum*, ἀχρὰς seu
ὄγχνη, qvia fructus acerbitate sua ferè
suffocat: ἄχλαι, quia in mandēdo stre-
pitum quendam edit. Αχρὰς genus
quod tardè maturescit. Ex Urbanis

 Pho-

Phocenses, mutilatione melior. Fructus ἄπια, *Pyra*, pyramidis quasi similitudine. Ex his *Hordearia* hordei messis tempore maturantur, *Syria*, coloris nigri feris ſima omnium. *Onychina*, ungvis instar candicant, *Volemæ*, volam manus implent. *Libralia* amplitudinem sibi ponderis nomine asserunt. Μυάται Galeni magna, *Regia* minimo pediculo ſesſilia. Authores nobilitavere, *Decimiana*, (decumana, decimana) *Dolabelliana* longiſſimi pediculi, *Pompejana*, *Lyceriana*, *Severiana*, *Tyranniana* ſeu *Turiniana*, *Laterana*. Macrob. *Lateresiana*, Colum. *Lateritana*, *Anitiana*, *Tiberiana*, *Coriolana*, *Brutia*, *Tonſorina*, *Damejana*, *Ubertina*. Patriæ nomina debent, *Crustumina*, *Tarentina*, quæ ad hyemem usq; ad matrem pendent, gelu maturescentia, *Amerina*, *Picentina*, *Alexandrina*, *Numidiana*, *Græca*, *Bergomatica*, *Forensia*, *Cerrolina* & *Signina*. Tempori, *Favoniana*, *Post autumnalia*, *ſementina*, à ſementi-

nis feriis; *Juniola*, *Uvacea*, *Fœnaria*, *Margarithana* Colori, *lactea*, *testacea*. Odori *myrapia*, *laurea*, *rosata*, *Chyrotecalia*, *Herolina* Sapori, *mustea*, *falerna*. Figuræ, *ampullacea* & *cucurbitina*, *hicipitia*, *campanacea*, κεραγγέλι, *brassicana*, *dorsalia*, *trochapia*. Cõstitutioni, *hydrapia*, *lardina*, σπατάπια. Præstantiæ, *Regalia*, *Leonina*, *Papalia*, *Bonchristiana*, *Herilia*; Incertæ nominum causæ *Barbaricis*, *Venereis*, *Patricius*, *Vocoriis*, *Superbi*, quæ parva, sed ocyssima. De Macrobii *Cerritis*, *Cervisin*, *Lollianis*, *Lanuvinis*, *Milesiis*, *Orbiculatis*, *Pracianis*, *Rubellis*, *Fulianis*, *Titianis*, *Rimosis Mespilis*, *Sixtilianis*, *Valerianis* nihil. Ab infitione sunt *Marapora*, *Pomapora*, *Pyropyllo*. *II In classe secunda* habemus *Ficum*, *Sycomorum*, *Morum*, *Arbutum*, *Mespilum*, *Sorbum*. (1) Ficus *olim*, *συκέα*, fructus rudimentum cum impetu repente expellit, propter fœmineam mollitiem ad crescendum prona; rami *κράδαι* lacteum succum fundunt. Foliũ *τρακεεις*

& quasi τεκμήριον, & θέρων. Nullo flore exhilaratur, nec natales pomorum recursus annuos versicolore nuncio promittit. Pomi admirabilis festinatio, unius in cunctis ad maturitatem properantis arte naturæ. Immaturum ὄλυνθον & ἐρινεόν, *grossum*, *ficulam* vocant: falsam maturitatis speciem præferentem φηλῆκα, ὀικάδα; novellum ὀικάδα; maturum κόλυθρον συκόν; maturum & siccatum ἰσχάδα; veterem sale conditum κοπτὴν & *Caricam*; nec recentem nec aridum psytalliam; interiora verò ... seu pingve. Fundus pomi est ὀμφαλός, hinc πόσις ὀμφαλόεσσα, succus ὀπός, semina κεγχραμίδαι, frumenta & interiora grana, folliculi *gluma* audiunt. *Sylvestris* est Diosc. ἀγρία σύκη Athen. ἐρινεός. Plutar. ἐρινεός Nicand. ... Messeniis τράγος, quia caprorum instar lascivit, & quia parietes, maceries & marmora scindit; *Caprificus*, fructus *coccyga*, quòd simul cum cuculo verno tempore appareat. Maturatio ex culicibus qui ex granis. Fraudati

dati alimento in matre, putri ejus tabe ad cognatam volant; & ubi avidiore pastu, coriis apertis penetravere, intus solem primum secùm inducunt, aeralesq; auras immittunt foraminibus apertis: tum lacteum humorem, hoc est, infantiam pomi absumunt. *Indicæ* superiores rami in excessum emittant, sylvosa multitudine, vasto matris corpore, ut sexaginta passus pleræq; orbe colligant, umbræ bina stadia operiant. *Idea* lignum contortum, ἀκακίς, superiore parte in orbem comosum. *Ficuum* de cætero *domesticarum* plurima sunt *genera*. A *Patria* denominantur, *Laconica*, *Tiburtinæ*, *Lybicæ* quæ & scissæ, *Africanæ*, *Cortanæ* (Coctanæ,) *Phrbalea* seu *Myrrhinæ*, *Tarentinæ*, quæ & *Onæ*, *Saguntinæ*, *Tellanæ*, *Herculeæ*, *Chiæ* seni similes Baccho. *Chalcidicæ* aliquando, trifero proventu. *Cariæ* quæ placebant cute in Ægypto. *Cauneæ*, quibus patria, ubi mortui ambulāt. *Alexandrinæ* candicante rimā cognomine

delicatae. *Lydiis* quae & αἱμάτιαι pictum tergum. *Phrygiae* divinus cibus. *Hyrcanae* ex arboribus, quae modios CCLXX. ferunt. *Ægilides* ex caricis amplissimae, *Marinis* nullum folium. (2) Personis se debent *Liviana* seu *Liviae*, *Pompejanae*, Augustae. Calpurnicae. (3.) Quae tempestivè maturantur, praecoquae, πρόδρομοι, πρωτερικαὶ & Theriacae audiunt. *Hybernarum* singularis ratio. Hae arbores hyeme fimo contectae, deprehensaeque in his hyeme grossi, quae mitiore coelo resossae. cum arbore atq; in lucem remissae soles novos, quam quibus vixere accipiunt (4.) *A coloribus* nomen habet *Leucomphalea*, (*umbilicalba* λευκόφαια, *leucopulla*) *Porphyritis*, *Chelidonia*, (hirundinaria Ἐρυθρομέλαινα. Αἱμόνια, Arundinea, arundinum foliis maculâ variata. *Albicerata* Albula λευκερινεὸς, *Cornutina* pulla, cujꝰ caricae χύτραι, quia instar ollarum nigrae. Athen. κορακεα σῦκα Hesych. κοράκια Suidae corvina (5.) *Africana* sibi vendicât *siccatas* (*cari-*

[illegible]) quæ ſeneſcunt in arbore, amasq; deſtillant gummi modo lacrymam, panisq; ſimul & obſonii vicem implent, Calliſtruthicas (*paſſarias Calliſtruthias*) quæ roſeo ſemine rident. *Sciſſæ* quæ arundine & digitis in duas ſcindebantur partes. *Duplices* quæ inter præſtantiores, cum *Mariſcis* eædem. *Mariſcæ* autem (ὀνοῦχοι Aſininæ, Aſinaſtræ) pingves & fatuæ. *Regiæ*, cum [illegible]βασιλίδαις & Sycobaſilicis eædem. *Generoſis* caro acini non pauca & ſolidior. *Tuxeliæ* ſagittæ inſtar palatum vulnerant. *Duricoriæ* (κυάνεα [illegible]) duro ſunt corio. *Mammillanæ* quæ ſimilitudinem Lydiarum habent. Taceo *Arateas* ſeu *Chariſtias Brinoi darides*, *Cucurbitinas*, *Ludias*. Apud Athenæum [illegible] ſunt flavæ & tanquam excavatæ, ὑλαῖα ſylveſtres; [illegible] λάφια, carne cuti cervorum ſimiles [illegible] more draconum contortæ; κρηναῖα fontanæ, μυλαῖα molæ inſtar rotundæ; [illegible], [illegible], μελανόφια, [illegible], [illegible], [illegible]

λινοπόδεμον, μορινινος, φιλιας, κικιςδης apud Græcos invenies. (2.) *Sycomoro* quæ συκομορέα similitudinem ad mori arborem & fici fructū habet, Celso *Moroficus*, Pandectis συκάμινος, *Ægyptia* nempe, aliis σύκον quia fructus similis. Materia cæsa stagnis mergitur, cùm diu in liquore desederit, levior facta sustollitur, & (quod natura in alio ligni genere nō recipit) fit humore sicca. Poma non ramis tantum gestitat, sed & caudice. Usq; adeò fœcunditatis suæ augusta est, Septiesq; ea unico anno sufficit, ita ut si pomum decerpseris, alterum sine mora protuberet. Affinis ficus *Cypria* in Creta, quæ poma quaterna in caudice fundit; toties & germinat (3.) Morus συκάμινος, συκαμινέα, μορέα Alexandrinis, συκῆ contractè Hippocrati sapientissima arborum, novissimis floret, nec nisi exacto frigore: Sed cum cæpit, in tantum universa germinatio erumpit, ut unâ nocte peragat etiam cum strepitu (calore phalangem quasi faciente,) flos

fructui

fructui toti infidet, in mediis inculcatus, fallens interdum propter lanuginem, ut conterni nequeat. Rudimentum fructus ἐρινεὰ σῦκα Sophocles dixit. *Pomum* Plinio ϲυκάμινον, vetustissimi Græcorum, μόρον recentiores, ab Archigenis ævo. Minimum in hac arbore ingenia profecerunt. (4) Arbuto qui κόμαρος, κόμαρος *Epimelis* Galeni *Chamæcerasus* Myrleani, coma hyeme viridis, fructus minutis corpusculis quasi paleaceis aut furfureis extat, fructus terræ similis ὄζων quasi plus justo comestus, vini instar caput aggravat. Maturescit anno pariterque floret subnascens, prior coquitur. Flavor, κόκκαλον l. κόκκαλος Polluc. μεμαίκυλα: illis μαιμάκυλον, μεμαίκυλον, ἀτιμάκυλον, μαιμάκυλον, μεμάκυλον, rect. simè μεμαίκυλον, *Alisma vylon* Plin. *Unedo* similis *Adrachne* quæ alias ἀνδράχνη, ἀνδράχλη, ἀνδράχλα, *portulaca*, *potulaca*, cortice hyeme circumrupi solito, & qui circumgelatus videri possit. (5) Melpilus (μέσπιλος, μεσπίλη) fructu qui μέσπιλον est molliore, pulpa sordida, cristato

λευκοπάλλαξιος, μορμύνιας, φιλίας, κικίρδας apud Græcos invenies. (2.) *Sycomoro* quæ συκομορεία similitudinem ad mori arborem & fici fructũ habet, Celso *Morosyceus*, Pandectis συκάμινος, *Ægyptia* nempe, aliis σύκη, quia fructus similis. Materia cæsa stagnis mergitur, cùm diu in liquore desederit, levior facta sustollitur, & (quod natura in alio ligni genere nõ recipit) fit humore sicca. Poma non ramis tantum gestitat, sed & caudice. Usq; adeò fœcunditatis suæ augusta est, Septiesq; ea uni-co anno sufficit, ita ut si pomum decerpseris, alterum sine mora protuberet. Affinis ficus *Cypria* in Creta, quæ poma quaterna in caudice fundit, toties & germinat (3.) Morus συκάμινος, συκαμινέα, μορέα Alexandrinis, συκῆ contracte Hippocrati sapientissima arborum, novissimis floret, nec nisi exacto frigore: Sed cum cæpit, in tantum universa germinatio erumpit, ut unâ nocte peragat etiam cum strepitu (calore phalangem quasi faciente,) flos

fructui

fructui toti insidet, in medius inculcatur, fallens interdum propter lanuginem, ut concerni nequeat. Rudimentum fructus ἁ ἐόντα ῥᾶγα Sophocles dixit *Pomum* Plini9 συκάμινον, vetustissimi Græcorum, μῶρον recentiores ab Archigenis ævo. Minimum in hac arbore ingenia profecerũt. (4) Arbuto qui κόμαρος, κόμαρος *Epimeli*: Galeni *Chamæcerasus* Myrleani: coma hyeme viridis, fruct⁹ minutis corpusculis quasi paleaceis aut furfureis exstat, fructui terræ similis ὀνίζων quasi plus justo comestus, vini instar caput aggravat. Maturescit anno pariterq; floret subnascens, prior cognitus. Flavor, κόμαρον I. Pollis, μεμαίκυλον, μιμαίκυλον, ἐπιμάκυλα, μαιμαίκυλον, μεμαίκυλον, rectissime μιμαίκυλον, *Mesmecylon* Plin. *Unedo* similis *Adrachne* (quæ aliis ἀνδράχνη, ἀνδράχλη) portulaca potulaca, cortice hyeme circũrũpi solito, & qui circumgelatus videri posit (5) Mespilus (μέσπιλος, μεσπίλη) fructu qui mollior est molliore pulpa sordidâ, ctillato

capite Regum imitatur coronas *Anthedon*, Aronia Dioscoridis trigrania est seu τρικόκκος, quia tria intus ossicula continet. *Satanea* seu Satania, quæ & ἐπιμηλὶς, quia juxta malos nascitur, iisdemq; feliciter inseritur, Pomum fert umbilico latiore, quod ἐπιμηλὶς & *Amamelis* audit. ἀνθηδονοειδὴς seu Gallica in orbem comatur ligno nullam putredinem sentiente. *Chamæmespilus* pumila est. Ejus generis Oxyacantha ὀξυάκανθα, pyrastro similis spinosa fructu myrto simili rubro. Dicitur & πυρὰν ab urentibus aculeis. πυράκανθα seu rubra spina, quia lignum ad hunc calorem inclinat, *Pyxacantha*, *Tyracantha* sed malè, Spina acuta & spina appendix, cuius baccæ appendices vocantur. Cratægus κραταιγὼν materia versicolore fructu olivæ sylvestris magnitudine flavo & nigrescente, succo mespilaceo & *Hypomelides* poma sorbo similia. (6) Sorbo comaconcinna & verticem nucis pineæ repræsentans: folia condita in versus alæ modo à lateribus emicant, laciniis

pennatim ad nervos deductis: fruct⁹ ramos circumdati ex omni parte uvarum modo, ovi forma, colore luteū referente, hinc ὄα & οὖα Græcis, degravant. Fert & *Cachryodem* germinationem olivæ instar. Ex generibus *Torminale* remedio tantùm probabile, assiduum proventu, minimumq; pomo; Andromacho σφεκτικὸν vel σφίαστρον.

CAPUT II.

ARBORES POM-OSSIFERÆ

A Rbores, quæ poma ferunt, qvib. vitium fructu cingitur, sunt: *Malus Persica, Armeniaca, Persea Prunus, Myrobalanus, Sebestena, Zizyphus, Cornus, Lotus, Cerasus, Chamæcerasus, Oexyplia, Aria, Amamelis*, Coronaster. 1. Malus Persica antiquissimis περσέα, περσικὴ μηλέα seu à Perside, seu à Perseo, qui è Cephæi regno allatam Mycenis agris consevit: ῥοδακηνὴ, quia rosei Floris est, & in Rhodo ad florem tantum pervenire, sed perperam creditur, quæ vox sequentibus temporibus in [illegible] & [illegible]

... fortè mutata. Pomis, quæ rara in ramis non alia fugacia, longissima decerptis bidui mora est, cognuntque se venundari. Foris corpus intus lignum, vitiumq; cinctum fructu, cùm alibi fructus muniatur vitio. Diosc. Περσικὰ μῆλα aliis Περσικὰ κοκκύμηλα. Macrob. *Nux mollusca*. Nucleos Nicand. κάρυα, quòd lignosum operimentum habeant, Dioscorid. περσικῶν τὰ ἔσω vocat. *Duracinis*, quæ & *Adoptiva* Martiali, quia ex arboribus insitis progignuntur, ῥοδάκινα vel ῥοδακινέα Nicandro, quia rosam olēt, durum adhæret corpus à lignoq; avelli nequit, triceni nummi singulis Romæ pretium hinc *Cara* Martiali. *Asiatica* pigro fœtu frigoribus veniunt. *Præcocibus* (Præcoquis) flores ante folia. Intra triginta annos tempore Plinii reperta, denariisq; primò venundata singula. *Superantia* à Sabinis: *Popularia* undiq; veniebant. (2.) *Armeniaca* quæ ex Armenia, Ἀρμενιακὴ, ab externa natione & πρεκόκκια, proximè ab Amygdala

dam floret. Fructum qui inter pruna Columellæ, Romani *Præcocia* & ut apud Græcos legitur πραικόκκια, πρεκόκκια, πρεκόκκια, βερεκόκκια, quo vocabulo Sethi usus, dixerunt. Peculiaris impudentia nucibus insitarum, quæ faciem Parentis, succumque adoptionis exhibent, appellata ab utroq; Nucipruna. (3.) Persea, Ægyptia nempe, arbor adspectu formosa & ad pyrum accedens, folium lingvæ simile, fructus lõgioris pyri magnitudine, herbidus pòst rubescens, dulcis & innocuus, etiam largiorem mandentibus, in quâ eo κεραισκόλαπτα, semper habet poma subnascentibus aliis, novus anniculum occupat, & Etesiarum flatu maturatur. Serò & cum difficultate transyt, nec in Rhodo quicquam tulit, quod primum ej' hospitium. (4) Prunus, κοκκυμηλέα parvo post malum tempore, florem foliatum, & qui fructui insidet, protrudit, ipsa ex radicibus pullulat sobole densa & pariente matre quas enecat: Ejus quippe mole turbâ

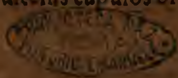
turba indigesta premitur. Sylvestris ... ἀγριοκοκκυμηλέα *Spinus* & *Spinella* dicitur, poma rotunditate & magnitudine Cocci, quæ ἀγριοκοκκυμῆλα. Pruna quæ κοκκυμῆλα quia citò maturantur ὀξύμαλα, ἄφελα, μύλτων ex carne hujus dilutus humor nucleo & semine constant. *Hordearia* & *Avenaria* à comitatu frugis dicuntur; *Asinina* à vilitate. *Malina* malis sunt insita. *Amygdalina* amygdalis, quibus in ligno nucleus amygdalæ est; nec aliud pomum ingeniosius geminatum. *Damascena* quæ & Syriaca ἀμύγδαλα Athenæo late sumto vocabulo, μάδρυα quasi μαλόδρυα, θρόμβυλα quasi alvum ducentia, à Syriæ Damasco cognominantur. *Cerina* nomen ceræ colorem imitantur. *Onychina* ungvis, sub messem maturescentia. *Brignolensibus* à natali appellatio, nucleus parvus. *Nani* & *Decumanis* à quantitate, *Tragorchidibus* hircinorũ testium forma, Portæ *Cophiopecora* Nascẽtia in Italia nũquã in rugas siccabantur, quia sui soles defuere

fuêre. (5) *Ex Myrobalanorum fructu Citrina* si frangitur gummosa & osse exiguo *Inda* (μέλανες μυροβάλανοι χεβόλεξι) exos est. *Kebula, Chebule* κέβουλε) sub nigra carne multa, ut aqua mergatur. *Embelica,* ἐμβλὲξ ἐμβλιζ, ἐμπλεγκι ἀμβλεξ ... pulvinatis divisionibus scinditur. *Bellirica* βελιλὲξ & βελιλὶ multa & densa carne gravis. Affines, *Phoenicobalani Traliani*, à quib. ex posca potis vomit° & *Chrysobalanus Galeni* ab Asclepiade ad singultum commendatus. (6.) Sebestena (μύξα myxa) Damascenæ pruno popularis propè Sebasten Syriæ urbē nascitur, fert μύξας quæ μύξα, μυξάρια, ob mucosum pomi lentorem. Nixa μοχῖτα, μυχαῖται *Sebastena* dicuntur Syriacæ sunt βάτα vel potius βατία Hesychio μυωξάρια, quæ post fluvii recessum colligebantur. (7) *Zizyphi* temporibus Augusti novisssimis ex Syria in Italiam venit, aggeribus in quibus serebatur, præcipuè decora, quoniam tùm & in tecta sylvæ scandebant. fructus ζίζυφα, ζίζιφα, *Ziziphæ jujubæ.* Ædeliana

desiana grandissima. *Affines eis Tu-beres Plinii* de arboribus Nomenta-nis. *Syricum* (sericum) coloris Syrici puerorum eduliũ, *Paliurus Africana*, cui fructus rotundus, ruber, cedri ma-gnitudine, nucleo non mandendo, Cyrenaica patria, & *Connarus* seu *Pa-liurus Agathoclis*, cui bis quotannis dulcis olivæ phauliæ magnitudine fructus, qui siccatus in farinam, quam pedibus calcant, molitur. (8.) Cornus quæ κρανεία & κρανία, quòd rami corni-bus & calvariæ duricie sint similes, medulla nulla, mediale totũ osseum, flos subeunte fructu deciduus, lignũ ad radios rotarum utile; aut si quid in ligno cuneandum, vel clavis figen-dum est, fructus, qui olivę similis, rufus seu ruber conditur cadis, ne quid non hominis ventri natum esse vi-deatur. Agrescit culturâ. *Fœmina* quæ θηλυκρανεία, ligno est fungosa, inutilis baccasq; acerbas & ingustabiles cun-ctis animantibus profert. Similis Cor-no mari *Opulus Columellæ*; fœminæ

vir

virga sanguinea Plinii, cujus cortex interior cicatrices quæ præſanavêre aperit. (9.) Lotus quadruplex eſt, *Lotophagitica*, quæ in Africa *Celtis*, Syrtica Plinio ἀλκακκαβία, ἀκακκαβεα folio inciſuræ crebriores & quæ ilices viderentur; tam dulci fructus, (cui fabæ magnitudo, color croci, ſed antè maturitatem alius & ali*, ſicut inuvis,) circa Syrtes cibo, ut nomen etiam genti terræq́; dederit, nimis hoſpitali advenarum oblivione: *Italica* (quæ Romanis *Faba Græca*) materies cariem non ſentit, & præcipuè domibus expetitur, ramorũ petulãtia, brevi caudice, latisſimâ exſpaciantium umbra, & in vicinas domos ſæpè tranſilientium. Nulli rami largiores validioresq́;, ut dixiſſe totidem arbores liceat: Fructus quibusdam Διόσπυρος Theophraſti. Ad quam Veſtalium virginum capillus deferebatur, dicebatur *capillata*. *Cyrenaica*, coloris in ligno nigri, quod ad tibias expetitur, radice cultellis capulos breveſq; alios

alios usus excogitant. *Lybica Polybii* ex cujus baccis myrti similib' vinum, sed ultra decimum diem non perdurat. (10.) *Cerasus* Ceralunti Pontico municipio nomen debet. Ante L. Lucullum in Italia non fuit; in Ægypto nulla curâ olim potuit gigni. Ramosarum etiam XL. cubitorum trabes, æquali duorum cubitorum per totum longitudine. Ex fructu, quod Cerasum κεράσιον, & inter baccas aliquādo reponitur, *Apronia*na maximè rubent, *Actia* nigerrima, *Cæciliana* rotunda, *Julianis* gratus sapor, sed penè tantùm sub arbore sua, adeò teneris, ut gestatum non tolerent. *Duracinis* seu *Campaniis* principatus. *Macedonica* inter prima gratiam annuam colono adferunt, siccantur solibus condiunturq; cadis. *Milesia* magis rubent, & movēt lotium. *Lusitanica* in Belgica & ripis Rheni dicebantur. *Laurea* non ingratæ amaritudinis, insita in lauro. *Imperialibus* callus carnis rotundior, ossibus oppressus

pressus, parte soli obversa rubescit, aversa candicat. Cognatæ *Lacatha Theophrasti* auctu in Macedonia facilima. *Vaccinium Plinii* Italiæ aucupiis sata, Galliæ etiam purpurea, tingendi causa ad servitiorum vestes, & *Chamæcerasus petræa* seu *Petrocerasum*, alias Mahaleb (11.) *Chamæcerasus* humilis est, qui *fructu* gemino rubro, ocellis aut pupillis duabus insignito *frangula* dicitur; nullis punctis notatæ, fimbriati flores, baccæ testium instar gemellæ, quæ *Cerasa canina*. (12.) *Oenoplia* (*Nabeca*, *Nabca* & *Napeca* Ægyptiis) *non spinosa*, fructus verò ad nullam frugem pervenit, quia à vermibus corrumpitur. *Spinose* pomula corticis maturitate eleganti rubore purpurant. *Coccymelea* Theophrasti ejusdem generis, cujus fructus κοκκυμηλα, quia cuculo ad suas latebras redeunte floret, natura ac magnitudine Mespilis similis. (13.) Aria ex toto lauro similis, lignum roboris instar durissimū, natura perpetuum

tuum, & in opere ἐυεργὸν, carbones optimi. Myrti effigie folio lauato majore *Oenaria* quibusdam; minore, *Pyrus Cervina*, & *Myrtomelis*. (14.) *Amamelides* seu *Amamallides* quas Aëtius Samiorum ἀμαμηλίδας vocat, genus fructus cujusdam Saporis grati, qui in insula Coo provenit. (15.) *Cotonaster*, qui *folio oblongo serrato*, (forte *Agriomelea Bellonii*) in Cretæ montibus exiguorum malorum pyris formâ similium ferax; flores in umbellam digeruntur: qui *rotundo non serrato*, Gesnero *Cydonago* audit. Affinis *Cyanus arborea Cretensis*, folio rotundo argenteo, flore Cyani.

CAPUT III.
ARBORES NUCIFERÆ.

ARbores Nuciferæ *nuces* κάρυα ferunt, quibus corium durius & lignosum, ut fructum cingi viris dicere possis. Atticis ἀκρόδρυα & ἄρυα, Creten-

Cretensibus ἄχυρα, quia ἐν ἄχυρῳ seu gluma nascuntur. Abeunt in tres classes.

1. *Prima classis* continet *Juglandem*, 2 *Avellanam*, & 3 *Castaneam*.

(1) *Nuci juglandi* (quæ Διὸς βάλανος, seu quia Jovi sacra, seu quia glandem jugulat; *Persica*, quia è Perside allata; *Basilica*, quia à Regibus translata; κάρυα seu à Caryatide Caryæ Dianæ fano, seu quia κάρα caput lædit, appellatur,) nova accessione jam cuarum germen protruditur. *Villus*, grossis præciduis proportione respondet. Peculiaris naturæ nucibus honor, gemino protectis operimento, pulvinati primùm calycis, mox lignei putaminis, solumq; hoc pomum compactili operimento natura clausit; sunt bifidæ putaminum carinæ, loculosæ aliquibus, nucleorum illis quadripartita distinctio, lignea intercursante membrana. Spongiosa corpora ἴσχαι, fungi fructûs externum operimentum, *Caleola*, interius *Nucer.*

ipsi *κάρυον*. *Mollusca* putamen rumpunt, quæ fortè *Tarentina*, seu potius *Terentina* à tereno, quod Sabinorum lingva molle, & *Persica*, *Basilica* ex optimis, Alexandri primùm temporibus Græciæ, cum Persicis cognitæ.

(2) *Nucis avellanæ* (quæ patriô nomine ab Avellis oppido *Abellina*, ab Heraclea Thracum, *Heracleotica*, à Ponto, ubi copiosè nascitur, *Pontica*, Sophocli *κάρυον καρύϊνον*, Athen. & Nicandr. *λεπτοκάρυον, Διὸς βάλανος λυκαίου*, Hesychio *Αὔκος*, aliis *longa*, audit.) arbor *Corylus*, cujus cortex maculis albidis peculiariter variatur; fructum mollis protegit barba: Umbilicus intus in medio ventre. *Julus* floris vice præludium quoddam, nuci pineæ novellæ similis, qui crescit hyeme, aperitur vere, callus totus. *Calva* summo apice nuda est, *κάρυον πεφρυγμένον* Lexico. *Prænestinis* à Carystiis juxta Prænestinum agrum vocabulum, *μινυὰ* Athenæo, quia putamen valde lignosum. Hornotinæ quæ

viri

viride & hujus anni. *Barbatæ* extremæ partes fimbriatæ barbæ inſtar: *Longæ* amictus longior.

(3) *Caſtanea* vel Caſtalis urbs Theſſaliæ, vel Caſtana Magneſiæ, aut Apuliæ nomen dedit: Arbor roboribus proxima, materia quæ pandatur, & cujus ſolum pondus in cibis in vitio; fructui armatum echinato calyce vallum, trinóq; quibusdam ex uno partus, & mirum viliſſima eſſe, quæ tanta naturæ curâ occupavit. Molitur & præſtat jejunio quandam imaginem panis, Poëtis. Διὸς βάλανοι, Nican. λόπιμα. Gal. λόπιμοι a cortice, qui λόπος, aliis καρύα εὐβοϊκὰ & εὐβοϊκά, quia ibi plurima. πλάτανα Athen. quia lata; Ageclocho μότον, quia cortex interior linamenti inſtar concerpi & vulneribus indi poteſt; niſi malis ἄμοτα vel ἄμητα legere; quaſi proventus ejus meſſis inſtar ſit incolis. *Balanitis* oblongior, palmulis ſimilis, ſponte proſiliens, i. e. echino ſuo promta exui. *Colliva* ſeu *popularis* triangularis eſt & nigra. *Tarentinæ*

plana, facilis nec operosa cibo. *Salarianæ* à Salariensi colonia in Hispania nomen. *Sardianæ*, à Sardib'. Leucænæ, à loco Idæ montis. Μαλακὸν, mitis, echino minus asperiore vestitur. Γυμνόλικος alii τιμόλικος, γυμνόλικος potius dicenda. Ἀρκίεας quale genus sit? ignoratur.

II. *In Classe Secunda* sunt, *Amygdalus*, & Styrax.

I. Amygdalus ἀμυγδάλη (seu cum circumflexo cum acuto in penultima) & à Lycurgi Thracum Regis filia *Phyllis*; ex iis quæ hyeme Aquilâ exoriente concipiunt, floret prima omnium mense januario, hinc Hebr. שָׁקֵד vigilans, fructus Martiô maturatur, tenui ore, sed simili juglandium summo operimento, & secundo Putaminis, Latinis *Amygdala*, & *Amygdalum*, *Nux Thasia*, Varroni Nux Græca, quia ex Græcia in Italiam allata; Αμύγδαλον, ἀμυγδάλη, ἀμυγδαλίς Græcis, Athoneo μύκηρος quo vocabulô μεγάλα κάρυα, Lacones vocant; Epicharmo

καπι-

καρυα... quia putamē à *vetis* ... *Naxiæ* molles, & Athenæus ... vocat *Cypriæ* oblongæ & falcatæ. Amaris præmanfis nulla à nimio potu noxa.

(2) *Styrax rubra officinarum*, quæ & lignum aquilæ *Thuriudarum*, *Thymiama Dioscoridi* fragmenta dicuntur exsucca, corticosa, libro Sycomori similia, quibus igni admotis vix aliquid sudoris; Flamma nec clara nec pertinax. Affinia, si non eadem; *Lacapthum Narthe sericatum*, *seu Syrichatum*. *Narcaphton*, *Nascaphton* *Maurocapnum*.

III. Classis tertiæ sunt: *Pistacia* & *Glans unguentaria*.

(1) *Pistacia*, quæ πιστάκια, φιστάκια, βιστάκια, fructus dum in ramis pendet ... putamine quod nucleum ambit rubrô, qui *Fisticum*, *Fisticorum granum*, *Pistacium*, ἀστάκιοι, φιστάκιοι, ψιστάκια ut Cortices καυκάλιδες dicitur. Ipsa Italiæ è Syria sub Tiberio illata. *Mari* sub corio longi offei veluti testiculi:

Sylvestris *Staphylodendron* forte Plinii.

(2) Glandi ungventariæ (quæ βάλανος μυρεψική) illæsa fidelisque sed contorta materia: fructus nucis Ponticæ magnitudine, odoratus, qui *Balanum*, *Myrobalanum* Plin. μυροβάλανος Græcis Medicis, φοινικοβάλανος Tralliano, *glans Ægyptia* aliis. Est à natali solo Syriaca, Thebaica, Troglodytica, Æthiopica, & Petræa. *Major* triangularis est, & nucis avellanæ magnitudine, medulla noxia. *Minor* Ciceri similis magis.

IV. Classi quartæ debentur *Acer*, & *Xylon*, seu *Gossypium*.

1. Acer Tiliæ amplitudinis, operum elegantia & subtilitate cedro secundum. Nervosum & album σφένδαμνος dicitur; flavum fissili lignò Platani modo crispò macularum discursu ζυγίας; crispiùs duriusve, *montanum* & *Carpinus*; flavum & non crispum κλινότροχον, lectirota, quia ex eò tornò currente lecti fiunt; è viliore genere Crassi

Crassiuscnium, laxum candidum & minus crispum γλῖνον, γαλάτειον, *Campestre Gallicum*, è quo *Rumpotinum* fit. Affinis *Opulus* de quo suprà, Philox. κιοτόφυλλον arbor maritandis vitibus, fronde rarâ.

(2) *Gossypium* seu Xylon (Theophrasto δένδρον ἐριόφορον, *Gossampinus* Plin.) lanigera est. Glomus laneus pomi magnitudine inter virescētem membranam colligitur, quâ denticulatis veluti segmentis dehiscente, candidus eluctatur fœtus, *Lanugo*, *bombax* & *Coton* officinis.

V. *Quintam Classem* Palma sibi vendicat, qusi sola inter arbores unicam in quolibet exortu frondem germinat, ut duodecim frondibus annum expleat, & comam in cacumine circumtonsam, remosque in digitorum modum protensos habet. φοῖνιξ Græcis, quia quarundam fructus sangvineô colore tinguntur. *Medulla*, quæ in cacumine ἐγκέφαλιον, ἐγκέφαλον, Cerebrum. Folia quæ arundinacea.

Cultrato mucrone lateribus in se bifidatis. θαλλὸς & θαλλία; quia omnis in cacumine coma, ἀκρέμων & κλάδων Theophrasto. Fructus quem sola in spathis racemis propendentem habet, & spicæ modo producit, cassus à dorso pulvi nata fissura, & in alvo medio plerisq; umbilicatus, *Dactylus, pomum, palmula*, φοῖνιξ, ἐλάτη, βάλανος. βοῤῥασος vel potius βάσταρος vocatur. Siccatus τραγήματος maturus *phœnicobalani*, immaturus πάματος nomine venit. Involucrum fructus florentium adhuc palma *elate* vel *Spatha*, σπάθιον seu σπάθην, ἀμφίεσμα φλοιώδες, μαχάλη, ἐλάτην, & κωβάθιον audit. *Sylvestres* foliis pectinatim compositis, incesta libidine etiam mitioribus se miscent. *Fructiferas fœminas* non sine maribus gignere edito nemore affirmant, circaq; singulos plures nutare in eum blandioribus comis. Illum erectis hispidum afflatu visuque ipso & pulvere etiam reliquas maritare *Babylonicæ* acrius stipes. Comarum
aliæ

aliæ hinc illinc circumflexæ, & duplici ramorum diſpoſitu utrinque capillatæ, intuitum picturatum exhibent. Ex *Palmulis Caryotæ* globoſæ, interq; eas *Nicolai* magnitudine admirabiles. *Adelphides* Caryotarum ſapore ſorores: πάτηλοι, calcatis ſimiles nimio liquore abundant, rumpitque ſe pomi ipſius in ſua matre ebrietas. Inter alias Chydæx (balani) à ſicciore turba. *Æthiopicæ* ex arbore *Cacai* dictæ, ſpiſſantur farinæ modo in panem. *Thebaicæ* aſsiduo vapore torrentes, cruſtam veriùs quàm cutim obducunt; celeriterque cum ſui ardoris anima exſpirant, niſi extemplò in cados condiantur, marceſcuntq; non retoſtæ furnis. *Regiæ* Regibus tantum ſervabantur. *Sagri* ſerini ſaporis, quem fermè in apris novimus. *Margarides* ſeu *Margaritides* acinis quàm balanis ſimiliores. *Sandalides* ſuavitate mirabiles. *Adulor* nullo intus ligno. Sunt & *Nuciferæ* inter quas *Naldivenſis* ſummi altitudi-

& quæ vinum conosque ferunt. *Nux vomica*, *Metel* olculata, *Cocculus officinarum*, & *Anacardium* huc pertinent.

CAPUT IV.

ARBORES AROMATICÆ.

ARbores Aromaticæ vocantur, quæ ἀρώματα ferunt. Ἄρωμα vero est, quod cibos aptat nec insuavi, quem edit ac odore, facit Suidas θυμίαμα εὐώδες μυρεψικόν. Arcadibus sunt ἄρμαλα, ἀρμώμαλα, aliis ἀρώματα. Hebræis pro aromate est בשם & סמים quorum illud LXX. ἡδύσμα, ἥδυσμα, θυμίαμα, εὐ θεοῖς, μύρον; hoc εὐ θετο, λεπτὸν, ἥδυσμα, ἥδυσμα, θυμίαμα, & ἀρώματα. Sunt vero decem; *Nux* nempe *myristica*, *Cassia*, *Cinnamomum*, *Malabathrum*, *Betre* seu Tembul, *Caryophyllus aromaticus*, *Piper*, *Cubeba*, *Amomum*: *Cardamomum*.

(1.) *Nux myristica* piscis ignora,

ab odore moschi nomen sortitur. Operimentum interius *Macir*. à quo Macer Abumînæ, *Talisafar* diversum quid. Anima *Chrysobalanus* cui aureus color. *Cinnamomum* quod probatissimis ungventis miscetur. *Cinnamon Caryopum* vicina à succo veri Cinnami gratiâ. (.) *Cassiæ*.(quæ & *Canella*, Calsia σύριγξ seu *Fistula*, Cassia ξυλίνη & Calsia ἀγρία veterinariis) frutex ramis permultis & surculosis, sarmentô in montibus crassiore, foliis piperis, cortice tenui, cui color primo candidus, mox rubescens, tandem niger, singulari artificio decorticatur, coriis putrescentibus à vermiculis eroditur lignum. Ex præstantiore Diosc. σῦριγξ Galen. σῦριγξ Neoph. σύριγξ, Græcis ξυλοκασσία Aëtio ὀξύ, ballanodes forte brevi estunicarum fistula: *Achi* quæ & *Aati* Plin. *Lada* & *Isocinnamon*, alius *Leda*, *Lada*. Alexandrinus *Daphnites*, laureô enim cortice [illegible] *Germen Mosylliticum*, documentum aliquod Cinnamomi præbet. [illegible]

vidrere, Ἀφύσημον, quæ & *Asphemon*, Peripli Authori Ασυφη Ruell. ἄφημον nigra, & quæ difrupto cortice inflari non potuit. κιττὴ feu μοτὼ, & δακὰρ, δαχὰρ & δ-ρκά. *Pfeudocaffia* eft latior fiftula, πλατεῖα σύριγξ.

(3.) *Cinnamomum*, (quod & *Cinnamomon*, *Cinamum*, *Cimmomum*, κινάμωμον) frutex quatuor cubitorum, furculofus, folio origani cæduæ naturæ, imbre fterilior. *Meffis* nec ortum Solis anticipabat, nec egrediebatur occafum; lignum *Xylocinnamomum*, quod in faftidia. *Mofylticum* ex vinofo in cinereum vergens, tenuium virgultorum, à Mefylo oppido, *Zingiber* dictum lignofo, vero odore inferius.

(4) *Malabathrum*, (quod & *folium* Ovid. *Petalion* Plauto, *Herba Paradifi* Ifidoro, φύλλον κατ' ἐξοχὴν Plutar. μαλαβάθρου φύλλον, Gal. φύλλον Ἰνδικὸν aliis.) arbor folio convoluto, arido colore, & odoratiore croco. Non renafci ut, nifi æquâ per æftivos ardores exficcatâ,

crem[illegible]

cremis fomitibusq; aridis terra per urantur. Virgularum quibus trajiciti nervi, πίτροι. Majore folio *Hedrosphaerum*: minore *microsphaerum*, mediocri *mesosphaerum* audit.

(5) *Betre* (*Tembul Betel*) arboribus aliis maritare quæstuosum, subsidit, nisi sæpius rigetur. *Folii* maximus usus, mulieribus etiam tum, cum de conservando genere humano cogitant.

(6) Caryophyllus (Græcis καρυόφυλλος & καρυόφυλλον, quasi *Nucisfolium*, cum quo tamen nulla similitudo, Arabibus *Karunfel*) mediæ demum ætatis Scriptoribus nota arbor, formâ lauri, floribus initio candidis, cum in fructum efformantur, viridibus, uti maturescere rubentibus, qui siccati nigri evadunt. Caryophyllorum quarto liberior proventus triennio vacante vindemia. Ventricosa *anthophylla* sunt. Dentata regia dicuntur. Affinis κάρπιον seu καρπήσιον. *Caryophyllon Plinii* in India est Piperis grana

grano simile, grandius, fragiliusve.

(7) *Piper* (quod & πέπερι *Pepeli*) arbuscula foliis mali Assyrii, fructus racematim cohæret, semper virens, donec perfectè maturuerit: nec tamen vel baccæ vel pomi commendatio est, sola placet amaritudine, & ob hanc Indi petuntur. *Longum* fimbriis corylorum, qui primo erumpunt antequam pandantur, comparet Androm. ..., Theophrasto ... Charitoni καταγχίπεες. *Candidum* rotundum est Diosc. ... Philoni apud Galen. ... Androm. ... à colore. *Nigrum*, quod ... & nobis in usu. carbunculatur cœli tempe ie, fiuntque semina cassa & inania, ... vocant.

(8) De *Cubebis* nil apud veteres, arbor foliis piperis, sed angustioribus, simili modo in altum repens; fructus Actuario κυμβέβη. Affines iis *Myrtidanum* Hippocratis, quod dicitur piperis prælongi. *Piper* Persis *Gariofil* Strabonis, quòd fructus piperi similis,

aliquanto tamen major. Piper Theophrasti, *Caryophyllum* Plinii, de quo *supra* & *Carpesium* Actuarii, Phu odore, sapore & viribus, virgultis vero Cinnamomi similia sarmenta.

(9) *Amomum* ἄμωμον, Amomia, frutex in uvæ modum suopte ligno in seipsum convolutus, flos albus veluti violæ, folia bryoniæ; odor reprehendi nequit, ideò pro quolibet unguento odorato substituitur. Arrian pro Cinnamomo accipit, Dyonisius Cinnamomum pro illo; adulteratur herba quæ *Amomis*, fructu *pulvis amomi* dicitur.

(10) *Cardamomo* (quasi nasturtium suave ita vocatus) folliculi albi. Viridissimum pingue est acutis angulis, fricanti contumax.

CAPUT V.

ARBORES GLANDIFERÆ.

GLandiferarum fructus glandes, & quinque recensentur, *Quercus*, *Phellodrys*, *Suber*, *Ilex*, *Fagus*.

(1) Quer-

(1) *Quercus* δρῦς arbor non ignota, cui βρύον, papillis quæ veri fici faciem antecedunt proportione respondet. Littora ipsa obtinent aviditate nascendi; Suffossæque fructibus, aut propulsæ flatibus, vastas complexu radicum insulas secum auferunt; atque ita libratæ stantes navigant ingentium ramorum armamentis. *Sylvestris* (quæ ἀγρία δρῦς) & Robur) cui μελάνδρυον, glans parva, fungi noxii, tota ossea ἡμερίς, quæ Gazæ *placida*, aliis *domestica*, Macedonibus ἐτυμόδρυς & cui novellæ φύλακος nomen, brevior & in orbem contorta; glans Suem difflatam & gravidam facit. Αἰγίλωψ veteribus libris *Aezops* vel *Eezops*, Plin. *Cerris* Maced. *Aspris*, materiam habet rectissimam, glandem tristem & horridam, φηγὸν seu βρύον musco & villo pannis arentibus simili, quod Hesych, σφάκος. Dioscor. σπλάγχνον, aliis *herba parasitica*, δρυκάδιον βοτάνιον, Arab. *Ulnea*. Gazæ *penis*. πλατύφυλλος lati folia rectitudo & ex celsitas à præcedente

denique fissa Theocriti Schol. κιμερὶς. *Fagus* seu *Esculus* (quæ Græcis φηγὸς, φηγὸς ἡμερὸς Basso γραῖα) minime in rectum assurgit, nec ita πλατυφυλλος; glans dulcissima & quia obsessi dura-vere minus morosa nascitur. ἀλίφλοιος Vitell. *Crassicortex*, Gazæ malè *falsi-cortex*, aliis εὐθύφλοιος, caudice & cortice est crassissimo, sed plerumque cavo & fungoso, summâ & imâ parte in lapideam duritiem degenerat. Habet excrementa, σφαιρώδεις nempe specie mori ἀνδρώδεις colis effigiem repræsentans, ταυροκέφαλον, (quod tauri caput quodammodò æmulatur.) *Sphagnon* seu *bryon* de *quo supra*, *gallas*, & *pillulas*. *Galla* noctu semper universa nascitur. *Omphacitis* parva est & κονδυλώδης, *plana* levis & perforata. *Pillulæ* sunt lanatæ, capillatæ, μαχαλιγνεῖς, quibus *muscum* & *nodos* seu *verrucas*, *coccos*, *uvam quercinam*, *hypodryn* &c. adde. *Viscum* (quod ἰξία, ἰξὸς, Euboënsibus. *hyphear* Arcadibus) satum nullò modô nascitur, nec nisi per alvum avium reddi-

redditum: Hæc eſt natura ut niſi maturatum, in ventre avium non proveniat.

(2) *Phellodrys* mediæ eſt inter quercum & Ilicem naturæ, mollior & ſubtilior iſtâ; durior ac ſpiſsior illâ decorticati ligni colore candidior *ilice*, fulvior quercu, calyce glandis echinato, verè *suberi quercus*. Eſt & *mariçati folia*.

(3) *Suber* φελλὸς & ἴψος, quia aquis ſupernatat & ſemper ſummum petit, arbor caudicoſa & auctu inſignis, caudex detractô cortice (cujus in hyberno fœminarum calceatu uſus) in aquis non fluitat, hocque in orbem detracto juvatur. Craſſeſcens ſtrangulat, repleturque intra triennium.

(4.) *Ilici* (quæ πρῖνος, quia ſerrâ propter duritiem ſecanda eſt, & inſtar quercus aſſurgit) aculeata folia; fructus ἄκυλοι (quia ſerò matureſcit novus cum annotino pendet, & veterem occupat, granum puniceum & à meridie *hyphear*: Italica Arcadib.

Smilax

Smilax religione olim digna. *Provinciali*, quæ & *Aquifolium* adhæret coccus ceu lens, *hyspen* aliis, & κόκκο-βαφική. Arabibus *Kermes*. Granum hoc primoque ceu scabies fruticis; aquifoliæ ilicis *Coscylium & quisquilium* vocant.

(5.) *Fagus*, quæ ὀξύη & ὀξύα, Gazæ *Scissima* (quia facillimè in laminas scinditur,) abicti est æqualis; folium celerrimè flavescens, & mediâ perte plerumque gignens supernè tuberculum duriusculum baccæ simile. Recenti cortice scribit ad Duces explorator, incisas literas tegente succo, prodente si ex aruerit. Ex foliis *Civica corona* militum virtutis insigne, & Clementiæ Imperatorum, Noluerunt cives saltem esse in pretio, clarâ profesſione, *servare hominem nefas esse lucri* causa. *Glans*, (quæ nucleis similis,) triangulâ cute includitur, sitem hilarem facit.

CAPUT

CAPUT VI.

ARBORES BACCIFERÆ.

Arbores bacciferæ minores fructus, nec admodum confertos, molliore cortice, qui *baccæ* vocantur, fundunt, suntque aliquot classium.

1. *Classis primæ* sunt *Tilia*, *Ostrys*, *Viburnum*, *Platanus*, *Ricinus*, *Sassafras*.

(1) *Tilia* φιλύρα quia in tenues assulas dispescitur, suntq; inter corticem & lignum interiores veluti membranæ, omnium pomorum adulterium gestat, sole ad Aquilonem scandente folia vertuntur, & solstitium dicitur fieri. Ingessit hoc manibus ipsis agricolarum natura, ut confectu syderis signum habeatur. Ex cortice tuguriorum prætexta.

(2) *Ostrya*, quæ & *Ostrys* ὄστρυς, ὀστρύα, cortice & ramis fago similis, materies dura, & qua domui illatâ difficiles partus fieri produnt, per folia tota incisuræ

incisuræ discurrunt: fructus uni in umbilicis foliaceis, alteri racemosus, Lupulo similis.

(3) *Viburno* (*Lantana*) foliâ pulvisculô albô inferne consperguntur.

(4) *Platanus* πλατανιστὸς late diffusis ramis & nemorosô vertice luxuriat. Hinc θερινεἰχὴς & ἀμφιλαφὴς: fructus βρώσιμος nullus, hinc ἄκαρπος ad Morinos usque pervecta, ad tributarium etiam pertinuit solum, ut gentes vectigal & pro umbrâ penderent. Tantum postea honoris increvit, ut merô infusô enutrirentur, docuremusq; etiam arbores vina potare. Domicilii modo in Lycia cara, & se vastis protegens ramis, in qua ne aliquid deesset speluncæ imagini, saxea intus crepidinis corona, muscatos complexa pumices. Coactæ brevitatis *Chamæplatanus* est.

(5.) *Ricinus* κρότων κίκι, σήσαμον ἄγριον propter quandam similitudinem, *palma Christi*, & *pentadactylus*, quia folia palmam expansis digitis quodam-

dammodò æmulantur, *Seseli Cyprium* σιλικόπτερον, *Granum Regium*, *Majus* Mesus *Kerva*, & *ficus infernalis* vocatur. Semina ricinum animalculum repræsentant in triquetris muricatis vasculis, Thyrso muscosorum nucamentorum glomus, semini Catapotiæ nomen.

(6) *Sassafras* veteribus ignota, *lignum Sassepes floridum*, &c. audit, luis Venereæ levamentum, pectines in materia tiliacea, sapor & odor anisi.

II. *Classis secundæ* sunt *Berberis*, *Grossularia*, *Ribes*, *Sambucus*, *Laurus*, *Laureola*, *Chamelæa*, *Thymelæa*, Cneooron.

(1) *Berberis* nemo inter antiquos meminit. Nec *Oxyacantha* est, nec Colythea. Quia trium spinarum ipsi ad singulos nodos perpetua series, ideò quasi trifurcato ordine prodire videntur.

(2) *Grossularia*, nec ἴτεα, nec *Ca-nothus*

... spinosa, flos ex herbaceo albus.

(3) *Ribes* est grossularia non spinosa. Est & acino multiplici, μονόκαρπ@ ... agro olet folium, bacca *piper* olitorius Gallis.

(4) *Sambucus* Q. Sereno *Sabuca* metri causâ. Græcus ἀκτὴ à littore, vel quia flexibilis, ... Myrepso, quia lignum inane & leve, ... quia magis ad arborem accedit quàm alia. Procerior sentis faciendis aptissima quorum plaga se contrahat propinùs, eludatque suum vulnus, & ob id contumacius admittat ferrum. Racemosa rubra *Cervina* dicitur, quia ejus foliis delectantur Cervi. *Rosea* flores pilæ in modum conglobatos gerit. Humilior *Ebulus* est, qui & *Chamaacte* & ... Galeno, quia non altè surgit, Nicomedi Jarrosuph. ἑλεξόζλοι, Neophyto ... Glossis ... aliis ἕβορ@ quia purgandi facultate helleboro non cedit *Elios* vel potius *Helios* quia in palustribus nascitur,

nascitur, *Agria* & *Euboicæ* [illegible], Florem κάκωπον Æginetа dixit. Ex affinibus κυνὸν Theophrasti montibus propria, & θηλύπαλος ejusdem, [illegible] quæ radicibus multis constat, & umbrosis locis gaudet.

(5) *Laurus* olim *Laudea* & *Laurea*. Græcis δάφνη, quòd inter urendum crepitum edat, μαντικὸν φυτὸν, quia à vatici naturis admordebatur, καλλιφύλλη, & κορυθαλλία. quia οἱ κλάδοι κόρυς θάλλουσι, καλλιπέταλος seu pulchri folia. *Janitrix Cæsarum & Pontificum* quia ante eorum fores excubabat, ἀλεξικέραυνος quia fulmine non tangitur. *Ramus* dicitur ἄγαλμα, quem manu Deo canētes tenebant: folia, καμμάτιδες quibus liba obvolvebantur; hinc ἐπὶ ῥαβδῷ ᾄδειν; fructus δαφνίδες Theophr. βότρυον vel βοτρύδιον. Plinio *uva*; degenerat in sata. Ex λεπτοφύλλῳ igniaria remedia olim adversus tonitrua, quibꝰ vitiantur ova, pullique semiformes intereunt antequam toti partibus suis consummantur. Ἄκαρπος fert aliquid

vocæ

uvæ instar; *gigartum* vocant. Sylvestris est *Tinus*. *Mustaci* folium maximum, flaccidum. *Regia*, qvæ & *Augusta* arbore & folio amplissima. *Baccalem* appellant qvæ baccarum fertilissima. *Triumphali*, quæ sterilis, Triumphantes utebantur, missa Divo Augusto è cœlo scilicet. *Taxa* excrescit in medio parvulo folio veluti folii lacinia. *Spadonia* mira opacitatis patientia. De *Insana* siqvid navibus inferebatur, jurgia fiebant.

(6.) *Laureola*, cui folia lauri similia, putatur esse veterum *Chamædaphne* qvia laurum humilem mentitur; folia os adurunt, fructus rotundus niger, foliis annexus; εὐπέταλον, (qvia folia pulchra & splendentia) & *Daphnoides*, cui cortex viscosus valdè, folia lauri os accendunt, *peplium* ob vires similes.

(7.) *Chamelæa* (qvæ χαμελαία qvasi humilis olea, *oleago* & *Oleastella*) folia oleæ amara, qvæ arteriam abradunt. Plinio *frutex saxosus*, qvia in

petris reperitur, recentioribus *Tricoccum* à fructu qvi talis, aliis *Thymelea*, *Cneorum Pyrosachne* seu ἄκιος ... *Coccum*, *gnidium*, Mauris commini cum præcedente nomine *Mezereon*.

(8. *Thymelea*, θυμελαία, mixta qvasi ex Tithymalo, qvoad vires, & olea, qvoad folia. facies, qvæ gummosa, si mordeantur, Appellatur & *Chamelæa* ob affinitatem, πυρὸς ἄχνη, *ignis palea* ab urente natura, κέστρον, κνέωρον, κνέωρον & κνηστὸν, *qvod de foliis sumendum*, qvia tundenda erant ut fibræ tollerentur. Semen est *coccum gnidium* seu *Cnidium*, *granum gnidium*, *granum Cocci* κατ' ἐξοχὴν Plinio *linum* à similitudine Euboënsibus Ætolion, Græcis κνίδιον, κνιδίων, qvia urticæ instar urit, barbaris κόκκον, Hippocr. absolutè κόκκον Hùc *Alypum* & *Empetrum* refer, qvæ qvibusdam Thymeleæ generibus sunt imposita. Et *Empetrum* qvidem in petris nascitur; aut φακοειδὲ Dioscoridi qvia lentis speciem refert, aut πεπεροειδὲς ut qvidam legere malunt,

malunt, qvia Marrubio simile, ut Marcellus ait. Datur & qvod σαξιφραγον seu σαξίφραγγον, qvia in petrosis provenit, & calculos comminuit, vocatur.

(9.) *Cneorum* si album, est foliô δερματώδες, figurâ oleæ, si nigrum, specie Tamaricis valdè odoratum Germinat floretqve post æqvinoctium Autumni & diei. Dicitur & χ'ν'ε'ρ☉ qvia ad lædendum impellitur. Hygino *casia*, quia juxta agricolarum casas nascitur.

III. *Classe tertia* includuntur *Myrtus, Ruscus, vitis idæa, Buxus, olea, vitex, ligustrum & Phyllirea.*

1. *Myrtus* qvæ & myrtea μυῤῥίνη, μυρσίνη præter baccas quæ recentes Myrrhæ odorem æmulum spargunt, profert & μυρτιδανον excrescentiam, qvæ qvasi manibus myrti caudicem amplectitur Frutex olim Siculis ἀπεςσίλα, ob vim medicam insignem, recentioribus Græcis modernis μερσία *Maternus* Æneæ apud Virg appellatur, qvia

Veneri ſacer, hinc ἀφροδίτης φυτὸν in Plutarcho & παρθένια μύρτα apud Ariſtoph. Parthica, qvia ej⁹ plura in Parthia genera. *Rami* dicuntur *floridi*, propter pulchritudinē, habebant olim inter delicias, ψαλιςὺς μυῤῥινῶνας tonſilia myrteta, & Lesbiis ὑποθυμιάδες, qvibus ſe implexis coronabant, qvòd cerebrū ſuā fragrantiâ refocillent. *Baccæ* Latinis *myrti & murta*, officinis *myrtilla*, Gr. μύρτα. *Exotica* ſeu potiùs ἑξάςιχα ſenis foliorum verſibus. *Conjugalis* Veneri Sacra; Sylveſtris, *oxymyrſine*. In delubro Qvirini *Patritia* exuberans & læta qvamdiu ſenatus floruit; flacceſcente Marſicô bellô languida autoritas patrum facta eſt, ac paulatim in ſterilitatē emarcuit majeſtas. *Plebeia* ibidem retorrida & ſqvalida. Non invita in ſepulchris naſcitur.

2. *Ruſco* folium λογχοειδὴς lanceæ ſimile, cauliculi νεοθαλεῖς λαχανευόμενοι aſparagi vice comeduntur; ipſa naſcitur ἐν ὀρεινοῖς. Nomina varia: Romanis eſt Rūſcum, qvod à Caſtore ſum-

ſiſſe

ſiſſe Plin. ſcribit, officinis & Medicis, *Bruſcus*, Marcello Empirico *Scopa Regia* qvia ex ea ruri ſcopæ, Plin. *chamæmyrſine* ſeu *chamæmyrtus*, quia planta brevis; confunditur cum alia myrto Sylveſtri, Myrepſo πρύσκος, Diosc. μυρσίνη ἀγρία, qvia folium myrto ſimile, μυακάνθα, qvia arcendis murib⁹ aptisſima. κεντρομυῤῥίνη Theophr. quod idem cum ὀξυμυρσίνη, & *Myrta anthæ*, quia folia myrti acuta & ſpinoſa. ἀγρίαν ἄκορον à radicis ſimilitudine, quæ geniculata ſerpit, & ejusdem eſt nominis, incultisque locis provenit, quidam ἀκαρὶς & ἄκορος, legunt, qvia coronæ habet ſimilitudinem.

3. *Vitis Idæa*, ἄμπελος παρὰ Ἴδης, ex ea parte Idæ naſcitur, qvam vocant Phalacras; acini ad latera virgarum nigri, fabæ magnitudine, dulces; vocatur & *Myrtillus*, à forma baccarum, *vitis Alexandrina* Troadis, & *radix Idæa*. Affines ἀρκτοφύλλος, *uva Urſina* Gal. in Ponto foliô Arbuti, fru-

fumibro austero & *Samolus Plinii*, herba nascens in humidis.

4 *Buxus*, πύξος, quia lignô densô, Berecynthia, quia Berecynthiæ tractu plurimus nascitur. Facilis auctu, & ex Sylvestribus topiario operi arbor; radix aliqvando crispans. Lenem qvietem habere dixit Plinius, silentiô quodam duritie ac pallore commendabilem. *Gallicus* in motus emittitur. *Nostras* mitigatur satu, diffusior & densitate parietum, virens semper ac tonsilis.

5. *Olea*, ἐλαία Græcis, & qvidem ἱερὰ, qvia Sacra Minervæ, eâq; victores in festo Panathenæorum coronabantur, *vernicoma*, qvia vere maximè suas comas spargit, radices cancrorum modô flexuosæ, fimbricatæ. Germen θαλὸς Polluci; ramus lanâ obvolutus εἰρεσιώνη, flos βρύον, cùm floret βρύειν dicitur: Nucleus πύρην & στέμφυλο Suidæ, κόκκος Hesychio, Nodi in arbore ... Concipit Vergiliarum exortu, hoc sydus illarum est. Fructus, qvi *oliva*, lignoso putamini mo-

les carnea, tunicâ prætenui veſtita incumbit; Succus, *oleum*, quod ſi ſitienti imbres copioſi acceſſere, in amurcam vitiatur: Media olivitas plerumqve medium menſis Decembris. Ex *olivis Drupæ* ſeu δρυπετεῖς ante maturitatem decerpuntur, exque illis prima unda preli laudatisſima, δρυοπεπεῖς ob maturitatem decidunt, ἰσχάδας & γεργίμους vocant. Ἁλμάδες ſeu κολυμβάδες & νηκτρίδες ſine accerſita commendatione puræ oleo ſuo innatant, & muriâ condiuntur, hinc conditivæ, iisque veteres edendi cupiditatem redintegrabant. *Orchitis*, quæ *Orchita, Orchas, Archemora* teſticulos refert nucis juglandis magnitudine; meliùs in eſcam, qvàm liquorem ſtringitur. *Pariſia* (qvæ & *Regia*, fortè & *poſca*) plurimum carnis, finditurqve antequam molæ ſubjiciatur, qvia vapores fert, optimè πρημάδια dicitur. *Radium* qui à longitudine ita vocatur, cum præcedentibus ocyſsimè occupatum amurcæ cogit

decidere. Θλάσαι, *contusæ*, qvas apud Pollucem πυρίνας Poëtæ vocant, Athenienses στέμφυλα. *Callosæ* in Martium mensem differuntur: contra humores pugnant, ob idque minimæ. *Liciniana* & *Licinia* ab inventore Licinio nomen accepit. *Cominia*, *Contia* quæ non ante Favonii afflatum nigrescit. *Phaulia*, quæ Sabinis *Regia*, aliis *Majorina*, grandissima & minimô succô. *Algiana* cum *Albiceri*, fortè & *Albigeri* eadem. *Nævia*, *Culminia*, Catoni *Colmiana*, Plinio *Comina*, Columellæ *Culminia*. *Circites*, *Murtea*, μυρτίνη, à magnitudine myrti. *Picena*, quæ in Piceno nascitur, *Sidicina*, *Aqvilia*, *Salentina*, cujus Varro meminit, & *Sergia*, seu *Sergiana*, qvæ plurimum dat olei, & frigus fert. καλλιστέφανος omnia folia reliqvis contraria in Pantheo produxit. *Moriæ* Jupiter Morios custos: *Lychniæ* optimum lumen dant. *Elæostaphylon*, *Ubolina*, *Uvalea*, olea-uva, uvas & olivas parit. Sylvestris, κότινος, *Oleaster*, ἀγρι-

ἀγριελαία Αἰθιοπικὴ, ἐλαία Diosc. ex sativæ nucleo nascitur. Insertæ κοτινώδεις ἐλαίας qvarum fructus Pherecrates τρεμβήλους vocat; μικρόκαρποι, quia parum proferunt olei. Proferunt ἐλαιόμελι.

6. *Agnus castus*, frutex qvi culturâ in arborem assurgit, nodi geminati, virgulta fractu contumacia, folia olivæ, *flos* supra fructum sedet. Dicitur & *vitex*, qvia ex eo corbes viminei, *pentaphyllum*, propter qvinq; folia uni pediculo annexa. Græcis ἄγνος qvasi ἁγνὸς, id est *castus*, qvia etiam substrata folia castitatem conservãt; hinc θεσμοφοριαζούσαις lectus. Λυγὸς, *vimen* propter invictam virgarum flexibilitatem. ὄιζος ut Eustathius sæpè exponit. πολυανθὴς, *multiflora* Nicandro, qvia flores verticillatim spicatô ordine virgularum fastigia circumdatos fert. Semen à similitudine *piper agreste* apud Romanos.

7. *Ligustrum*, arbor foliis oleæ sed mollioribus, quia cum lacte multo florem muscosum fert *Jasione* aliqvibus:

bus: Eadem cum illa quæ in Oriente *Cyprus*. Flos Ægyptiis *Alcanna*. Græcis recentioribus χνιῶα, inter coronarias

8. *Phillyrea* Cypri magnitudine, folia oleacea, sed nigriora; flores ex herbaceo candicantes, racematim nascentes: Fructus lentisci qvasi racematus.

V. *Classem qvintam* sibi vendicant *Philyca*, *Celastrus*, *Rhamnus*, *Lycium*, *Rubus*, & *Capparis*, omnes ferè aculeatę

1. *Philyca*, φιλύκη semper fronde insignis, *Alaternus* Plinii, cui nec semen quidem. Affines apharca, ἀφάρκη Theophrasto, qvæ fructum primum uvâ nigrescere incipiente maturat, alterum cùm vitis floret.

2. *Celastrus* κηλάστρος & κηλάστρον, gelidissimorum incola, nec ullius cultûs patiens. Qvia tardissimè floret, ideò nec fructum propter ingruentem hyemem perficit: Bacca hîc magnitudine myrti baccis similis.

3. *Rhamnus*, ῥάμνος frutex circa se-

pes

per spinis aculeatis, & fructu ὡς θυελακιδης rami januis & fenestris oppositi contra veneficia. Vocatur Rhamnus, quia spinis quæ κῶμα Phavorino, non secus ac gladius pungit. *Spina alba*, λευκακανθα contra noxia, *Virga Janalis*, qvia à Jano Cronæ Nymphæ pro amuleto cōtra Stryges data. περσεφόνιον, qvia eâ suspensâ gentiles numen infernum pellebant, σπινακερβάλις, *spina cervalis*, quia spinas cervi cornu ramalia præ se ferentes gerit, φιλέταιρος apud Nicandrum à Lydis & Mysis, Ἐρσομένη seu rore madens eidem, propter mollia & sub pingvia folia. Ex cognatis *Paliurus*, cui femina sini vel λυγιαδης, in dicto osficulo, vis movendi urinam. Ἀφίας Nicandro, qvia sepibus convenit.

4. *Lycium*, arbor spinosa similitudinem ferens piperis. Liqvor ex ea mellis crassitudine excoctus, *Lycium* etiam audit. Qvod colore croceô est igni accenditur, & restinctum rubentem fumum edit, optimum.

fit ex *Lonchite*. Appellatur Lycium, λύκιον qvia in Lycia plurimum. πυξάκανθα, seu *buxus aculeatus*, à similitudine foliorum cum buxo & spina. *Indicum* apud Myrepsum, κροκολύκιν, & κροκολύκιον, à succo croceo, qvô tingebant capillos fœminæ.

5. *Rubus* vulgaris notitiæ, folium spinosum, fructus racemosus, serò & particulatim maturescit, qui erectus Græcis βάτος est, qvia ἄβατος, Latinis *Rubus*, qvia fructus primò rubent: *Sentis*, quia acuta, & vepres. *Fructus* βατόμωρα, μόρα βατώδη, μόρα τῆς βάτου, & μόρα βάτινα, *mora rubi*, σφαιρία. Qvi propè à terra deorsum versus defigit capita radicatur, & ex se nascitur, χαμαίβατος: Qvi rarioribus hamis innocentioribusq; *Rubus Idæus*, quia ibi plurimus. Cui fructus olivæ instar, intus ἰελώδης, *cynosbatus*, qvem Pythia in oraculo ξύλινν κύνα, Didym⁹ Gram. κύνειον ... Hesych. κυνάδα, alii *cynospastum*, *oxyacantham*, *canirubum*, *sentem canis*, & *rubum caninum* vocant;

folium

folium vestigio hominis simile.

6. *Capparis*, κάππαρις, & *Cappar*, spinas gerit aduncas, lignum firmius, & per terram in orbem sternitur. Fructus ut olea, cùm dehiscit, album florem promit: Delapso quiddam glandis oblongæ figurâ prorumpit, in eoqve grana tanqvam Punica rubentia, Arabica pestilens, *ophao staphyllon* qvibusdam.

VI. *Sextâ classe* continentur *Sabina*, *Cedrus*, *Juniperus*, *Thuja*, *Bruta*, & *Asparagus* cum *Corruda*.

1. *Sabina* coactæ brevitatis, & in latum magis se fundit, gravi odore, in Sabinorum regione copiosa; qvia tardè in altum crescit βράθυς, βράθυξ & βράθυ, vocatur. θυΐης θυηέντα, quia ara dabat fumos herbis contenta Sabinis. Sunt qvi βόραθον, βάρυθον & βάρον vocant.

2. *Cedrus baccifera*, κέδρος, arbor parva, spinosa juniperi modo, fructibus (qvi *cedrides*) magnitudo myrti. Duræ acutô & spinoso folio, ramosam

[illegible] & nodis infestam *oxycedrum* dices.

3. *Junipero*, qvæ ἄρκευθος, & ἀρκεύθιν, qvia ejus odorem animalia aversantur, sola fœtus suos (ἀρκευτίδας) in biennium prorogat. Unum περυσινόν, alterum προπερυσινόν, qvi jam maturus & edulis, tertium νέον. *Major* κυπαρίσσῳ ἀγρίᾳ, μινητιθεος, ἀκάτερα.

4. *Touja*, seu *Thujum*, Atlantica *Citrus* seu *Cedrus* est; enodis ipsi nitor, lanugo tenuis, & mensarum insania debetur, quas fœminæ viris contra margaritas regerebant. Græcis θύον & θεῖον, אלמוג Si LXX. Interpretibus standum; qvibusdam *arbor vitæ*.

5. *Brutæ* (seu arbori vitæ) sinuosus est caudex, materies indiluti ruboris, qui in nigredinem degenerat; baccam perpetuò singuli rami suam ferunt, deceduntq; anniculæ, cùm aliæ ad maturitatem jam pervenere.

6. *Asparago* cauliculi qui primâ germinatione è terra prodeunt præcipui.

cipui. Ipſe Græcis ἀσπάραγος, & ἀσφάραγος, quia ex *aſperis* virgultis naſcitur, & ſapore aſperitatem gutturis lenit. Rami ſpinoſi *Scorpiones*, qvorum olim in tormentis uſus. *Silveſtrem* qvi (qvia in Saxoſis naſcitur) πετραῖον, *corrudam* nuncupant: Qvia in Lybia freqvens, *Lybicum*, qvia Venerem excitat, *horminium*, qvia tàm tenuium & ſpiſſarum ſpinarum, ut mures arceat, *Myacanthon*. Talem natura fecerat, ut qvisqve demereret paſſim. *Citiùs qvam aſparagi coqvuntur*, de re properata Auguſtus.

VII. *Septima Claſſe Taxum & Draconem* includemus.

1. *Taxus* qvæ Græcis μίλος, σμίλος, σμίλαξ, μίλαξ, μίλιον, & qvia abieti ſimilis, ἐλατηΐς, ſinuata alis eſt, minus virens, triſtis, & ex omnibus ſola baccifera, nullô ſuccô. Arcus & Sagittæ ex ea, indè Latinis nomen. Tàm peſtilentis in Arcadia veneni credita, ut, qui obdormiant ſub ea, cibumve adſumant, moriantur.

2. Ex *Draconis* trunco, qui vehementer scaber, & multis ramis dehiscit, humor per Caniculæ æstꝰ funditur, qui in rubram lachrymã densatur; sed *Sangvinis Draconis* nomine venit. Candelæ admotus, flammam concipit, liquescitque resinarum instar.

VIII. *Octavæ Classi Fraxinus, Rhus, Cocconilea, & Azedaraeth* relinqvuntur.

1. *Fraxinus*, μελία, quia ex ea hastæ quibus homines truncabantur, fiebant, non ignota arbor est, *Bumelia*, longa, & enodis, fert βρύα, singula per se in orbem circumacta, Platani Pilularum specie. Materies sub pondere non habet rigorem, sed pandit celeriter, & vetustate emortuò stante liquore fit durior, & in commissuris ac coagmentationibus à lentitudine firmas recipit concatenationes. Floret priùs qvàm serpentes prodeunt, nec ante conditos dimittit folia;

folia: Fructus *lingva avis* à ſimilitudine, ὀρνιθόγλωσσον.

2. *Rhois*, quæ ῥοῦς, Gazæ *fluida* quia fluxiones compeſcit, Arabib⁹ *Sumak* à rubore, paribus internodiis conjugatim adhærent ramis folia, quorum nervus medius rubet, & planè è lateribus ordo verſus conſpicitur. *Coriaria*, ad βυρσοδεψίαν ramis & foliis inſervit: μαγειρικὸς, quæ Syriaca, & obſoniorũ ſemine ad obſonia. *Rubens* ſemen immaturum.

3. *Cocconilea*, (*Coccygria*, *Cotinus*,) in Apennino viſitur, ad lineamenta modò Conchilii colore in ſignis. Cortex denſat coria; fructus in lanuginem abit.

4. *Azedaraeth*, (*Azedarath*, *Azadarach*) ſemine eſt adeò venenato, ut nec ab avibus quidem attingatur, attacta canes exanimet. Folia cubitô longiora; nuclei in baccis pentagoni, hexagoni ſæpè, ex quibus precatorii globuli. Hùc *Tuber* Plinii fortè ſpectat.

CAPUT

CAPUT VII.

ARBORES LACHRYMIFERÆ.

ARbores Lachrymiferæ, gummata, resinas, Olea & succos hisce similes fundunt, simulq; vel baccas, vel Conos.

I. Baccas cum lacrymis largiuntur Lentiscus, arbor thurifera, Terebinthus, Balsamum, Myrrhifera & Bdellifera.

1. *Lentiscus* est ramis vimineis & obsequentibus, folia octona, ab uno pediculo cohærent, contrariis inter se pediculis, tribus distinctis temporibus fructum (qui σχῖνος,) perficit, hinc plebi rusticæ arandi auspicia. Si gravida egregios acervos profert, largas sperabis ab omine messes. Sic dicitur quia folia lentore quodam lentescunt: Græcis σχῖνος, q. σχιστὸς, quod in dentiscalpia facilè findatur.

2. *Arbor Thurifera*, nullis præter Arabiam data, ac ne huic quidem uni-

universæ. Folium lentisci: Matrem enodi fruticare truncô proditum.

3. *Terebintho*, qui τέρμινθος, & τέρβινθος, materies nigra, morique nescia; præter fructum καρυκώδη, quædam κοῖλα, in quibus culicum instar bestiolæ & aliquod resinosum. Mas sterilis.

4. *Balsami*, (quod βάλσαμον,) folia rutæ proxima, sed candidiora; rami *Xylobalsamum*, fructus *Carpobalsamum*, & καρπάμον, lacryma, quæ lapide vel osseis cultris elicitur *Opobalsamum*. Quod in ramis tenue & τριχώδες, θερισὸν seu quasi demessile, dicitur: Ferrô lædi vitalia odit, & moritur protinus, super vacua amputari patiens; succus è plaga manat ploratu, sed tenui guttâ, lanis colligitur in cornua. Tenui & capillaceâ comâ *Eutheriston* Plinio scabrum adspectu, *Traby*. *Sagadinum* Ægyptiorum præstantius.

5. *Myrrhiferæ*, folium extremo spinâ horridulum, caudex à radice

quàm

quàm reliquâ sui parte intortus, illasque refrigerata melior.

6. *Bdellifera*, folio roboris, fructu caprifici naturaque. De *Cancamifera*, *sarcocolla*, *benjuifera*, in Historia, & humoribus.

II. *Lacrymas* & *Conos* seu fructus fusce æmulos ferunt *Cedrus Conifera*, *Pence*, seu *Pinus*, *Larix*, *Pitys*, seu *Picea*, *Abies* & *Cupressus*.

1. *Cedrus*, in genti proceritate materie æterna inde ἀειζήλαιος, & *Cedrelate*, in altum abietis instar adsurgit, non sentit cariem vetustatemq́;, nec sponte rimam, fissuramque concipit. *Lacryma Cedria*, vitam aufert spirantibus, defunctis pro vita est. *Coni* in cœlum tendunt turbinati, compactili squammarum congerie.

2. *Pence* seu *Pinus* quæ Græcis πεύκη Arcadibus πίτυς, folium capillamenti modò prætenue, seu pinnatum, longum, & mucrone aculeatum. fructus *Strobilus* & *Pomum Cybeles*: τελεχύτης quia certâ germinatione genitali succò

succo turgescit. Sæpè ubertate largissima strangulatur. Alii κῆπου καρύα, & καρύα vocant. Nux altissimè suspensa intur exiles nucleos lacunatis includit oris, vestitos aliâ ferruginis tunicâ, mirâ naturæ curâ molliter semina collocandi. *Tarentinæ* digitis fragilia sunt putamina. Nulla arborum avidius se promittit, quô mense ex ea nux decerpitur, eôdem maturescit alia, & sic dispensatur, ut nullo non mense maturescât: Quæ se in arbore ipsa divisere *Zamiæ* dicuntur. *Pinaster*, pinus silvestris est, è medio ramosus, nuces *pityides*. Quadrifluviæ τετράοζοι ex altero medullæ latere contrariis ex partibus bini venarum cursus: bifluvia δίοζοι unam tantùm in utramque medullæ partem κτήδονα gerit; Μονόζοι unam. Affinis *Tibulus*, nisi in Plinio mendum.

3. *Larix* (cujus nomen Gallo-Græcum fortè à pingvedine) materie mori contumax, interiusque rubescit:

scit: In Macedonia oritur mascula; fœminæ radices tantum. Visa ex ea trabs CCXX. pedes longa, bipedali longitudine. Sub conis nuclei foliati, alata intùs semina. Caudici adnascitur *agaricus* & vetustissimæ medullæ vice album corio persimile.

4. *Pitys* seu *picea* crebrum foliorum agmen, locô floris *cyttarus* nucamentum gradatum & squammosum, grossis proportione respondens. Adustis radicibus regerminat, decisô cacumine sterilescit. φθειρόφορος, qvia pityocampas alit. Sativa si cæsa repullulat, *Sapinus* piceâ feritate paulum satu mitigata. Juli pallescente farina turgent. Nux Sapinea cujus nuclei πιτυίδες.

5 *Abieti* (quæ ob celsitudinem ἐλάτη, & οὐρανομήκης, & à foliorum forma πεύκη) lignum ad intestina opera, pectabile ramentorum crinibus, pampinatô semper orbe se volvens, ad incitandos runcinarum actus. Nodi qui in cœlum tendunt, non ad latera;

folium

folium pectinum modô inflectum & pungens. Profert *cachryn* seu βλάστησιν illam quæ pilulæ ferè formâ ad urendum efficax, *alburnum* (λέστον dictum) & *ægidem*: Quod si præcisa vel demutilata fuerit ἀμφαυξῖν, seu ἀμφιφύαν. Ima pars (quia enodis ut Sapinus) *Sapinia* vocatur, superior *fusterna*, quia nodosa, ut baculi solent. Ipsa arbor πολύλοπος, quia cortex tunicis multiplex. Vulnere φορίδα & πολυφόρον reddi dicunt. Elegantior ascendit si detonderis. *Infernas* in Apennini ad mare Thuscum, *supernas* ad Adriaticum cæditur. Fœminæ folia pinnarum modô & quæ versus cacumen, θολοειδῆ, testudinem referunt, Bœotorum καμάραις similia, adeò densa ut nec imbrem nec nivem admittant. In conis *coccali*. Morbus *tæda* δᾶς, omnibus πιτυοφόροις communis, cùm in succum & materiam resinosam vertuntur Unde δᾶδες fiunt.

6. *Cupressi* seu *cyparyssi* (quæ odore violenta) fructus bacca, pillula, gal-

galbulus, juglandi nuci pulvinato calyce tectæ æqualis, qui confragosus rimas agit, in clavata tubera dehiscens. In Creta etiam *non appellato solo, & spontè*, seu non requisita terra naturali, sed quocunque in loco plurima, quamvis semper difficillima nascentium fuit, & verè natu morosa. Sacra in Arcadia, παρθένος ideò & ferrò intecta. Mas fructu supervacuus; fœmina *metâ in fastigium* convolutâ, spreta diu, metæ demùm aspectu non repudiata. Semina tàm parva, ut vix perspici possint, non omittendô naturæ miraculô, è tam parvo gigni arbores. Trahitur & in picturas operis topiarii, venatus, classesque & imagines rerum, tenui foliô brevique semper vestiens. Quæstuosissima in satus ratione sylva, vulgoque *dotem filiæ plantari* Antiqui appellabant.

CAPUT

CAPUT IIX.

ARBORES SILIQUATÆ.

S*iliquatæ* ſiliquarum varii generis feraces ſunt, falcatarum, teretium, compreſſarum, &c. continenturq; tribus claſſibus.

I. *Claſſis primæ* ſunt *Cytiſus*, *Anagyris*, *Laburnum*, *Acacia*, *Geniſta*, *Spartium*, *Scorpius*, *Geniſta non ſpinoſa*, *Chamægeniſta*, *Spartium*, *Coluthea*, *Sena*, *Jovis barba*.

1. *Cytiſus* (quem Græci τηλίνην, ξέας, τρύφερην, quidam λωτὸν μέγαν, τριφύλλον, à foliorum numero, χαρίνην, quia eô in ventô pecus victoriam quaſi canit, ἀγρόφυλλον (quia ab agnis& capris vehementer appetitur) magnô caſei proventu in Græcia colitur. Non æſtuum, non grandinum aut nivis injuriam expaveſcit; imò ne hoſtem quidem, propter nullam ligni gratiam; Adeò reliquis infeſtus, ut ſub-

D raptο

rapto alimento fere omnes enecat. Est & sativus & suæ sponte.

2. *Anagyridi* (quam & *Anagyrem* à loco, & ἄκοπον appellant, propter gravitatem odoris) folia [illegible] parturientibus periapton, flos brassicæ, semen in *corniculis*, renibus simile, quod per messem durescit.

3. *Laburno* cum aquis odium; floris cubitalem longitudinem apes non attingunt.

4. *Acaciæ* Ægyptiæ (quæ ἀκακία & ἄκανθα Αἰγύπτια, quia spinosa, & in Ægypto nascitur) flos coronarius, fructui presso ἐγχύλισμα. *Cappadocica*, quæ & *Galatica*, *Pontica*, χαμαίζηλος, frequentior spina, semen in convexis *folliculis*, quarundam siliquæ angusto & fragili isthmo intercipiuntur. Eadem cum illa *Theophrasti acanthos*, tota, truncô exceptô, aculeis horrens, tecto idonea & quæ tertiô annô renascitur. *Nigra* navium costis utilis, quia in aquis non corrumpitur.

5. *Genista*

5. *Genista spartium*, modò foliatū ex cuj⁹ in ramis tuberculis crocei coloris animalia emergunt, flores in rigidioribus spinis; modò *aphyllon*, quod *chenopoda* & *echinopoda* vocatur.

6. *Scorpio* (genistæ spinosæ) folium nullum præter spinam, flos post autumnale æquinoctium, siliquæ cilindraceæ. Species *Ilex Plinii*. Datur & purgans.

7. *Genistæ*, si *Scoparia*, turbinati subnigricantibus squamis, pulpâ subluteâ, ad radicem tuberes, qui *Orobanche, rapum genistæ, hypospartium* dicti: Si *tinctoria*, in Hispania gerit *Hæmodorum*, brachialis aliquando longitudinis, floribus magnis & luteis, totum pingui & oleosâ materiâ turgens; feruntur interire vaccæ si comedunt. Quæ in Germania crescit *Lutea* fortè *Plinii*, quam ad Luteolam reduximus.

8. *Chamægenistæ*, si *Sagittalis*, folium unum obtusum sine pediculo; pleræq; humi repunt.

9. *Spartium*, σπάρτιον, foliô carere dicitur, quia dùm primò germinare incipit exile hoc, & mox decidit. Virgæ fractu contumaces, quibus vites alligantur: Theophrasto λινόσπαρτον, Gazæ *Linogenista*. Est & *monospermon*, & triphyllon.

10. *Coluthea*, (quæ *arbor Judæ* nonnullis) Liparæ olim propria credita, foliô fœnu græci, fructu in siliqua magnitudine lentis: Seritur, cùm Arcturus occidit. *Cercis* fortè species; fert *Cachryn* clavatam, *gemmasq;* circa folia, amentaceâ facie. *Vesicaria* folliculi membranei spiritu velut turgidi. *Siliquata* scorpioides est.

11. *Senæ* (nonnullis hæc *Cercis* Theophrasti, Dioscoridis *Delphinium*, *Pellecinum*, *Empetrum*, *Peplium*, *Alypon*) *Alexandrinæ* siliquæ falcatæ. Folia ex viridi in flavum declinant. In Septentrione vix trimestris vivit, nec flores nec siliquas promens aut maturans.

12. *Jovis*

12. *Iovis barba* odit aquas, argenteô foliô, in opere topiario tonsilis, & in rotunditatem spissa.

II. Classi secundæ dicantur *Siliqua* seu *Ceratia*, *Caßia fistularis*, *Tamarindus*.

1. *Siliqua* (quæ à corniculorum similitudine κεράτια, κερατώνια, recentioribus Græcis *Xylocerata*) plantigera imis partibus, & ideò superficie flavescens, succum auferente sobole. Pomô antecedentis anni intra Canis ortus detractô statim alterum parit, florem per Arcturum, hyeme flores enutriente. In siliquis semen, quod nec corpus, nec lignum, nec cartilago dici potest, nec aliud nomen inveniat. Κεράτια expressa porcorum pabulo servabantur, scrupulosâ quoque corticis inter nucleos ruminatione. Sylvestris vulgaris, *Siliquastrum*, *Fabago*, *Arbor Iudæ*, & *Arbor amoris* nonnullis. Similis huic *Acacalis Dioscoridis*. Affinis *Ceratonia*.

2. *Cassiæ fistulosæ* & nigræ (quæ *Cassia fistula*, κασσία μέλαινα Actuario, *cassia purgans*, *faba Aristobuli* & *siliqua Ægyptia* quibusdam audit) flores foliorum proventum anticipant: In medio capillamenta, quæ successu temporis in crasſiores fiſtulas mutantur, cubitorum tandem duorum longitudine, crasſitudine cannæ. Pulpa intus membranulis intercipitur nigricans; maturitas ſpadiceam facit.

3. *Tamarindus*, quaſi *Dactylus Indicus*, & *Siliqua Arabica*, quia ibidem provenit. Ex florum ſtaminibus corniculorum inſtar ſiliquæ, in arcûs figuram, cui maſſa nigra & acidisſima. Folia Occidente Sole ſiliquas arctisſimè involvunt, Oriente panduntur. Habetur & in America.

III. *Clasſis tertia* complectitur *Evonymon* & *Nerion*.

1. *Evonymi* (quæ mali Punici eſt magnitudine, flore violæ albæ odore, & infeſto) folium pecus enecat, ſi guſtetur

gustetur, capras inprimis, nisi præcipiti alvi inanitione purgentur. Siliqua in *versus quaternos* dividitur: Quæ granis rubet, *Tetragonia* fortè Theophrasti, seu *Quadratoria* Gazæ.

2. *Nerii* (quod νήριον, ῥοδόδενδρος, & ῥοδοδάφνη à flore rosæ, & foliis laurinis) siliqua adulta lanuginosis tantùm villis turget: Radix salsuginosa, flos roseus; vires ad noxia. Dicitur & *Oleander*.

CAPUT IX.

ARBORES RHODOFLORÆ.

Rhodofloræ roseô flore coronantur, suntque ipsa *Rosa*, *Cistus*, *Chamæcistus*, *Cistus*, *ledum*, & *Ledum Alpinum*.

1. *Rosa* (quæ ῥόδον, ἀφίερτον ἄνθος, ἄνθος per excellentiam, ἔαρος μέλημα Anacreonti, Arcadibus ἰσόμφαλος, Homero θρόνος) spinâ veriùs quàm frutice nascitur: Et germinat omnis primò, inclusa

inclusa granoso cortice, quô mox intumescente, & in virides *alabastros* fastigiatô, paulatim rubescens dehiscit, ac sese pandit, in calycis medio sui stantes complexa luteos apices. Partes ejus sunt *Calix* (*alabastrus*) globus nondum explicitus, sed connivens. *Caput* globulus inferior lanugine refertus. *Capillamentum* tenuia & lutea stamina in medio, quæ ex intimo sinu prosiliunt. Quod capillamentis insidet *flos* & *anthera*: Pars infima folii albida *ungvis* seu *cortex*. Ex sylvestribus est *Cynorrhodus*, in cujus mediis spinis spongiola bedeguar. *Prænestina* novissimè desinit. *Alabandica* albicant folia. *Milesia*, quæ sera, color ardentissimus, nec duodena folia excedit. *Græca*, seu *Lychnis* violæ magnitudine, odore nullô. *Græcula* convolutis foliorum panniculis, semper nascenti similis. *Moscheutos* è caule malvaceo funditur, & plantatur surculis avulsis. *Coroneola* seu *autumnalis*, *Moschetta*

ſchetta fortè, à moſchi odore, quem mangoniô acquiſivit. His adde *Centifoliam*, *Spireolam* (*Spermoniam*) foliis minutiſſimis & plurimis, *Hierichuntinam*, *Memphiticam*. *Sinenſem*. Apud recentiores ultra quadraginta ſunt genera.

2. *Ciſto* quem κιστὸν, & quidam κι-σθαρον, & κίσθαρον vocant) folia hirſuta, rotunda, acerba. *Mari* flos roſaeus; *Fœminæ* albus: Et in eo color tantùm oblectat, odor abeſt. Ad radices quiddam mali Punicæ cytino ſimile, quod *Hypociſtis*, nonnullis ἐρύθρον, ἢ κύτινος, ſuccus ex eo ſi exprimatur, Kermeſinum ſericum diceres, ubi primùm emergit. Huc *Hydrophyllon* Athenæi, & *Tuberariam* refer.

3. *Chamaeciſtus* multiplex, *vulgari* flos luteus longô thyrsô diſpoſitus, tripartitis folliculis circumſepitur. Sunt aliis vaſcula bifidè mucronata, ſemine paleaceô; aliis lucida in tres ſcutellas triquetra dehiſcentia, aliis

capitula trigona, pentagona, in quinque capsellæ in tres carinas abeuntia. Calyces hirsuti, folliculi turbinati & striati; Sunt & quibus semine deciduô rami exsiccantur. Affinis *Heliacantha* Plinii, quæ & *Helyocallis*, *Panax Chironium*, & *Helenium Ægyptium Crateva*.

4 *Cistg ledum* fert *ladanum*, quô & Arabia gloriabatur: Fortè casuq; hoc, & injuriâ fieri odoris plures tradidere. *Factitium* ex villis hircorum carpitur. Maleficum hoc frondibus animal, tanquam intelligat precia, germina caulium prædulci liquore turgentium carpit, destillantemque succum improbô barbarum villô abstergit. *Strabalon* vocatur, à *Strobo* arbore ad suffitus diversum. Quod nervis in arcum circumdatis trahebatur, adhærescente roscidâ lanugine, *Toxicum*. Habet & *hypocistidem* sobole fragosâ, ex luteo in puniceum granati bicoloris gemmante.

5. *Ledum*.

5. *Ledum Alpinum* vel habet folia in ambitu villosa & hirsuta, cum floribus campanulæ modò concavis; vel ferreâ rubigine nigricantia: Nascunturque illis & ramis *tubercula*, nucis vel pisi magnitudine, quibus fungosa pulpa.

CAPUT X.

ARBORES MISCELLÆ.

ARbores *miscellas* ad sex redegimus classes.

I. In *prima* est *Ebenus* & *Guajacum*.

1. *Ebenus* natura perpetua, lignum grave, arefactum etiam, ideò petit fundum, & nigrum; tota ossea *Æthiopica* venarum pectinumque expers, cornu elaborato lævore similis, redditurque subfulva, si ad cotem teratur.

2. *Guajacum* veteribus ignotum, apertò

apertô novô orbe nobis innotuit. Est & magnâ matrice, & nullâ.

II. Classis *secundæ* sunt *Jasminum* & *Syringa*.

1. *Jasminum* (Gelseminum) sub nomine *Zambach* & *Sambach* Arabibus notum est. Erigitur ad ornamenta pergularum, pedamentis ad fornices. *Flores* vulgatiori veluti in umbella, ex oblongo & gracili tubulô in calathum quinque partitum explicantur. An *Pothon* Theophrasti? quod circa se pulchra serebatur, ut ejus vagâ fronde & deciduis floribus tegerentur.

2. *Syringæ* cæruleæ (*Lillach, ligustrum Orientale*) flores ex surculo imbricato, & foliorum stipatû obvallato in jubæ formam disponuntur: Sine foliis est, & frustrà ei *Ostriam* seu *Ostryn* Theophrasti vel *Philadelphum* Athenæi (cujus retis in morem compositi rami) jungas. *Arabica* sarmentis serpendo altiùs se erigit. *Albæ* capitula è numerosis quasi valvulis

vulis compinguntur; ſemen elapſum novellas plantas procreat.

III. Claſsis *tertia* habet *Ulmum*, *Betulam*, *Alnum* & *Populum*.

1. Ex *Vlmis* (quæ πτελέα quibusq; gummi ἐν κωρύκοις, & animalia κονωπ ... Cachrysque autumnô multa, minuta, nigra) *Atiniæ* ſeu Gallicæ excelſisſimæ olim Italis: Nec ferebant vel rarò ſemen, quod Samara. *Siccanas* præſe ebant, ſi non eſſent riguæ. Quæ campeſtres, *Nostrates* & *vernaculæ* dicuntur, denſiore foliô. Ὀρεο-πτελέα Montiulmus eſt, præcedente auctior.

2. *Betula* mirabili candore atque tenuitate. Cortex in ſubtiles philyras ductilis, intimus membranæ inſtar pelluceſcit. Juli ineunte vere locô ſeminis. Ex trunci ſubſtantia fungi ſubflavi, ex inciſo caudice limpidisſimus humor. Terribilis eadem Magiſtratuum virgis, flexilis circulis corbiumque ſpartis, bitumenque ex ea Galliæ excoquebant. Plaga ligni con-

contrahit se protinus, eluditq; saum-
rulous, & obid contumacius trans-
mittit ferrum.

3. *Alno* (quæ κλῆθρα, & amne ali-
tur) cortex intus rubens, quo coria
tingunt, suum quoque semen, sed
inutile, ideo ἄκαρπος. Lignum in pa-
lustribus locis infra fundamenta
ædificiorum palationibus crebrò
fixa, permanet immortale ad æter-
nitatem, & sustinet immania structu-
ræ pondera. Quæ baccas fert *fran-
gula*, & fortè *Siler* Plinii, cortice
purgante.

4. *Populo* orbiculantur nova folia,
vetera γωνιώδη evadunt. Lignum dum
uritur fumidum. *Alba* nova ætate di-
citur (λευκῆ) albeu similis nigræ eva-
dere. Circumaguntur ei folia post
solstitium, nec aliô argumentô cer-
tiùs intelligitur sydus confectum.
Crispum *minuta* lignum, fluviorumq;
cursus & fluxus mentitur. *Nigra*
(αἴγειρος) hæc in folii gutta, ex qua
propolis apibus, primumque resinæ

sum germen, quod Ægine ακπέρμα, Græcis κόκκοι. *Lybica* (κέρκις, κερκίς) nigerrima, fungis evanescentibus. Folia in cacumen instar radii textoris seu cunei exeunt. *Tremulæ* tremunt etiam sudô cœlô.

IV. Classis *quarta* exhibet *Salicem* & *Spiræam*.

1. *Salix* ἰτέα, citò in altum excrescit, inter primas germinans, frugiperda est; sed & in hoc provida natura facile nascenti & depacto surculo incuriosius semen dedit, in *araneam* seu spumam albicantem facessens. Lignum ictum contrahit plagam. Arbori cædua fertilitas, densior tonsura ex brevi pugno (junco alii) quàm ramo: Ideò nullius tutior est reditus, minorisqve impendii, aut tempestatum securior. *Virgæ* cuidam seqvacis ad vincula lætitiæ, aliàs spectabilis viminibus tenendis subtilitatis. Quibusdam foliola capitula, tubercula subrubentia, nucamentum excrementum rosæ æmulum & bom-

bombycinum, *pilulaq́;* scabræ. *Amerina* quæ & *Sabina* haud paulò flexibilior: *Græca* flavi coloris est. *Gallica* obsoleti, purpurei, & tenuissimi viminis. *Helice* ἑλίκη brevissima: *Nitelina* rufa. Est & *perticalis*, *viminalis*, capillaris, vitrix, quòd vitri modò frangatur. *Caprea* fortè *Siler* Plinii: *Marina* quæ ostrearum testis innascitur. Affinis ἐλεάγνος Theophrasti ἐπὶ τῶν πλοιάδων νήσων, cui ἄνθος ποῶδες.

2. *Spiræa* fructum cacumine fundit, & inter coronamenta censetur.

V. Classe *quinta* continentur *Tamariscus*, *Erica*, & *Camphorata*, *Scopariæ* omnes.

1. *Tamarisco* (quæ μυρίκη, *Tamarix*, *Myrica*) folia non decidua: Lignum in Arabiæ Tylo validum. *Sylvestri* flos muscosus; hinc βρύα: *Sativæ* fructus lignosus, gallâ major. *Germanicæ* semen in pappis minutissimum, coloris rari.

2. *Erica* (ἐρείκη, Atheniensibus *Tetralix*, Eubϖæ *Sisera*) fert fructum

cacu-

cacumine. Sola poſt primos autumni imbres floret in ſilvis; ad æquinoctium plurima. Congener *Coris*, foliis Ericæ, ſed pingvioribus: Quid ſi & *Piræa* Theophraſti;

3. *Camphoratæ* ab odore ipſo nomen: Nonnullis *Selago* Plinii.

VI. Claſſe *ſextâ* includuntur *Aſpalathus*, *Santalum*, Agallochum.

1. *Aſpalathus*, ἀσπάλαθος (aliis *Eryſiſceptrum*, vel potiùs ἐρισκηπτος, & Eriſcepton, Sceptrum, διαθοον ab acumine ſpinarum, διαξυερν, & σφάσγακον) ſpinoſa eſt& lignoſa, percuſſosq; eâ cervos mori ſcribunt: In purpurã ſi vergit, & odoratus, optim⁹. Tradunt in quocũq; frutice curvetur arc⁹ cœleſtis, eandem quæ ſit aſpalatho ſvavitatem exiſtere: Sed ſi in aſpalatho, inenarrabilem quandam.

2. *Santalum* Arabibus primò cognitum. *Albo* ex cœruleo niger flos. *Pallidi* lignum fundum petit, & moſchum redolet, Cortex cæſus viroſi quid

...ulis aliquando
...argenteis bullis
...ex vaginulis ut
...Capitulum ple-
...in quo semen.
...orum imas par-
...vernô tempore
...m deinde pin-

...αργάνιον) folium
...ens; radix ge-
...ur, uberior su-

...usdem coloris.
...illita puberta-
...scitur erumpe-
...dom satus. Est
...& *Vaccinium*,
...*stellaris*, &c. In-
...*bulbus* Plinii,
...*albine* vulneri-
...utilis.
...inter corticem
...partem quâ ve-
...scuntur

quod & cerebro inimici spirat. *Bulbi* materies lapideâ duritie.

3. *Agallochum* fortè *Tari*, punctis maculisque distingvitur, si accendatur odoratum: Cute vestitur magis quàm cortice.

NOTITIÆ REGNI VEGETABILIS

LIBER SECUNDUS.

in quo

HERBARUM SERIES.

CAPUT I.

HERBÆ BULBOSÆ.

H*Erbæ Bulbosæ bulbum vel tuber pro radice habent: Folia & caules in longitudinem plerúmq; protenduntur.* Sex inclusæ *classibus.*

I. *Primæ* debetur *Iris bulbosa*, *Iris tuberosa*, *Sisyrinchium*, *Gladiolus*, *Hyacinthus*, *Bulbus eriophorus.*

1. *Iridi*

1. *Iridi Bulbosæ* caulis aliquando nullus; folium sæpè argenteis bullis resperſum: Flores ex vaginulis ut plurimum novem. Capitulum plerumque triangulum, in quo ſemen.

2. In *Sisyrinchio* mirum imas partes hyeme creſcere, vernô tempore contrahi & minui, tùm deinde pingveſcere & mandi.

3. *Gladiolo* (ξιφίον & φασγάνιον) folium in mucronem deſinens; radix gemina, gracilis inferior, uberior ſuperna.

4. *Hyacintho*, flos ejusdem coloris. Radix in vino dulci illita pubertatem cohercet, nec patitur erumpere; ideò mancipiis olim ſatus. Eſt *Medicus*, *Poeticus*, qvi & *Vaccinium*, *comoſus*, *racemoſus*, *Stellaris*, &c. Inter cognata *Pericarpus bulbus* Plinii, qvi vomitum ciet, & *Bulbine* vulneribus recentibus mirè utilis.

5. *Bulbo Eriophoro* inter corticem ſummum, eamqve partem qvâ veſcuntur

quid & cerebro inimici spirat. *Rubr* marcties lapideâ duritie,

3. *Agallochum* fortè *Tari*, punctis maculisque distingvitur, si accendatur odoratum: Cute vestitur magis quàm cortice.

NOTITIÆ REGNI VEGETABILIS

LIBER SECUNDUS.

in quo

HERBARUM SERIES.

CAPUT I.

HERBÆ BULBOSÆ.

HErbæ Bulbosæ bulbum vel tuber pro radice habent: Folia & caules in longitudinem plerisq; protenduntur. Sex inclusæ classibus.

I. *Primæ* debetur *Iris bulbosa*, *Iris tuberosa*, *Sisyrinchium*, *Gladiolus*, *Hyacinthus*, *Bulbus eriophorus*.

1. *Iridi*

1. *Iridi Bulbosæ* caulis aliquando nullus; folium ſæpè argenteis bullis reſperſum: Flores ex vaginulis ut plurimum novem. Capitulum plerumque triangulum, in quo ſemen.

2. In *Siſyrinchio* mirum imas partes hyeme creſcere, vernô tempore contrahi & minui, tùm deinde pingveſcere & mandi.

3. *Gladiolo* (ξιφίον & φασγάνιον) folium in mucronem deſinens; radix gemina, gracilis inferior, uberior ſuperna.

4. *Hyacintho*, flos ejusdem coloris. Radix in vino dulci illita pubertatem cohercet, nec patitur erumpere; ideò mancipiis olim ſatus. Eſt *Medicus*, *Poëticus*, qvi & *Vaccinium*, *comoſus*, *racemoſus*, *Stellaris*, &c. Inter cognata *Pericarpus bulbus* Plinii, qvi vomitum ciet, & *Bulbine* vulneribus recentibus mirè utilis.

5. *Bulbo Eriophoro* inter corticem ſummum, eamqve partem qvæ veſcuntur

quod & cerebro inimici spirat. Subest materies lapideâ duritie.

3. *Agallochum* fortè *Tani*, punctis maculisque distingvitur; si accendatur odoratum. Cute vestitur magis quàm cortice.

NOTITIÆ REGNI VEGETABILIS

LIBER SECUNDUS.

in quo

HERBARUM SERIES.

CAPUT I.

HERBÆ BULBOSÆ.

HErbæ *Bulbosæ bulbum vel tuber pro radice habent: Folia & caules in longitudinem plerumq; protraduntur.* Sex includuntur *classibus.*

1. *Prima* debetur *Iris bulbosa*, *Iris tuberosa*, *Sisyrinchium*, *Gladiolus*, *Hyacinthus*, *Bulbus eriophorus*.

1. *Iridi*

1. *Iridi Bulbosæ* caulis aliquando nullus; folium sæpè argenteis bullis resperſum: Flores ex vaginulis ut plurimum novem. Capitulum plerumque triangulum, in quo ſemen.

2. In *Sisyrinchio* mirum imas partes hyeme creſcere, vernô tempore contrahi & minui, tùm deinde pingueſcere & mandi.

3. *Gladiolo* (ξίφιον & φασγάνιον) folium in mucronem deſinens; radix gemina, gracilis inferior, uberior ſuperna.

4. *Hyacintho*, flos ejusdem coloris. Radix in vino dulci illita pubertatem cohercet, nec patitur erumpere; ideò mancipiis olim ſatus. Est *Medicus*, *Poëticus*, qvi & *Vaccinium*, *comoſus*, *racemoſus*, *Stellaris*, &c. Inter cognata *Pericarpus bulbus* Plinii, qvi vomitum ciet, & *Bulbine* vulneribus recentibus mirè utilis.

5. *Bulbo Eriophoro* inter corticem ſummum, eamqve partem qvâ veſcuntur

quod & cerebro inimici spirat. Robur materies lapideâ duritie.

3. *Agallochum* fortè *Tara*, punctis maculisque distingvitur; si accendatur odoratum: Cute vestitur magis quàm cortice.

NOTITIÆ REGNI VEGETABILIS

LIBER SECUNDUS.

in quo

HERBARUM SERIES.

CAPUT I.

HERBÆ BULBOSÆ.

H*Erbæ Bulbosæ bulbum vel tuber pro radice habent: Foliæ & caules in longitudinem plerisq; protenduntur.* Sex inclusæ *classibus.*

1. *Prima* debetur *Iris bulbosa*, *Iris tuberosa*, *Sisyrinchium*, *Gladiolus*, *Hyacinthus*, *Bulbus eriophorus.*

1. *Iridi*

1. *Iridi Bulbosæ* caulis aliquando nullus; folium sæpè argenteis bullis respersum: Flores ex vaginulis ut plurimum novem. Capitulum plerumque triangulum, in quo semen.

2. In *Sisyrinchio* mirum imas partes hyeme crescere, vernô tempore contrahi & minui, tùm deinde pinguescere & mandi.

3. *Gladiolo* (ξιφίον & φασγάνιον) folium in mucronem desinens; radix gemina, gracilis inferior, uberior superna.

4. *Hyacintho*, flos ejusdem coloris. Radix in vino dulci illita pubertatem cohercet, nec patitur erumpere; ideò mancipiis olim satus. Est *Medicus*, *Poëticus*, qvi & *Vaccinium*, *comosus*, *racemosus*, *Stellaris*, &c. Inter cognata *Pericarpus bulbus* Plinii, qvi vomitum ciet. & *Bulbine* vulneribus recentibus mirè utilis.

5. *Bulbo Eriophoro* inter corticem summum, eamqve partem qvâ vescuntur,

scuntur, lanea natura, ex qva impilia & qvædam vestes.

II. *Secunda* classis continet *Narcissum*, *Leucojum bulbosum*, *Lilionarcissum*, seu *Tulipam*, & *Fritillariam*.

1. *Narcissus* torporem nervis incutit. Flores membranâ qvasi vasculo inclusi, orbe medio helisaceo vel purpureo, qvi primis imbribus τῷν π...οις ὕδωρ funduntur. *Bulbocodium* seu *Codiaminum*, *Codanium*, affinis.

2. *Leucojum bulbosum* (*viola alba*, *Opitilion Theophrasti*) florum prima ver nunciantium, ubi cœlum clemétius, cujus vita longissima est trimatus,. Μονοφύλλον, βολβίνη fortè Theophrasti: Multiflorum *Acrocorion Plinii* qvibusdam.

3. *Tulipa* (*Narcissolilium*, λειμώνια vel πυθ... Theophrasti) florem Dalmatico pileo similem gerit; AlNoomani Arabum apud Hirenses Regis deliciæ: Primus enim communes esse voluit; ideò *flores variegati Alnoomani* dicti. Miranda varietas; nec

ita

ita pridem bulbus bis mille florenis in Belgio vendebatur. Præcox purpurea putatur esse *Cosmosandalos* veterum.

4. *Fritillaria* seu *Meleagris* fritillum in ludo scacchiæ, & Meleagridis avis plumas varietate, dispositione, & maculis refert. At quia fritillus non tabula erat quadratis hujusmodi areolis interpuncta, sed vasculum quoddam, in quod primùm indebantur tesseræ, ubi aliquandiu agitatæ mittebantur in alveolum; quia Gaviarum cinerearum ova punctis suis lucidis flores istos exprimunt: Ideò G. Laurembergius *florem Gavianum* vocavit. Dicitur & *Narcissus Capperonius*, à Natali Capperonio, primò ejus authore.

III. In *tertia* Classe est *Crocus*, *Colchicum*, & *Ornithogalon*.

1. *Crocus* & *Crocum* foliô penè in capillamenti modum; hoc florem expellit, pereundoque provenit melius: Lutea fila (κρoκίδες, spicæ, spica Cilissa,

Callisa, χλωχίτω) in medio *Sativum* nitidius, sed tenius & densius utrique: Ejus genus *Dialeucon*, blandissimum & mediocre. *Degenerans* translatum in Lycia renovatur. *Syncerum* impositâ manu crepat veluti fragile.

2. *Colchicum* plurimum in Colchide nascitur. *Ephemerum* quia eadem die quâ sumptum interficit.

3. *Ornithogalum* flore lactei coloris, qui in ovis aut alis gallinarum nitet. *Bulbine* fortè *Athenaei*.

IV. In *quarta* Classe est *Cepa, Porrum, Allium, Scilla*, & *Moly*.

1. *Cepis* (quæ κρόμμυα) omnibus radicum corpus tectum pingvi cartilagine: Interiores tunicæ *tallæ*. Omnibus odor lachrymosus. *Setania* minima, sed admodum dulcis. *Non fissiles* seu *Ascalonicæ* velut à radice steriles; ideò deponuntur. *Schissa* (*Cepola*) si folia vere detraxeris, alia iisdem divisuris subnascuntur. *Condimentoria* (*gethyum, tallacana*.) penè sine

fine capite eft, cervicis taurum longæ. Ex *Capitatis* optima, quæ rotundissima: Horum & κάρτ@. Μονοκέφαλ@ (μονοκέφαλ@, *Marsica simplex*, unio, quæ nondum fruticavit. & simplici nucleô constat.

2. *Porrum*, (*porrus*.) πράσον longè lateq. grassatur, coloris sui. *Sectile*, (*tonsile*) κάρτον, τμήλον, sæpiùs ad juscula culinaria tondetur. *Capitatum* (κεφαλάτον) voci splendorem adfert. Ampelopraso Sylvestre est, & in vinetis nascitur.

3. *Allium*, (σκόροδον, θύμον) evilendo crescit. Bulbus (κεφαλὴ) ex tenuissimis sticis seu membranis, mox pluribus nucleis separatim vestitis (τίκας, ἀγλιθες, κόκκοι, συνήθεια, σκελίδες, ἄγλιες) constat. *Ulpicum* quod & *antiscorodon*, *aphroscorodum*, *Punicum*, celebratum inter pulmentaria ruris, grandius alliô. *Alum* seu *Ophioscorodon* in arvis sponte nascitur, adversus improbitatem alitum. *Ursinum* sylvestre est, odore molli, capite præ-

prætenui. Μαλύζα seu μαινύζα in nucleos non dividitur. *Elaphoscorodon* seu *cervinum* simile angvino, sed cui vis acris. *Scorodopraso* media allii & porri qualitas.

4. *Scillæ* (quæ σκίλλα, σκῖνος seu ...) in Sole retorridi ortus: Pericardium εἶναι καὶ μυξώδης cautis prior intelligitur quàm folium. Flos ἀνθέρικος, virgæ specie, tresque ἀνθήσεις facit, tria sationum tempora ostendens Theophrastus κατὰ μέρος ἄνθησιν ποιεῖν dixit, ita ut ab ima caulis parte primum incipiat. *Epimenideia* cibis grata. Parva & rufa *Pancratium* quibusdam.

5. *Moly* morbos sedare creditum; effoditur aliquot diebus inter difficultates saxeas; radices triginta pedes longæ, ac ne sic quidem solidę, sed abruptæ. Est *serpentinum*, *moschatum* *chamæmoly*.

V. *Quintæ* Classis sunt *Lilium*, *Martagon*, *Corona Imperialis*.

1. *Lilii* (quod κρίνον, λείριον *Rosa Junonis*, *Ambrosia Nicandri*) flore nulli

excel-

excelſitas major; candor eximius, & ab anguſtiis in latitudinem ſeſe laxantis effigie calathi, reſupinatis per ambitum labris, tenuique filô & ſtamine, ſtantibus in medio crocis. ὅπλον βρωμητάο Athen. l. XV. *armamentum rudentis aſini*, de clavo in medio luteorum apicum aſſurgente, pudendo aſini utcunque ſimili, dixit.

2. *Martagon* quibusdam *Hemerocallis*.

2. *Corona Imperialis* lilii etiam ſpecies.

VI. *Sexta* Claſſe continentur, *Orchis*, *Satyrium*, *Dens canis*, *Ophris*, *Orobanche*.

1. *Orchidi* teſticulorum figurâ, caulis cum florum nucamento acantho ſimilis. *Cynoſorchis* teſticulum canis imitatur, ſub qua *Ornithophora*, *Morio*, *Anthropophora*, flore hominis nudi effigiem repræſentans. *Tragorchis* ſeu fœtida: *Serapias* inſecta fæcunda & laſciva refert. *Hermaphroditica*, *batrachites*, *melittias*, *myodes*,

E andra-

andrachnites, sphegodes, monorchis, triorchis, chamaeorchis.

2. *Satyrium* à Satyris libidinis concitandæ ergò inventa est. *Basilisco* (quod *orchis palmata, digitus citrinus* Ibensinæ) duæ radices palmarum instar junctæ, cum αἰδοῖα muliebris nota. Τρίφυλλον ut plurimum terna folia, flos lilii candidus, Ερυθρόνιον seu ἐρυθραϊκὸν radicis est cortice rubrô, semine lini majore, splendente.

3. *Ophris* flore orchidum æmulô, duobus foliis assurgit; quibusdam *Alisma.*

4. *Dens canis* purpureus maculis rubris; albus albis insignitur.

5. *Orobanche*, *Ervangina*, quia ervum strangulat: Quæ canini genitalis similitudine est *Cynomorion* dicitur, *leo herba*, *limodoron*; quæ radice dentata, *Ægoletros* Plinii, caret foliis.

CAPUT II.

HERBÆ LONGICAULIFOLIÆ FRUMENTACEAE.

HErbæ *longicaulifoliæ caules longos & prolixa folia ostentant*, præterque bulbosas (de quibus jam actum) *Frumentaceas* & *Alterius generis* exhibent.

I. *Frumentaceæ* geniculatô culmō, & foliis harundinaceis constant, semenq; panificio aut pultibus aptum in spicis aut jubis ferunr, tàm *hybernæ* quàm *æstivæ* seu *vernæ*, ut *Triticum*, *Zea*, *Hordeum*, *Secale*, *Avena*, *Ustilago*, *Oryza*, *Frumentum Indicum*. *Milium*, *Panicum*, *Sesamum*, *Erysimum Cereale*, & *Phalaris*.

1. *Tritico* (quod πυρὸς quasi σπυρὸς pro σπόρος, Homero τρύγη, aliis σῖτος per excellentiam) genicula quaterna grana in stipula crinitô textù spicantur, tot quot flosculi fuere. Partes

culmus, *vagina*, *spica*, in qua *arista*, *uruncus frit*, *granum* & *gluma*. *Culmus* est calamus seu stipula: *Vagina* hujus exordium; *Spica* quod culmus extulit. *Arista* apex quasi spicæ, acus exilis & lõga. *Vruncus* quod in infima ad culmum stramenti summum, minus quàm granum est. *Frit* quod in summa jam matura, minus est quàm granum. *Granum* intimum & solidum. *Gluma* grani theca, & utriculus. Ex generibus *Robum* seu *Robus* pondere & nitore præstat. *Siligineum* (*siligo*) Tritici vitium, spicam sine arista fundit, & pondere in pane deficit. στραγγίας vel *nodos plures*, vel *granum in spica inordinatum* habet. Καγχρυδίας crassioris calami hordeo decorticato simile. δρακοντίας draconis fortè in modum convolutum est, *Selinusium* humoris avidum. *Camarius* in Thessalia admissô pecore nihil patitur etiam bis derosum. *Bimestre* quod quadragesimô die quàm satũ est maturescit, & surfuribus caret: In

In Thraciæ Æno & Moſcovia tale, *Semeſtre* quod ante hyemem ſeritur. *Setanium* (*trimeſtre, unicalamum, hornotinum*) tertiô ferè à ſatu menſe metitur, ob nimia frigora inventum, detinentibus terras nivibus; præſidium agricolis: Heſychio σητάνιοι ſunt καθαροὶ πυροὶ, pura tritica. *Ramoſæ* multiplex & in alias fiſſa ſpica, & grana ſæpè centum; unde & *Centigranii* nomen. *Loculare* pluribus folliculis veluti loculis involvitur. *Hexaſtichum* (*ſexangulum*) rufum, cujus ſpica rigidiſsima ſex ordinibus diſtingvitur. Ejusdem generis *Far*, ſive *Adoreum*, quod vel *Cluſinum* candoris nitidi, vel *vennuculum* rutilum: *Halicaſtrum* ſemen trimeſtre dicitur.

2. *Zeæ* culmus numeroſus, granum multiplici veſte tectum, ideò minùs offenditur, poteſtq; in lolium tranſire. *Dicocco* vulgò *Speltæ* (*far, ſemen*) grana geminis utriculis duo ſimul juncta: Multiplici folliculô nonniſi molâ evolvuntur. In *Mono-*

cocci(*Zea* hæc *Mnesithei*) singulis utriculis singula semina: Spicarum duplex ordo, aristæ cum armis. *Affines*, si non ejusdem generis, *Olyra*, *Arinca*, *Typha*, *Zeopyrum*, & *Briza* Galeni. *Olyra* spissior quàm far, & minor spica, ponderosior tamen & alba, daturq; juvencis. *Arinca* cum præcedente eadem Plinio Galliarum propria, Italiæ copiosa. *Typha* (cerealis nempe) simplici culmô assurgit, omnium levissima, & triticô flavior. *Zeopyrum* (γυμνόκριθον) naturam hordei & tritici gerit. *Briza* Galeni, Macedonum, & Thracum, Typhæ Græcorum quæ in Asia nascitur simillima.

3. *Hordeum* (κριθὴ ἄλλαι) nascitur & ex tritico, multi laboris glumâ liberare, omnium frugum mollissimum, & minimè calamitosum, antiquissimumqve in cibis. Seritur seculo seu sacculo, & à prima statim maturitate rapitur festinantius. *Bosmoron* seu *Bosporon* silvestre est, & excussum arcis protinus torretur, ne feratur alibi.

alibi. πολύστιχον pluribus versibus spicatur. Ἑξάστιχον sex complectitur. *Cantherinum* quia folliculô castratum nascitur, cum Zeopyro idem. Δύστιχον (*Galaticum*) binorum est angulorum. *Achilleum* (Ἀχίλλειος Hippocr. ἀχίλλης Theophr.) magnum & plenum, spicamqve erectam gerit, rubigini maximè obnoxium. Στρόγγυλον incurvum nascitur. *Causticum* semine lini neutiquam majus cauterii locô.

4. *Secale* (*Rogga*, *Farrago*) panis in his oris materia. *Luxurians* (φυλλομανὴς) oneratâ fertilitate procumbit. *Farrago* Plinii ex recremento farris prædensô seritur, ad mistâ aliquando & viciâ.

5. *Avena* (quæ βρόμος, βρῶμος, ἀκρίσπελος) panicula jubæ instar tremulis staminibus explicata, fructus in cacuminibus velut locustæ bipedes, in quibus semen exqve eo puls Germaniæ populis. *Nuda* glumæ paleaceæ, nec pertinaciter hæret granum. *Ve-*

sæ vulgaris est. *Pilosa* ægilops recurvis aristis quibusdam.

6. *Ustilago* (ἐρυσίβη, *Rubigo*, *Ærugo*) non frumentum, sed cerealium spicatorum morbus est, secales inprimis & avenæ, à rore sole acri inusto procedens. *Frequentior* in tritico & hordeo. *Nulla* vel *minor* in expositis vento segetibus, locis περιηνέμοις καὶ μετεώροις.

7. *Oryzæ* folia in juba ramulatim divisa, semen utrinque impari exortu alternatim provenit; cortex villosus, ovi figurâ, aristæ horribiles: Residet in aquis magnâ parte temporis. *Bosmora* cum hordeo Bosmoro eadem. *Pliniana* folia carnosa, porracea, radix gemmeæ rotunditatis.

8. *Frumentum Indicum* triplex est. 1. *Milium Indicum* granulis semen cannabis æmulantibus. 2. *Mauigette* semine avellanæ magnitudine in Guinea nascens. 3. *Mays*, cui caulis arundinis saccarinæ instar far-

ctus;

ctus, paniculæ in triginta sæpè spicas conicas procumbentes dividuntur. Aliâ parte flos, aliâ fructus, & is à latere ex culmorum geniculis.

9. *Milium* (κέγχρος Diosc. κέγχελος Straboni, πάσπαλος vel πασπάλη Hippoc. σισὸν Setho) tantæ feracitatis est, ut singula grana ternos sextarios quandoque reddant. Comæ seu jubæ (φόβαι) è vagina graminea prorepentes, granum complexæ fimbriatô capillô curvantur: Delectatur teporibus & quadraginta à flore diebus maturatur. *Aureo* luteum vel album semen: *Nigro* nigrum & deterius, caulis glaber. *Sabæo* regnum Sabo in Guinea patria: panisque exinde. *Arundinaceo* seu *Indico* Plinii (*Melica*, *Sorgum Insubrum*) arundinis facies, granum amplum, prægrandes culmi, *lobas* vocant; ex uno grano terni sextarii gignuntur.

10. *Panico* (quod ἔλυμος & μελίνη Diosc. μέλινος Theophr: *Melfrugum* Diocli) cacumen languidè nutat, pau-

latim extenuatus culmus penè in ſurculum, prædenſis acervatur granis, cum longiſsima pedali *phoba*. Eſt & *Mammoſum* è pano parvis racemato paniculis, cacumine geminô. *Panus* eſt φόβη juba panici ſeu tota illa ἀπόφυσις pano ſimilis, fucô nimirum & lanugineô ſubtegmine obvolutô. *Paniculæ* ſunt parvæ παραφυάδες quæ in glomeroſi panici pano ſunt, ut in uva racemi.

11. *Seſamum* (σήσαμα. *Seſama* Plin. *Seſima* Varr. *Siſamum* Pallad.) congeſtitiâ humô provenit: Flos cucullatus, ſiliquæ villoſæ, triquetræ, præſepiolis diſtinctæ, gradatim exeunt, in quibus ſemen pingve flaveſcens. Inſpergebatur panibus.

12. *Eryſimum Cereale* in Aſia & Græcia Seſamo ſimile. Quod hederaceum folium rubeſcensque gerit, & granum ſuis *apludis* explicitum, triquetrum, & glandem fagineam referens, τρίγωνον πυρὸν & φηγόπυρον, & *frumentum*.

tum Saracenicum vocatur. Veteribus vel ignotum, vel neglectum.

13. *Phalaris* (Galeno φαλήρις) unicuique culmo ſpicæ ſingulæ inſident turbinatæ, foliaceis glumis, ſquamatim ſcandularum ritu compactiles, è quarum ſinu tremula floſculorum pallidulorum filamenta promuntur.

CAPUT III.

HERBÆ LONGICAULIFOLIÆ, DIVERSI à FRUMENTACEIS GENERIS.

HErbæ *longicaulifoliæ, diverſi* à frumentaceis *generis*, quinqve continentur claſsibus:

I. In *prima* eſt *Gramen*, idqve tàm ſui *generis*, quàm qvod *multorum*.

Sui generis eſt multiplex. 1. *Caninum*, (*Cynagroſtis*, *Dens canis*, *Gramen officinarum*) quô ſibi canes faſtidium deducunt. 2. *Nodoſum*, à tube-

acervo biduo, tertio resolutum, spargitur in sole. *Persusum* in solio ac *siccatum*, stans compendium opere fatetur. *Demersum* alitur etiam, veluti natalium sitim pensans. 7. *Junceum* (χοινάγρωστις) enodes caliculos juncorum instar profert. 8. *Cyperoides* foliis vel culmis, vel spicâ, vel radicibus Cypero respondet. 9. *Arundinaceum* (καλαμάγρωστις) Camelos in regione Babylonis necat. 10. *Dactylon* (ἴσχαιμον) digitis medetur, & sangvinem sistit. Cui *crus galli* Apuley, cacumine instar pedis galli diviso, junge. Taceo *Nemorosum*, *Echinatum* &c.

2. Gramen *Frugum vitium* est quoque diversum. 1. *Lolium* (αἶρα καὶ θύαρος Diosc. ζιζάνιον Constant. *Æra* Plin.) quod ex tritico etiam per imbres provenit, & pabulum subtrahendo fruges enecat. Ab elato in cerebrum, vjni modô temulentia. 2. *Phœnix* (*hordeum murinum*, *Phœnicea herba* Plin.) hordeaceô est foliô,

rosis radicum nodis. 3. *Tremulum*, à propendentibus tremulis laminulis: cujus species *Panis Leporinus*. 4. *Paniculatum*, à panicula culmis insidente, aliquando pendula, crispa, arundinacea, ad quod *Hippagrostis* Gesneri albicans & lanuginosa, & πόα Theophrasti refertur. 5. *Spicatum*, aquaticum gramen anatum est, & fluitat; spica est nunc *cristata*, quæ galli cristas imitatur, nunc *squamata*, nunc *varia*, nunc ex *utriculo progressa*, nunc *clavæ imaginem* gerens, hinc *typhoides*, nunc *phalaris*, nunc *phalaroides*, quò fortè *Stelephuros* & *Cynops*, referenda) nunc *caudæ vulpinæ* similis, hirsuta & lanuginosa in se, hinc ἀλωπέκουρος. 8. *Sparteum* (λινόσπαρτον Theophr.) spontè nascens, & quod non queat seri, juncusque est propriè aridi soli, uni terræ (*Hispaniæ*) dato vitio. Evellitur ocreatis cruribus, manibusqve tectis manicis, convolutum osseis ligneisqve conamentis. *Vulsum* & examinatum in acervo

acervo biduo, tertio resolutum, spargitur in sole. *Perfusum* in folio ac *siccatum*, stans compendium opere fatetur. *Demersum* alitur etiam, veluti natalium sitim pensans. 7. *Junceum* (χοινάγρωστις) enodes cauliculos juncorum instar profert. 8. *Cyperoides* foliis vel culmis, vel spicâ, vel radicibus Cypero respondet. 9. *Arundinaceum* (καλαμάγρωστις) Camelos in regione Babylonis necat. 10. *Dactylon* (ἰσχαιμον) digitis medetur, & sangvinem sistit. Cui *crus galli* Apuley, cacumine instar pedis galli diviso, junge. Taceo *Nemorosum*, *Echinatum &c.*

2. Gramen *Frugum vitium* est quoque diversum. 1. *Lolium* (αἶρα καὶ θύαρος Diosc. ζιζάνιον Constant. *Æra* Plin.) quod ex tritico etiam per imbres provenit, & pabulum subtrahendo fruges enecat. Ab elato in cerebrum, vini modô temulentia. 2. *Phœnix* (*hordeum murinum*, *Phœnicea herba* Plin.) hordeaceô est foliô,

 semi-

rosis radicum nodis. 3. *Tremulum*, à propendentibus tremulis laminulis: cujus species *Panis Leporinus*. 4. *Paniculatum*, à panicula culmis insidente, aliquando pendula, crispa, arundinacea, ad quod *Hippagrostis* Gesneri albicans & lanuginosa, & *πόα* Theophrasti refertur. 5. *Spicatum*, aquaticum gramen anatum est, & fluitat; spica est nunc *cristata*, quæ galli cristas imitatur, nunc *squamata*, nunc *varia*, nunc ex *utriculo progressa*, nunc *clavæ imaginem* gerens, hinc *typhoides*, nunc *phalaris*, nunc *phalaroides*, quò fortè *Stelephuros* & *Cynops*, referenda) nunc *caudæ vulpinæ* similis, hirsuta & lanuginosa in se, hinc *ἀλωπέκουρος*. 8. *Sparteum* (*λινόσπαρτον* Theophr.) spontè nascens, & quod non queat seri, juncusque est propriè aridi soli, uni terræ (*Hispaniæ*) dato vitio. Evellitur ocreatis crurib⁹, manibusqve tectis manicis, convolutum osseis ligneisqve conamentis. *Vulsum* & examinatum in

acervo

acervo biduo, tertio resolutum, spargitur in sole. *Perfusum* in folio ac *siccatum*, stans compendium opere fatetur. *Demersum* alitur etiam, veluti natalium sitim pensans. 7. *Junceum* (χοινάγρωστις) enodes cauliculos juncorum instar profert. 8. *Cyperoides* foliis vel culmis, vel spicâ, vel radicibus Cypero respondet. 9. *Arundinaceum* (καλαμάγρωστις) Camelos in regione Babylonis necat. 10. *Dactylon* (ἴσχαιμον) digitis medetur, & sangvinem sistit. Cui *crus galli* Apuley, cacumine instar pedis galli diviso, junge. Taceo *Nemorosum*, *Echinatum* &c.

2. Gramen *Frugum vitium* est quoque diversum. 1. *Lolium* (αἶρα καὶ θύαρ Diosc. ζιζάνιον Constant. *Æra* Plin.) quod ex tritico etiam per imbres provenit, & pabulum subtrahendo fruges enecat. Ab elato in cerebrum, vjni modô temulentia. 2. *Phœnix* (*hordeum murinum*, *Phœniceaherba* Plin.) hordeaceô est foliô,

 semi-

rosis radicum nodis. 3. *Tremulum*, à propendentibus tremulis laminulis: cujus species *Panis Leporinus*. 4. *Paniculatum*, à panicula culmis insidente, aliquando pendula, crispa, arundinacea, ad quod *Hippagrostis* Gesneri albicans & lanuginosa, & πόα Theophrasti refertur. 5. *Spicatum*, aquaticum gramen anatum est, & fluitat; spica est nunc *cristata*, quæ galli cristas imitatur, nunc *squamata*, nunc *varia*, nunc ex *utriculo progressa*, nunc *clavæ imaginem* gerens, hinc *typhoides*, nunc *phalaris*, nunc *phalaroides*, quò fortè *Stelephuros* & *Cynops*, referenda) nunc *caudæ vulpinæ* similis, hirsuta & lanuginosa in se, hinc ἀλωπέκουρος. 8. *Sparteum* (λινόσπαρτον Theophr.) spontè nascens, & quod non queat seri, juncusque est propriè aridi soli, uni terræ (*Hispaniæ*) dato vitio. Evellitur ocreatis crurib⁹, manibusqve tectis manicis, convolutum osseis ligneisqve conamentis. *Vulsum* & examinatum in

acervo biduo, tertio resolutum, spargitur in sole. *Perfusum* in folio ac *siccatum*, stans compendium opere fatetur. *Demersum* alitur etiam, veluti natalium sitim pensans. 7. *Junceum* (χοινάγρωστις) enodes cauliculos juncorum instar profert. 8. *Cyperoides* foliis vel culmis, vel spicâ, vel radicibus Cypero respondet. 9. *Arundinaceum* (καλαμάγρωστις) Camelos in regione Babylonis necat. 10. *Dactylon* (ἴσχαιμον) digitis medetur, & sangvinem sistit. Cui *crus galli* Apuley, cacumine instar pedis galli diviso, junge. Taceo *Nemorosum*, *Echinatum* &c.

2. Gramen *Frugum vitium* est quoque diversum. 1. *Lolium* (αἶρα καὶ θύαρος Diosc. ζιζάνιον Constant. *Æra* Plin.) quod ex tritico etiam per imbres provenit, & pabulum subtrahendo fruges enecat. Ab elato in cerebrum, vjni modô temulentia. 2. *Phœnix* (*hordeum murinum*, *Phœnicea herba* Plin.) hordeaceô est foliô,

ſeminibus, quæ phœnicea, mures inter tegulas naſcuntur. 3. *Holcus*, ariſtis in cacumine tenuibus, culmô quale hordeum reſtibili, & in ſaxis ſiccis naſcitur. 4. *Panicum ſylveſtre*, cui ſpica nunc ſimplex, nunc aſpera, nunc diviſa, ipſum aliquando ariſtis armatur, aliquando non. Affines *Miliaria herba* Plinii, quæ milium necat; & *Herba alba* ejusdem, quæ arva occupat, pecori mortifera. 5. *Herba Bromos* Dioſcoridis (*feſtuca, feſtucago*, *Avena Græca* & *murium*, avenæ ſimilis, ſemine in glumis ferè vacuis evanidô, inter hordeum & Zeam frequens. 6. *Ægilops* Dioſcoridis hordei præcipuè vitium eſt (σιτόσπελος, σιφῶν, βρῶμος, *feſtuca Ægilops* vocata Plin.) juba avenæ, utriculi lanugine ſericâ flaveſcentes, qui in capillaceas ariſtas abeant: Semen iisdem armatur.

II. Claſſe *ſecunda* ſunt *Juncus*, *Nardus*, *Cyperus*, *Sparganium*, *Uva marina*, & *Equiſetum*.

1. Juncus

1. *Juncus*,(σχοῖνος, βρύλλον) ad juncturas utilis est. *Aromaticus* (μυρεψικὸς, *Odoratus* Plin. σχοίνανθος Actuar. *Squinanthum* Varroni, *Palea de Mecha*, & *pastus Camelorum* aliis) suaviter roseâ fragrantiâ olet, in ungventa ideò receptus, & à pecore consumitur: Flos spicatim hæret deciduus, inque eo papposi flosculi. *Teuchites* ex Nabathæa vasis affertur, laudatissimus. *Oxyschœnos* Dioscoridis pungens est, infestô acumine. *Oxys* acutus, sed sterilis, *Carex* aliis. *Holoschœnos* crassior multò & carnosior aliis. *Marisci* ad texendas segetes usus. *Scirpus* fortè Plinii fragilis palustrisque ad tegulum & tegetes, mapalium etiam apud Mauros, è quibus detractô cortice candelæ luminibus & funeribus serviunt. Μελαγκράνις *atriceps* levis, cui semen nigrum.

2. *Nardus* (νάρδος, ναρδος άχυς, *Nardem*, *Nardispica*) à Naardo urbe Syriaca Euphrati conterminâ nomen sumsit. *Indica* Officinarum *spica* est.

Gan-

Gangitis, quæ ad fluvium Gangem in locis aquaticis provenit, ſpicis ſibi invicem circumvolutis. *Syriaca* (*Indica* Plinio) in monte quodam partim Syriam partim Indiam ſpectante naſcitur. *Sampharitica* (*Hirculus*, *Ozænitis*, fortè *Pſeudo nardus Plinii*) admodùm puſilla, ſed magnis ſpicis, & hircum olens natali, ſolo nomen debet.

3. *Cyperus* (Dioſc. κύπειρος, Theophr. κύπειρος, Aegin. κυπερίς, Heſych. ἐρυσίσκηπτρον) radice quæ olivaris poculum puſillum imitatur; anguloſus eſt, cacumine niger & pingvis. *Eſculenti* radicibus exigui bulbuli, & in his Meſpili coronæ æmulatio. Fortè Μαλιναθάλλη Theophr. *Anthalium* Plinii, *Mamiras* Aegin. *Margaritæ Ægyptiæ* Ariſt. ὁλοκωνῖτις Hippocr. βολβοκάσταιον Tralliani. Aliis χυιροκάστανον, *Dulcichinum*, *Traſi*, & *Tragi*.

4. *Sparganio* (ξιφίδιον, βᾶλος Dioſc. βούτομος Theophr. *Platanaria* Geſn.) caulis medulla in tenuiſsima fila deduci

duci poteſt, capitula multorum ſeminum congeſtio, ſpillulis Platani æmula. Folia pro faſciis olim nutricibus. Valdè carpentium digitos ſecat,& libenter à bobus præciditur.

5. *Uva marina* (*Hippuris* Dioſcor. *Laucon*, *Ephedra*, *Anabaſis* Plinio *Polygonatũ* aliis) ventoſo tractu juxta arbores naſcitur, & ſcandens eas dependet comis ſeu cirris junceis nigris geniculatis. *Oreon* vel potiùs ὀρεῶον aut ὠρεῶον aliis *ſeminalis* & *limnopeuce*. μετοκλόνον eſt, ſangvinemq́; maximè ſiſtit, hinc *ſangvinaria*. Affinia 1. *Tragon Dioſcoridis* (τράγανος eid. *Scorpio*, *Traganon*, *Tragion* Plin. *Tragoriganum* Oribas.) quod Aſia fert, in maritimis, ſine foliis, racemis rubentibus, aculeato cacumine, ad cibi & medicinæ uſum. 2. *Oſteocollon Hieroclis*, & *Abſyrti*, (*Tulcuition*) cui raumli penſiles cirroſi, folium nullum, flos in acervum ſpicatum congeſtus, è fuſco nigricans, vis oſſa ferrumi-

ruminandi. De coctô salinantur veterina.

6. *Equisetum* (ἱππουρις Democr. ἐφόδρον, ἀνάβασις, χερέθρον χοινιόστροφον, ἱππάδενδρον aliis σαλπίγγιον Constant. *Equiselis*, & *Equisetis* Plin. *Equiseta*, *Equinalis*, *Herba Caballina*, *Colus Columbina*, *Hipposeta*, *Equi cauda* nonullis) capillus asper equinæ setæ similis, dolores lienis cursorum extinguēs. Capitulum *ante germinationem primô vere, colo in torulos tornato æmulum, ceu penso involutum: Hinc in acutum fastigiatur, capillamentaque profert. Σχοίνιον arvense est longioribus setis, caules pyxidatim inserti.

III. In *Classe tertia*, reponuntur, *Arundo Inodora*, *Aromatica* & *Indica*, *Papyrus*, & *Typha*.

1. *Arundo inodora* (κάλαμος, γίγγρας, *Harundo*, cortex περικαλαμίτις; paniculas *phragmitides*, florem ἀνθήλην vocant) inter aqvaticos frutices princeps, fundosior nostratibus subest natura,

natura, cartilagine bibulâ, qvæ cavô corpore intus, supernè tenui inarescit lignô, fissilis. Gracilitas nodis distincta, levi fastigiô tenuatur in cacumina crassiore paniculæ comâ: Recisa fœcundiùs resurgit. *Syringa* tota cava, cui nihil cartilaginis vel carnis, chartis inservit. πλόκιμος (textilis) storeis, tegetibus & spiris texendis. Πλότιμος, *Plotia*, subtilior, in Insulis fluitantib. nascitur. *Characias* (*Vallatoria, Vallaris*,) crassior firmiorqve, pali vicem præstat. *Phragmites*, (βελνεὶς, κωμήτης *arundo sepiaria*) gracilior, flexilis & candicans, in comithydibus nascitur, tegulis domorum & sepimentis: durantqve ævis tecta. *Auletica* seu *Tibialis*, & *Tibiaria* in Orchomenio lacu crescit, tibiis apta: Parte qvæ Pelicania vocatur, qvâ etiam in paludem influit Cephisus, optima, Biennio permanente lacus inundatione, fit *Zeugitis* (*aucupatoria*, Plin. *armamentaria* Hermol. *jugalis* Dalech.) ad ζεύγη seu laqveos

qveos pro avibus captandis idonea. Maturius eodem reciproco, *Bombycia*, ex qva genus tibiæ bombyx. *Spadonia* seu εὐνουχία gracilior fœminarum nullâ lanugine, aliis modicâ. Δόναξ seu κύπειρος, *piscatorius calamus*, fruticosissima crassa & concava, nonnisi in aqvaticis nascitur. *Laconica* versicolor est. *Epigea* seu *Chamæcalamus*, χαμαικαλάμης, obliqva & juxta terram graminis modò se spargens, svavissima in teneritate animalibus. Νάρις farcta νασοκάλαμος, μεσοκάλαμος, ex cujus exilioribus stolonibus sagittæ. *Sagittalis* ergò βελίτης τόξικος, cui plurima medulla pondusq́; volucre, & contra flatus pervicax libra. *Cretico* longissima internodia, obseqviumq́ve qvo libeat calefacto.

2. *Arũdo aromatica* est *Calamus aromaticus*, *qui Indicus*, *Erythræus*, *Arabicus*, *Alexandrinus*, μυρεψικὸς, εὐώδης εὐώδμος, & *Syriacus* dicitur caulis fistulosus, crebris geniculis, qui assulosè frangitur, inest fistulæ araneũ seu spongia; odor

odor nonnisi è terra evulso. *Matthiolus* dubius.

3. *Arundo Indica* diversorum generum est, ex qvibus, *Tabaxifera* (*Mambu*, *Spodium*) tàm crassa aliqvando, ut fissis internodiis lembi vice vectitet navigãtes. Liquor inter singula internodia dulcis, & crassus, albus aliquando, nonnunquam nigricans & cinereus, qui *Tabaxir* & *Saccar Mambu*. *Saccarifera*, quæ medullâ fungosâ, candidâ, & melleæ dulcedinis farcitur: Cui in sal dulcissimum coctione coactæ *Sacchari* (*Saccaron*, σάκχαρον, σάκταρον, σάχαρι) nomen. *Nativum* gummium modô candidum, ex arundinis oculis dùm turgent, vel Solis aspectu elicitur; dentibus, ubi concrevit fragile, & magnitudine nucis avellanæ amplissimum. *Factitium* ex arundinum cannis & radicibus exprimitur. *Maderense* ex Madera in panes quasi redactum adfertur. *Canarium* ex Canariis candidum. *Finum* è Canario despu-

despumato cum lixivio fortissimo decoquitur, purissimum. *Melisium* (*Mallanum*, *Meliseum*, *Cibarium*) ex insula Melita suppeditat, in cibis vulgare. *Thomaeum* insula S: Thomae foris in flavum vergens, ideò ignobilissimum. *Miscellaneum* partim pulveratū, partim in grumos crassiores redactum. *Candum* (*Candidum*, *Cantium*, κάνδιον, καντὸν, κάντι, καντκιοτὸν, *lucidum*, *crystallinum*) è cannis aliquando tale nunc arte paratur album, subrufum, vel violaceum. Angulosum est, & fractum in partes tales dissilit.

4. *Papyrus* & *Papyrum* res Arundini cognata. *Nilotica* seu *Ægyptiaca* in quiescentibus Nili aquis ubi evagatae stagnant nascitur. Caules qui papyri, & bibli triquetri, coma ex multis confarctis capillamentis, thyrsi modo fastigiatur: Paraturq; ex illis *charta*, texuntur navigia, vela, tegetesque, nec non & vestis, etiam stragula, & funes. *Syriaca* seu *Siciliana*

lianæ(*Sari* Theophr. Piperum) in cacumine coma ex numerosis juncis triangulis constans; in summis flocci rufi. Ex radice *Saria.* Chartæ olim varia genera. *Hieratica* religiosis tantùm voluminib⁹ dicabatur. *Augustæ* in epistolis authoritas: Martiali *salutatrix.* *Liviana* à coniuge Augusti suum quoque precium tenuit. *Fanniana* à sagace Fannii *officina* tenuabatur curiosâ interpolatione. *Amphitheatrica* in Amphitheatris Ægypti à concursu populi vacuis conficiebatur. *Saiticæ* ab oppido Sai nomen, malleo non sufficit. *Tanitica* seu *Tæniotica* à loco, pondere non bonitate venalis. *Emporetica* inutilis scribendo involucris chartarum sagestriumq; in mercibus usum præbet. *Claudia* Augustæ prælata. *Vitia,* scabrities, rebellis contumacia, lentigo, tænia.

5. *Typha palustris* (τύφη) ἀφυλλάνθης est; flos ipse ex tenui spica muscosus, quâ decidente, panicula compactæ lanuginis,

lanuginis, & tornatæ clavæ similis exoritur, in pappum tandem evanescens.

IV. *Classis* quarta *Asphodelum* & *Phalangium* continet.

1. *Asphodelus* (*Hastula regia*, *Albucum* seu *Albucus*, *Heroion*, *Erineon*, *Halymum*, Ανθερικὸς) de clarissimis herbarum est: Radix napis modicis similis, neque alia numerosior, octoginta acervatis sæpè bulbis. Regii sceptri effigies dùm floret; & olim in tumulis ferebatur.

2. *Phalangio* (φαλαγγίτιον, λευκάκανθα, κρηνάγρωστις, *Phalangites*) flores candidi liliacei, semen ad dimidiatæ lentis figuram, sed longè gracilius, radix colorem mutat. Vis contra phalangiorum morsus.

V. *Quinta Classe* reponuntur, *Xyris*, *Iris*, *Acorus*, *Galanga*, *Zingiber*, *Zedoaria*, *Costus*, *Curcuma*, & *Crocus Indicus*.

1. *Xyridi*, (quæ ξύρις Aegin. ἶρις ἀγρία Theophr. κακὸς & κακτὸς Dioscor. aliis *Gladiolus*

diolus, Iris sylvestris, spatula fœtida officinarum) folia cultri rasorii similitudine, mucrone acutissimô: Semen in folliculis fabis simile, rotundum & rubens.

2. *Iris* Theophr. ἶρις & ἰρὶς, Dioscor. καθάρσιον, & ἠρύγγιον, aliis θαυμαστὸς, *radix consecratrix, lilium cœleste, radix Marica* vel *Naronica*, & *violacea*: Folia gladiolo similia; floret diversi coloris specie, sicut arcus cœlestis. Noctu hiat, solis contactu contrahitur: Radici siccæ commendatio, cruda fœtescit. *Chamairis* minor est.

3. *Acorus* (qui Gr. ἄκορον, Plin. *Acoros*, aliis *Aphrodisia*, *Venerea*, *Piper apium*, *Radix nautica*, *Singentiana* vocatur) ταῖς κόραις, sive aciei pupillarum medetur. Radix obliqua & in summo terræ cespite: Iridis folia angustiora, & longiore pediculô. Primæ in Colchide, juxta Phasin amnem: Recentibus vis major quàm vetustis; siccantur utribus, digitalibus frustis. In Chio subrubens,

venis intrinſecus nervoſis & candidis. *Adulterinus* ſeu *Pſeudoacorum*, *Acorus officinarum* eſt.

4. *Galanga* radice nobis nota. *Minor* intorquetur in nodos nonnihil, adnatis in transverſum & obliquum brachiata intus flava, foris rufa à foliorum veſtigiis cinctura, odor cyperi, ſapor piperis. Naſcitur in China. *Majori* ſubſtantia alba venoſa, cirri graciles & nervoſi; foliorum veſtigia candicant, Patria Java.

5. *Zingiber* (Dioſc. σιγγίβερις, Ægin. ζιγγίβερις, Aet. ζιγγίβερι, Gal. ζιγγίβερ, quibusdam γιγγίβερ, Plin. *Zimgiberi*, & *Zingiberi*) radix nota: Folia arundinacea, ſed in breviorem exilitatem faſtigiata bis terve annô funduntur. *Copioſum* in maritimis & India; *rarum* in mediterraneis & Arabia: *Minùs mordicans* viride & in humidis. *Fuſcum* immaturius alterô: *Recens* panis modô editur.

6. Ze-

6. *Zedoaria*, Græc. ζαδόαρ, ζάδουρ Aet. *Zadura*, *Zaduar*, *Zadena*, *Zadar*, *Zaduaria*, *Zingiber sylvestre*, quia id foliis, sapore, & facie æmulatur. *Longa*, Arab. *Zurumbet*, radice est candidâ, intus ex cinereo in fuscum vergente, pingui, & mediocriter acri. *Tuberosa* foris nigricat. *Geidvvar* Sinensium interius flavet, & quia rara & non nisi à circulatoribus emitur, cara.

7. *Costus* (*Costum*, *Costarium*) si *Arabicus*, candidus est, tuberibus asperfus, intus pallescens, odore eximiô, gustû acri: Si *Indus Dioscoridis*, crassus, levis, niger ceu ferula. Si *modernus* violam redolet: Si *Syriacus*, gravis est, colore buxi, odore feriens, in frusta transversim dissectus ex Oriente venit. Est & *lignosus*, *corticosus* officinarum, tàm *Amarus* ex Comagena, radice Helenio per omnia simili, & si vetus est livente vel fuscâ, lineis in cortice transversis quàm

Dulcis, qui centaurio magno cognatus est.

8. *Curcuma*, Diosc. κυπεῖρις Ἰνδική, *Crocus Indicus*, in India Orientali nascitur, Zingiberis effigie, commanducatumq; croci vim reddit.

CAPUT IV.

HERBÆ NERVIFOLIÆ ET SIMILES.

HErbæ *nervifoliæ, nervis quasi per foliorum longitudinem seu liratim exarantur*; suntque *quatuor* clasſium.

I. *Prima Claſſis* continet *Helleborum*, & *Helleborinen*.

1. *Helleborus*, (qui & ἐλλέβορος, *Elleborus*) *veratrum* mentem vertere, & cibum corpori eripere creditur. [*Niger* (radice nempe) quem *Melampodion*, *Ectomon*, *Polyrhizon* vocant, foliis platani, sed minoribus nigrioribusque, & pluribus divisuris sciſsis; ubique nascitur: Est flore & viridi, & roseo. *Albus*, λευκὸς (quem qvidam

dam ἀσκίδα, ἄνεμον, πιγνατόξαελν, ἱερακλῆον, πολύειδον, ἀνάφυτον, ἀκτὶν nuncupant) folia gerit betæ ſilveſtris, aut plantaginis: Non facilè colligitur, caput gravans, niſi allium præſumatur. *Eleaticus* inter vites naſcitur; vinum id mirè provocat urinas. *Parnaſsius* & *Ætolicus* duri, & ſummæ difficultatis: *Oeteus* optimus. Cognata, *Enneaphyllon Plinii*, cui longa folia novem, cauſticæ naturæ; *Polyrhizos* ejuſdem, de qvo nihil: *ConſiligoPlinii*, cujus radix ſuum & pecoris omnis remedium, præſens pulmonum vitio, vel trajecta auricula; effoditur lævâ ante Solis ortum.

2. *Helleborine* flores foliacei, albicantes; ſiliquæ oblongæ ſtriatæ. Eadem fortè *EpipactisPlinii*, exiguis foliis, jecinoris vitiis utiliſsima.

II. Claſſe *ſecundâ* repoſuimus *Gentianam*, *Plantaginem*, *Holoſteum*, *Coronopum*, & *Pſyllium*.

1. *Gentiana* Genty Illyriorum Regis inventum, foliô Fraxini, ſed magnitu-

gnitudine lactucæ, caule tenerô, inani, ex intervallis foliatô, radice lentâ, aquosâ, montibus ſub Alpinis plurimâ. In nothis Dioſcoridis *Centauriam radicem*, *Alöen Gallicam*, *Narcen*, *Chironium*, *Aloitin*, *Ciminalem*, *Cicendiam* appellant. Eſt & *Cruciata*, fullonibus inſerviens.

2. *Plantago* (quæ & ἀρνόγλωσσον, ἀρνειον, πολυβάτειον, *Cynogloſſum*, *lanceolata* à ſpica, *Cauda ichneumonis*, σελίφυρος Theophraſti tempore, πολύνευρος, ἑπτάπλευρος ſpicata Themiſoni Medico debetur. *Minori* folia lingvæ agninæ ſimilia, caulis in terram inclinatus. *Major* ſeptenis foliis laterum modo includitur. Eſt & *trinervia*, *lanuginoſa*, *bulboſa*, *ſtellata*.

3. *Holoſteum* (quod & ὁλόστιον, ὀλόστιον, tenuis usque in capillamenti ſpeciem herba, longitudine quatuor digitorum, foliis anguſtis, adſtringens guſtû: Uſus ad rupta, in vino. Affinis *Myoſuros*, ſeu *Cauda muris*, cui floſculi in cacumine colliculi muſcoſi

cosi herbacei, clava mucronata, ex granulis multis compactilis, instar caudæ muris.

4. *Coronopus*, κορωνόπους, *Cornu cervinum* (*Ammonos*, *Astrium*, Aphris *Atirsipte*, καχιατελκή, σιλάγο, σαγγινάεια i[illegible]othis Dioscoridis) foliis est ita fissis, ut cornicis pedem referat; Radix cœliacis præclarè facit.

5. *Psyllium*, ψύλλιον (aliis *Cynoides*, *Crystalium*, *Sicelion*, *Cynomyia*, seu *musca canina*, *Cynops*, *oculus canis*, *Canaria*, κατάφυσις, κυνοκεφάλιον, ψύλλειζο- κονίδιις, *Pulicaria*) *Plinianum* majus sarmentosum est; folia canino capiti non dissimilia: Radix perennis. *Dioscorideum* χορτῶδες folia coronopo non dissimilia, hirsuta: Semen pulicibus simile in capitulis gerit.

III. Classem *tertiam* occupant *Polygonatum*, *Lilium convallium*, *Monophyllum*, & *Hippoglossum*.

1. *Polygonatum*, πολυγόνατον, vulgò *sigillum Salomonis* appellatur, multinode est; radix crebrò geniculata,

impressis pluribus sigilli instar vestigiis: Flores ad singulorum foliorum exortus, sed iis numerosiores. Est & *latifolium*, & angustifolium; *ramosum*, vel non.

2. *Lilium convallium* vulgare,(aliis *vernum*, *Oenanthe Athenæi* Dalechamp. *πόθος Theophrasti* Anguil. *Callyonymum* Ges.) folia ferè plantaginis, sed minùs striata, bina aut terna: Flores parvæ nolæ effigie, oris in sex lacinias dissectis, staminibus ex herbido luteis; semen in globosis conceptaculis. Est & flore ex albo rubente.

3. *Monophyllum* (*Henophyllum*, *Unifolium*) cùm prodit unum habet; acqvisitô cauliculô bina, tria rariùs.

4, *Hippoglosson* folia habet figurâ sylvestris myrti, concava, spinosa, & in his ceu lingvas, foliô parvô exeunte de foliis, seu (ut *Aetius*) propagines parvarum lingvarum sub summis corymbis producit. Fructus vel

vel pediculo, vel folio insidet. Dicitur & *Laurus Alexandrea*, seu Ἀλεξάνδρειος, στέφανος Alexandri, quia eâ in certaminibus Paris Alexander coronabatur, *Idaea*, à monte Ida, *Danäe*, *Chamaedaphne*, seu *laurus humilis*, *Hypoglottion*, *Daphnitis*, *Carpophyllos*, *Hypelate*, ζελεία, quia in ultimis Idæ radicibus nascebatur, *Stephane*, ἐπιφυλλάκανθος, quia folia sunt myrti, in extremo acutiora, ἐπιφυλλόκαρπος, quia fructum in folii dorso gerit.

CAPUT V.

HERBÆ ROTUNDIFOLIÆ CUM COGNATIS.

HErbæ *rotundifoliæ* vel *folia rotunda* habent, vel *ad rotunditatem accedentia*, vel *aliud quid simile*: Duplicisque sunt *classis*.

I. In *prima* Classe est *Pyrola*, *Bistorta*, *Limonium*, *Potamogeton*, *Nymphaea*,

phaa, Dracontium, Arum, Colocasia, Arisarum, Asarum, Tussilago, Petasites, Cacalia, Lappa, Tribulus aquaticus, Sagitta.

1. *Pyrolæ* arboris pyri folia, flor. πενταφύλλων thyrsus; capitula angulosa, in quibus minutus pulvisculus: Æterno virore, pene atrô, adversum brumæ rigores perstat.

2. *Bistorta* (quæ aliis *Colubrina*) convoluta serpentis instar in se radix. Affines *Dracunculus* Plinii radice subrutilâ, & draconis convoluti modô; & *Molybdæna* seu *plumbago* ejusdem, quòd plumbum oculi vitium tollat, foliis lapathi, radice hispidâ.

3. *Limonium* (λειμώνιον, τευτλοειδὲς, *beta silvestris*) in pratis, ἐν λειμῶσι, & palustribus provenit; semine austerô.

4. *Potagometon* (ποταμογείτων, *fontalis* & *fontinalis*) palustria & aquosa incolit; caulis floribus & semine spicatus, hinc σταχυίτης: Pediculi longi, & ad

& ad exortum membranâ digitum longâ; variat foliô.

5. *Nymphea* (νυμφαία, *Heracleon*, *Nenuphar* officinis, Bœotis *Madon*) nascitur in aquosis, foliis magnis in summa aqua, flore lilio simili, & cùm defloruit, capiti papaveris: Radix clavæ similis, hinc *rhopalon* vocant. Est & *tenui* foliô, veluti equinis setis, thyrsô longô, *Myriophyllon*, dicta.

6. *Dracontium*, δρακόντιον, foliis est rumicis; Cauli versicolores draconum maculæ, sed purpureæ eminent.

7. *Arum*, Syris λόφα, foliis Dracunculi: *Vulgatum* communiter nullis maculis notatur, aliquando lituris nigricantibus vel purpureis.

8. *Colocasia* (κύαμος Αἰγύπτιος Strab. *faba Ægyptia* veterum, *faba Pontica*, *Culcas*, *Arum Ægyptium*, Herod. κρίνον, *lilium*. Diod. Sicul. κιβώριον) in Ægypto & alibi magnâ copiâ provenit palustribus locis. Longitudo scapo quatuor cubitorum amplissima, ni genicula abessent, molli cala-

mo ſimilis; folia latiſsima etiamſi arboreis comparentur: Caput(qvod κωδεία Theophr. κιβώριον Nicand. φύσχον Dioſc. & κιβώτιον, ut loculi capitis κύτταρος) papaveri, colore roſeô; in eo fabæ non ſupra tricenas. Radix, quæ κολοκάσια, perquàm lauta cibis: Caulis, qui Theophr. κύαμος; Straboni ῥάβδος, cùm coctus eſt, araneoſus in mandendo.

9. *Ariſarum*, herba ſimilis Aro, minor tantùm, minoribusq; foliis, & utique radice, quæ tamen olivæ grandis magnitudinem implet. *Alba* geminum caulem; *altera* unum tantùm emittit.

10. *Aſarum* (ἄσαρον, *Nardus ſilveſtris*, *ſangvis Martis*, *Cercera*, *Perpenſa*, βάκχαρ, βάκχαρις, σύγκρισμα) ex coronariis eſt: Radix odorata; folia circinatæ rotunditatis pubeſcentia; flores hirſuti ſexanguli, hyoſcyami cytini; ſemen acinoſum.

11. *Tuſſilago* (quæ βήχιον, *farfara*, *farfugium*, *ungula caballina*, & *aſinina*,

nina, *lactuca ustularia*, & *chamæleuce* dicitur) folia habet majuscula quàm hederæ, sine caule, sine flore, sine semine, quia ista quàm primùm amittuntur. Ubi nascitur, subesse aquas credunt: Hocque signum aquilegis. *Usus* in tussi vetere. Appellant & Petrinen, Pithion, πεγόνατον, πρόχειτον, ἀκρόφυτον, πήγατον; Ægyptiis est σααρθὰ, Bessis ἀσᾶ, aliis *populago* potiùs quàm pustulago.

12. *Petasites* seu *Galerita* foliis est galeri formâ, quæ marcescente caule floribus in pappos abeuntibus succedunt: Radix præsentaneum in pestilentibus remedium.

13. *Cacaliæ* (quæ & λεοντικὴ, & Galeno *Cacanus*) folia candida & prægrandia: Flos bryoniæ similis, semen margaritis minutis, quod in florum umbilico prominet, excussisque nudum nitidumque dependet.

14. *Arcii* seu *Lappæ* genera duo; *unum* verbasco simile, qvod ἄρκτιον καὶ ἀρκτοῦρον vocant: *Alterum* foliis cucurbitæ,

curbitæ, quibus nullum latius, & grandes lappas fert, quod Dioſc. ἀρκεῖον, Plin. *Perſonata*, *Perſolata*, ſeu προσωπὶς, & πρoσώπιον *Minor* ξάνθιον eſt, quia capillos flavos reddit; & quia ſtrumarum eſt pernicies, χοιραδολεθρον, & *ſtrumaria*, nominatur.

15. *Tribulo aquatico*, qui Dioſc. τρίβολ☉ ἔνυδρ☉, fructus triplici & quadruplici cuſpide armatur, & non niſi in paluſtribus naſcitur. Thraces foliis equos ſaginant, ipſi nucleô vivunt, panem facientes prædulcem, & qui contrahat ventrem. Vicina *Butomos Damocratis.*

16. *Sagittæ* foliorum forma tricuſpis, ſuperneque in unam, infernè in duas deſinunt; natales inter ulvas: *Magopistana* Græcis. Cognata *Phleum Theophraſti*, & *Piſtana Plinii*, quæ fortè minor.

II. Claſsi *ſecundæ* debentur *Cymbalaria*, *Naſturtium Indicum*, *Balſamina*, *Ariſtolochia*, *Cyclamen*, *Gramen*,

men Parnassi, *Saxifraga*, *Chelidonia minor*, *Nummularia*.

1. *Cymbalaria* (officinis *Umbilicus Veneris*) in antiqvis atquè uliginosis maceriis & saxis prodit: Folia cum angulis, floribus calcar breve, rictus pallidus; semina in capitulo globoso crispa. Affinis *Capnos prima Plinii*, seu *pedes gallinacei*, nascens in parietinis, ramis tenuissimis sparsisque, flore purpureo: Succô caliginem discutit.

2. *Nasturtium Indicum*, saporem asturtii nostri habet.

3. *Balsaminæ* poma oleo injecta insolata vulnera mirificè consolidant. Rotundifolia repens Momorica est; lutea *Noli me tangere*, aliis *erba impatiens*, *Catanance*, *Chrya*: Siliquæ maturæ levissimô contactû dissiliunt. Non multum abluunt *cucurbita Somphos*, *Æschinome Plinii*, & *Pseudoapocynon*.

4. *Aristolochiæ* nomen puerperæ disse videntur. *Rotundæ* tubera radi-

radicum rotunda, floribus tubulus in palam deſinens, utriculi turbinati: Ipſa *Melocarpon*, *Chamamelon*, *Opelis*, *Epheſia*, *Adrariza* dicitur. *Longa* radices longæ, folia falcata, fructus pyriformis, vocaturq; *Teuxinon*, *Dactylitis*, *Jontitis*, &c. *Clematitis* longiſsimæ tenuitatis, vitis novellæ, flos palæ effigiaturâ, canali intus lanuginoſô, capitulum orbiculatum pro *baſi*: Radium ſpiſſandis unguentis præbet; *ſarmentitia* aliàs, *pixionos*, *Dardanos*. Quæ *Polyrhizos* & *Piſtolochia*, denſis eſt radicis capillamentis, junci plenioris craſsitudine, fructû turgidô, & qui dùm maturuit, eâ (qvâ pediculo inſidet) parte dehiſcit. Effodere omnes meſsibus tempeſtivum; ita deſqvamatæ terreno ſervantur.

5. *Cyclamen* (κυκλάμινος, κυκλάμινον, *tuber terræ*, *umbilicus*, *rapum terræ*, *panis porcinus*. ἰχθυόθηρον, κάσαμον, & κάσσαμον, officinis *arthanita* & *archanita*) eſt & *rotundô* foliô, & *hederaceô*, in quo maculæ albicant: Flos coloſ-

ſinus in coronas admittitur. Æſtivum, *Spheritis* Bononienſibus: Autumnale, *Petilium* fortè *Plinii*, circa vepres naſcens, & tantùm colore commendatum, qui eſt roſæ ſylveſtris, mirumque in eo inflecti cacumen, & non niſi retorto folia naſci, verſicolore calyce.

6. *Gramen Parnaſſi* in Parnaſſo monte provenit foliô hederaceô, ſed non anguloſô: Quod in *Cilicia*, κίναν incolæ appellant, cujus virentis esû boves inflammentur. Quod *albô & ſimplici flore*, vocatur *Enneadynamis Polonorum*, & *unifolium paluſtre*.

7. *Saxifragam* ſunt qui σαξίφαγον, σαξίφραγγον, ἔμπετρον, & σαξίφραγγαν dicũt, quòd calculos renales & frangere & pellere credatur. Eſt quæ *bulbos* ad folia gerit. Rotundifolia aurea nomen *Chryſoſplenii* ſortita eſt.

8. *Chelidoniæ minori* (quæ πυρὸς ἄγριος, *triticum* ſylveſtre, & *Scrofularia minor*) folia hederæ rotundiora & ſubpingvia: Radices in granorum

tritici

radicum rotunda, floribus tubulus in palam desinens, utriculi turbinati: Ipsa *Melocarpon*, *Chamamelon*, *Opelis*, *Ephesia*, *Adrariza* dicitur. *Longa* radices longæ, folia falcata, fructus pyriformis, vocaturq; *Teuxinon*, *Dactylitis*, *Jontitis*, &c. *Clematitis* longissimæ tenuitatis, vitis novellæ, flos palæ effigiaturâ, canali intus lanuginosô, capitulum orbiculatum pro *basi*: Radium spissandis ungventis præbet; *sarmentitia* aliàs, *pixionos*, *Dardanos*. Quæ *Polyrhizos* & *Pistolochia*, densis est radicis capillamentis, junci plenioris crassitudine, fructû turgidô, & qui dùm maturuit, eâ (qvâ pediculo insidet) parte dehiscit. Effodere omnes messibus tempestivum; ita desqvamatæ terreno servantur.

5. *Cyclamen* (κυκλάμινος, κυκλάμινον, *tuber terræ*, *umbilicus*, *rapum terræ*, *panis porcinus*, ἰχθυόθηρον, κάσαμον, & κάσσαμον, officinis *arthanita* & *archanita*) est & *rotundô* foliô, & *hederaceô*, in quo maculæ albicant: Flos colos-

sinus

finus in coronas admittitur. Æſtivum, *Spharitis* Bononienſibus: Autumnale, *Petilium* fortè *Plinii*, circa vepres naſcens, & tantùm colore commendatum, qui eſt roſæ ſylveſtris, mirumque in eo inflecti cacumen, & non niſi retorto folia naſci, verſicolore calyce.

6. *Gramen Parnaſſi* in Parnaſſo monte provenit foliô hederaceô, ſed non anguloſô: Quod in *Cilicia*, κίνναν incolæ appellant, cujus virentis esû boves inflammentur. Quod *albô & ſimplici flore*, vocatur *Enneadynamis Polonorum*, & *unifolium paluſtre*.

7. *Saxifragam* ſunt qui σαξίφαγον, σαξίφραγγον, ἔμπετρον, & σαξιφράγγιαν dicũt, quòd calculos renales & frangere & pellere credatur. Eſt quæ *bulbos* ad folia gerit. Rotundifolia aurea nomen *Chryſoſplenii* ſortita eſt.

8. *Chelidoniæ minori* (quæ πυρὸς ἄγριος, *triticum* ſylveſtre, & *Scrofularia minor*) folia hederæ rotundiora & ſubpingvia: Radices in granorum

tritici

tritici modum, acervatim ſtrumarum inſtar congeſtæ.

9. *Nummulariæ* folia nummi ſpeciem referunt, ipſa hirundinis inſtar terræ affixa hæret: In medendis vulneribus mirifica, ſed ovibus noxia; deguſtatâ eâ, ulceribus pulmonis tabidæ intereunt. Hinc *Hirundinanariæ*, *Centum morbiæ*, & *Serpentariæ* nomen. Affines fortè *Mimmulus Plinii*, qvam vix boves comedunt, nedum equi; & ἐρευθέδανον Theophraſti, *Rubia* Gazæ.

CAPUT VI.

HERBÆ CRASSIFOLIÆ.

HErbæ *Craſsifoliæ* à foliorum *conſtitutione* tales dicuntur; *duabusque* includuntur claſſibus.

I. *Primæ Claſſi* aſsignata *Sedum*, *Umbilicus Veneris*, & *Aloë*.

1. *Sedi*

1. *Sedi* folia ſemper virent, nec unqvam intermoriuntur; idq́ue in tegulis mos ſeri, quòd vulgus tales domos fulmine non feriri credat: Hinc vocatur ἀείζωον, *ſempervivum*, Apul. *vitalis*, Macro *Acidula*, vulgo *Jovis barba*, Opil. *Seſuvium*, quod in tegulis ſeritur, aliis *Sadum*. Quod *majus* eſt, alias *Buphthalmon*, *Zoophthalmon*, Apul. *Semperflorium*, *Stergethron*, quia amatoriis convenit, *Hypogeſon*, quia in ſuggrundiis ferè naſcitur, *Ambroſia*, *Amerimnon*, *Oculus*, *Digitellus*, *Anaſtaſia* dicitur: Folia carnoſa, pingvia, largô ſuccô, alia in terram convexa, alia ſtantia, ita ut in ambitu effigiem imitentur oculi; conſervari in vaporario cupit. *Minuſculum* ter floret, & vocatur *Erithales*, *Eriſithales*, *Trithales*, *Chryſothales*, *Iſotes*; visq́ue ei (ut priori) refrigerandi. Eſt & *muſcoſum*, *ſerratum*, *tridactylites*, &c. Affinis ἀνδράχνη ἀγρία, Romanis ἰλλέκεβρα, *Illecebra*: cujus vis excalefactoria.

2. Co-

2. *Cotyledon* (*acetabulum*, *Umbilicus Veneris* Plin. *Herba coxendicum*, Manl. *Scatum cœli*, *Scatellum*, & *Scatuncellus*, σκυτάλυον, κυμβάλιον, κῆπος Ἀφροδίτης, γῆς ὄμφαλος, σίζις, στέργηθρον) naſcitur plerumque in ſaxis, & vetuſtis ædificiorum parietibus. Cava folii capacitas acetabulum refert: Flores herbacei, comoſi, concavi. Eſt & aliud foliis pinguibus, lingulas velut referentibus, & circa radicem velut oculum cingentibus. Affinis *Onobletum* Hippocratis.

3. *Aloë* (aliàs Ἀμφίβιον, *ſempervivum marinum*, *ſedum amarum* Columellæ, *Gentiana*) foliô eſt ſcillæ ſimilitudine, pingvi, craſsô, retrorſum pandô; *ſpinulæ* parvis intervallis prominent: Vivit & in *aëre* ſuſpenſa, & ſemper durat; gaudet maritimis; *ſuccus* amarus. Emiſit quædam cum *ſtrepitu* caulem : *Americana* muricata eſt, ex eaque vinum, acetum, oleum, mel, carbatinæ, fila, acus, &c. parantur.

II. Claſsi

II. Claſsi *ſecundæ* aſsignatur *Radix Rhodia*, *Telephium*, *Scorpioides*, *Portulaca*, *Cepæa*, *Crithmum*, *Kali*, & *Tragum*. Alia, ut ſanicula ſaxifraga, ophioglofſum, lunaria, (quibus etiam folia talia) *alibi* occurrent.

1. *Rhodia Radix* tuberoſa eſt, & fracta roſeum odorem habet; virgis numeroſum foliorum agmen, colore glaucô: Flores in umbella; ſiliquæ reflexæ & rubentes; rupes ſaxoſæ & præcipites ſolum.

2. *Telephium*, τελέφιον, & foliis, & caule portulacæ ſimile eſt; ulceraq; telephia ſanat. Foliis cum faba ſimilitudo, undè *fabariæ* nomen, ut fabariæ inverſæ *vulgari*; quia radix ima innumeris tuberibus, fabarum magnitudine, ſcatet; & *herbæ S. Johannis*, à ſuperſtitione, quæ eô die committitur: Dicitur & *Anacampſeros*.

3. *Scorpioidi* ſeu *ſcorpio* ſemen caudæ ſcorpionis ſimilitudine eſt, & præſentisſimum hujus veneno remedium.

medium, Affinis *Clymenum* Dioſcoridis.

4. *Portulaca* foliis portulas imitatur, & porcis accommoda eſt,hinc χοιροβότανον, Græcis etiam ἰνκλυςεὶς, τζετζινίκια, & τραύλη, quia vulneribus ſyderationem minantibus ſubvenit: Duorum eſt generum. *Hortenſis* teneritudine quadam in ortu luxuriat, ramuliq́ue & folia ſubacida, ſpumoſâ quadam fuligine, & aurâ ſpumeâ albicant; inde ἀνδράχνης & ἀνδράχνης nomen: Floſculi ſtellati; ſemen in pericarpiis pullum. *Agreſti* folia ungvi digiti minimi ferè paria, atrovirentia; flores muſcoſi.

5. *Cepæa*, κηπαῖα in hortis non naſcitur; portulacæ ſimilis eſt: Floſculis albis ex purpureo candicantibus, vel luteis

6. *Crithmo*, ſeu κριτάμα folia portulacæ albicãtia,craſsiora,longiora, ſalſoq́ue guſtu: Flores candidi, ſervantur in muria. Plinio videtur eſſe *Batis* & *Batis marina*.

7. *Kali*

7. *Kali* multiplex est; *vulgari, Majori* semen cochleatum, sapor salsus & ingratus, ex eoque *sal Alkali*; vocatur & *Soda*. *Minori*, qvod *Borda*, semen splendens. Datur & *villosum*, & *geniculatum*, quibusdam *Salicornia*.

8. *Tragum* (quod τράγος, σκορπίος, & τράγανος) foliô carere scribunt.

CAPUT VII.

HERBÆ ASPERIFOLIÆ CUM AFFINIBUS.

H*Erbæ asperifoliæ asperum, lanuginosum, vel hirsutum folium habent*, & ad *duas* Classes reducuntur.

I. In *prima* Classe est *Heliotropium*, *Auricula muris*, *Echium*, *Onosma*, *Anchusa*, *Lycopsis*, *Buglossa*, *Borrago*, *Cynoglossum*, *Cerinthe*, *Lithospermon*, *Symphytum*, *Pulmonaria*, *Consolida media*, *Brunella*, & *Bellis*.

1. Helio-

1. *Heliotropii* seu *solaris herbæ* folia cum Sole se circumagunt, etiam nubilô die; tantus sideris amor est: Ramuli cum floribus scorpionum caudæ modô inflectuntur; hinc σκοgπιόeος dicitur. *Majori* (Plinio *Helioscopium*, vel *Heliostrophium*) flos albus, & subfulvus; prohibet alligatum conceptum. *Minus* semine verrucarum (hinc *verrucaria*) pensili. *Tricocco* siliquæ tricoccæ superficie verrucosâ, in quibus semen cinereum: *Herba Clytiæ* Camerario.

2. *Auricula muris* (μυὸς ὦτα, & μυὸς ὠτίδα vocant) foliis auriculas animalculi hujus repræsentat; & succô contra aurium dolores valet: Ramuli floribus onusti caudarum scorpionum instar contorquentur; hinc *echium scorpioides*.

3. *Echium*, alii *Dorida*, Paul. ἀgίδαν Rom. *Alcibiacon*, *Alcibiadion*, vel *Alcibion* appellant, spinosâ in foliis pinnatis distinguitur lanugine; semen

men viperæ capitulo simile, contraque viperarum ictus valet; Alcibias inventor.

4. *Onosma*, quidam ὀσμάδα & φλωμῖτιν vocant, Hippocrati est ῥίζα; longa & in terra jacentia folia tria, ad similitudinem Anchusæ, sine caule, sine flore, sine semine: Prægnans si vel supergradiatur, abortum facere dicitur.

5. *Anchusæ* radici, quæ papyri modô finditur, unde Hippocr. χιδίας, succus sangvineus & quô manus inficiuntur; Genera tria: Ὀνόκλεια seu κάλυξ foliis est lactucæ hirsutis & spinosis; χοιροσπέλεθρον Paulo, i.e. jugerum porcinum. Ὀνοχειλὲς, quæ & Ἀλκιβιάδιον, priore minor est; In nothis Dioscoridis alii *Catanchusam*, *Libycam*, *Archibellion*, *Arcebion*, *Rhexiam*, *Euchrisam*, *Onophyllon*, alii *Porphyrida*, *Mydusam*, *Salycem* & *Noneam* nuncupant: Radix contra viperarum morsus. *Tertia* huic si-

 milis

milis flore rubrô seu puniceô, & ipsa ad eosdem usus.

6. *Lycopsidi* radix etiam rubra, à caulis foliorum, quæ lactucæ similia, sed longiora, crassiora, aspera, & florum, qui purpurascentes, implexa hirsutie, pedem lupinum imitante, fortè nomen. Caret aliquando caule.

7. *Buglossa*, βύγλωσσον foliis asperis lingvam bubulam imitatur; Εὐφρόσυνον, quia vino indita animi lætitiam augere creditur. Est & sativum *latô* vel angustô foliô, sinuatô aliquando.

8. *Borrago* est fortè *Buglossa veterum*. Officinarum quidem latifolia: ut earundem Buglossa est angustifolia. Qvidam *Cirsium* esse volunt.

9. *Cynoglossum* seu *lingvam canis*; alii *Phrygiam*, *Pyrgiam*, *Hemionion*, *Splenion*, *Caballion*, alii *Sculimon*, *Pygrin*, *Leucrion*, nisi malis *Teucrion*, *Lingvam Macedonicam*, *Sublabium*, *Phyton*, *Caballiatium*, appellant. Imitatur foliis lanuginosis caninas lingvas,

lingvas, ad instarqve canum fœtet. Caulis aliquando nullus, post tertium annum aliquis: Gratissima topiariis operibus. Est & κοτυλώδης seu fructu umbilicatô, & alia lappas minutas ferens.

10. *Cerinthe* seu *Cynoglossum montanum*, Plinii fortè λευκόγραφις est, folium incanum, albis maculis inscriptum, etiam subviride; locum cui affricatur de albat: Caput concavum, mellis succum habens; floris avidissimæ apes.

11. *Lithospermum*, quod aliàs *Argonychos*, *Diospyros*, *Heracleos* seu *Heraclium*, *Leontion*, seu *Leontica*, *Tantalitis*, *Gonoleta*, *Columba*, & *Milium Solis* audit, foliis est oleæ, sed longioribus & mollioribus. Singulæ juxta folia veluti barbulæ, & earum in cacuminibus lapilli, candore & rotunditate margaritarum, magnitudine ciceris, duritie lapideâ, nec quicquam inter herbas majore miraculô aspicitur. Datur *arundinaceum*.

ceum, erectum, *repens*, Germanicum, quod *Passerina, lingva Passerina*, & *Passerina linaria* vocatur.

12. *Symphytum* seu *Consolida* singulari conglutinandi facultate pollet, ita, ut & carnes dùm coqvuntur, injectum compingat. Πηκτὸν foliis est buglossi, in caule ad nationes secundum genicula. Omnibus præter florem lanugo, quæ pruritum excitat. Πετραῖον, *petræum*, quod & *Alum Gallicum*, & *Inula rustica*, in petris nascitur, ramulis origano similibus, cacuminibus thymi, surculosum, salivam ciens, radice longâ rutilâ. *Tuberosum* à radice tali vocatur.

13. *Pulmonaria*, seu *Symphytum maculosum*, foliis est ut plurimùm maculis albis latis adspersis, quæ primùm molli lanugine pubescunt, adultô vere insignem magnitudinem acquirunt, infima imprimis, & hispida, lanugine rigescente redduntur: flosculi aliquando reflexi, caudam scorpionis æmulantur; medetur

detur pulmonibus. Fortè *Callæ Plinii* alterum Genus.

14. *Consolida media*, verticillata, est qvibusdam *Chamæcissos Plinii spicata*, tritici modô, ramulis qvinis ferè foliosa: aliis *Anonymos ejusdem*, quæ non inveniendo nomen invenit. Affertur è Scythia, in vulneribus præclara, ex aquâ tusa & imposita. *Pratensis cærulea* qvibusdam est *Bugula*, vel *Arthetica Pandectarii*.

15. *Brunella* ex consolidæ speciebus faucium & lingvæ ardoribus confert: *Polycnemon* fortè Dioscoridis. *Vulgari*, quæ major, folium non dissectum: Flores verticillati & cucullati, spicam deformant.

16. *Bellis* seu *Bellium* indicta Græcis planta & disciflora; quæque ad consolidam mediam refertur; in pratis nascitur, flore albô, rubente, coeruleô, luteô, & pastillicantibus; sæpè qvinqvagenis quinis barbulis coronatur. Diutiùs in nimis humidis detenta in viridem colorem de-

generat. Fortè *Anthemidis foliaceæ* species Theophrasti, quæ & *Nigella foliosa*.

II. *Secundâ Classe* habentur *Pilosella, Gnaphalium, Leontopodium*, quæ & inter Corymbiferas referri possent.

1. *Pilosella* copiosis pilis vestitur; quidam ad Myosotydem, alii ad Holostium referunt: Est hispida, repens, erecta, μακρόκαυλος, montana, saxatilis. *Phlomodes* ipsô foliorum exortû holoserico vellere vestitur.

2. *Gnaphalium*, γναφάλιον, & *Chamæzelon* folia pro tomentô præbet. *Maritimi*, quod vulgi *Cottonaria*, seu *Bombax humilis*, folia concerpta in floccos xylinæ lanæ abeunt, olei in lucernis bibula, capitella in umbellæ ferè formam villosa. *Vulgare*, aliis *Filago* & *Tomentum*, putatur esse. *Impia Plinii*, quæ à nullô animalium attingitur, incana roris marini aspectû, thyrsi modô vestita atque capitata, unde alii ramuli, sua capitella gerentes, assurgunt: & *Italorum* *Centun-*

Centunculus, seu *Centuncularis*, jacens in arvis, rostratis foliis, ad capitis penularum similitudinem. Vicinum, *Lagopiron Hippocratis*, & *Baccharis* Dioscoridis.

3. *Leontopodio*, qvod & *Cemon* seu *Eccemon* vocant, foliola arcta, & ad radicem lanatiora; capitula in summis caulibus qvasi perforata: Semen spissâ lanugine, ut vix reperiri possit, obducitur; Radix ad amatoria amuletum. A Plinio descriptum *Leuceoron*, *Doriipetron*, & *Thorybetron* dicitur; Semen potum Lymphatica somnia facit.

CAPUT IIX.
HERBÆ MOLLI-FOLIÆ, ET HIS CONGENERES.

HErbæ *mollifoliæ* duabus constant *classibus*.

I. *Classe primâ* continentur *Malva*, *Althaa*, *Alcea*,

Corchorus, Geranium, Sanicula, Pes Leonis, seu *Alchimilla, Cannabis, Eupatorium, Potentilla, Herba Moluccana, Caryophyllata, Dentaria, Epimedium, Pæonia, Leontopetalon, Chrysogonum*, & *staphis agria.* Haud paucas & inter *olera* habes.

1. *Malva, μαλάχη*, vulgaris est *χερσαία* & lentore naturali alvum solvit, foliis substratis celeriùs *parturientes* solvuntur; Venerique nasci creditur. *Malopen* Plinius vocat, quæ septimô mense arborescit, & spectaculi gratiâ in hortis seritur Rosea; sequiturque pronô vertice solem.

2. *Althæa, ἀλθαία, ἰβίσκος, δενδρομαλάχη, ἀναδενδρομαλάχη, Aristalthæa* & *Bismalva*, ex sylvestrium malvarum genere est; foliū grande, sinuosum, incanum, radix alba, quæ aquæ injecta eam sub dio addensari facit: Cui Cytini flos, *Sida* vulgò. Est & arborescens, & *vesicaria*, & hirsuta, Theophrasti flore luteô *Abutilon* nonnullis.

3. *Alcea,*

3, *Alcea*, ἀλκέα, ejusdem quoqve generis eſt; radices dyſentericis & ruptis auxilio. *Vulgaris* quibusdam *Herba Simeonis*; *Cannabinæ* pentaphylli folium: Eſt & *hirſuta*, & veſicaria.

4. *Corchorus* (*Melochia*, *olus Judaicum*) Alexandrinorum cibus, convolutis foliis ad ſimilitudinem mori; ſiliquæ longæ ſtriatæ: Edunt & Judæi cum carne cocta.

5. *Geranium*, ſeu *roſtrum Ciconiæ*, & gruini capitis & roſtri ciconiæ imaginem ſummô capitulô exhibet, Malvaceū imprimis, quod alii *Oxyphyllon*, *Mertyiga* vel *Merthriida*, ſeu potiùs *Myrrhida*, *Cardamonon*, *Origanon*, *Hierobricas*, *Pulmoniam* &c. nomināt: Eſt & Anemones foliô qvod *Pelonitin*, *Trican*, *Geranogerontem*, & *Echinaſtrum*. Inter ea qvæ Myrrhidis vel Cicutariæ folium gerunt, eſt & *Moſchatum* ſeu σκανδικόφυλλον, & *Rupertianum*.

6. *Saniculæ*, quæ & *Diapensia*, *Sanicula*, *Ferraria*; *Pelium*, &c. aliquibus; folia quinque partita, rigidula, rotunda ferè; flores in umbellis albi conferti quinquefolii, quos lappæ excipiunt. Vis in sanandis vulneribus.

7. *Pes leonis* à foliorum forma dicitur; Quia Alchimistarum præconiis celebrata est, *Alchimilla* audit; Quia ros foliis insidet, *Drosera*, *Drosium*, & ψιάδιον; quia flores (qui racematim congeruntur) stellati, *Stellaria*: Folia malvæ, incisa, rotunda, & antequam erumpunt farcta & convoluta, infrà hirsuta.

8. *Cannabis* in sylvis primùm nata est, nigriore foliô & asperiore, *Hydrastina* & *Terminalis* cognomentô. Ex sativâ, quæ κάνναβις, καννάβιον, ἀστέριον & σχοινόστροφον, quia funium materia, unô eôdemque semine & fœcunda & sterilis nascitur, quarum illa floret nullô post se relictô semine, hæc sine flore

flore semen oleaginosum fundit. Cortex in fila ductilis.

9. *Eupatorium*, Εὐπατώριον, ἡπατώριον, ἡπατῖτις, *Agrimonia* Græcorum intellige, qvod *Eupatoria Plinii*, & *Argemone* in pratis virens, Mithridatis Eupatoris inventum, caulis lignosi, nigricantis, hirsuti, foliis per intervalla quinqve folii aut cannabis, serræ modô incisis, nigris & ipsis plumosisque, semen subhirsutum, & vestibus adhærens. Barbari *Ferrariam*, *Concordiam*, *Marmorellam*, *Scelam*, *Involucrum majus*, *Olibardam* &c. vocant. *Cannabinum* seu Abensinæ, S. Kunigundis herba est. *Aquaticum* foliô tripartitô divisô, pilosô & serratô, floribus cum squamis striatis purpurantibus. *Verbesina* & *Hydropiper* qvibusdam.

10. *Potentilla* (quæ & *Agrimonia sylvestris*, *Argentina*, & *Argentilla*, *Anserina*, *Argemone*, *Ingvinaria Plinii*, *Stephanomelis ejusdem*, *Talictrum* quorundam) adeò agrimoniæ simi-

lis, ut non nisi reptatu viticulorum discernatur. Folia splendoris argentei hirsuta inferiùs: Herba anserum deliciæ, & vis in medicando nobilis.

11. *Herba Moluccana*, pauperum remedium, chirurgorum jactura, quia insignis vulneraria; nasciturqve in Moluccis.

12. *Caryophyllatæ* radix, quæ rufa, vere eruta caryophyllum aromaticum olet: Folia hirsuta Agrimoniæ similia; echinata post flores glomerataque capitula, longis aristis horrescunt. A viribus, *Herbæ benedictæ* & *Sanamundæ* nomina. Affines *Lagopus Dioscoridis*, *Geum Plinii*, cui radiculæ nigræ tenues benè olentes; & *Argemonia* cujus, radix thus redolet.

13. *Dentariæ* radix qvæ candidissima ex pluribus sqvamis qvasi dentibus componitur; *Coralloides* exindè, & *Alabastrites*; semen in siliquis. Est *Heptaphyllos* tàm siliqvata qvàm baccifera;

cifera; *Pentaphyllos*, cui folia vel ſcabra, & tactu aſpera, vel molliora: *Enneaphyllos*, cum corniculis oblongis toroſis & mucronatis; *Triphyllos*. Affinis *Ceratia Plinii*, qvæ unô foliô, radice nodosâ & magnâ.

4. *Epimedium* & *Epimenidium*, caulis non magnus, hederæ foliis denis atqve duodenis, nunqvam florens, radice tenui nigrâ, gravi odore. Cognatum & *Epipetron* ſeu *Epimetrum*, quod nunqvam floret.

15. *Pœonia*, qvæ & γλυκυσίδε, vetuſtisſima inventu eſt, nomenqve authoris retinet. Siliqvæ ſummô caule, ſeu cornicula villosa lucente lanugine pubeſcentia, & criſtâ ſanguineâ incurvâ ſupernè donata, in qvibus granorum utrinque ſeries; hinc *Pentorobon*. *Mas* vocatur Ὀροβέλιον, ὀροβὰξ, *Hæmagogos*, παισαίδη, *Aglaophotis*, qvòd grana nocte luceant; *Baaras* fortè Joſephi, *Theodonion*, *Selenion*, *Prophetis Selenogonum*, *Phtiſis*, *Caſtæ*: *Fœminæ* radicibus balani circiter o-

cto aut sex adhærent. Est & *Leucanthemos* Bellon. *Psiphetida*, Bello ψιρακίας & *Ochranthemos*, & *Polyanthos*.

16. *Leontopetalon* (aliis *Rhapeion*, *Leucetion*, *Leontium*, *Doris*, *Lychnis agrestis*, *Pardalum*, *Thorybetrum*, *Papaver cornutum*, *Papaverculum*, *semen leoninum* & *Doricleri*) foliô est brassicæ, alis in caule multis, semine in cacumine in siliqvis ciceris modô, radice nodosâ.

17. *Chrysogonum* præcedenti in multis simile; cauliculi in terram repandi ab origine fili modô tenues: Foliâ figuram crucis positu efficiũt; *Jacobæa maritima* qvibusdam, *Tormentilla* aliis.

18. *Staphis agria*, σαφὶς ἀγρία, τρίφυλλον, ςήσιον, ἀςαφὶς, φθειρόκτονον, φθείριον, ἀνάνθρωπον, πολυειδὲς, ψευδοπαθὲς, ὀρσεινότη, φθειρόκοκκον, *Astaphis agria*, *Staphis*, *Herbapedicularis*; *Peduncularia*; *Pituitaria* vocatur. Folia vitiginea, divisurâ digitatâ pilosâ; floribus cœruleis foliola hirsuta qvinqve; semen.

rugosum urens: Vis contra pediculos.

II. Classis *secunda* habet *Quinquefolium*, *Heptaphyllum* & *Tormentillam*, *Fragariam*, *Trifolium*, *Medicam*, *Lotum*, & *Melilotum*.

1. *Quinquefolium*, (πεντάφυλλον, *Quinquepeta*, *Pentapetes*, sive *Chamæzelon*, πεντάτομον, πενταδάκτυλον, ψευδοσέλινον, καλλιπέταλον, ξυλοπέτηλον, ξυλόλωτον, πεντάκοινον, ἀσφάλτιον, Θυμιατῖτις, πεντάπτερον, *Psyllitrum*, *Solota*, *Thebeotis*, *Therumbros*, *Theonestron*, *Serpentina*, & *Herba Mercurii*) nulli ferè ignotum est. Ramuli sarmentitii; folia in singulis pediculis quinque serrata & dura: Radix cùm effoditur rubra, inarescens nigrescit.

2. *Heptaphyllum* seu *Tormentilla* septena, quandoque quina habet folia; radicis (quæ intùs rubet) pulvis dentium tormentum sedat. Ramuli surculosi seni vel octoni; sternit macilentiora prata.

3. *Fragariæ* (quæ & *Fragula*, & τρίφυλλον μονονευὲς) folia tria hirsuta, venosa;

nosa; fructus, qvi *fraga*, & *mora terrestria*, modò ruber, modò albus, modò inter rubrum & album medius, herbaceus, luteus, parvi aliqvando pruni magnitudine. Est & non fragifera.

4. *Trifolium* τρίφυλλον singulis germinationibus tria profert folia. *Minyanthes*, seu *Asphaltion*, majore est foliô, & bitumen olet. *Oxytriphyllon* (qvod & *Oxys*, *Panis Cuculi*, *Lujula*, *Alleluja*, *Alimonia vulgi*, *Trifolium acidum*, *Acetosella*, *Oxalis minima*) satis magnô cordatô hirsutô, & ex viridi flavescente; in folliculo pentagono semen rufum. Copiosi flores crebras anni pluvias portendunt. *Hepatico*, (quod *Herba Trinitatis*, *Triada*, *Taura*, *Trinitas*, *Hepatica Nobilis*, *Epimedium*, *Balaris*, *Trifolium aureum*) folia triquetra, superiùs albis maculis resperśa, flos stellatus, coeruleus. *Siliqvatum*, μεδικὴ Dioscoridis est, externa olim Græciæ, à Medis advecta per bellâ

Persa-

Perſarum; ſimilis trifolio in pratis naſcenti: Folia progreſſu contrahuntur; ſemen lentis magnitudine ſiliqvulæ modô intortum. Unô ſatu ampliùs quàm tricenis annis durat. Eſt & *peltatum*, *ſcutellatum*, *cochleatum*, *turbinatum*, *hiſpidum*, *echinatum*, *ſpinoſum*, &c.

5. *Lotus*, λωτὸς, (*Sativa*, urbana, τρίφυλλον & τριπόδιον, aliquibus μέλι σίτων dicta) naſcitur in hortis; flores glomerati odoris pertinacisſimi, quem ſepties mutare creduntur: Folia terna pingviuscula, in capitulis oblongis echinatis; ſemen tempeſtatum prænuncia. *Sylveſtris* (λύβιον) alis multis, ſemine fœnugræci, at multò minore, guſtu medicatô. *Ægyptia* caulis in paluſtrium genere *Lotometra* audit. Ἱεραγιζῶνι eſt pentaphyllos, ſiliquâ cornutâ, & *lotopiſos*. Affinis *Vulneraria ruſtica*.

6. *Melilotus* ubique naſcitur, laudatiſsima olim in Attica, placet maximè foliis pingviſsimis; floſculi in-

in spica, odore mellitô: Coronas ex eo factitatas indicio est nomen *Sertulæ Campanæ*, quod occupavit.

CAPUT IX.
HERBÆ STELLATÆ CUM AFFINIBUS.

HErbæ *stellatæ vel folia vel etiam flores in crucis modum gerunt*, duabusque *classibus* comprehuntur.

I. *Primæ Classis* sunt *Rubia*, *Aparine*, *Asperula*, *Mollugo*, *Gallium*, *Cruciata*.

1. *Rubia*, (quæ & ἐυθρόδανον, seu ἐρευθόδανον, τεύθριον δράκων, θάψον, βοτάνη χειρῶσα, κιννάβαρις, ἔρβα ῥώβια, *Sophobi manus piceans*, *Rubia tinctorum*, *Roxa*, *Falma*, *Ena* & *Crocum vasicum*) sarmenta uncinulis crebris hamata: Folia circa articulos in orbem quina & aspera, cum hispidis crenulis; *flores* stellati pentaphylli; radices miniatæ. Cognata *Alyssum Plinii*, & foliis tantùm

tantùm ramisque minoribus diſtat, fortè & *Lappago* ejusdem.

2. *Aparine* (quæ & *Aſperuge*, ἀμπελόκαρπον, ὀμφαλόκαρπον, φιλάνθρωπον, φιλωτέριον, ſeu φιλαιτέριον, φιλίςιον, φιλάδελφον, ἰξὸν, *Spargula*) inter Lappagines numeratur, viticulæ aſperæ, quibus ſcandit; folia radiata, quæ veſtibus adhærent, poſt floſculis quadrifoliis lappulæ didymæ.

3. *Mollugo* ſimilis aparines, foliis mollioribus; florum exilium ſpecioſâ fæturâ.

4. *Gallium* (qvod & γαλλίεριον, γαλάτιον,) ramulô & foliô aparine ſimillimô, ipſoqve rectô; *floſculus*, in racemos digeſtus, ſtellatim diſponitur: Cogit lac vice coaguli. Cognata *Juncaria* cui folia lini, flores copioſi, paleacei, candicantes; & *Arenaria*, vix palmaris, cui folia tenuisſima verticillos imitantur, hirſuties per coliculum.

5. *Cruciata* tàm hirſuta eſt qvàm glabra, foliorum in crucis forma ſitu,

tu, *Ingvinaria* Plinii nonnullis in vepribus naſcens, qvæ, ut proſit ingvinibus, in manu tantùm habenda eſt

II. *Claſſis ſecunda* habet *Rutam* & *Thalictrum*.

1. *Ruta*, πήγανον & ῥύτη Græcis. *Sativæ* folia terna, ſubcœrulea, viroſi odoris. *flores* ſtellati qvinqve carinatis foliis, umbone pyramidatô, calyce qvadripartitô, in qvo ſemina. *Sylveſtri* folia longiora & tenuiora, flores candidi, ſeu lactoſi: *Harmalæ* & *Moly* nomen; ſemini *Beſaſa* horrida ad effectum, & ad omnia acrior. Eſt & qvæ *pedicularis*, *capraria*, *muraria*, &c. dicitur. *Rutulæ* folia carnoſa, ſed caro in latitudinem diſtenditur, non in rotunditatem craſſatur.

2. *Thalictrum*, θάλικτρον, θαλίετρον, egregiè viret, dùm germina protrudit; Cauliculus rutæ craſſitudine, in qvo folia Coriandri, ſed pingviora.

CAPUT

CAPUT X.

HERBÆ CAPILLARES.

Erbæ capillares radicibus ple-rumq́; sunt numerosis & capillaceis, foliô sæpè tenui, multiplici, & capillorum aliqvando in modum formatô, eæque *trium classium.*

1. *Primâ classe* habetur *Phyllitis, Hemionitis, Ophioglosson, Asplenium, sive Ceterach, Lunaria minor, Adiantum,* seu *Capillus Veneris, Trichomanes,* sive *Polytrichum, Ruta muraria,* sive *Salvia vitæ, Polytrichum aureum,* & *Ros solis.*

1. *Phyllitis* (qvæ & σκολοπένδρειον, *Lingva cervina*) non nisi foliosus cespes est; caule, flore, semineqve destituitur: Folia oblonga sena vel octona, linguæ exertæ instar, quæ ima parte falcatæ Lunæ modô corniculantur, infernè pulverulentis areolis (luteis ceu lumbricis) virgata. Est & *polyschides,* & *crispa.*

2. Hemio-

2. *Hemionitis* (quæ & ἡμιόνιον, σπλήνιον, *Mula*, *Mularia*) foliis Medicorum ſplenia imitatur, quæ curvatæ in cornua Lunæ modô ſinuantur: Caule, floribus & ſemine vacua.

3. *Ophioglossum* (aliis *lingua ſerpentina*, *Vulneraria Enophyllum*, *Lancea Christi*, *Luciola*, *Echioglossum*, *Monophyllum* vocatur) folium unicum, pingvius & carnoſum, ſinuatum aliquando: Ligula bifurcata ex ſinu in argutam cuſpidem deſinens, limæ aurifabrorum effigiaturâ; ſeminis locô pollex, in lingvæ inſectionibus. Cognatæ, Plinii *Ceratia*, unicô foliô aſſurgẽs, radice nodosâ: *Lingva*, ſeu *Lingulaca*, quæ circa fontes ſolùm naſcitur.

4. *Aſplenion* (qvod & ασπλήνιον, ἡμιόνιον, σκολοπένδριον, *Pteryga*, *Pterim*, *Lonchitim*, *Aturium*, *Teucrium*, *Phrygiam*, *Phrygitim*, *Philtrodotem*, nonnulli nuncupant, Officinæ *Ceterach*) naſcitur in parietibus è calculis ſilicibusqve confectis, ſine caule, flore & ſemine:

femine: Folia polypodii modô incisa, supernè hirsuta & flavescentia, infernè viridia.

5. *Lunariæ* folia Lunæ modô falcata. *Vulgari* (quæ & *petræa*, *Taura*, *Ruta Lunatica*, *Jecoraria*, *Clavis Diaboli*, ἡμιονίτις, *Lunaria botrytis*) nullus flos; seminis locô pulvis impalpabilis, ex qvô sato fortè nulla herba. Vicinæ, si non eædem, *Tragum secundum Dioscoridis*, foliô scolopendrii, in montibus. Σεληνῖτις, cui plurimi racemuli, utrinque thyrsulo hærentes. Επιμήδιον foliis hederæ denis aut duodenis; radicibus gravi odore, gustû fatuô, sine femine & floribus. *Acinos*, quæ & Epipetron, quæ nunqvam floret; & *Epimetrum*, quæ fortè cum superiore eadem.

6. *Adianto*, (quod & *Polytrichum*, *Callitrichon*, *Ebenotrichon*, *Argion*, κόρσιον ἔντασιον, *Calliphytum*, *Saxifragum*, *Cincinnalis*, *Capillus Veneris*, *Terræ capillus*, *Terræ Supercilium*, *Crinita*, *Philophtetela*, appellatur) foliola corian-

Coriandro ſimilia, in ſummô fiſſa, æſtate viret, brumâ non marceſcit, aquas reſpuit, perfuſum merſumve ſicco ſimile eſt: Tanta diſſociatio deprehenditur in frutice aliàs topiario.

7. *Trichomani* (qvod & *Polytrichum Officinarum, Capillaris, Pterion, Eupteron, Pinnula, Filicula*, radix capillata) folia, qvæ largisſimè & furiosè qvaſi effundit, lenticulæ paluſtris, rudimentum pennæ ſatis exprimunt, infernè rufô pulviſculô adſperſa; explet rarâ cute fluentem capillum, renasciqúe facit.

8. *Ruta muraria* (quæ & *ſalvia vitæ, herba Cincinnalis, Coriandrum putei, Capillus porcinus* & *Empetron*) inter ſaxifragas numeratur. Occupat rimoſas parietinas; folia rutæ, ſed minora ſtriata, pulvisculô infrà rufô aut fuſcô adſperſa, inciſuris tamen coriandri inſtar diviſis; ſine flore & ſemine quibusdam. Miraculum ad Enterocelas. Eſt & *ramoſum.*

6. Poly-

9. *Polytrichum aureum* ramulos habet capillorum instar tenues; color aureus: *Majus* cubitale sæpè & instar cirrorum inflexum, agyrtarum præstigiæ. Ex *scoparii* radicibus, quæ versus terræ superficiem foliosis squamis vel pilis rutilis comantur, purgandis vestibus scopæ.

10. *Rori solis*, (quæ & *Rorella*, *Rorida*, *salsirora*, & *Sponsa Solis*, *Lunaria* quibusdam, & *Artemilla*) folia vel oblonga, vel circinnata, modicè auriscalpii instar concava, & tenuissimorum staminum corollâ, velut ciliô fimbriata. Acetabula, sole etiam fervidô, rore semper madent, qui extremis digitis, dùm adhuc natali solo adfixa hæret, aut inde confestim evulsa solis radiis feritur, attactus, mox velut in exigua filamenta sericea vel candidiuscula deducitur, quæ confestim concreta, ita posteà semper perdurant.

11. *Classi Secundæ* debentur *Filix*, *Lonchitis*, & *Polypodium*.

1. *Filici* (quæ πτέρις, πτέριον Græcis, aliis *Avia*) folia lateribus pennata; bienniô moritur, si frondem agere non patiaris, Circa solstitium non renasci fama est. *Mas* qui πτέρις simpliciter, βλῆχνον, seu βλῆχρον, nisi βλῆθρον velis, πολύῤῥιζον, foliô est sine caule, sine flore, sine semine, odor subgravis; Theophrasto floret sub solstitium. *Fœminæ* quæ θηλυπτέρις, νυμφαία πτέρις, folia non singulari (ut mari) pediculô hærent, sed è numerosis altioribusq; propaginibus exeunt. Est *pinnulis* dentatis & non dentatis, *ramosa* vel nō, saxatilis corniculata, nigris maculis punctata: Est & florida. *Dryopteris*, quæ & *Osmundula* & δρυοπτερὶς filici similis in quercubus muscosis nascitur, tenui foliorum incisurâ, radice subdulci & hirsutâ, Psilothrum cum radicibus tusa. Quæ à Dalechampio describitur, sessiles & pensiles in adversa foliorum parte quasi vermiculos habet, qui fortè flores.

2. *Lonchitis* duplex: *Mari* (qui & *Xiphion*, & *Phasganion*) folia porri rubentia ad radicem, capitula personis Comicis similia, parvam exerentibus lingvam; semen triangulum lanceæ cuspidi simile, inde nomen. *Aspera* τῇ τραχείᾳ, folia lanceæ in acutum desinunt. *Struthiopteris* aspectû & crispô foliorum habitû Struthiocameli pennas imitatur: *Longina* & *Calabrina* quibusdam.

3. *Polypodium* (quod aliis *Filicula*, *Scolopendron*, *Filicularis Herba*) filici est simile, & in quercubus, salicibus, muscosisque petris post imbres erumpit: Radix pilosa, acetabulis cavernosa, qvæ ceu polyporum cirri. *Sylvatica* quæ in antiquis & cæduis quercubus, gustû amarior.

III. *Tertiæ Classi* conceditur *Muscus*, *Lichen*, & *lenticula palustris*.

1. *Muscus* (qui βρύον σπλάγχνον, Atticis *Splagnum*, & *Hypnon*, Plinio *Sphagnos* seu *Sphacos*, Aegin. δορκάδια) villosâ substantiâ est, caudicibus annosis,

 saxis

ſaxis madidis aut aquis paluſtribus innaſcens. *Terreſtris* eſt, vel *repens*, iſque pennatus, denticulatus, clavatus, quò ſimilis Sabinæ herba *Se. lago* ſpectat; vel *ramoſus*, iſque ſcoparius, ſpicatus, polytrichoides, ſtellaris, pygiodes; vel *Coralloides*, qui cornutus ut plurimum. Sub *arboreo* continentur *Uſnea* Officinarum, capillaceus cum orbiculis, cum capitulis cavis, nodoſus, pulmonaceus & criſtæ modô adnaſcens.

2. *Lichen* λειχὴν, *Muſcus ſaxatilis*, βρύον, in lichenis remediis omnibus præfertur, inde nomine inventô; naſcitur in ſaxoſis, foliô unô ad radicem latô, caule unô parvô, longis foliis dependentibus. *Latifolius* eſt *Hepatica fontana*: Eſt & *ſtellatus*, *umbellatus*, *cauliculô calceatô*, &c.

3. *Lenticula paluſtris*, φακὸς ὁ ἐπὶ τῶν τελμάτων, muſcus eſt lenticulæ folio ſimilis, qui in aquis pigris ſtagnantibus reperitur. *Quadrifolia* fortè Theophraſti σίμνα altiùs aquis immer-

mergitur. *Ægyptiaca*, στρατιώτης, seu ποτάμιος στρατιώτης Dioscoridi in Ægypto tantùm & inundatione Nili nascitur, aizoo similis, nî majora haberet folia.

IV. In *quartam classem* reposita, *Muscus marinus*, *Fucus* sive *Alga*, *Androsacè* & *Alcyonium*.

1. *Muscus marinus*, βρύον θαλάσσιον in saxis tectisqne ad mare nascitur, capillaceus, gracilis, sine caule. *Coralloidès* est *Corallina Officinarum*.

2. *Fuci marini* (qui *Alga*, & φῦκος θαλάσσιον) quinqve Theophrastus posuit Genera: *Zostera* seu *Prason* foliis latis, colore viridi; *Capillaceum* fœniculi modô, quod super ostrearum tectis provenit; *Pelagicum* seu tinctorium spongiariorum, quod in Creta Insula juxta terram crescit; *Gramineum* foliô simili, caule calameô; & *Lactucaceum* foliô herbidô, lactucæ non dissimili.

3. *Androsaces* herba est alba tenuibus cirris amara, sine foliis, folli-

culos in cacumine habens, & in his ſemen: Naſcitur in maritimis, maximè Syriæ.

4. *Alcyonium* fit in mari, ſeu ex Alcyonum nidis, ſeu ex ſordibus ſpumarum craſseſcentibus; ſeu ex limo, vel quadam maris lanugine. Unum eſt *Cinereum* odoris aſperi; Alterum molle, odore Algæ: Tertium candidioris vermiculi; Quartum *Mileſium* penè purpureum, pumicoſius, ſpongiæ putri ſimile.

CAPUT XI.
HERBÆ DISCI-CORYMBIFERÆ CUM AFFINIBUS.

ET ſic herbas à *foliis* denominationem ſortitas pertexuimus; ſequuntur *à floribus* ſumptæ, inter quas primæ *Diſci-corymbiferæ, quæ florem majorem vel minorem, in Diſcum, capitulum vel umbilicum aggeſtum,* ſeu *ille minutiſ-*

ſimis

ſimis ſtraminibus ſtipetur, ſeu *non-ſerunt*, ſuntq; *trium* claſsium.

I. In *primâ claſſe* ſunt *Tanacetum*, *Parthenium*, *Chryſanthemum*, *Buphthalmum*, *Chamæmelum*, *Cotyla*, & *Bellis*, quæ inter aſperifolia repoſita eſt.

1. *Tanacetum*, fortè *Parthenium* μικρόφυλλον Hippocratis, *Artemiſia* λεπτόφυλλος Dioſcoridis, & *Athanaſia* quibusdam. Caules hirſuti cum medulla fungoſa; folia ex viridi in flavum, pennata, odoris vehementis; Eſt & *odore* Camphoræ & inodorum. *Africanum* quod & *Flos Africanus*, & fortè *Argemone* Dioſcoridis, *Argemonia* Plin. *Othonna* utriusque; aliis *Lycoperſicum* Galeni, *Petilius Flos*, & *Caltha* Plinii, ex Africâ in Germaniam delatum eſt: nec ita ignobile.

2. *Parthenium*, vulgare puta, παρθένιον, quaſi *Virginalis*, *Matricaria*, ἀμάρακος Galeni, τεραγάνθης, λευκῶτις, ὀσικάνθη, ὀιανθέμον Græcis, *Matronaria*,

Amarella, Amarusca, Taigetes, Oculus Solis, Matronella Botanicis: Quidam *Anthemida, Leucanthemon, Chrysocalida, Malobathron, Florem campestrem* &c. appellant. Folia artemisiæ laciniosa ex viridi luteola; odore gravi; flores in medio melini, exterioribus candidis: Locus ruderata.

4. *Chrysanthemo*, quod & Ὀφθαλμὸς, flores lutei aureô fulgore splendentes, oculique imitantur orbem.

4. *Buphthalmum*, βύφθαλμον cum Parthenio ferè idem, nisi quòd flos major, & boum oculis similis: Folia fœniculi.

5. *Chamæmelum*, χαμαίμηλον, ἀνθεμὶς, ἄνθεμις, *Chamomilla*, mali odorem habet; λευκάνθεμος cui flores in medio aurei, orbiculatô ambitû candidi: χρυσάνθεμος, cui melini; ἠράνθεμος cui purpurei. *Vulgari*, quod primum Dioscoridis, folia tenuia, odore suavi; flores in ambitu albi; umbo apicellis luteis constat. Dicitur Græcis

Ἀνθεμὶς

Ἀνθεμὶς, μελάνθεμον, χαμαιμηλία, διχκωλία, Δοικκαλία, τεχχίσκος ἡλίακος, Ἀπαύρινος, Ἀνθέμιον, Εὐάνθεμον, Ἀνθεμίσιον, *Rotula Solis*, *Herba Superba*, *Proserpina herba*, *Ovalida*, *Amolacia*, *Aulitica herba*, *Malium*.

6. *Cotula*, est *Chamæmelum inodorum*; si fœtet, *fœtidum*, & *Parthenion leptophyllon* Hippocratis; κυνάνθεμις & κυνοβοτάνη quibusdam.

II. In *secundâ classe* sunt *Abrotanum*, *Artemisia*, *Ambrosia*, *Botrys*, *Absynthium*.

1. *Abrotanum*, sunt qui *Abutonon*, *Absynthium*, *Heraclium*, *Cholopæon*, *Procampylon*, *Cynanchiten*, *Thelitamnon*, *Dulcem Ancona*, appellant. Odore jucundè gravi, æstate floret; flos seu corymbus aurei coloris: Vacuis spontè provenit, Alsiosum admodum; sole tamen nimiô læditur: Ubi convaluit ritu vitis fruticat. *Mas* sarmentosus, gracilibus ramulis: *Fœmina* arboris specie caudicans, *Siculum* aliàs. Quæ foliis tereti-

bus, *Chamæcyparyssus Plinii* est, *Centonia* aliis.

2. *Artemisia*, Ἀρτημισία, Artemisiæ inventum πολύκλωνος, τοξιτέσια, ἰφεσίας, σόζυσα, ἀνακτόρειον, λεία, λυκοφρυξ αἷμα ἀνθρώπου βασίλικον λάχανον, χαρισελοχία, τοξότις, λόσας καὶ λύας, ξαθασίη, Θεύνισις, γόνος ἡφαίσου, τοξάβολον, αἷμα κρόνου, ὑπνώσος, & παρθένις à Græcis; à Latinis *Canaparia*, *Olus Regium*, *Herba regia*, *Rapium*, *Sirium*, *Pythagoræ Pexasis*, aliis *Valentia*, *Bricumum*, *Bemastrum*, *Amarantium*, *Amantina*, *Armosia* &c. vocatur. Absynthii modô fruticosa est, majoribus foliis pingvibusque: Flores candidi, graveolentes. Est πολύκλωνος, & Μονόκλωνος, & πολύσπερμος.

3. *Ambrosia*, Deorum quasi βρῶμα, eximiæ fragrantiæ gratiâ; *Hippocratis Conyza* quibusdam. *Maritime* virgulta subhirsuta rubentia: folia lanuginosa albicant, & svave olent; spica ex corymbis; echini post hos parvi muricati.

4. *Botrys*, βότρυς, Cappadocibus

Am-

Ambrosia, aliis *Artemisia*, ſemen ramulis racematim adnatum habet. *Vulgari* floſculi numeroſiſsimi vitium botros æmulantes, qui expanſi ex minutiſsimis ochreis fibris compoſiti conſpiciuntur.

5. *Abſynthium*, ἀψίνθιον, βαθὺ vel βαρύπικρον; intenſæ amaritudinis eſt. *Pontico* ſeu *Romano* folium & flos minora, odor ferè aromaticus. *Marino* ſeu *Seriphio* ſarmenta exigua; ſemina pauca, natales in Taphoſiri Ægypti. *Santonicum* in Santonibus provenit; ſemen *ſanctum*, *Zinæ*, & *Zedcariæ*, *ſementina* vocatur. Eſt & *inſipidum* & *inodorum*.

III. Claſsi *tertiæ* debentur *Helichryſum*, *Conyza*, *Aſter Atticus*, *Tripolium*, & *Aliſma*, ſeu *Damaſſoniũ*.

1. *Helichryſum* (quod ἑλίχρυσον, ἡλίχρυσον, ἡλειόχρυσος, χρυσάνθεμον, ἀμάραντον, *Heliochryſum*, *Elichryſum*, *Aurelia*, *Coma aurea*, *flos aureus*) provenit in paluſtribus; folia ferè Abrotani: Ad Solis repercuſſum aureæ lucis in or-

fem veluti dependentes corymbi, qui nunquam marceſcunt; qua de cauſa Deos coronant illô. Orientale eſt fortè *Chryſocome* Dioſcor. & Plinii, cui & *Chryſitis*, quæ palmi altitudine eſt, comantibus fulgore auri corymbis; in petroſis opacisq́ue naſcens: Sunt qui *Chryſoſpermon*, *Dapſin*, *Jovis barbam*, & *Arcophtalmon*, quaſi urſi oculum vocent.

2. *Conyza* (κονύζα, κνύζα, Plinio aliquando *Cunila*, & *Cunilago*, aliis *Pulicaria*, vel potiùs *Culinaria*) pulveris quaſi glutine obſeritur; caninus odor, inde κυνοζωματῖτις. *Mari*, quæ *Baccharis*, μεγάλη, πλατύφυλλος, & ramoſior, folium imbricatum ſeu criſpum, flos quoq́ue magis ſplendet; ſtramenta imbricum vice adtecta. *Fœminæ*, quæ λεπτόφυλλος, tenuius, conſtrictius, & anguſtius, hinc ἄφυλλος; odor acutior: Affinis *Amellus* Virgilii.

3. *Aſter Atticus*, ἀστὴρ Ἀττικὸς, quibusdam *Bubonium*, *Aſteriſcon*, ἀλίβιον, *herba*

herba inguinalis, *Hyophthalmon* vocatur: Cauliculus foliolis duobus aut tribus oblongis; in cacumine, capitula ſtellæ modô radiata. *Luteus* foliolis ad florem rigidis, *Oculus Chriſti* dicitur.

4. *Tripolium*, τρίπολιον, ter de die florem mutare in colore dicitur, ita ut manè candidus, meridie purpureus, ſerò puniceus conſpiciatur: Sed revera purpurei cæruleive ſunt, & in pappos evaneſcunt; tres unô die occurrere poſſe, vix dubium.

5. *Aliſma*, nonnulli Ἀλκέαν, Δαμασώνιον, Ἄκυρον, & λύρον vocant: capitula thyrſi ſpecie: Flores tenues, ſubpallidi; folium uni laciniosum & anguſtum, alteri majus.

6. *Virga aurea*, quibusdam *Solidago*, & *Conſolida*, *Panax Chironium* Theophraſti & Plinii, *Panax Pharnacium*, & *Panax Chironium* foliô lapathii, *Cuniculago* Plinii Panaces dictum, *Leucographis* deniqve ejusdem audit. Folia aliquando maculata,

formâ virgæ; flos coloris lutei. Vires consolidare vulnera. Majoris nomen *Doria*,

IV. Classe *quartâ* sunt *Anemone*, *Pulsatilla*, *Adonis*, quibus *Ranunculos* addemus.

1. *Anemones*, seu *Herba venti* (cujus flos se nunquam nisi flante ventô aperit) duo genera: *Sylvestris* prima, altera in cultis nascens; utraq; sabulosis, pluresque hujus species. Aut enim puniceum florem habet, aut purpureum, aut lacteum: Papaveris hic, & in medio capitula. Inter Coronarias olim.

2. *Pulsatillæ* (quæ *anemones* alterum *genus*, *Limonia*, & *Leimonion* Plinio, *Phenion*, *Fremium* Gazæ) seminum tremuli pappi, levissimô flatû hûc atqve illûc agitantur; hinc & ὀρύγεον. *Purpureæ* flos foris hirsutus, intùs glaber, in medio rotundum capitulum, apicibus & fibris luteis cirratum; cui delapso, comosum

ſum ſtaminum holoſericorum mollitie, argentei coloris ſuccedit.

3. *Adonidis flos*, ratione capituli cum Ranunculis convenit; & qvia flammei igneique eſt coloris, φλὸξ Græcis dicitur. *Hortenſis*, flore minore atro rubente, quibusdam *Eranthemum*, & Adonium.

4. *Ranunculo* (qui βατράχιον, σέλινον ἄγριον, ſeu Apium agreſte, & in limitibus humidis opacisque naſcitur hoſpes ranarum) quatuor genera. *Unum* pingvioribus, quàm coriandri foliis, ad latitudinem Malvæ accedentibus, caule albô gracili. *Alterum* folioſius, pluribus inciſuris. *Tertium* minimum, flore aureô, gravi odore. *Quartum* ſimile huic, flore luteô. Omnibus vis cauſtica.

CAPUT XII.

HERBÆ CORONARIÆ, ET SIMILES.

HErbas *Coronarias* vocamus, quarum vel olim vel nunc in coronis

nis uſus, quanquam & ſuperiùs quorundam meminerimus cum ſimilibus; tàm *odoratas*, quàm inodoras, ſive illæ ſint galeatæ, ſpicatæ, calcariformes, verticillatæ, campaniformes, ſive alterius ſpeciei; continenturque *ſex* Claſsibus. *Conſolidam* regalem cum ſociis ad ſiliquatas retulimus.

I. Primâ *Claſſe* reponitur *Viola Martia*, *Leucojum non bulboſum*, *Viola matronalis*, *Viola lunaria*, *Lychnis*, & *Saponaria*.

1. *Viola Martia* (ἴον πορφυροῦν, ἴον μέλαν, μελάνιον, & inter Dioſcoridis ſpuria δασυπόδιον, πελασσήϊον ἄγριον, κυβέλιον, στεριάλις) nigricantis eſt purpuræ, latioreque & carnosô foliô ſtatim à radice exit. *Tricolor* φλὸξ fortè, καὶ φλόγιον Theophraſti; aliis *Penſea*, *Jacea tricolor*, & *Herba Trinitatis* vocatur: Floret Martiô; Januariô menſe nonnunquam.

2. *Leucojum non bulboſum* Dioſc. *Viola alba*, florum prima ver nunciancian-

ciantium; tepidioribus verò locis etiam hyeme emicat: Cinericia & cana folia oſtendit; florem cœruleum, album, purpureum, luteum, quod κάλλινον, *Keiri*, & *Cheiri*. *Tuſculana*, quæ & marina, minùs odorata eſt. *Calathianæ*, quæ autumni munus, folium minutum, forma calathi.

3. *Viola Matronalis*, Plin. *Heſperis*, à Matronis in hortis colitur, noctuq; magis olet; folia acria & calida: In flore albedo cum maculis purpureis nonnunquam confunditur.

4. *Violæ lunariæ* ſiliquæ latæ, planæ, & propemodum rotundæ, lunam plenam adumbrant, & per ſiccitatem ſplendent. *Major ſiliquâ longâ* nonnullis *Bulbonaca* & *Raphanitis* audit: Folium latum, aſperum & crenatum.

5. *Lychnis*, λύχνις, ἀθάνατος, ἀκυλάνιον, βαλλάρια, *lucerna*, *genicularis*, & *vallaria* dicitur. *Coronariæ* flos violæ albæ, ſed purpureus. *Sylveſtris* ſativæ omni

ex parte ſimilis. *Segetum major* quæ eſt *Nigellaſtrum*: Quæ *rubra* foliis perfoliatæ, *Thamecnemon*, *Vaccaria*, *Glaſtum*, & *Myagrum* audit. Viſcoſa rubra, *Muſcipula*; cui calix ventricoſus, flore muſcosô κεραυνόφιλοι & *Otites*. Sociæ fortè πόθος, *Silene*, *Jovis flos*, & ἄνθεμον φυλλῶδες Theophraſti, *Melandryum* & *Condurdum* Plinii; quarum hæc herba ſolſtitialis flore rubrô, illa in ſegete ac pratis, flore albô, odoratæ.

6. *Saponaria* (quæ στρούθιον, *Lanaria* & *Radicula*) floret æſtate grata aſpectu, verùm ſine odore, ſpinoſa, & caule lanuginosô: Succus ſaponis vicem lavandis pannis præbet fullonibus, multùm candore mollitieqve conferens.

II. Secunda *Claſſis* continet *Caryophylleos flores*, (*Armerios* Galli appellant) quibus à Caryophyllorum odore nomen; hique varii coloris, *altiles ſilveſtres*, *ſimplices*, *plenô flore*, *proliferi* & *barbati*, *laciniati*, *ſaxatiles*, &c.

les. &c. Fortè Διὸς ἄνθος Theophrasti. Abblandiuntur iis *Cantabrica*, à Cantabris in Hispania inventa, caule junceô pedali, in quo flosculi oblongi velut calathi: Nascitur ubique. *Betonica*, seu *Vetonica altera* Dioscoridis, *Herba Tunica*, & *Sarxifragon* Galeni.

III. Classe *tertiâ* dabimus *Antirrhinum, Linariam, Linum, Polygalam, Onobrychin, Glaucen, Stæchadem Arabicam, Lavendulam*, & *Rorem marinum*.

1. *Antirrhinum*, ἀντίρρινον, (quod & ἀντίρριζον, ἀνάρριον, βουκράνιον, λυχνὶς ἄγρια, ὀμφόρυτον, πιθήκειον, κυνοκεφάλιον, *Canis cerebrum, herba Siminima, Venusta minor, Opatis, Osyritis* quibusdam vocatur) foliô est Leucoji lutei: Flos rictum leonis exprimit, foliô surrectô bifidô, labellô antequam in lacinias dividatur trifidô, fimbriâ villosâ; pericarpia simiæ aut vituli calvariam mentiuntur. Cognata *Leo herba* Columellæ inter flores. *Phyteuma* Dioscoridis.

ſcoridis, ſeu *Orontium* Archigenis, quod icterum levat.

2. *Linariæ* folia lini, in thyrſum digeſti flores, quibus corniculum in poſtica parte, in antica Antirrhini rictus. *Scoparia*, Plinii fortè *Oſyris* èſt, ex cujus ſemine (quod nigrum primò, pòſt rubeſcit) ſeu ſmegmata, ſeu ſcopæ, ſeu κόσμηθρα, καὶ καλλωπίσματα fiunt.

3. *Linum*, λίνον, nota herba omnibus, & inſignis inter mortales usùs, tamque parvô ſemine naſcitur, quod orbem terrarum ultrò citroque portat, & ventos optat in mari. *Subtile* provenit, ſi ſpiſsum macrô ſolô ſeveris. *Groſſiore* ſtupâ, ſi pingvi & ſoluto. Degenerans in lolium mutatur. *Carbaſus* miræ tenuitatis genus èſt. Ὠμόλινον crudum & nondum maceratum. Λευκόλινον aquâ dealbatum.

4. *Polygala*, ſeu πολύγαλον lactis abundantiam facere creditur: Flos galeatus. *Vulgaris*, quæ & flos *Ambarvalis*, & *Crucis*, circa feſta ambarvalia ſeu

lia ſeu Rogationum viget. Affinis *Chamæmyrſine* quorundam.

5. *Onobrychis*, ὀνόβρυχις, quaſi aſini palmes, ὀνοβρυχίλιον, folia habet lentis ferè longiora: flos puniceus. *Arvenſis* vocatur etiam *Avicularia* Sylvii, & *Speculum Veneris*.

6. *Glauci* (quod & εὐγάλακτον) folium lenticulæ, flores violæ albæ purpurei: Naſcitur juxta mare, & intermiſſam lactis ubertatem reſtituit.

7. *Stæchas Arabica*, στιχὰς, & στοιχὰς, in Inſulis Stæchadibus copiosè provenit; in ſpicas piloſis ſquamulis imbricatas faſtigiatur: Floſculi purpurei, ex quorum cacumine folia purpureo violacea. *Cretica* habitior.

8. *Lavendula*, fortè Theophraſti ἴφυον, ſeu ἴφυος, & *Pſeudonardus* Plinii, quibusdam *Cneorum*, ſive *Caſsia alba* illius, non ignota planta eſt. Quia ſpicata, *Stachys* dici poſſet.

9. *Roſ-*

9. *Rosmarinus*, λιβανωθὸς στεφανωματικὴ, λιβανωτὶς, *Zea*, *Campsanema*, herba in viridariis obvia, thuris odore: Albedine aliquando asperguntur folia, quæ rorem mentiri videtur. Non facilè fert hyemem cui rugosiora folia: Faciliùs resistit, si sæpiùs summos ramulos decerpseris.

IV. Ad *quartam Classem* spectant, *Hyssopus*, *Satureja*, seu *Thymbra*, *Thymus*, *Epithymum*, & *Cuscuta*, *Serpillum*, *Polium*, *Ageratum*, *Pulegium*, *Dictamnus*, *Origanum*, *Tragoriganum*, *Sampsuchus*, sive *Amaracus*, *Marum*, sive *Majorana*, *Clinopodium*, & *Acinos*, *Erinus*, *Ocymum*, sive *Basilicum*.

1. *Hyssopo* (qui Græcis ὕσσωπος, aliis *Laver*, & *Cassiala*) virgæ subhirsutæ in his folia lavēdulæ similia verticillatim posita: flores sæpiùs cœrulei, spicati cum labello, semen in vasculis oblongis, odor gratus. *Veterum* in notabilem magnitudinem excrescebat.

2. Satureja

2. *Satureja*, Diosc. θύμβρα, Theophr. θύμβρος, aliis *Cunila* dicitur. *Virgulta* rubeſcentia geniculata, ſubhirſuta; folia foraminulis non perviis eroſa: Floſculi in quatuor lacinias diviſi, ex albo purpuraſcentes; fragrat, hyemis impatiens: condimenti locô adhibetur, & coitus marceſcentes ſtimulat. *Montanæ* adnaſcitur Cuſcuta, inde *Epithymbrum*. *Creticam* moderni Græci τρίβι & θύμβρι vocant.

3. *Thymus* θύμος, θρύμβη, θρύμβρον, in ſacris olim, quæ accensô igne fiebant, primùm in uſu, nec non contra animi deliquia. *Capitatus*, κεφαλωτὸς (qui & κατζουκόθρυμβος, & θύρσιον) caput inſtar maſſucæ ſeu clavæ in ſummo capitatæ habet, hocque purpuraſcens. *Vulgaris* foliô tenuiore, *Pepolina* nonnullis.

4. *Epithymum*, ἐπίθυμον, thymo innaſcitur, nullâ evidente radice, cui capitula, ſeu corymbi, & palliola, id eſt

id eſt pileoli, qualibus Romani in in valetudine utebantur, à quibus ἐρχίοι ὡς τρίχες, ſeu capilli filaque exeunt.

5. *Cuſcuta* (quæ modernis Græcis κάσυτα, nonnullis *Androſace* Dioſcoridis, *Cadyta* Plinii, ſeu herba in Syria, non tantùm arboribus, ſed & ſpinis ſe circumvolvens, *Podagra lini*, λινόδεσμον) flores per capreolorum mæandros, nullô ordine, glomerati, rubeſcentes albicantesve. Quia ſtamineis claviculis herbas circumplectitur, geniô quoque ſuô eas defraudat, alienæ quadræ aſſecla.

6. *Serpyllum* (ἕρπυλλος, *Polium*, *Meronopum* quibusdam) ſerpit & radicatur quacunque ſui parte terram attigerit, cauliculis novas ſtatim fibras facientibus, quod de *ſativo Dioſcoridis* & *Sylveſtri Theophraſti* ſumendum eſt. *Sylveſtre Dioſcoridis* (quod & ζυγίς, συζυγίς, *Cicer erraticum*, ſeu ruſticum) ſtat, & Ciceris modô ramulos erigit, illosq; conjugatos.

7. *Polio*

7. *Polio* (πόλιον Græcis) canescens lanugo: Reddit culices ubi multum fruticat; folium pulposum. *Montano* (quod & θεύτερον) capitulum in cacumine corymborum specie parvum, canis hominis simile.

8. *Ageratum*, ἀγήρατον, & *herba Julia* ferulacea est, origano similis, flore bullis aureis, qui diutissimè non marcescit; indè nomen.

9. *Pulegium* (quod γλήχων, γλίχων βλῆχον ἢ βληχρὸν, & πλήχων, *Galiopsis*, *Pantagathon*, *Dimoron*, *Pulejũ* & *Pulleũ*) pulices incēsô flore fugat, balãti pecori tempore ejus pascuosa; demissis cauliũ fibris radicatũ luxuriat: Folia origani minora, sapore fervidô; florũ verticili purpurascētes spicatâ serie. Masculo *Leucãthi* & *Albiflorii* nomina.

10. *Dictamnum* (quæ nonnullis γληχωνάγρια, *Embactron*, *Belotoce*, *Dorcidion*, *Ustilago rustica*, *Labrum Veneris*, *Artemidesium*, *Eubolion*, &c.) extrahendis sagittis cervi vel capræ monstravere, percussi eo telo, pa-

ſtuq; herbæ ejecto. *Cretico* folia ferè circinata, & tomentum caneſcens, odor validus, flores purpuraſcentes tubuli formâ. *Pſeudodictamnus* non ejusdem efficaciæ, qui verticillatus eſt & inodorus, καλαμίνθεια dicitur Angvillaræ. Cognatæ, *Fraxinella*, *Natrix* Plinii, & *Tragium* Dioſcoridis. *Fraxinellæ* ſeu *Dictamno albo vulgi* folia undena ad coſtam ligata Fraxini more; florum ex albo purpuraſcentium thyrſo odor gravis, & granula atropurpurea. *Natricis* Plinii radix evulſa, virus hirci redolet. *Tragio* Dioſcoridis folia, rami & fructus lentiſco ſimilia, odor gravis.

II. *Origanum* (ὀρίγανος, στάχρακα Heſych. ὀρίγνιον Archig.) montibus gaudet, & viſum exacuit. *Vulgari* folia hirſuta, aromatica; floſculi quaſi in umbella carnei, partim reflexi, partim ceu labellum dimiſſi. *Heracleoticum* primæ dignationis, *Cunila gallinacea* Plinio: Cujus umbella veluti diviſa; ſemine galli gallinacei delectantur. *Onitis*, ſeu *Onopetalium*,

& ὀνόφυλλον foliô asinis in pabulo gratum, hyssopo simile: Semen velut corymbi cohærentes.

12. *Tragoriganum*, seu τραγορίγανος, caprarum deliciæ, foliô & ramulis origano aut sylvestri serpyllo simile est. Speciosius latioribus foliis; gracilius exilioribus, quod πράσιον vocant, pro locorum varietate.

13. *Sampsuchum*, σάμψυχον, à Cyzicenis & Siculis ἀμάρακον, à modernis Græcis μαντζουράνα vocatur. Herba ramosa, vehementer odorata, per terram repens, foliis hirsutis, quæ coronis nexilibus inseritur.

14. *Marum*, seu ὀρόβειον, surculosa, flore origani, sed odoratiore; foliis multò candidioribus: *Majoranam* esse volunt.

15. *Clinopodium*, κλινοπόδιον (quod & *Cleonicium*, *Zopyron*, *Ocymoides*) serpyllo similis, orbiculatô florum ambitû speciem pedum lecti prębet, ex intervallis Marrubii modô dispositis.

16. *Acinus*, ἄκινος, & ἄκονος surculis est tenuibus, Ocimo similis, hirsutior tamen, & benè olens. Diversa ab hac *Aconos*, quam *Acinöen*, *Acineam*, *Epipetron*, nunquam florentem, *Achinen* & *Chenopum* appellant, spinosa, brevis & lata, quæ spontè æquinoctiô nascitur.

17. *Erinus*, quæ Græcis *Erinéos*, ocimi est similitudine cauliculis quinis; flos candidus, semen nigrum.

18. *Ocimum*, ὤκιμον, ὤζιμον, βασιλικὸν, *herba regia*, *pabulum* celerrimè provenit, & lætiùs si cum maledictis & probris seratur; soli expositum, in serpyllum transit: Flos vel candidus, vel purpurascens, odore caryophyllorum, vel citri. Cognatum *Pycnocomon*, cui à foliorum conferta densitate nomen, ; flos ocimi.

V. Classe *quinta* habentur *Mentha*, *Sisymbrium*, *Calamintha*, *Melissa*, *Marrubium*, *Galeopsis*, *Urtica*, *Alysson*, *Sideritis*, *Euphrasia*, *Melampyrum*,

pyrum, *Betonica*, *Serratula*, *Behen*, *Scrophularia*, & *Stachys*.

1. *Menthæ* (quæ κακὴ βοτάνη, *herba mala* Oppian. Schol.) nomen ſvavitas odoris in ἡδυοσμὸν apud Græcos mutavit, cùm alioqui *Mintha*, μίνθα diceretur; fœminarum purgationes μινύθει: Semel ſata diutinâ ætate durat. Æſtate viret, hyeme flaveſcit; nec expedit tangi ferrô: Creditur conceptum impedire, quia genituram denſari nòn patitur. *Sativa* ſorymbifera, *Ovaria* Geſnero. *Criſpa* verticillata eſt, ut pleræque. Sylveſtri *Menthaſtri* & *Calaminthæ* nomen; odor magis viroſus. Proceriſsima *Balſamita* eſt, aliis *Coſtum*. *Cattariam*, quâ catti delectantur, *Nepetam* appellant.

2. *Siſymbrium*, σισύμβριον, *Mentha aquatica*, ἕρπυλλον ἄγριον, *ſerpillum ſylveſtre*, quaſi σισυρνόμβριον, quia radice eſt fibris capillatâ, menthæ hortenſis ſimilitudine, ſed latioribus foliis. Flos verticillatus dilutâ purpurâ ru-

beſcit, quadrifidum calathum imitatus. *Sylveſtre* quibusdam *Thymbraeum*, & *Cardamine*.

3. *Calamintha*, καλαμίνθη, ſeu *utilis mentha*, nidore ſerpentes ſubſtrata fugat. Quæ pulegii odore eſt, *Nepeta* Romanis. *Montana* flores purpuraſcentes, patulô hiatû, ex calice longo.

4. *Meliſſa* (quæ μελισσόφυλλον, ſeu *Apiaſtrum*, μελισσοβότανον, μελίτταινα, *Melitis*, *Melittaum*, *Meliphyllon*, *Erithra Temele*, *Citrago*) flore adeò gaudent apes, ut ſcopis ejus examina facillimè contineantur, nec fugiant, ſi perungantur alvearia: Redolet malum Citri vulgaris.

5. *Marrubium* amari ſucci, & inter primas herbas commendatum. *Albura* quidam πράσιον, nonnulli *Linoſtrophon*, *Philopada*, alii *Philochares*, εὐπατώριον, τριπήδιλον, καμηλοπόδιον, κυνοπράσιον, *Aſterion*, *Ulcerariam*, *Labeoniam*, *Athyrbeſiam* vocant; folia ex viridi albicantia & hirſuta: Flores

bifidam

bifidam criſtam ſurrigunt, labellô utrinque demiſsô. *Nigro* (quod *Cardiaca, Lycopus*, βαλλώτη, & μέγα πράσιον) folia Meliſſæ atrovirentia, rugoſa, fœtida: Flores Lamii rubri. *Paluſtre* glabrum, Geſnero *Lancea Chriſti*.

6. *Galeopſidi* (quæ & γαλίοψις, γαλεόβδολον, *Galephos, Lamium, Urtica mortua, Urtica labeo*) flores purpuraſcentes galeati, muſtelæque faciem & rictum exprimunt: Tota caule & foliis urticæ ſimilis; innoxia tamen illa, & dùm teruntur, gravem odorem reddunt. Albâ lineâ notata, *Milzadella* vulgò, fortè *Leucas* Dioſcoridis. *Peregrina Scutellariæ* & *Caſſidæ* nomine venit.

7. *Urtica*, ἀκαλύφη, κνίδη, herba nota, acetabulis in flore purpuream lanuginem fundentibus, quæ pruritum & puſtulas igni ſimiles excitat. Quæ acrior, in ſylveſtri, *Canina*, caule mordaci, fimbriatis foliis: Quæ odorem fundit, *Herulanea*. Aculeata quæ fatua.

8. *Alyſſon*, ἄλυσσον, herba Marrubio ſimilis, orbes in ſurculorum ſummitatibus ſpinoſos habens: Flos ad cœruleum vergit; demorſos à cane rabido juvat. *Dioſcoridis* foliis eſt rotundis, & fructû duplicium ſcutulorum effigie.

9. *Sideritis*, σιδηρῖτις, *ferruminatrix*, vulnera (imprimis quæ ferrô facta) conglutinat. *Heraclea* foliis eſt Marrubii, & in locis, ſub quibus petræ, naſcitur. *Crateva* Coriandro ſimilibus. Hirſuta procumbens, *Herba Judaica* dicitur: Erecta, *Tetrahit*. Affinis, *Ladanum ſegetum* Plinii,

10. *Euphraſia*, (quæ & εὐφροσύνη, *Ocularis*, *Ocularia*, *Ophthalmica*, *Oculorum lumen*, ὀφθαλμοδυλία, *Luminella*) à duobus plus minùs ſeculis inventa, oculos, caliginem diſcutiendo, delectat: Floſculi lactei, purpurantibus ſtriis picti, aſpersâ flavedine, labellô in tres lacinias divisô. Pratenſis rubra *Odontites* vocatur.

11. *Me-*

11. *Melampyrum*, μελάμπυρον, *Triticum nigrum*, ex tritici mutatione nasci creditur: Est & purpurascente comâ, & cœruleâ. *Bœoticum* lanugine aspergitur.

12. *Betonicam* (quæ κίςρον, à remedior. copia & varietate, ψυχότροφον, quia frigidis locis & vallibus gaudet, δορτιοβότανον, κορκολύκιον, ἱερὰ βοτάνη, *Vettonica*, *Rosmarinus*, *Serratula*) Vettones in Hispania invenerunt: Folia quercûs cujusdam similia, crebris & tortuosis venis in rugas contracta; coma ex floribus in rufo modicè purpurascentibus. Laudatissima ante cunctas, tantumque gloriæ habet, ut domus (in qua sata sit) tuta existimetur à piaculis omnibus.

13. *Serratulæ* folia argutô spinularũ mitium agmine serrata, extremis surculis, capitula crebra, squamosa, atrorubentia insident, è quibus flores carnei vel purpurei coloris.

14. *Behen* tàm album quàm rubrum, affinis eſt & capitulô ſquamosô luteô & flore ſerratulæ.

15. *Scrophularia* (quæ & *Millemorbia*, *Ficaria*, *Ferraria*, ſive *Caſtrangula*) radix eſt nodoſa, fœtida, & ſcrophulis remedium. Eſt & non fœtida, & quæ *ruta canina* dicitur. Affinis *Clymenos* Plinii, à Rege appellata, hederæ foliis, ramoſa, articulis præcincta, odore gravi. *Chryſippea* ejusdem, ab inventore nomen habens.

16. *Stachys*, στάχυς, verticillatô florum ambitû, & orbiculis ſpicarum caules cingentibus coronatur; Marrubii ſimilitudinem habet, longioribus foliis pluribusque & odoris jucundi, colorisque in luteum inclinati: Pellit menſtrua.

VI. Claſſe *ſextâ* habentur, *Salvia*, *Horminum*, *Verbaſcum*, *Blattaria*, *Æthiopis*, *Verbaſculum*, ſeu *Primula Veris*, *Sanicula Alpina*, ſeu *Auricula Urſi*, *Digitalis*, *Ephemeron*,

1. Salvia (aliis *Corsalvium*, σάλβια) multis, sed fœcunditati imprimis salutaris, hinc *herba sacra* Agrippæ. *Majori* (quæ fortè Theophrasti σφακός) folia ex arenti & cinereo squalore semper retorrida; quæque attritorum ex lana vestimentorum scabritiem referunt; à Cisti foliis non abludentia; inde ἐλελίσφακος, κρόσιον, & *Cission* vel *Cisthion* vocatur: Quia tussientibus prodest, βήχιον; quia cervis placet, ἐλαφόβοσκον. Flores in spicam digeruntur cucullô hirsutô Est & *auriculata*; & *Absinthites*, flore rubente; & *Baccifera*, quæ Græca, Cretica, & φλασκομηλία:

2. *Horminum* (ὅρμινον, Gazæ *Geminalis*, Æg. ὅρμιον) Venerem stimulat. *Sativo* folium marrubii hirsutum, circa caulem eminentiæ siliquis similes; semen cuminaceum. *Sclarea*, & *Gallitrichum* dictum (aliis Plinii *scopa regia*, *Alectrophos*, *scordium alterum* ejusdem, *Baccharis* Dioscoridis) vehementer olet: Semina ex

Chrysogono ; *Dioscoridis* folia quercûs, flos verbasco coronario par.

5. *Æthiopis*, αἰθιοπὶς, ex Æthiopia eximia venit; fuliginosa, & velut cinere aspersa: Folia verbasco similia, multa, hirsuta; radici siccæ cornu durities. Amnes & stagna ejus contactû siccari, tactu clausa omnia aperiri, somnium.

6. *Verbasculum*, seu *Primula Veris*, φλομίδες, primô vere floret. *Pratensis* odorata quæ est, flores simplices septenos ad summum duodenos ex oblongis calycibus gerit: *Dodecatheon* Plinii. Est & flore multiplici, tàm hortensis, quàm silvestris.

7. *Sanicula Alpina* seu *Auriculæ Ursi* vis sanandi vulnera: Folia auriculæ Ursi figurâ. Columna *Alpinam luteam* Alisma seu *Damasonium* Dioscoridis & Plinii facit, *Alceamque* nuncupari: Floret in Alpium jugis, etiam sub ipsa nive, & concamerata ejusdem induratæ crusta. *Montanæ latifoliæ*, cui in cacumine calyx, ex

ſtriatis & glutinoſis pyxidulis quaterna, alterâ facie gibboſa, anguloſa alterâ, lubrici lævoris. Luteum glutinoſum, *Colus Jovis* quibusdam.

3. *Verbaſcum*, φλόμος, φλόμις, φλομίτις; ſi *ſylveſtre* virgas habet ξυλώδεις, folia ſalviæ ſimilia, flos luteus, verticillatô circa virgas ambitû, χρυσοειδής: Eſt & *Angerathi* dictum: *Mas latifolium luteum*, quia densâ lanugine obtegitur, vocatur *Thapſus barbatus*, & *Lanaria*: Quia funalibus caulæ inſervit, *Candelaria*, & *Candela regis*. *Lychnitis*, ſeu *Thryallis* foliis ad lucernarum lumina aptum eſt. Creticum laciniatum Bellus *Arcturum Creticum* appellat. Datur & *criſpum* ſinnatum, *ramoſum*, pulverulentum, &c.

4. *Blattaria* ſimilis verbaſco, quæ ſæpè fallit pro ea capta, foliis minùs candidis, cauliculis pluribus, flore luteô; undè *Chryſogonum* dixeris: Abjecta blattas in ſe contrahit. At

Chry-

Chrysogono *Dioscoridis* folia quercûs, flos verbasco coronario par.

5. *Æthiopis*, αἰθιοπὶς, ex Æthiopia eximia venit; fuliginosa, & velut cinere aspersa: Folia verbasco similia, multa, hirsuta; radici siccæ cornu durities. Amnes & stagna ejus contactû siccari, tactu clausa omnia aperiri, somnium.

6. *Verbasculum*, seu *Primula Veris*, φλομίδες, primô vere floret. *Pratensis* odorata quæ est, flores simplices septenos ad summum duodenos ex oblongis calycibus gerit: *Dodecatheon* Plinii. Est & flore multiplici, tàm hortensis, quàm silvestris.

7. *Sanicula Alpina* seu *Auriculæ Ursi* vis sanandi vulnera: Folia auriculæ Ursi figurâ. Columna *Alpinam luteam* Alisma seu *Damasonium* Dioscoridis & Plinii facit, *Alceamque* nuncupari: Floret in Alpium jugis, etiam sub ipsa nive, & concamerata ejusdem induratæ crusta. *Montanæ latifoliæ*, cui in cacumine calyx, ex

capitulis.
singula re-
flos ni-
tuber, in-
Ali-
spicam;
summo di-
gut-

caulis
amarus;
die aut

UMBELLI-

lis; folia plerisque ferulacea: Suntque *quatuor* Classium.

I. Prima *Classe* continentur *Cuminum*, *Fœniculum*, *Anethum*, *Meum*, *Pyrethrum*, *Ferula*, *Thapsia*, *Turpethum*, *Peucedanum*, *Daucus*, *Pastinaca angustifolia*, *Gingidium*, *Chœrefolium*, *Scandix*, *Caucalis*, *Apium*, *Sison*, & *Sion*.

1. *Cumino* (κύμινον) semen nudum & γεγραμμένον, canaliculatũ; *domesticum* intellige, quod fœcundũ sub arboris umbra libentiùs acquiescit, nec effodi sed evelli optat: *Sylvestri* pusillum & acerosum; ejusque alterum genus, quod (*Rusticum* vocatur) è singulis floribus erecta sursum cornicula promit. *Æthiopicum* (quod Hippocrati *regium*, Cassio Basso *Carnabadium*, quibusdam *Ammi*) dulce est: *Galaticum* acre ac vilius. Est & capitulis *globosis* in insula Lemno; *Lago Chimeni*, seu leporis cubile incolis.

2. *Fœni-*

quo plures pediculi, singulis flos unus, *Cortusæ* nomen: *Montanæ* flore *calcari* donatô, *Pingvicula*, vel *Liparis*, *Cucullata*, *Crias Apuley*, ἰσνγεῖς seu *viola humida* aut palustris.

8. *Digitalis* floribus digitale refert. *Purpurea* foliô asperô: flos nigris punctulis insignitur; ruber, incarnatus; intùs punctatus: Aliquando flores in rotundam spicam, in gyrum coli effigie, in summo dispositi rufescunt, ex luteo intùs guttis purpureis aspetis.

9. *Ephemero*; quæ ἴρις ἀγία, caulis & folia lilii, flos cœruleus, amarus; semen supervacuum: Unô die aut non multò plus durat.

CAPUT XIII.

HERBÆ UMBELLIFERÆ, CUM CONGENERIBUS.

HErbæ *Umbellifera* ferunt *flores* umbellatim, seu quasi in umbellis;

lis; folia plerisque ferulacea: Suntque *quatuor* Classium.

I. Prima *Classe* continentur *Cuminum, Fœniculum, Anethum, Meum, Pyrethrum, Ferula, Thapsia, Turpethum, Peucedanum, Daucus, Pastinaca angustifolia, Gingidium, Chœrefolium, Scandix, Caucalis, Apium, Sison,* & *Sion.*

1. *Cumino* (κύμινον) semen nudum & γεγραμμένον, canaliculatũ; *domesticum* intellige, quod fœcundũ sub arboris umbra libentiùs acquiescit, nec effodi sed evelli optat: *Sylvestri* pusillum & acerosum; ejusque alterum genus, quod (*Rusticum* vocatur) è singulis floribus erecta sursum cornicula promit. *Æthiopicum* (quod Hippocrati *regium*, Cassio Basso *Carnabadium*, quibusdam *Ammi*) dulce est: *Galaticum* acre ac vilius. Est & capitulis *globosis* in insula Lemno; *Lago Chimeni*, seu leporis cubile incolis.

2. *Fœni-*

2. *Fœniculum* (μάραθρον, μάραθον, μαλάθρον, μαλατρόσπερμον, νῆρεα) nobilitavere ſerpentes, guſtatu ſenectam exuendo, oculorumque aciem ſuccô ejus reficiendo; unde intellectum eſt hominum quoque caliginem præcipuè relevari: Reddit ſatum magno cum fœnore ſemen. *Hippomarathrum*, Gazæ *Equifolium*, à magnitudine ita dicitur, & ſilveſtre eſt, atq; duorum generum. *Myrrhineum* quia myrrham olet, & *Hipposelinum* *Theophraſti* Nicandri ſcholiaſtæ, quia hujꝰ radix lachrymam myrrhæ ſimilem fundit. Dulce rotundius *Romanum* eſt, & *Florentinum*, quod tertiô annô in commune tranſit: In rotunditate oblongum *Banonienſe*, & dulciſsimum; laudatiſsimum in Iberia è lachrymis.

3. *Anethum* (*Anicetum*, *Polgidon* Ægin. *Enemion*, *Herba Toloſana*) fœniculo perſimile eſt, caule fiſtulosô ſtriatô, flores lutei in umbella: Citò creſcit,

creſcit, & appetentiam excitat; caules ἀνηθόξυλα.

4. *Meum* (*Meu*, μεῖον) Anetho compar, & non niſi à Medicis olim in Italia, & iis admodùm paucis, ſerebatur. *Athamanthicum* nobilius ab Athamante Rege inventum, vel quod in monte Phtiotidis Theſſaliæ Athamanthe creſcit. Quod foliis anethi eſt, *Tordylium* Cordo, aliis *Radix Urſinæ*.

5. *Pyrethro* (quod πύρεθρον, Romanis *Salivaris*) radix fervoris ignei, umbélla τροχοειδὴς: Elicit ſalivam manſum. *Officinarum*, flore eſt Bellidis.

6. *Ferula* calidis naſcitur locis, atque trans maria, geniculatis nodata ſcapis: Nulli fruticum levitas major; ob id geſtatu facilior, baculorum uſum ſenectuti præbet. Germen olim in Italia cibus: Conditur quippe, duratque in urceis vel anni ſpatiô. Νάρθηξ dicta aſſurgit in altitudinem. *Narthecia* (ναρθήκιον, *ferulago*) ſemper humilis eſt. Ex his *Corymbia*,

quæ

quæ in caulem aſſurgere permiſſa, ut corymbi, racemi, ſeu umbellæ naſcentes conditura inſervirent.

7. *Thapſia* (θάψια) in Thapſo inſula primùm inventa eſt; natura ferulæ ſimilis, inani caule, nec excedente baculi longitudinem, foliis fœniculi: Radix inciſa lacte madet, fodientibusque etiam nocet; ſi minima aura aſpirat, intumeſcunt corpora, faciemque invadunt ignes ſacri. Quidam *Hypopion*, *Pancranon*, *Scammonion*, *Thelypterida* & *ferulam ſylveſtrem* vocant. Foliis libanotidis fœtidiſsima, Cluſio eſt *Tuero*.

8. *Turpetum* (vulgò *Turbith*) turbat violenter corpus. *Arabicum* radix eſt herbæ folia, ferulæ minora ferentis, & quæ ſuccô lacteô turget: Hinc alii *Pityuſæ*, alii *Alypi*, quidam *Tripolii*, radicem voluere. *Indico* folia & flores Altheæ ſimilia; caulis juxta radicem gummoſus. *Pſeudoturpetum* ex Gargano Apuliæ adfertur.

9. *Peu-*

9. *Peucedanum* (πευκέδανον, *Pinastellum, Sataria herba, Agriophyllon*) folia pino similia gerit. Caulis tenuis, longus, fœniculo similis, juxta terram foliosus: Radix succosa, & gravis odoris. Laudatissimum in Arcadia, mox Samothrace. Germanicum, *fœniculum porcinum* seu *suarium*, & *cauda porcina* vocatur.

10. *Daucus* (δαῦκος, δαῦχος, *Daucum*, & *Daucium*) flatus discutiendo tormina sedat. *Cretensi* fœniculi similitudo, folia candidiora, minora & hirsuta. *Alteri* folia coriandri, capita rotunda· *Tertium* genus staphylino simile, quod *pastinacam erraticam* appellant. Omnia hyeme & æstate intacta quadrupedi, nisi post abortus. Est & *Tiburtinus, petræus glaucifolius, coriophyllus, cyanopus, coniophyllus, &c.*

11. *Pastinaca*, σταφυλῖνος ab uvæ nigricantis colore nomen sortitur; pastinum unicâ furcâ refert. *Sylvestri* (quæ nonnullis Theophrasti δαῦκος, aliis

aliis καρῶτα, ἀσταφυλῖνος, κέρας, ſeu cornu fingens, *philtron*, *Cera* ſeu *Cara*) caules & folia hirſuta, in umbellæ candidæ medio, exiguum quid purpurei coloris. Tenuis Dioſcoridis, eſt *Daucus officinarum*: Hirſuta fructû echinatô λαυσιόκαυλον Thalii: Tenuifolia ſativa radice luteâ vel alba, *Daucus domeſticus* Galeni: Radice atro rubente, acetariis dicata.

12. *Gingidium* (aliis *Lepidium*, *Viſnaga*, *Hippuris*, *Turicta*, *Viſacutum*) ſtaphylino ſimillimum, ſed tenuius & amarius: Syria in hortis operóſiſsima olim ſerebat. Crudum, coctum, & ſale aſſervatum editur.

13. *Chærephyllo* (quod & *Chærefolium*, Plinii fortè *Carephyllum*, quod *Pæderota* vocant, vel *Anthriſcus*, Theophraſti ἰνθαστικὸν, Dioſcoridis ὀρεοσέλινον, folia aversâ parte hirſuta, nonnihil ſubindè rubentia: Flores in umbella quinque foliis cordatis conſtant. Affinis *Perchepiere*, ſeu *Saxifragia Anglorum*.

14. *Scan-*

14. *Scandix* olus ſilveſtre, plebis cibus & quotidianum pulmentum. Cui ſemen roſtratum, vocatur *Pecten Veneris, herba Scanaria, Acus paſtoris, Acula*, (quia ſemen magnæ acui ſimile) ἀγριοκάντζικα, flores albi, emicantes, ſummatim ab eodem capitello complures, acuminatis roſtellis, inter ſe disjunctis, quæ pectines (quibus linum mulieres concinnant) referunt. Τζιλιμονίδια, *Aniſomarathrum Apulum*, κάντζικα, σκανδικὶ, eſt ſcandix Cretica minor, purgamentum vulvæ, quia Venerem excitat.

15. *Caucalis*, καυκαλὶς, *Pes gallinaceus* ſeu *pulli*, eſt inter ſpontè naſcentia, quibus pleræque gentium utuntur in cibis, maximeque Ægyptus: folium fœniculi, hirſutum, flos candidus, cordi utilis: Eſt & cui ſemen nodoſum, echinatum. Arvenſis echinata magnô flore quibnsdam *Lappula Canaria Plinii*. Daucus ἀκανθόκαρπος, *Echinophora* πυκνόκαρπος: lappæ

ſunt

sunt longæ, magnæ, echinatæ & sulcatæ.

16. *Apium*, σέλινον, varium est. *Hortense* κηπαῖον, *Petroselinum* vulgô, *mas* Plinio, cui proprium quod colorem mutat, rami largis portionibus per jura innatant, & in condimentis peculiarem habent gratiam, *Crispum* culturâ evadit: acervatim satum melius provenit. *Helioselinon*, Ἐλειοσέλινον (quod & *paludapium*, *pedinon*, *hydroselinum*, *apium rusticum*, *apium Officinarum*) sativô grandius, molli foliô, nascitur in lacunis, vis privata contra araneas. Ὀρεοσέλινον in montosis provenit, capitula (κλωνάρια, κεφάλια) in summô papaveri similia, semen acre, cumino: foliô cicutæ, nonnullis *Multibona*, *Macedonicū* (*Petroselinum Macedonicum* & *Estreaticum*) in Macedonia prodit, præruptis locis, semine acri & aromaticô, quod tomentô albicante obductum est. *Hipposelinum* (ἱπποσέλινον, ἀγριοσέλινον, aliis γεώσφον σμύρνιον, *olus atrum*) majus

&

& candidius sativô, caulis scripturis veluti notatus, coma ceu libanotidis florum plena, in corymbos cogitur antequam deflorescat. *Petroselinum Cilicium*, plurimum in Amanô monte gignitur, odore Myrrhæ. Hinc σμύρνιον, & quidem κατ᾽ ἐξοχὴν, σμυρνοβότανον, σμύρνα τρωγλῖτις dicitur. Lacteô succô turgens *Olsenichium* Cordo; *Thysselinum* fortè Plinii. *Buselinon* differt brevitate caulis sativo, & & radicis colore rufo. *Macero* est Petroselinum Alexandrinum, antiquorum *Hipposelinum*.

17. *Sison*, (σίσων, *Sinnus*, *Sinnon*, *Sinon*, *Amomum Officinarum*) exiguum, fuscum, & striatum semen est, & in Syriâ nascitur, apio simile, ferventis gustûs.

18. *Sion Dioscoridis* est frutex rectus, pingvis, foliô hipposelino similibus, sed minoribus & aromatici odoris. Nascitur in aquis ab iisque præterlabentibus succutitur, quod σείειν est, *Crateva Sio* folia rotunda, multò

multò quam mentæ majora, nigra, & ad erucam accedentia, foliis oblongis, *Laver* vocant.

II. *Classi secundæ* assignantur, *Elaphoboscum*, *Sisarum*, *Angelica*, *Imperatoria*, *Laserpitium*, *Panax*, *Spondylium*, *Libanotis*, *Carvi*, *Coriandrum*, *Anisum*, *Ammi*, *Pimpinella*, *Myrrhis*, *Cicuta*, *Cicutaria*, *Seseli*, *Ligusticum*, *Bulbocastanum*, *Oenanthe* seu *Filipendula*, *Pedicularis* seu *Fistularia*, & *Barba Capræ*.

1. *Elaphoboscô* (qvod & *Pastinaca latifolia*) pascuntur cervi, & serpentibus resistunt. *Sativæ* flores lutei, qui quinque foliolis reflexis umbilicum medium viridantem circumambientibus constant, semen foliaceum. *Sylvestris*, *Baucia Officinarum*, aliis *Branea leonina*.

2. *Sisarum*, (*Siser*, nonnullis *Pastinaca latifolia*) Tiberius Princeps nobilitavit, flagitans omnibus annis à Germaniâ, cui ad Geldaibam generositas præcipua. Inest longitudine

dine nervus, qui decoctis extrahitur, amaritudinis tamen magnâ parte relictâ.

3. *Angelicam* (quæ & *Spiritus Sancti radix*) ad Smyrnium quidam, alii ad Laſerpitium referunt. Folia è vulgis prodeunt, convoluta in pilam quaſi, ubi ſe explicaverunt, multô gibbô extuberant. Umbellæ antequam enaſcantur inſtar utriculi tumidæ; ruptô, erumpunt, quandã conferti racemi ſpeciem referentes. Ex radice quæ odorata & acris, flavus liquor. *Bohemica* minor & nigricans tardiùs corrumpitur. *Erratica* dicta (vocata etiam *Angelicæ vitium, Herba Gerardi, Corchorus* & *Ægopodium*) ſemel plantata reſtibili proventu luxuriat. Aquaticæ *Archangelicæ* nomen.

4. *Imperatoriæ* ob raras facultates vocabulum, & media quaſi inter Panax & Laſerpitium natura. *Majori* (quę, *Struthium, Oſtrutium, Aſtrantia,*

& *Magistrantia*) radix carne albâ, lingvam vehementer vellicans.

5. *Laserpitium*, σίλφιον, καυλὸς, autoritate clarissimum in Cyrenaica regione repertum. Radix multa & crassa, σίλφιον vocant, aliis μαγύδαρις. Caulis (qui nonnullis μάσπετον) ferulaceus, folia apio maximè similia, Haud paucis *Maspetum*, semen foliaceum, φύλλον dictum. Succus (qui *Lasar*, λάσαρ, λάσαρον, λασάρειον) duobus modis capiebatur, è radice atque caule, & hæc duo erāt nomina ῥιζίας & καυλίας, vilior ille ac putrescens. *Medicus* deterior & virosi odoris. *Cyrenaicus* blandissimi, & qui madorem totô corpore ciet.

6. *Panax* (πάναξ, πανάκη, πάνακες) ipsô nomine omnium morborum remedia promittit. *Syriacum* cui flos serior, fundit succum, qui *Opopanax*, &ex semine in eo invento nata planta, ab Heracleo diversa. *Chironium* (*Chironia* schol. Nicandri *Centaureum*) ab inventore nomen accepit;
folium

folium in *Theophrasti* Lapatho simile, majus tamen & hirsutius. Fortè *Helenium* in *Dioscoridis* amaraco; Flos utrinque aureus. *Æsculapio* quod Ἀσκλήπιον, folia fœniculi sed hirsutiora, odorata; flores aurei, odoris anethini; radici cortex salsus. *Herculeum*, ἡράκλειον, ab Hercule inventum, Herculeum morbum debellat, folia ficûs vel cucumeris. Succus *Opopanax* excisô caule mefsibus radice in autumno excipitur. Est apud Plinium & *Bucolicum*, quod è Macedonia affertur, armentariis spontè erumpentem succum excipientibus.

7. *Sphondylium*, σφονδύλιον, foliis est platani, semen candidum, acerosum & grave olens. Vulgare hirsutum, nonnullis *Branca ursina*; sæpè in caulis summo folia breviora.

8. *Libanotis*, λιβανῶτις radice thuris refert odorem. *Fructifera* (quæ nonnullis ζέα & καμψάνεμα) semen incisuras inter angulos habet; hinc *Cachrys*. *Sterilis Dioscoridis* neque se-

men neque florem profert, in saxosis emergens. *Theophrasti* cum erica nascitur foliis lactucæ sylvestris amaræ: Radix infernè superneq; purgat.

°9. *Carui* (κάρος, κάρον, κάρωον, καριαβάδιον, *Cuminum Æthiopicum* & *pratense*) gentis suæ nomine appellatur, culinis principale, in quacunque terra seri vult, ratione eâdem, quâ olusatrum, laudatissimum tamen in Cariâ, proximum in Phrygiâ.

10. *Coriandri*, (quod κόριον, κορίαννον, *Coliandrum*) folia & caules cimices redolent. *Minus testiculatum* inodorum est. *Sylvestri*, quod fœtidissimũ, semen in singulis pediculis duplex, atq; unum alteri junctum.

11. *Anisum*, (Ἄνισον, Ἄννησον, γλυκάνισον, *Anesum*, *Anicetum*, *Absynthium dulce*, *Fœniculum Romanum*, *Cuminum dulce*) majore & minore semine apud Bohemos habetur.

12. *Ammi* (quod & ἄμι, ἄμμιον, & ἄμιον, *Ammium Alexandrinum*, *Syriacum*, *Cuminella*, *Cyminella*, *Muriola*)

κύμινον

κύμινον αἰθιοπικὸν καὶ βασιλικὸν quibusdam. Plærique alterius naturæ in totum putant, quoniam sit exilius & candidius origani odore: Nostrum nigrescit. *Majus* cui lata folia, semen minus odoratum, *Bubonium Hippocratis* nonnullis, *Bupleuron Plinii*, (quod in sponte nascentium olerum numero Græcis, capite anethi, laudatum in cibis) aliis.

13. *Pimpinella* (quæ & *Bipinella*) veteribus indicta, apud recentiores, nomen, à foliorum binis ordinibus, pennatim sive plumatim digestis, quæ etiam *Bipennulæ* & *Pampinellæ* vocantur, sortita est. *Saxifraga major umbellâ candidâ*, aliis *hircina*, & *Petrafindula*, grana ad radicem rubea quibusdam in locis profert, ad Carmesini tincturam. *Sangvisorba*, seu *Sorbastrella*, Myrepso πιμπινέλλε, quibusdam *Sideritis*. 2a *Dioscoridis* fluxus sangvineos sistit. *Ex Minoribus hirsuta*, fortè *Sisfitieteris Plinii*, à convictu in Perside nominata, quia hila-

hilarantur illâ. Eandẽ *Protomdiã*, qui primatum apud Reges obtineant; *Acasignetem*, quoniam secum ipsa nascitur, nec cum ullis aliis herbis, & *Dionysonymphaden*, quoniam vino m rèconveniat, vocant.

13. *Myrrhis* μύῤῥις (quam alii *Smyrrizam*, alii *Smyrnizusam* & *Cicutariam* vocant) simillima est Cicutæ caule, foliô & flore, minor tantùm & exilior, cibo non insvavis. *Majori* folia albis maculis respersa; semen magnum, longum, angulosum, sulcatum.

14. *Cicuta*, κώνειον, vocatur & *Angynon*, *Ethusa*, *Dolia*, *Apolegusa*, *Amaurosis*, *Paralysis*, *Aphron*, *Creidion*, *Catechomenion*, *Abioton*, *Apseudes*, *Ageomoron*, *Timoron*, πολυκνώδινος, *Dardanis*, & κατάπυξις, à noxa nempè; venenum enim est, & publica Atheniensium pœna invisa, ad multa tamen usus non omittendi. Caulis levis & geniculatus ut calami, nigricans, in cacuminibus ramosus, folia coriandri,

dri, teneriora, gravi odoratu: floribus murium fœtor, & inde capitis gravitas. *Minor* petroſelino ſimilis, eſt, fatua, quia minùs fœtida. Hùc & *Cicutaria* ſpectat, ex cujus generibus latifolia fœtidiſsima eſt. *Paluſtri tenuifoliæ* affine videtur Plinii *Phellandrion*, quod in paluſtribus foliô apii naſcitur; & *Silaus*, qui cubitalis, glareoſis & perennibus rivis naſcitur; coquiturque ut olus acidum, ſeu oxylapathum.

15. *Seſeli*, σίσελι Plinio aliquando *Sil*, quô cervæ ante partum purgantur, faciliore ita utentes uterô, quadruplex eſt: *Maſsilienſe*, μασσαλεωτικὸν; foliis fœniculi, ſed craſsioribus. Ferulæ foliô eſt *ſiler montanum* Officinarum: *Æthiopicum* hederæ, ſed minoribus & oblongis. *Peloponneſiacum* cicutæ, ſed latioribus. *Tordylion* eſt Creticum, Plinio ſemen Silis, aliis herba per ſe, quam eſt *Syreon* vocarunt.

 16. *Li-*

16. *Liguſticum*, λυβίςικον Galeno, in monte Apennino Liguriæ provenit; in colis *Panace*. Ubique ſvævius ſativum. Radix & caulis Heracleotico Panaci ſimilia. Officinæ *Seſeli* appellant.

17. *Bulbocaſtanum*, βȣλβοκαςάνον, ἀγελοκάςανον, ἀγριοκαςανὶς, *Chamæbalanos*, *Nucula terreſtris*, *Nux Opilionum*, quia iis in cibô; radicem gerit bulboſam, Caſtanearum ſapore. Sunt qui *Bunium*, βȣ́νιον Dioſcoridis (quod nonnullis *Aton*, *Adine*, *Anemoſphoron*, Galeno *Arctium*) faciunt, cui folia Apio ſimilia, ſed tenuiora, flos anethi, ſemen odoratum. *Pſeudobunium* bunii foliis eſt, fruticans palmi altitudine, laudatiſsimum in creta.

18. *Oenanthe*, Οἰνάνθη, quaſi flos vinoſus, vel quia odore & colore non multum à vite abit, vel quia cum ea floret: quia verò idem candidus, λεύκανθος audit. Radix in multa rotunda capitula exit, quæ velut ex filô quôdam pendent: hinc *Filipendula* nomen:

nomen: Folia ſtaphylini. Cognatum *Plinii Molon* ſcapô ſtrictô, foliis mollibus parvis, in extremâ radice caput allii: Quibusdam *Syron*.

19. *Pedicularis* φθίριον devorata ingentem pediculorum copiam pecoribus creat; quia fiſtulis & ſinuoſis ulceribus proficua, *Fiſtulariam* vocant. *Pratenſis lutea*, ἀλεκτορόλοφος ſeu *Criſta* Plinii cenſetur, folia gallinaceæ criſtæ ſimilia, ejusdemque multiplicis & denſæ modô, florum congeries faſtigiatur. Hæc & *Mimulus* Plinii nonnullis, herba in pratis peſsima.

20. *Barba capræ* à floribus quæ eam æmulantur dicitur. Prima, Plinii *Melandryon* cenſetur. Naſcitur in pratis & ſegete, flore albô odoratô. Altera *Rhodera* Gallis, caule virgæ ficulneæ modô geniculato, foliis urticæ in mediô exalbidis, flore argenteô.

III. *Claſsis tertia* continet *Valerianum* & *Nardum*.

1. *Valeriana* à facultatibus inditum nomen, ideò etiam *Theriacaria*, Paracel. *Terdina*, dicitur. Dioſcoridi eſt φοῦ, καὶ νάρδος ἀγρία, Plinio *Cretica*, quia radices odore Nardum æmulantur, cum quâdam gravitate viroſâ, caulis geniculatus in purpura albicans, in medio cavus. *Hortenſi*, quæ *Phu* Dioſcoridis olusatri foliô, affine *Carpeſium* aromaticum quiddam plus ſpirans; *Ponticum* melius, poſt *Laërtium*. *Rubrum* ſunt qui volunt eſſe *Narciſſum* Virgilii & Columellæ, vel *Condurdum Plinii*, herba ſolſtitialis, flore rubro, quæ ſuſpenſa in collô comprimere dicitur ſtrumas. *Campeſtris inodora major*, vel fortè eſt *Bupleuron Hippocratis*, apud Plinium, foliis multis longiſque, capite anethi, laudatum in cibis ab Hippocrate; vel *Chalceum* Plinii à foliorum colore, *Polypremon Caſſiani*, *Locuſta* quibusdam, & *Lactuca agnina*.

2. Nardus

2. *Nardus montana*, ναρδὸς ὀρείνη, Θυλακῖτις, & νῆρις (Galenus πυρείτης legit) in Cilicia & Syriâ provenit, foliis Eryngii, ſed non aculeatis; radice aliquando olivari, aliqvando oblongâ. *Celtica*, κελτικὴ, *Gallica* Plinio, quæ & ἀλιούγγια, *Saliunca*, & σαρείνη cum radicibus in manuales faſciculos colligitur. Similis huic *Hirculus*, ab odoris gravitate nuncupatus, candidior & ſine caule. Angvil. *Nardus Sampboritica*.

IV. *Claſſis quarta* exhibet *Millefolium* χιλιόφυλλον, cui à multitudine foliorum nomen. *Majori*, quod ἀχίλλειον, ἀχίλλιον, σιδηρῖτις Dioſcoridis, & ab inventore *Achillea*, umbella floribus candidis & aurum æmulantibus, odore multô, fortè *Tanacetum minus*. *Minori* (quod στρατιώτης aut χιλιόφυλλον *Millefolium ſtratiotes*) flores parvi & candidi. *Aquatico* (quod μυριόφυλλον) folia plurima fœniculo ſimilia. *Lenticulatum* (quod *Lenticularia* & *Meon aqvaticum*) veſicas in exte-

exteriore foliorum parte habet subvirides, florem luteum galericulatum.

CAPUT XIV.

HERBÆ CAPITATÆ CUM SIMILIBUS.

HErbæ *capitatæ flores in capitelli modum ferunt*, suntq; *non spinosæ vel spinosæ.*

I. *Non spinosæ* sunt *Succisa* seu *Morsus Diaboli*, *Scabiosa*, *Jacea*, *Stœbe*, *Cyanus*, *Tragopogon*, *Scorzonera*, *Caltha*, *Helenium*, & *Verbena*. *Reliquas* ut *Doronicum*, *Behen album*, *Centaurium majus*, *Bellidem* &c. suis locis invenies.

1. *Succisæ* seu *Morsus Diaboli* radix præmorsa apparet, quâ crassiores & plures fibræ coëunt, bubonibus & carbunculis imposita mordicat. Folia extremis marginibus ruboris cujusdam vestigiô tinguntur. Est *glabra*, & hirsuta. Cognatæ

Pycno-

Pycnocomon Dioſcoridis, & *Nigina Plinii*, quæ tribus foliis longis intubaceis, illita cicatrices ad colorem reducit.

2. *Scabioſa*, quæ Aëtii ψώρα, vel ψώρα quibusdam, ſcaber habitus, ſi vulgata, ſcabieique & apoſtematibus medetur. Eſt *pratenſis*, *arvenſis*, tàm hirſuta, flore niveô globosô, capite geminô prolifera, quàm ſquamatis capitulis; *montana*, *capitulô globosô*, *ſtellata*, *arborescens* &c.

3. *Jacea* ſcabioſæ eſt ſimillima, adeò ut nomen ejus aliquando ſortiatur. Capitula variant. Sunt cum ſquamis, vel cilii inſtar propendentibus, vel pennatis, vel fibroſis vel argentea. Eſt & cum capite magno ſtrobili. Affinis fortè *Hyoſiris Plinii*, intubo ſimilis, ſed minor & tactu aſperior.

4. *Stæbe*, στοιβὴ, vulgaris notitiæ Dioſcoridi herba: quod ipſi innaſcitur ἱπποφαιστον vocant; uſus in tomētis, ſemen & folia aſtringunt.

5. *Cyano*, flos cœruleus communiter, rarò albus; si in hortos transferas, purpureus, violaceus, imò plenus. Quia in Segetibus plerumq; nascitur, *Lychnis agria*, & *Flos frumenti* vocatur: quia folia antequam excaulescat, pedibus avicularum admodum similia, *Gruis pes*. Dioscorides *Baptisecula*, *Athanaton*, *Acylonium*, *Ballaryon*, *Corymbion*, *Taurion*, *Sceptrum*, *Malojon*, *Apocathemenes*, *Genicularem*, & *Bellariam*, cognominat. Columna *Papaver Heracleum* esse statuit.

6. *Tragopogoni*, quod τραγοπώγωνος τετραπώγων, κόμη, *Barbula hirci*, è magni super caulem calycis summô prolixa erumpit lanugo, aruncos spirillos caprarum imitans; flos quãdoq; purpureꝰ, aureus non rarò, cœlô oriẽte fatiscit, meridie recluditur, pluviâ ingruente contrahitur, tandem perit & in canescentem pappum abit. Turget tota succô lacteô qui post horam in luteum mutatur.

7. *Scor-*

7. *Scorzonera* ab Hiſpanis nomen; quaſi *Viperariam* aut *Serpentariam* dicas, quia contra viperarum & ſerpentum ictus valida. Eſt *latifolia* & anguſtifolia; Utraque Tragopogonis genus.

8. *Calthæ* aureus flos, ſive ſimplex, ſive plenus, inde *Cerinthe* & *Chryſanthemum* dicitur. Intortum & in circulum actum ſemen, inde *flos annuli*: Singulis ferè menſium Calendis florere conſpicitur, inde *Calendula*. *Paluſtris* flore ſimplici, quibusdam *Farfugium*, & *Populago*. Affinis *Gromphana Plinii*, quæ alternis viridibus roſeisque per caulem foliis in poſca ſangvinem rejicientibus medetur.

9. *Helenium*, ἑλένιον, ab Helenâ contra ſerpentes inventum, in Inſula Helena laudatiſsimum, ἑλεῖ pulchritudine ſuâ multos: *Panax* fortè *Chironium* Theophraſti; Dicitur & *Enula* vel *Inula Campana*, quia quæ in campis lætis provenit, hortenſi præ-

præfertur. *Symphytũ* ab adnatis illis, quæ in radice liliorum more συμφύοντα; *Medica* à regione; *Nectaria* à dulcedine; *Oreſtion* ab Oreſte; *Rubus* & *Verbaſcus Idæus*, ob ſimilitudinem: *Terminalium* & *Cleonium* incertas ob cauſas. *Vulgari* folia verbaſci lanuginoſa, flos Buphtalmi effigie, aureus, cui ſquaroſum capitulum ſubeſt. *Indicum maximum* dicitur *Flos ſolis Peruvianus*, *Herba* & *Corona ſolis*.

10. *Verbena* imprimis *Vulgaris*, (quæ *Verbenaca recta*) cui folia quercus ſimilia, infernis duabus inciſuris profundioribus, flos cœruleus, plurimas ſortitur appellationes. Nuncupatur ἱερὰ βοτάνη, *Sacra herba*, quòd in expiationibus ad amuleta ſit perutilis. Περιστερεὼν ſeu *Columbaria*, & τρυγόνιον ſeu *Turturina*, quia columbis & turturibus familiaris, & quidem ὀρθὸς recta. *Sagminalis* quia inter ſagmina primum locum habuit; Κολλήτης & ἀριστέρεων, quia vulnera conglu-

tinat & firmat. *Demetrias* seu *Cerealis*, quia juxta fruges lubens nascitur. *Licinia*, quia virgæ ejus virides in calathos & alia texi & implicari possunt. *Lustrago*, quia lustrationibus adhibebatur. *Militaris*, quia eâ coronati fœciales ad hostes mittebantur. *Vertipedium*, quia eâ pavimenta verrebantur. *Crista Gallinacea*, quia folia ceu cristatus Galli apex incisuris divisa. *Chamælygos*, quia virgas in terram dejicit, & ad ligandum præbet. *Sideritis* seu *Ferraria*, quia ei foliorum formâ similis. *Curitis* seu *Hastaris*, quia ut hasta plurimum nobilitatis Romanæ habet. *Persephonion*, quia contra maleficia veneficiorum facit. *Philtrodotes*, quia philtra amolitur. *Petonomon* à volucrum pastu. *Tenuifolia*, περιστερεὼν ὕπτιος.

II. *Capitatæ spinosæ* cum similibus sunt *Carduus*, *Carduus Cirsium* dictus, *Cnicus*, *Attractylis*, *Acarna*, sive *Acorna*, *Chamæleon* seu *Carlina*, *Aca-*

nus,

nus, Silybum seu *Carduus lacteus, Carduus Sphærocephalus, Acanthion, Acantha* seu *Branca Ursina*, *Scolymus* & *Cinara, Carduus spinosissimus, Dipsacus, Eryngium, Carduus stellatus, Euphorbium* & *Anteuphorbium, Tragacantha, Potcrion, Drypis, Anonis* seu *Resta bovis*.

1. *Carduorum* nomine herbæ aculeatæ veniunt. Carduum generatim Latini interpretantur, quod Græcis est σκόλυμος. Sunt autem tàm pratenses & palustres, quàm arvenses seu avenarii & vinearum. Sunt & molles lappæ vel Cirsii capitulô. Hùc spectant, λειμωνία Theophrasti, Gazæ, *Beta Sylvestris* perperam aculeatis foliis. *Erisithales Plinii*, flore luteô, foliis acanthi; & *Ceanothus* Theophrasti, spina cui radix nec arundinosa, nec geniculata.

2. *Carduo* qui *Cirsium* (κίρσιον) dicitur, cauliculus tener duorum cubitorũ in imo triangulo similis: Folia bovis lingvæ, in extremô aculeata, in

in cacumine capitula purpurea, quæ in lanugines solvuntur.

3. *Cnicus* (qui & κνίκος, κνῆκος) *Cnicon* à flore Croceô, vel quia mordet ac pungit. *Sativus* Officinarum *Carthamus* est à purgando, cui folia brevibus spinulis crenata, angustâ cervice ramis adhærent, capita inter folia squamata, flos croceus, rariùs albidus, cujus usus εἰς τὰ πορφυροφήμικτα, qui Græcis κρόκος & κνηκάνθιον, aliis *Crocus Campestris*, & *Crocus Saracenicus*. *Sylvestris* hirsutior est sub *Cardui Benedicti* nomine, cui folia laciniata, hirsuta, spinulis armantur, flos luteus spinulis rubentibus ramosis, quas multa lanugo intercedit, obvallatur, semen in capitulis floccis appensum. Sylvestris spinosior *Heracantha* nonnullis. Plinius in *Cnici* historia, & Cnicum cum κίκι seu ricino, & cnicum utrumque confundere videtur.

4. *Attractylis* Ἀτρακτυλὶς & *Ardactylis*, nomen invenit, quòd ex ejus scapo

ſcapo longô & lævi, ἀτρέακτυς fuſos ruſticæ mulieres cõficerent: Vel quòd non ſecus ac colus capitata & villoſa eſſet. Sunt qui *Cnicum primum Sylveſtrem* Dioſcoridis eſſe volunt; ſunt qvi contradicunt. Et erat certè Attractylis, niſi candidior eſſet, & niſi ſangvineum funderet ſuccum, quâ de cauſa *Phonos*, φόνος (ſed & ἀνδράγραμος, αἵμυρος ob humoris copiam, & ἄφεδρος) vocatur à quibusdam, odore etiam gravis, ſerò matureſcente ſemine, nec ante autumnum.

5. *Acarna* (ἄκαρνα ſeu *Acorna*) aſpectû Cnicô urbano ſimilis eſt, ſi totam plantæ formam ſpectes, colore flavicante & pingviore ſuccô. Minor caule non folioſô *Leo*, *Phœnix*, & *Carduus ferox* appellatur. Sunt qui ἀκάρναν laurum eſſe, & ideò ab *Acorna* diverſam, ſcribunt.

6. *Chamæleon*. χαμαιλέων à foliorum varietate, eò quòd cum terrâ colorem mutat. hîc viridia, illic albicantia, alicubi cœrulea, nonnunquam rubra,

rubra inveniantur, & *Carlina* ſeu *Carolina*, quia ab Angelo contra Peſtem Carolo M. commendata, dicitur; quanquam non omnibus hæc appellatio placeat. *Albus* ſeu *Candidior* ſerpit in terrâ nullô caule echini modo ſpinas erigens, floribus capillorum figurâ, qvi in pappos evaneſcunt. Dioſcoridi ἰξία, qvia quibusdam in locis viſcum, ſeu ad radices, ſeu ſub alis foliorum gignit, maximè circa canis ortum, qvomodo thura naſci dicũtur. Theophraſto ἰξίνη, Plinio per errorem *Helxine*, rara viſu, cujus Lachryma *Maſtiche Acanthiæ* appellatur. χαμαιλέων qvia radice eſt folioſa, ex qva velut malum extuberat contectum ſuâ fronde: Gazæ *Carduus Pinea*, ſed malè. Diverſa ab ἰξίᾳ Nicandri, cujus in l. 6, præfatione mentio, qvia hæc radix venenata: Sed fortè & *Ixine Columnæ* à Carlina. *Niger* umbellam gerit, floribus ſpinoſis tenuibus hyacinthi æmulis, & verſicoloribus.

Quia

QVia jumenta anginæ modô necat, ὀλόφονον; quia caninum refert odorem, *Cynoſoron* (malè Cynozolon & apud Auctuar. κυνόξυλον) appellant. Sed & Carlinæ *apri radicis* vocabulum, quia radix ſues cum polenta necat.

7. *Acanus* inter φυλλακάνθα recenſetur à Theophraſto, undè reliqua ſpinarum genera, ἀκανώδη ſeu *Acanacea*, fortè quòd τὸ κύημα ſeu conceptus id cui flos inhæret, aut etiam fructus ἄκανθος ſit vel ἀκανθώδης, ſpina vel ſpinaceum quid, ut Spigelius explicat.

8. *Silybum* ſeu *Carduus lacteus* eſt ſpina lata, Chamæleonti albo ſimilis. Vulgaris albis maculis notatus *Leucographis Plinii* quibusdam.

9. *Carduus Sphærocephalus*, à rotunditate capitis, ſeu fructu pilæ modô rotundô, ita dicitur! Cui affines (ſi non iidem) 1. κοκκοδίλιον, qvod chamæleontis nigri figuram habet, radicem odore naſturtii acri. 2. χάλκειος, Gazæ *Aeraria*, cui nulli in foliis aculei.

lei. 3. Τετράλιξ aculeata, qvæ æstate floret, à Tetralice Atheniensium, qvæ Erica, distinguenda. 4. Ἄκανθα λευκὴ sive *spina alba* foliis Chamæleontis albi, aliqvantulum hirsutis & aculeatis; capitulô spinosô, echini marini æmulo. 5. Ἄκανθα Ἀραβικὴ, Spinæ albæ similis, nonnullis *Sylvestris Cinara, Donacitis, Spina regia,* & *Carduus ramptarius.*. 6. Ῥόθρος, quæ supernè cacumine tantum ramos spargit. 7. *Onopordon*, quod si comederint asini, crepitus reddere solent.

10. *Acanthion*, Ἀκάνθιον folia gerit albæ spinæ similia, aculeata per extremitates, & araneosâ lanugine obducta, è qua collecta etiam vestes bombycinis similes in Oriente fiunt. Tomentosum latifolium *Onogyros* fortè Nicandri.

11. *Acanthus* topiaria herba, latô longoque foliô, crepidines marginum, assurgentesque pulvinorum toros vestiens. Caulem prope verti-

cem

cem ex intervallis foliola quædam ceu alveoli circumdant, oblonga hyacinthina, quæ quia Columnarum Corinthiarum capitulis insculpebantur, herba ipsa non καμολάρια sed μαρμοράρια; qvia similitudinem cum anterioribus ursorum pedibus habent, *Branca Ursina* vocata; quia mitræ Phrygiæ aut pileolo incurvo similia, κιτάρια: Caput thyrsi specie, in gracilitatem coni instar fastigiati. *Lævis* propter nigricantia folia *Melamphyllum*: ab Acantho puero in florem hujus herbæ converso παιδέρωτα nuncupavere.

12. *Scolymus*, σκόλυμος, quia famem arcet, duplex est: 1. *Dioscoridis* foliis inter Chamæleontem & Leucacantham, sed nigrioribus & crassioribus. Caulis foliis obsitus, in qvo capitulum spinosum, Plinio *Carduus*, qvales apud Carthaginem Magnam Cordubamq; precipuè, sestertia sena milliareddebant; Tralliano Ἀρτύτικα, unde *Articoca*. Galeno κίναρα, seu à Cinere

à cinere quô ſtercorari amat, ſeu à nocumentô. Capitellum quô ve~imur ἐγκέφαλον & σπόνδυλος Galeno; qvia id verticilli figurâ qvæ in columnis ornamenti locô conſpicitur Sylveſtris fortè Theophraſti κάκτος Siciliæ propria, cujus caules ejusdē nominis, desqvamati cibô θνησκόμενοι, *muriâ conditi* edebantur. Rectus, qvem *pternica* dicebant, ejusdem ſvavitatis, ſed vetuſtatis impatiens. *Pomum* palmæ cerebro ſimile, *Aſcaliam* vocabant; Ignotus hucusqve quibusdam. 2. *Theophraſti*, Gazæ *Carduus*, aliis *Limonium*, qui floret ſerò & diu. Radix veſcenda decocta, optimaqve poſtqvam defloruit, ſicceſcens lacteum emittit ſuccum, carnoſa & in cibo grata, ἡ τοῦ ὄγκου κύησις ἐκ ἀκανθώδης: Pappi in quos flos abit, τάγγεια Nicandro. Non multū à Cinara abludit, cujus quoq; radices eſui idoneæ; ſed nec ab *Aſcolymbro* Bellonii, qvi *Scombrovoli*, ſeu

Scombri Carduus Cretensibus, Italis *spina borda.*

13. *Carduus spinosissimus* est ὀνόπυξος Theophrasti, Gazæ *Buxus asininus*, qvia asinis in cibo gratissimus. Est *sphærocephalus* latifolius, segetum, seu *avenarius*, lanceolatus, vertice corticosô, &c.

14. *Dipsaco* (δίψακος *sitibundus*) folia lactucæ, bullæ spinosæ in dorsi medio, caulis spinis horridus, cujus genicula bina folia amplectuntur, concavô alarum sinû, in quo aqvæ ex rore & imbribus colliguntur, undè nomen traxit. Vocatur & *Labrum* seu *Carduus Veneris*, à carinato foliorum positu, qvæ pelvis vel lavacri specie: *Virga pastoris*, qvia virgis longis pastores aculeis detractis utuntur; Carduus *Fullonius* seu *Fullonum*, qvia eô rudes pannos velut echinô poliunt. Affinis *Galèdragon Xenocratis*, palustris & spinosa, capite ovo simili, in qvo crescente æstate vermiculos nasci tradunt.

15. *Eryngium* seu *Iryngus Officinarum*, Græcis ἠρύγγιον & ἠρύγη, Plinio *Erynge*, quia multis capitibus dotata est, dicitur. Folia circa caulium eminentias in spinas aculeantur, in cacumine globosa capitula, spinarum acutissimarũ ambitũ stellatim circumvallantur. Ex *cognatis* πελονίτις Tralliani.

16. *Carduo stellato* nomen à spinis acutis & durissimis, qvæ folia in modum radiantis stellæ ambiunt. Luteus foliis Cyani, *spina solstitialis* haud paucis.

17. *Euphorbiam* Rex Iuba Medici sui nomine & fratris Musæ appellavit, cùm invenisset; spectatur foliis acanthinis. Vis tanta est, ut è longinquo succus, qui Euphorbium, excipiatur. Incisæ conto subditur excipulus, ventriculo hædino: Humor lactis videtur effluere; siccatus cùm coit, thuris effigiem habet. *Anteuphorbium* acrimoniam ejus retundit.

18. *Tragacantha*, τραγάκανθα, *Hirci spina*, radice supra terram eminet, inter folia numerosa aculei recti, candidi, qvos ipsa occulunt. Succus sponte consistit, spissaturq; lachrymæ modô.

19. *Poterium*, ποτήριον, quia potrix herbariguum solum postulat, totum spinis horrescit, & tenui lanosâ lanugine obducitur, rami lori modô lenti & flexiles, radices recisæ propè terram lachrymam fundunt, gummi similem. Jones νευράδα vocant, qvia nervis inimica est: alii *Phrynion*.

20. *Drupis*, δρυπὶς, spina umbella est, foliis vidua, vulnerat aculeis attrectantes, inde nomen.

21. *Anonis* ἀνωνὶς, qvòd nullam utilitatem præbeat, ita dicitur. Spinæ in ramis, annuô foliô rutæ simili, totô caule foliatus, in modum coronæ. Muriâ conditur anteqvam spinas producat. Vocatur & Ὀνωνὶς seu Ὄνωνις qvòd asinis opituletur. *Resta bovis*

bovis & *Remora aratri*, qvia ramorum & radicum implexû arantes boves in opere ſiſtit. Πολύγονος, quia fœcunda & vivax, γλαυκίζουσα, quia revera Sole ſplendente talis. Aculei σκολοποειδεῖς, quia pali ſpiculi inſtar ſolidi ſunt.

CAPUT XV.

HERBÆ SILIQVATÆ
ET HIS SIMILES.

HErbæ à *fructu* denominatæ *ſiliqvatæ* ſunt, qvia ſiliqvas ferunt, eæqve vel *legumina*, quæ manu leguntur, ὄσπρια & χέδροπα Græcis, ſeu hæc capreolis ſint donata, ſeu illis careant; vel *Olera* & *Oleracea*, de qvibus alibi; ſeu *Aliæ herbæ*. Apocynon & Aſclepiadem vide inter ſcandentes.

I. Legumina capreolis donata ſunt *Faba*, *Smilax hortenſis*, ſeu *Phaſeolus*, *Ochrus* ſeu *Ervilia*, *Lathyrus* ſeu *Ci-*

cercula, *Vicia*, *Aphaca*, *Arachus* sive *Cracca*, *Arachidna*, & *Lentes*.

1. *Faba*, κύαμος, à feracitate notú & maximo olim in honore legumẽ, sola ex iisdem unicaulis, qvadraginta diebus floret, alternisq; diebus siliquatur, & sola frugum etiam exesa, repletur crescente Lunâ. In Fabariis sponté nascitur, quod de vulgari sumendum, quæ Dioscoridi κύαμος ἑλληνικὸς, aliis πύανος, unde Atheniensiúm Festum πυανέψια, Festo *Fabulum*. Fabæ tunica Scribon. *fabæ concha*, *Valvulus*, à valvis simili operculaturâ, *operculamentum* Columellæ, Græcis λέμμα, πίσκος, θήκη, λόβος. λέβηρις, κωρυκίς. *Umbilicus fabæ*, ubi bifores fabarum valvæ committuntur. *Scapus*, fabalis stipula Ovidio, Culmus, *ala*. Fabæ *hilum*, nigrum quod in summo est. *Fabaginum acus*, κυρῆβια, qvisqvilia & purgamenta. Lomentum farina fabacea quâ cruganturr corpora, aggravaturq; pondus illâ ex omni legumine. Qvæ cõ-

fracta.

fracta est, *faba fresa* vocatur, ἐρεγμὸς; cum corticibus suis elixa, *Conchis*. Auspiciorum causâ adhibita, *Refrina*. Incoctilis ἀτέραμνος. *Ægyptiæ* spinosus caulis, caput papaveri simile, colore roseô, fabæ non supra tricenæ.

2. *Smilax hortensis*, σμίλαξ κηπαία, hederæ est foliis, cauliculis claviculárum instar, propinqvis fruticibus sese implicans, ut operis topiarii attegias opacent. In siliqvulis, quæ λόβια, semina renibus similia. Appellatur & δόλιχος, & φασήολος, ab effigie siliqvarum & fructus, qvi lintrem exprimit. Alii λόβον & λόβιον vocavere; ἐξαιρέτως, quia ex omni siliquarum indumento tectarum genere, hæ solæ unà cum siliquis manduntur.

3. *Pisum* qvod à Pisa (locô in qvo olim copiosissimè proveniebat) nomen sumsit, legumen notissimum, semina siliquis inclusa, nullô septô interdistingvũtur, sed se qvasi contingunt, flos papilionaceus.

Græcis ὁ πίσσος, τὸ πίσον, & λέκυθος im-
propriè. Nam ex farinâ leguminũ,
pulmentarium λέκυθον dicitur. Est &
Umbellatum, cui flores copiosi, co-
ronæ instar in superficie nectuntur;
& *qvadratum*, cujus fructus, dùm vi-
rent, rotundi, exsiccati, angulosi e-
vadunt: *Vesicarium* fructu nigrô, al-
bâ maculâ notato, *Caput Monachi*,
& *Pisum Cordatum* qvibusdam.

4. *Ochrus* (ὦχρος seu *Ervilia*) à lu-
teô ochræ colore, qvem interior
fructûs medulla refert, ita appella-
tur. *Pisum minus* audit, qvia caule,
foliô, capreolô, & siliqvâ pisum re-
fert.

5. *Lathyrus*, λάθυρος qvasi λάθυρος
dicitur, tanquam ἀφροδισιαστής, qvia Ve-
nerem excitat, Columellæ *Cicercula*.
Piso est similis quoad fructum, post
flores candidos siliqvæ latæ ac com-
pressæ, fructus angulosi, qvod de sa-
tivo sumendum est.

6. *Vicia* à vinciendo denomina-
tur, quia capreolis vitis modô serpit,
ad

ad ſcapum lupini aliumve calamũ, qvem vincire ſolet. Aſianis βίκιον, Atticis σφέργνον, aut κύαμον vocari ſcribit Galenus.

7. *Aphaca*, ἀφάκη, in arvis naſcitur, lente altior, ſiliqvis lentium majoribꝰ, in quibus ſemina terna quaternave nigra, lente minora.

8. *Arachus*, ἄραχος, ſive *Cracca*, frugum & frumentorum vitium, dùm humidiore ſtatu ſegetes præoccupat, ac tenellas pertinaci vinctu, crebrisqve circumvolutionibus deorſum trahit. Semine à præcedentibus differt: Exqviſitè arachi rotunda, nigra; Aphaces & viciæ aliquãdo latiora.

9. *Arachydna*, ἀραχύδνη, Cicerculæ ſpecies, radice ſquamis contecta, ex minusculis aliquot conſtante. Nec folium nec qvicqvam aliud ſupra terram habet, quia in vaſculis parvis, poſtqvam defloruit, ſemen continetur.

10. *Lens* quaſi lenis dicta, veſcen-

tibus æquanimitatem adferre creditur. Caulis in latus ſpectat, ſiliqvæ in latitudinem funduntur, Græcis *φακὸς* & *φακὴ*, ſeu qvòd oculorum acié hebetet; ſeu qvòd ſemen ideam maculæ faciei vel oculi referat; ſeu qvaſi *ἀσκὸς*, quòd ſiliqua granulis compreſſis lanegulam efformare videatur. *Tragica* Archagato, quia feralibus & defunctis apponitur. Qvia *pauperum cibus*, dives haud lente gaudet amplius.

II. *Legumina capreolis carentia* ſunt, *Orobus, Cicer, Lupinus, Fœnum græcum*.

1. *Orobus*, ὄροβος, quia boves ſaginat, Latinis *Ervum*, frutex exiguus, foliô anguſtô, in ſiliqvâ cylindracea, ſeu qvæ volvi poteſt; ſemina ejusdẽ figuræ, ſeipſa invicem contingentia. Eſt *pallidus, candidus, rufus, &c.* Tralliani *καθαρτῆρα* vocabant, quia ejus maximus in expiationibus & luſtrationibus uſus.

2. *Cicer* caule eſt omnium legu-

minum

minum lignosissimô, ἐρέβινθος Græcis, seu quia semina in vasculo quasi flatu distento bina fert, testiculorum ad instar; seu quia Venerem excitat. Viri αἰδοῖον apud Suidam dicitur ἐρέβινθος. Neptuni ἔνερμα, quia nonnihil salsus in ramis, foliis & fructu sapor, & juxta mare satum melius. *Columbinum* candidum est; *Venereum* rubrum quod & *Orobinũ Arietinum*, capiti arietino simile; nigrum & cæteris majus. Plinius columbinum & Venereum pro eôdem sumit.

3. *Lupino* siliqva circumsepta, principium, quo siliquis semen adhæret, concavum. Tellurem adeò amat, ut quamvis frutectosô solo conjectum inter folia vepresqve, ad terram tamen radice perveniat. Circumagitur cum sole quotidiè, horasqve agricolis etiam nubilô demonstrat. Dicitur *Lupinus*, quia sicut lupus terram in fame appetit, ita lupinus terram amat. Græcis θέρμος, seu qvia omnium leguminũ

calidisſimus; ſeu qvia multô calore ad germinandum indiget: Athenæo θερμοκύαμος, & λυπη ἀφλον, Lacones λυσιλαΐδας, λυσιάδας vocant; *Triſtis* Virgilio, qvia amara. *Lupinum*, *aurum* eſt apud Plautum *Comicum*: Nam in ſcena nummis ex lupino factis pro aureis utebantur. *Virides* à nullo animali læduntur: *Macerati* amarorem deponunt.

4. *Fænum Græcum* foliis eſt coluteæ; viride inodorum, ſiccatum eleganter olet: Columellæ *Siliqva*, Plinio *Silicula* & *Silicia*; Nicandri ſchol. βύκερας, & βούκερας, aliis καιλίκερως, αἰγόκερως, à ſiliqvarum figura, κερατῖτις quaſi cornuta herba, & τῆλις, qvòd cornua ejus in longum extendantur.

III. *Aliis ab his* herbis *triplex* claſſis.

1. *Primâ claſſe* continentur *Hedyſarum* ſeu *Securidaca*, *Ferrum eqvinum*, *Polygala*, *Ornithopodium*, & *Tribulus*.

1. *Hedysarum* ob svaveolentiam ita vocatur, frutex minutis foliis ciceri similibus, siliqvæ corniculorum modô aduncæ, in qvibus semen fulvum ancipitem securim referens: Hinc πελεκῖνος, *Securidaca*, seu ut Turnebus vult, *Securiculata* & *Securina* nomen. Nascitur inter triticum & hordeum. Est & *Siliqvis planis* utrinqve dentatis, & siliquis *articulatis*, flore variô.

2. *Ferrum eqvinum*, vel à soleæ eqvi forma, vel qvia eqvi, si diu hanc plantam calcaverint, soleas excutere credantur: Siliqva aliqvando simplex, aliqvando multiplex. Est & *enneaphyllon*.

3. *Polygala*, πολύγαλον, palmi altitudinem petit, in caule summo foliis lenticulæ gustû adstrictô; quæ pota lactis abundantiam facit, inde nomen. Altera Bauhini *Coronilla* Lobelio.

4. *Ornithopodium* ignotum veteribus; dicitur ita, qvia siliqvæ ad-

uncę parvæ aviculæ pedem referunt. Affinis *Stella leguminosa*, à fructu ſtellato.

5. *Tribulus* τρίβολος, terreſtris nempe, foliô eſt ciceris, viticulis gracilibus, cubitalibus, & frequentibus nodis diſtinctis; integumentô fructûs aculeatô, hinc appellatio, & ἀκάνθιον Theophraſtus vocat.

II. *Claſſe ſecundâ* continentur *Onobrychis*, *Aſtragalus*, *Galega*, *Glycyrhiza*.

1. *Onobrychis* ὀνόβρυχις, vel quia aſini eâ depaſtâ rugiunt, & fremunt, vel quia ſurſum, unà cum ſcaturiginibus erumpit, ἄνω βρύχει: Foliis eſt lenti ſimilibus, flore phœniceô, radice parvâ. Eſt & *ſpicata*, & ſemine *clypeatô*: Fructum echinatum quæ habet, *Caput gallinaceum Belgarum* vocatur.

2. *Aſtragalo*, qvi etiam Græcis ἀστράγαλος propter ſeqventē cauſam, folia & ramuli Ciceri ſimilia, flores purpurei; radix balani inſtar, cum ad-

adnatis appendicibus præduris, & cornuum inſtar inter ſe implicitis, (quam *glandulam, pinum trivium, ficum terræ, talum*, & *nonariam* vocăt) ſemen eſt ἀςραγαλοειδὲς, talo ſimile.

3. *Galegæ* folia pinnata, cum molli in extremitate ſpinula; flores ex albo violacei jubam efficiunt: Siliquæ teretes oblongæ. Vocatur & *Ruta Craparia*, *Fœnum græcum ſilveſtre*, Fracaſtor. *Gallica*, Cœſalp. *Caprago* & *Gralega*; aliis *Regalliscum*, Galeni herba: Sunt qvi *Onobrychin*, *Polemonium*, *Glaucen*, & *Polygalam* eſſe volunt.

4. *Glycyrhiza* frutex exiguus, folia lentiſci pingvia, flos hyacinthi, fructus platani pilularum magnitudine, aſperior; ſiliqvæ lentium modô rufæ, radix longa buxei coloris, dulcis: Et ab hac γλυκύῤῥιζα, quaſi γλυκεῖα ῥίζα, γλυκεῖα, γλυκύφυτον, γλυκύῤῥιζον in neutro, & γλυκύμη nominatur. Dicitur & Σκυθικὴ ῥίζα, σκύθιον, ſeu (ut alii) σκύθικον, συνθάζιον, qvia in Scythia ad paludem Mœotim plurima; ἄδιψ☉, qvia

famen

famen ſitimq; ſedat, *Thapſus* fortè, qui & σκυθικὸν ξύλον, Cratino *Hipponicū*, Theocriti ſchol χρυσόξυλον, ſeu *aureum lignum*, quod lanas & capillos luteô imbuebat colore. Hodiè elicitur ſuccus ex ea, ſed tingere non in uſu.

III. Claſſis *tertia* ſibi vendicat *Conſolidam regalem*, *Fumariam*, *Chelidoniam*, *Aquilejam*, & *Nigellam*.

1. *Conſolida regalis* (quæ & *flos regius*) non ita ignota herba eſt; flores ſpicatim & ordine digeſti, cū calcariformi corniculo à tergo, hinc *Equitis calcar* & *flos equeſtris*: Siliquæ ſubnigræ, rotundæ. *Delphinium* fortè Dioſcoridis, quia non folia (quod mendum eſt) ſed flores, inprimis antequam completi, ſpeciem qvandā delphinorum incurvâ & repandâ figurâ (ut olim pingebātur) referunt. Eſt in iis & folium qvoddam implicatum cum occultis in albo characteribus, qui ex virgulis cœruleas literas AI, vel AIA exprimunt. Altera Delphinii ſpecies *Romanum*, & *Buccinum* dicitur.

2. *Fu-*

2. *Fumaria*, Græcis καπνὸς, κάπνιος, καπνῖτις, καπνογόριον, *fumus terræ*, quia ſuccus oculis inſperſus lacrymas fumi inſtar movet, duplex: *Non bulbosa*, qvæ fruticoſa, prætenera, foliis coriandri, hinc κόριον, κορυδάλιον, cinericii coloris, flore purpureô, valvulis rotundis minutulis; naſcitur in ſegetibus hordeaceis. Eſt qvæ viticulis plantis aliis adhæret: *Corydalis* quibusdam *Split* lutea eſt. *Bulboſa*, vulgo *Capnos fabacea*, *Capnos prima Plinii*, quam *pedes gallinaceos* vocant, in parietinis & ſepibus provenit, radice cavâ, vel non. Radice cava major, Aetio *phragmites*, & *Capnium*, *Capnos Chelidonia*, & *Leontopetali genus* nonnullis.

3. *Chelidonium*, χελιδόνιον, Gazæ *Hirundinaria*, officinis *Chelidonia* & *Celidonia* viſui ſaluberrimam *hirundines* (χελιδόνες) monſtravere, vexatis pullorum oculis eâ medentes, & qvę hirundinum adventû floret, diſceſsû marceſcit, ut Plinius prodidit. *Majus*

famen ſitimq; ſedat, *Thapſus* forte, qui & σκυθικὸν ξύλον, Cratino *Hipponicū*, Theocriti ſchol. χρυσόξυλον, ſeu *aureum lignum*, quod lanas & capillos luteô imbuebat colore. Hodiè elicitur ſuccus ex ea, ſed tingere non in uſu.

III. Claſſis *tertia* ſibi vendicat *Conſolidam regalem*, *Fumariam*, *Chelidoniam*, *Aquilejam*, & *Nigellam*.

1. *Conſolida regalis* (quæ & *flos regius*) non ita ignota herba eſt; flores ſpicatim & ordine digeſti, cū calcariformi corniculo à tergo, hinc *Equitis calcar* & *flos equeſtris*: Siliquæ ſubnigræ, rotundæ. *Delphinium* fortè Dioſcoridis, quia non folia (qvod mendum eſt) ſed flores, inprimis antequam completi, ſpeciem qvandā delphinorum incurvâ & repandâ figurâ (ut olim pingebātur) referunt. Eſt in iis & folium qvoddam implicatum cum occultis in albo characteribus, qui ex virgulis cœruleas literas AI, vel AJA exprimunt. Alteræ Delphinii ſpecies *Romanum*, & *Buccinium* dicitur.

2. Fu-

2. *Fumaria*, Græcis καπνὸς, κάπνιος, καπνῖτις, καπνογόριον, *fumus terræ*, quia ſuccus oculis inſperſus lacrymas fumi inſtar movet, duplex: *Non bulboſa*, qvæ fruticoſa, prætenera, foliis coriandri, hinc κόριον, κορυδάλιον, cinericii coloris, flore purpureô, valvulis rotundis minutulis; naſcitur in ſegetibus hordeaceis. Eſt qvæ viticulis plantis aliis adhæret: *Corydalis* quibusdam *Split* lutea eſt. *Bulboſa*, vulgo *Capnos fabacea*, *Capnos prima Plinii*, quam *pedes gallinaceos* vocant, in parietinis & ſepibus provenit, radice cavâ, vel non. Radice cava major, Aetio *phragmites*, & *Capnium*, *Capnos Chelidonia*, & *Leontopetali genus* nonnullis.

3. *Chelidonium*, χελιδόνιον, Gazæ *Hirundinaria*, officinis *Chelidonia* & *Celidonia* viſui ſaluberrimam *hirundines* (χελιδόνες) monſtravere, vexatis pullorum oculis eâ medentes, & qvæ hirundinum adventû floret, diſceſsû marceſcit, ut Plinius prodidit. *Majus*

jus dicitur *Pandionis radix*, à Rege Athenienſium Pandione, cujus filia Progne in hirundinem mutata; *Pæonia*, propter pares vires; *Philomedion*, vel potiùs *Philomelion*, à Philomela Prognes ſorore; *Othoniũ* ob Othonna, quã ſuccũ Chelidonii qvidã credidere: Recentioribꝰ ἰλύδριον, Chymicis verò *Celidonum*, ob quintam eſſentiam, quam vehementer deprædicant. *Minus* quidam *ſylveſtre triticum* nuncuparunt; Siliquatum utrumque.

4. *Aquilegiæ* flos ex corniculis quinq; campanarum inſtar dependet, intùs flavis pilis inſtruitur; dicitur & *Aquilina*, ob aduncos mucronum flores, aquilinorum ungvium inſtar; *columbina*, à forma florum, quorum quina folia in Stellæ modũ radiant, quina alia ex inferiori parte, corniculis cavis ſurſum reflexis, gracilitate cervicem & roſtella columbarum referunt: *Iſopyrum Dioſcoridis*, à flore ita congeſtos apices ha..

habente, ut ignis speciem repræsentet, Aniso simile; aliqui *phaseolum* vocãt, quoniam folium floris in phaseoli pampinos torquetur. An sit *Pothos*? dubium.

5. *Nigella*, μελάνθιον, *Melanspermon*, nigri seminis ferax est, quod & angulosum, acre & odoratum: Capitulum in cacumine ceu papaveris oblongum, in quo loculamenta. *Hispanica* capitula habet pentagona; *Citrina* capitata est, flos triplici aut quadruplici novem aut decem foliorum serie constat: *Arvensis* cornuta est; non est *Anthemium*.

CAPUT XVI.

HERBÆ LACTARIÆ.

LActariis nomen à succo inditum, Lac enim ex foliis fundunt, & sunt, præter *Oleraceas* quasdam, *Tithymallus*, *Pityusa*, seu *Esula*, *Apios*, seu *Tithymallus tuberosus*, *Peplus*, seu *Esula rotunda*,

Peplis, Pe-

Peplis, Chamæsyce, Lathyris, & *Hippophaës*.

1. *Tithymallus*, τιθύμαλλος & τιθύμαλος à lacteo ſucco quô turget nomen accepit; ideò omnes ſpecies vetus Nicandri ſchol. εὐγλάγιας lactoſas dixit: Vocatur & *lactuca caprina*, quia ex eo non minus lac ac ex lactuca, & capris in delitiis; & *lactuca marina*, quia locis mari vicinis feliciter provenit. *Paralius*, qui & *Tithymalis*, ad mare naſcitur, & quia caput orbiculatum in cacumine habet, κόκκοι vocãt, ζιθυμαλίδα μήκωνα. Χαρακίας, qui & *Mas*, vallis & ſeptis muniendis aptus eſt, inde *baltheus* dictus: *Amygdaloides* quibusdam, quia folia oleæ longiora amygdalum referunt, aliis κωμήτης, κωβιὸς, ὀξύπορον & radix γαλάυτις. *Myrtites*, μυρτίτης ſeu μυρσινίτης, folia fert myrto ſimilia ſed ſumma parte aculeata: Idem & καρυίτης à fructu, qui non pariter matureſcit, ſed pars annô ſequente, & Nux ſeu κάρυον vocatur; Romani *Mutilaginem caprariam* dixere *Helioſco-*

lioscopii coma cum Sole circumagitur; folia portulacæ, caput anethi. *Cyparissias* à foliorum similitudine, caule gemino aut triplici; nascitur in campestribus: Positu, ortu, effigie æquabili, circinatoque habitu cupressum refert. *Dendroides*, seu *Dendritis* arboris naturam imitatur; comosissimus ex omnibus, in petris nascens: *Cobion* & *leptophyllon* quidam nominant. *Platiphyllon* alii *Corymbitem*, alii *Amygdaliten* à similitudine vocant, ut Plinius ait; nec ullius sunt latiora folia: Pisces necat usus, ipse verbasco similis.

2. *Pityusa*, πιτύουσα, πιτύουσσα, quasi πιτυόεσσα, quia folia piceæ sunt similia, aliis *Esula* vocabulo duabus syllabis sublatis ex præterito luxato, ex tithymallorum genere est: Semen latum instar lenticulæ; radix lactaria, quæ recentioribus τυρπὲτ. Plantam κλῆμα, κράμβιον, παράλιον, κανοπικὸν vocari, scribit *Dioscorides*.

3. *Apios* juncos duos vel tres in

terra

terra ſpargit, rubentes, foliis rutæ, quæ oblongiora, anguſtiora, herbacea: Radix exſiccata ficum imitatur, hinc ἴσχας; extremum in pyrum turbinatur, hinc ἄπιος. Apii dimidium id, teſte *Aetiô*, quod ad radicem eſt, & ſi edatur, *ſupernè* purgat, *Chamæraphanus*, ſeu *Raphanus* ἀγρία *ſilveſtris* (alii *Chamæbalanon* legunt) dicitur: Intus habet mammam candidam, plenam ſucci lactei; dicitur & *Tithymallus tuberoſus*, & λινόζωστις, Græci recentes χαμαιπύδια vocant.

4. *Peplus*, quæ & *Eſula rotunda*, ex una radice tenui fruticat, foliô parvô ceu rutæ, ſed latiore: Quia ramulorum rotundô quaſi amictû velum efformat, ac tellurem operit, *Peplus* dicitur; niſi velis à Xerampelina ſeu purpurea foliorum ſuperficie (hujus coloris peplū) derivare; hinc & συκῆ. Quia ſemen papavere candidô minus, & ſuccum emittit, Hippocrates μηκώνιον ἀφρῶδες dixit.

5. *Peplis*, quæ Hippocrati πέπλιον, & nomi-

nomine & effigie peplum refert; ἀνδράχνη ἀγρία, ſeu *Portulaca ſilveſtris*, quia foliis hortenſis portulacæ rotundis & infernè rubẽtibus veſtitur: Θάμνος ἀμφιλαφὴς *Dioſcoridi*, quia uberiore, & undecunq; comosâ concinnaqve, & in ſpeciem pepli collectâ ſobole fruticat; ſemen ferventis guſtûs. *Montana* eſt folio Numulariæ.

6. *Chamæſyce*, χαμαισύκη, ſeu σύκη, lentis folia habet nihil ſe attollentia, in aridis petroſisq; naſcens: Neq; florem neque caulem promit.

7. *Lathyris*, λαθυρὶς, nonnullis, τιθύμαλος, fructum triplici loculamentô diſtinctum habet, rotũdum ceu capparum, in quo tria minuta ſemina intercurſantibus tuniculis diſtincta: Hinc *Lathyridis* nomen; niſi mavis à foliis duobus, quæ ſummam caulis partem amplectuntur, & cavitatem ſatis magnam oſtendunt, deducere. Vulgò *Cataputia*, ſeu quia in pillulis, & quaſi catapotiis ſemen; ſeu quia grana in catapotiis ſumta purgant: Indè

Inde & χολοκόκκου grani, & χολοκοκκαίας fruticis appellatio.

8. *Hippophaës*, ἱπποφαὲς, in labulosis maritimisque nascitur, foliis oleagineis, inter quæ spinæ candicantes, siccæ, angulosæ: Flores hederæ modô racemosi, candidi & ex parte rubentes; radix succô madet, qui aut per se conditur, aut pistillis farinæ.

CAPUT XVII.

HERBÆ SCANDENTES, CONVOLVULI, ET SIMILES.

HERbas *scandentes* vocamus, qvas ἀναδενδράδας, & προσαλλοκάυλας *Græci* dixere, quæ non nisi alterius ope ac fulcrô sustinere se commodè possunt: Sunt verò vel *Non Pomiferæ*, vel *Pomiferæ*.

I. *Non Pomiferæ* in *tres* classes abeunt.

1. Prima *Classe* exhibentur *Scammonium*, *Convolvulus* seu *Smilax*, *Soldanella*,

danella, Smilax aspera, China, Bryonia, Lupulus, & *Vitis vinifera.*

1. *Scammonia*, qvod Græcis σκαμμώνιον & σκαμμώνια, rami pingves, crassi & densi, folia triangula, flores in modum calathorum concavi; radix succi plena, gravis odoris, ex qua lachryma de qua postea. Venenatum evadit, si juxta Tithymallos proveniat.

2. *Convolvulo* nomen, quia viticulosis & sarmentosis cauliculis, sursum & deorsum arboribus, fruticibus, vicinisque sepimentis obvolvitur: Putatur esse *Smilax lævis* Dioscoridis. Est maior, cujus flos omnium plantarum flores albedine vincit, minor, albus, cœruleus, argenteus &c. Ad eum referendæ 1. Ἑλξίνη Dioscoridis foliis hederæ sed minoribus, quæ in segetibus nascitur; multis *Hedera Cissampelos*, aliis *Orobanche Theophrasti*, nonnullis *Scammonea tenuis Plinii.* 2. *Jasione*, cujus flos Theophrasto calathi figurâ

gurâ, in angustum adeò terminatur, ut exiguô quô contineatur spatiô indigeat: Unum in flore folium, sed ita implicatum, ut plura videantur. 3. Μαλακόκισσος *Damocratis* apud Cassianum Bassum, cui molliora folia, cauliculus quô se implicat, & natale inter arundineta solum 4. *Centunculus* Plinii, qui Græcis Clematis, rostratis foliis, ad similitudinem capitis penularum in arvis jacet: Dodonæus impiæ herbæ genus censet. 5. *Granum Nil Serapionis* & *Arabum*, quod Bauhinus *convolvolum cœruleum* hederaceô angulosô foliô vocat; quidam *Ligustrum nigrum* Columellæ, *Pothon cœruleũ* Theophrasti, vel *volubilem lanuginosam* Mesuæi credunt.

3. *Soldanella* ex smilacum lævium genere est, *Soldana* aliis, Discoridi κράμβη θαλάσσια, brassica marina, qvia intra primas maris aquas provenit; folia rotunda lacteô succô madent, sapor eis asper, & medicamenti in-

star

ſtar ad eliciendas alvos: Putatur esſe illa quam Theophraſtus *Bresſicæ* (ῥαφάνυ) tertiæ agreſtis nomine, Plinius *Raphani genus ſylveſtre* dixit; Belgis *Convolvulus marinus*.

4. *Smilax aſpera*, σμίλαξ τραχεῖα, Theophraſto σμίλαξ ſine addito, ſarmenta rubi modô aculeata gerit; Gazæ *Hedera Cilicia*, quia primùm è Cilicia profecta, ſed in Græcia frequentior, *Nicephoros* Plinio. Cui fructus rubent, frequentibus ſpinis horridula eſt; folia aliquando albis maculis aſperguntur: Cui nigreſcunt, paucioribus armatur aculeis, folia nullis. Alterum, inquit *Plinius*, immortalitati proximum in convallibus opacis, ſcandit arbores comantibus acinorum corymbis; contra venenata omnium efficaciſsimum. Hùc *Salſaparilla*, ſeu *Rubus viticula* referatur.

5. *China* in China copiosè naſcitur, ſarmentis ſmilaci aſperæ haud abſimilis, multa hæc, tenuia, ſpino-

ſa, quibus arbores ſcandit. In Occidentali India provenit alba.

6. *Bryoniæ* etiam à ſcandendo nomen, folia hederacea hirſuta, viridantia, aut areis candidis diſcurrentibus undulata, ut in Cretica; radix alba, grandis, Raphano ſimilis initiò; acini ſambucinis pares, quibus ſuccus croceus. Dicitur & ἄμπελος λευκὴ, *Vitis alba*, quia ſarmenta, folia & tortiles pampini ſativæ viti ſimilia; *Chelidonium*, à ſimilitudine quadam foliorum; *Melothron*, μήλωθρον, à coriorum concinnatione; ἀρχέζωστις *princeps cingulum*, quia propinquos frutices cingit; Ὀφιοστάφυλον, ſeu *uva anguina*, quia in ſepibus (ubi angves plerumq; latent) provenit; *Dentaria*, quia dentes impoſita extrahit; ψίλωθρον, quia ejus acinis pelles confici poſſunt; *Colubrina*, quia per dumeta ſerpit. Fructus ſub *Ceraſorum Diaboli* nomine venit, & *Uvæ taminea*. Nigra racemoſa, quibusdã *vitis ſylveſtris Dioſcoridis*, cui flos capil-

pillaceus & muſcoſus; vel *ſalicaſtrũ Plinii*, quod potiùs Amaræ dulci convenit, cenſente Bauhino. *Indica* alba eſt *Mechoacanna*; nigra, *Jalapa*. Poteſt & radix *Quymbaja* (Rhabarbari inſtar purgans) à provincia ita dicta hîc reponi; ut & radix *Mattaliſta*.

7. *Lupulus* haud ignota hactenus herba, cujus tantus in conficienda cerevisia uſus; *Salictarium* vocant, quia ſalices ſubit; *Reptitium*, quia ſcandendo reptat; *Bruſcandulam*, quaſi bryon ſcanſile; modernis Græcis βρυώνη. Affinis *Radix Caroli Sancti*.

8. Sed nec *Vitis vinifera* quemquam latet; quæ & *cultiva* Latinis, Græcis ἄμπελος οἰνόφορος, ἢ ἥμερος vocatur. Quæ arboribus maritatur, *Arbuſtiva* eſt, & ἀναδενδράς; quæ nec maritatur, nec aſſociatur, *vidua*; quæ in tecti modum longè lateqve fornicatur, *compluviata*; quæ pedamentis canteriisque transverſa jugatur,

Jugata & *Canteriata*; quæ palis perticisque firmatur, *Pedata*, & *ſtatuminata*; quæ in quincuncem diſponitur, *ordinaria*: Adde *pergulanam*, *luxuriantem*, ὑλωμανῆ, *lachrymantem*, ſeu δακρύρυτον, & *ſyderatā*, qvæ ἀστρόπληξ. Cum radice quæ pangitur, dicitur *Vivi radix*, μόσχευμα; vetula, humi depreſſa, quò ex una plures emergāt, *Propago*, κλημάτις. Ex partibus ſunt *Palmes* ſeu *ſarmentum*, κλῆμα, ἀγκαλὶς, prælonga luxuriantis virga; qui in bifurco medius proſilit, *focaneus* audit; qui nihil parit, *Orbus*; qvi aliqvid profert, *fructuarius*, *racemarius*; qvi primô annô frondem ſine fructu fundit, pampinarius: Sarmento annotino, quod putatur ad fructificandum, *reſecis*, palmitis *ſubſidiarii*, *præſidiarii*, *vinarii*, & *cuſtodis* appellatio. *Malleolus*, novus palmes eſt, plātationi idoneus, qui & *malleolaris virga*. *Sagitta*, noviſsima ſurculi pars, cacumine teli hujus ſpeciem gerens. *Spadones*, ſurculi qui nihil ferunt. *Soboles*, virgæ quæ è radicibus

cibus aut caudicis lateribus prodeunt, quaſi nepotum partû gravidis; ruſtici *ſuffragines* vocant. *Flagellum*, ſumma palmitis pars, & *Cyma*. *Capreolus*, qui & *crinis*, *clavicula*, *viticula*, annulus vitis, ἕλιξ, coliculus viteus cincinni in modum contortus, quo locum ſerpendo capit. *Pampinus*, οἴναρον, folium quô vitis veſtitur. *Gemma*, à qua ineunte vere oriens uva ſeſe oſtendit. *Uva*. σταφυλὴ, ſcapô & acinis conſtat, cujus ſemen *vinaceus*, *vinaceum*, nucleus, γιγάρτοι, καὶ πυρὴν. Ramus unde acini dependent, βότρυς, βοτρύχιον, *botrus* & *botryo*. Στέμφυλα, membranoſi acinorum colliculi, & vinacea cum ſcapis. Ex uvis, *Duracinæ* craſſius collum aciniqve duri: *Eſcariæ* ex his albæ nigræqve. Tument mammarum modô *Bumaſti*: Prælongis *dactyli* ſeu dactylites porriguntur acinis. Eſt & illa naturæ laſcivia, ut prægrandibus adhæreant parvi, mites & ſvavitate certantes; *leptoragas* vocant. *Fabrilibus* fu-

mus fabrilis gratiam affert. *Passae*, quae ad solem expanduntur. Vitium *genera* innumera atque infinita 1. *Amineis* principatus propter firmitatem senioque proficientem vini ejus ubique vitam. Ex his *Germana* minor acinô melior deflorescit. *Gemellis* uvae semper geminae nomen dedere; sapor asperrimus, sed vires praecipuae. *Lanatam* lanugo vestit; quae prima ex Amineis maturescit. 2. *Nomentanis* proxima dignitas, rubente materiâ; hinc *rubellinae*, & *rubellae*, quia plus faecis adferunt, qvàm reliquae *Fecenia* dicuntur. 3. *Apianis* apes dedere cognomen, praecipuè earum avidae. 4. *Graecula* praetenerô acinô, uvâ parvâ. 5. *Eugeniam* Taurominitani colles cũ generositatis cognomine misere Albano agro. 6. *Picata*, quae & Allobrogica, per se in vino picem resipit. 7 *Biturica* acino rarior, densô uvarũ partu, contra tenorem unum algoris aestusque constans. 8. *Heivolae* colo-

re

re sunt inter purpureas nigrasque medio: quia sœpiùs variant. 9. *Variana* à quibusdam appellantur. 10. *Precis* materies plurima, uvaque ollis utilissima. 11. *Balicham*, quæ aliis *Basilica*, Dyrrachini celebrant, Hispani *Cocolobiu*, seu Cocolubem. 12. *Albuelis* summis arboribus fertilior est, *Visula* imis. 13. *Inerticula* è nigris, justiùs *sobria*, & *amethystos*. temulentiam sola non facit. 14. Helvenacum fertilitas commendat, ex quibus *longa* major, minor *Arcum* & *Emarcum* vocatur, foliô circinatô. 15. *Spionia*, aliis spinea, imbribus autumnisque pingvescit. 16. *Venicula* seu *Venucula* inter optimè deflorescentes: Campani *Sirculam*, alii *Staculam* vocare malebant. 17. *Talpana* nigra candidum facit mustum; à colore talpæ. 18 *Oleagina* oleæ similitudo; novissima uvarum. 19. *Orthampelos* indiget arbore aut palis ipsa se sustinens. 20. *Columbinæ* racemosissimæ, & magis purpu-

reæ, cognomine *Bimammiæ*, quando non racemos, ſed uvas alias gerunt. 21. *Tripedaneis* nomen à menſura. 22. *Sarpulæ* à paſſo acino. 23. *Uncialis* ab acini pondere. 24. *Pucina*, vel potiùs *Picina* nigerrima. 25. *Stephanitis* coronariô naturæ luſû, acinos foliis intercurſantibus. 26. *Forenſes* celeres proventu, vendibiles aſpectu, portatu faciles. 27. *Alopecis* caudas vulpium imitatur. 28. *Aſininiſcæ* ab aſini colore denominatio. 29. *Narbonica* vitis unô die deflorescens.

2. *Secundæ Claſſi* dicantur *Clematitis*, *Clematitis Indica*, *Clematitis dephnoides*, *Periclymenum*, *Apocynum*, & *Aſclepias*.

1. *Clematitis altera Dioſcoridis*, κληματῖτις ſeu Sarmentaria, κλήματα ſubrubicunda vitigineis flagellis ſimilia emittit, qvibus per arbōres repit; folium acre in guſtu & exulcerans. Theophraſto Ἀτραγένη, ex qva igniarium optimum; aliis ἰτογῆτις; qvibusdam

dam *vitis ſylveſtris Plinii*, qvæ uvas rubentes cocci modô fert, cutem in facie mulierum purgantes: Sarmenta aliqvando brachiorum craſsitudine. *Flammula repens* dicta, contuſa & applicata veſicas flammæ inſtar excitat.

2. *Clematitis Indica*, vulgò *lignum colubrinum*, adverſus animalium virus & morſus efficax: Adfertur ex India.

3. *Clematitis prima veterum* appellatur *daphnoides*, qvia folium lauro figurâ & colore ſimile exhibet; πολυγονοειδὴς à multitudine nodorum ſeu geniculorum, & σμιρνοειδὴς, μυρσινοειδὴς nothâ appellatione: Sarmenta parva junci craſsitudine; naſcitur pingui ſolô. Affines, ſi non eædem, *Clematis Ægyptia Plinii*, qvam Ægyptus maximè gignit; Sarmenta longa, ut nomine ejus veniant qvibus ſtatura procera; Et *Vinca pervinca*, qvæ ſemper viret, in modum lineæ, (*linea* Plinio virgæ prætenues) niſi

mavis lauri legere; dicitur & *Viola mortuorum*, qvia eâ nonnullis in locis virgines ad sepulturam coronantur.

4. *Periclymenum*, περικλύμενον, (qvod alii *Æginen*, nomenclaturâ à capris factâ *Clymenon*, *Carpathum*, *Splenium*, *Hepatitim*, *Myrsinen*, *Calycanthemon*, vocant) advolvit se in arvis & sepibus vicinis fruticibus; folia hederacea inter hæc germina, super qvæ fructus hederæ simi'is, semen durum avelli difficile, ut Dioscorides describit. Nostrum est *perfoliatum*, & non perfoliatum: Sed an nostrum potiùs sit κυκλάμινος ἑτέρα (qvam κισσάνθεμον & κισσόφυλλον vocant) Dioscoridis, & *Cyclamenos* Plinii? ambigitur. Cæterùm *Clymenum Dioscoridis* caule est qvadrangulô, supra qvem foliculi, in se invicem propendentes, & cum semine implexi, velut in polyporum cirris; foliis plantagini similibus: Qvia sterilitatem inducit, ἄγονον.

5. *Aposynum* inter ſiliqvatas etiam poni poterat ut & ſeqvens; ἀπόκυνον vocant, qvia canes interimit, hinc & κυνάγχον, κυνάγχιον, κυνόμοργον, κυνόκτονον, κυνοκράμβην, ſeu *braſſicam caninam* & *ruſticam*, qvia ſiliqvas profert ſimiles fortè brasſicæ marinæ, & ſimiliter ſuccô eôq; luteô turget: παρδαλιαγχὲς dicitur, qvia pantheras necat; herba eſt valdè graveolens, virgulta fractu invicta, folia hederæ, fructus ſiliqvâ digiti longitudine; vocatur & περίπλοκα.

6. *Aſclepias*, folia hederæ habet, ramos longos; radices numeroſas, tenues, odoratas; floris virus grave; ſemen ſecuridacæ: Naſcitur in montibus. Qvæ albô & muſcosô flore eſt; foliis laurô acutioribus; corniculis tenuibus oblongis; *Vincetoxicum*, *Hirundinaria*, & *Hederalus* nominatur.

3. Tertiâ *Claſſe* habemus *Hederam*, & *Hederam terreſtrem*; reliqvas qvæ in Bauhino, ad *Rotundifolias* retulimus.

si *candida*, tantâ crassitudine
ur, ut ipsa arbor fiat. *Dionysia*,
Nysia & *Bacchica*, maximi inter
s corymbi: Bacchus ex India
æciam primus attulisse dicitur.
ranus, vel potiùs *Erythrocar-*
Chrysocarpus sumtæ ab acino-
olore differentiæ: Aurei huic
is grana, qvæ *Mamma* Plinio,
isce similia, cum parvo ἀκρομα-
ôd papillam refert.

Hedera terrestris, χαμαίκισσος
oridi, Plinio *Hedera à terra se*
tollens: Geoponicis μαλακόκισσος,
mollis hedera; aliis *Chamæ-*
, qvasi Clematis humilis repens.
lgaris, *Montana*, & *Saxatilis* ma-
ore Lobel, *Asarina*.

Pomiferæ scandentes, fructum
orum instar ferunt, ut sunt *Cu-*
Melo, *Pepo*, *Anguria*, *Cucurbi-*
locynthis, & *Cucumis asininus*.

Cucumis, qui & *Cucumer* à cur-
Varroni quasi *Curvimer*; Græ-
κυς, ἥμερος nempe, σίκυος, σικυὸν, &

1. *Hedera*, κισσὸς, & κιττὸς, seu à Cisso Liberi patris pusione, seu à Curculione, seu ab edendo, qvia importuna arborum amasia & veluti assentatrix, cortice rimoso impacta, maceries vetustiores demolitur, & radicatis propagationibus arbores amplexa, enecat & exedit: ἴψος eadem, qvia semper altum petit; χενόσιρις, seu planta Osiridis. *Lasciva*, propter arctissimos amplexus; *Comans*, qvia eâ in Anthesteriis Athenienses coronabantur: ποιητικὴ qvia eâ insigniti Poetæ. *Corymbia*, Atheniensibus *Acharnica*, in riguis nascitur. Densus acinus & grandior, racemis in orbem circumactis, qvi *Corymbi* vocantur. *Rigens* sine adminiculo stat, sola omnium generum ob id vocata *Cissos*. *Helix*, qvæ Gazæ *clavicula*, secundùm sarmentosos funes, claviculas, capreolosqve viticeos exerit, qui humi panguntur. Si *herbacea* plurima est, & facillimè augetur; si versicolor, *Thraciam* nominant,

nant; si *candida*, tantâ crassitudine augetur, ut ipsa arbor fiat. *Dionysia*, qvæ *Nysia* & *Bacchica*, maximi inter nigras corymbi: Bacchus ex India in Græciam primus attulisse dicitur. *Erythranus*, vel potiùs *Erythrocarpus* & *Chrysocarpus* sumtæ ab acinorum colore differentiæ: Aurei huic coloris grana, qvæ *Mamma* Plinio, qvia hisce similia, cum parvo ἀκρομαστίῳ qvod papillam refert.

2. *Hedera terrestris*, χαμαίκισσος Dioscoridi, Plinio *Hedera à terra se non attollens*: Geoponicis μαλακόκισσος, qvasi mollis hedera; aliis *Chamæclema*, qvasi Clematis humilis repens. Est *Vulgaris*, *Montana*, & *Saxatilis* magnô flore Lobel, *Asarina*.

II. *Pomiferæ* scandentes, fructum pomorum instar ferunt, ut sunt *Cucumis*, *Melo*, *Pepo*, *Anguria*, *Cucurbita*, *Colocynthis*, & *Cucumis asininus*.

1. *Cucumis*, qui & *Cucumer* à curvore Varroni quasi *Curvimer*; Græcis σικυς, ἥμερος nempe, σίκυος, σικύων, & apud

apud Phrynichum σικύδιον, quia ad ſpargendos diffundendosque caules & ramos validè incitatur. Maroni *Terræ filius*. Heraclidi Tarentino αἰδύγαιος, quia lætô ſolô provenit; Recentioribus Græcis ἀγγούρια, & vulgari ſermone τετράγγουρα. Cartilaginei generis eſt extra aque terram, creſcit quâ cogitur formâ, & vivit hauſtus in ſtomacho in poſterum diem: In fiſtula flore demiſsô, mirâ longitudine creſcit. Tria Græci genera fecere, *Laconicum*, quod aquâ gaudet, *Scytalicum*, fortè quia ſarmenta loris ſimilia & Bœoticum. Habetur & totus albus, flexuoſus ſeu tortilis, *anguinus* dicitur, & *erraticus*.

2. *Melo* Cucumeris genus eſt, à malorum figura dict' Theophraſto *Sicyon*, Plinio *Cucumis mali* cotonei effigie Galeno *Melopepo*, ut Matthiolo videtur. Fructus omnis ventricoſus, nonnihil piloſus, canaliculatus, & toroſus, diverſæ figuræ & magnitudinis. *Hybernus* laquearibus

ribus appensus maturescit: *Gymnospermo* qui Neapoli habetur, adeò tenuis in semine crustula, ut excorticatum videatur; *Reticulati* caro facilè putrescit, si pluviâ tangatur.

3. Cucumis vocatur *Pepo*, πέπων, cùm magnitudine excessit, quasi mollis, à sole excoctus & maturitate: Radix in farinam tusa in smegmata adjicitur. Est vel oblongus, vel cõpressus, rotũdus, clypeatus, & angulosus. Athenæus σικύονα σπερματίαν vocat, quam appelationem Hesychius *Melopeponi* tribuit. Abstinebatur, tẽpore Galeni à carne intima in peponib. in *Melopeponibus* mãdebatur.

4. *Anguriæ* voce primus Aetius usus creditur: *Citrulli* à citro colore obtinuit nomen, *Pepo* Dioscoridis, Plinii & Galeni haud paucis, sed variat is. Sunt virides, sunt & maculis albis asperſi, caro aliis rubet, & dulcior, aliis candida, nonnullis lignosa: Semen nigrũ, fulvum, rubrũ, aliquando nullum.

5. *Cucurbita* à concurvatu, quòd

fa-

facilè(ſi quid obſtiterit, quò minùs extendatur) incurveſcat: Dioſcoridi κολόκυνθα ἐδώδιμος, *eſcaria* & ſativa, ad differentiam Colocynthidis, de qua pòſt. Creſcit quâ cogitur formâ, plerumque & draconis intorti figurâ: Libertate verò penſili conceſsâ, jam viſa eſt novem pedum lõgitudinis. Semina quæ proxima collo, *proceras* pariunt, quæ in medio, *rotundas*, quæ in lateribus, *craſſas* brevioresque. Cibis in muria ſervatur, usque ad alios ferè proventus. *Cameraria* cameras, teſtudines, topiarias hortorum ſcenas ſcandit & operit; libraturque mirè tenui pediculô pondus immobile auræ. *Plebeja* humi repit. Eſt & *Lagenaria*, & *Capitata*, atque *verrucoſa*: In India *Calabaſſi* vocantur. Menodoro Indica σικύα eſt, Helleſpontiis longa, ut κολόκυνθα globoſa. Megapolitæ habuere quam *Sicyoniam* cucurbitam dicebant.

6. *Colocynthidi* ſtriata & aſpera flagella, folia hirſuta, & albicantib' in-

inferiore parte punctis notata: Fructus, poma pugno æqualia. Græcis κολοκυνθὶς, aut κολόκυνθα ἀιγὸς, σικυώνη, συκύη, σικυώνη σπογγὸς, ob pulpam fungosam, σικύα πικρὰ ob ingentem pulpæ amaritudinem; hinc *fel terræ*, & *nex plãtarum* Mesuæo: *Colocynthis Alexandrina* à solo natali. In Germania sata, rarissimè perfectionem attingit, Thymbræ. αὐτογενὴς *Tutrastra*, *Cucurbita sylvestris*, *Cucumerulus* Latinis, &c. Est qui Officinis usitatam *Somphon* esse putat.

7. *Cucumis asininus*, σίκυς ἄγριος, solô fructû, qvi multô minor, oblõgis glandibus similis, differt, *Dioscoride* prodente: Theophrasto sativo penitùs incomparabilis est. Succus virosus cum lubrico semine levissimô etiam attactû extruditur.

Caput XIIX.
HERBÆ NOXIÆ, ET His Similes.

HErbas *Noxias* voco, qvæ vel *soporẽ* inducunt, vel *stuporẽ*; & *Narcotica* dicuntur: Vel, ã-

qvam

qvam *cordi infestæ*, vitam adimunt; & *Deleteriæ* audiunt. Suntqve duarum *Classium*.

1. Classe *primâ* exhibentur *Solanum*, *Mandragora*, *Hyoscyamus*, *Nicotiana*, *Papaver*, *Hypecoum*, & *Argemone*; qvò & plures aliæ (ut *Ricinus*, *Staphis agria*, *Helleborus*, &c,) referri possent, qvas alibi vide.

1. *Solanum*, qvod vu[illegible] *Solatrum*, à nigredine fortè florum, & secundùm Macrum, *Maurella*, hinc & Germanis Nachtschatten / noctis umbra, Gazæ *vesicaria*; specie pro genere sumptâ. Græcis στρύχνος & τρύχνος, qvia dolores à calida causa contractos, refrigerat; scholiastæ Theophrasti Ἀγελουελίτλανα, qvadruplex est. 1. *Hortense*, qvod στρύχνος κηπαῖος, Anguil. *Caculus* & *Cacubalum* Plinii, fructum mitem & acinosum, seu uvæ similem fert, inde bacciferum: Est & scandens, γλυκύπικρον, *Dulcamara* dictum, qvibusdam *Salicastrum* Plinii, & *Melotron* Theophrasti.

2. *Ve-*

, qvod φυσαλίδα, qvia a-
granô in folliculis or-
& vesicis similibus gerit,
prodest: Peculiari no-
ιον, & Callion (à pulchri-
ûs, qvi cerasum menti-
. 3. Somniferum, cujus
ex somnum infert, sed
n opium; Apulejo Hy-
& verticillatum, cui acini
hirsutis, per maturita-
ri, nunc ex rubro crocei.
cum seu furiosum, quod
: Radicis drachma, lu-
os; duæ, species vanas
; tres, legitimam & per-
saniam gignunt; quatu-
ntant mortem. Vocant
alè θρύορον vel ὄρθορον) qvod
n, pharmacum & vene-
cat; πέρισσον & περιττὸν (per-
τιον) qvia excessû interi-
& ἄνυδρον, qvia montibus &
delectatur. Species ejus
m, cui fructus spinosus,
qvo

qvam *cordi infestæ*, vitam adimunt; & *Deleteriæ* audiunt. Suntqve duarum *Classium*.

1. Classe *primâ* exhibentur *Solanum, Mandragora, Hyoscyamus, Nicotiana, Papaver, Hypecoum*, & *Argemone*; qvò & plures aliæ (ut *Ricinus, Staphis agria, Helleborus*, &c,) referri possent. qvas alibi vide.

1. *Solanum*, qvod vulgò *Solatrum*, à nigredine fortè florum, & secundùm Macrum, *Maurella*, hinc & Germanis Nachtschatten / noctis umbra, Gazæ *vesicaria*; specie pro genere sumptâ. Græcis στρύχνος & τρύχνος, qvia dolores à calida causa contractos, refrigerat; scholiastæ Theophrasti Ἀγελαιομελίτλανα, qvadruplex est. 1. *Hortense*, qvod στρύχνος κηπαῖος, Anguil. *Cacalus* & *Cacubalum* Plinii, fructum mitem & acinosum, seu uvæ similem ferens, inde bacciferum: Est & scandens, γλυκύπικρος, *Dulcamara* dictum, qvibusdam *Salicastrum* Plinii, & *Meiotron* Theophrasti.

2. *Ve-*

2. *Vesicarium*, qvod φυσαλίδα, qvia acinos cocci granô in folliculis orbiculatis, & vesicis similibus gerit, calculisq; prodest: Peculiari nomine ἁλικάκαβοι, & *Callion* (à pulchritudine fructûs, qvi cerasum mentitur) vocant. 3. *Somniferum*, cujus radicis cortex somnum infert, sed mitius qvàm opium; Apulejo *Hypnotice*. Est & *verticillatum*, cui acini in folliculis hirsutis, per maturitatē nunc rubri, nunc ex rubro crocei. 4. *Maniacum* seu *furiosum*, quod pomiferum: Radicis drachma, lusum & jocos; duæ, species vanas spectraqve; tres, legitimam & perpetuam insaniam gignunt; quatuor, repræsentant mortem. Vocant etiā θρύον (malè θρύορον vel ὀρύορον) qvod pigmentum, pharmacum & venenum significat; περιττὸν & περισσὸν (perperam πέριον) qvia excessû interimit: ἔνορον, & ἄνυδρον, qvia montibus & locis siccis delectatur. Species ejus *Stramonium*, cui fructus spinosus,

qvo *μελανοκέρασος*, *Bella donna* Cæſalpini.& *Lycoperſicũ* gravisſimè olens.

2. *Mandragora*, *μανδραγόρας*, qvaſi *τῆς μάνδρας τὸ γέρας* *ſtabulorum honos*, qvia ad mandras pecorum provenit: Appellant & *ἀντίμηλον*, *antimalum*, qvòd pomo adverſetur, *κιρκαία*, ſeu *Circæa* & *Circejum*, à Circe veneſica, qvia radix inter Venerea. Qvæ à Theophraſto deſcribitur, diverſa eſt à Dioſcoridis, qvia illi ferulaceus caulis, huic nullus: *Bodæus* illam *ſolanum* primum Dioſcoridis, & *Belladonnam* eſſe putat. Hanc Pythagoras *ἀνθρωπόμορφον* vocavit, qvia radix hominis figuram repræſentat. *Nigra*, qvæ *fœmina*, *θριδακίας*, qvia folia lactucam referunt, mala ſorbis, *οὔοις*, ſimilia; ſunt tamen, qvi *ὠοῖς*, ovis, legere malunt. *Candida*, qvæ *mas*, *μώριον* (al. *νώριον*) qvia fatuitatem inducit: Poma duplô qvàm prioris majora, colore in crocum inclinante, jucundè cum gravitate qvadam olentia. Qvæ de media inter

ter utramqve ſcribuntur, in vetuſtisſimis Dioſcoridis exemplaribus non extant. Qvi in negotio dormitant, ſub mandragora dormire dicuntur.

3. *Hyoſcyamus*, ſeu *faba ſuilla* vel *porcina*, qvia apri ejus paſtu reſolvuntur, præſentaneô mortis periculô, niſi aqvâ copiosâ ſtatim foris & intus ſe polluant: Folia lata, hirſuta; florum ſecundùm caulem continua ſeries, Punicæ cytinorum inſtar. Vocant & Διοσκύαμον, *Jovis fabam*, qvia dolores ſopit; πυθώνιον, ſeu qvia ab Apolline inventus, ſeu qvia mentem qvaſi Apollinis æſtu percellit: *Symphoniaca*, fortè qvia mente (ab aſſumtione ejus) laborantes, variâ vocum flexione canunt; *Altercum* & *Alterchangenum*, qvia mentem cum multa verborum altercatione abalienat; ἐμμανὲς, furorem & inſaniam inducens; ἀργαλικὸν, qvia non ſine periculo effoditur. *Nigro* ſemen nigrum, in foliis pedum

dum anserinorum d visiones; flores patentibus calathis similes, calyces ventricosi, superius aculeati & operculati. *Luteus* à fructûs forma *Priapeium* Gesnero, fortè qvia priapismum sedat. *Candido* mollissima & lanuginosa folia.

4. *Nicotianæ* Nicotius Regis Galliæ Consiliarius nomen indidit, cujus & operâ innotuit, qvia primus seu semen seu plantam ex Lusitania in Galliam transmisit; Dicitur & *Tabacum* ab insula, in qva copiosè crescit; *Petum*, sed Brasilianorum Petum esse, negat Lerius. *Sana Sancta* Indorum. Herba *panacea*, *Medicea*, *sancta*, *sanctæ crucis*, ob admirandas virtutes, Herba *Reginæ*, *Prioris*, *Buglossum Antarcticum*. &c. Scripsit de ea integrum tractatum *Neander*.

5. *Papaver*, μήκων ὀξύτονον, haud ignota in hortis planta, & in tutela Veneris: Græcis μήκων, qvia eô vescentes ad obeunda munia sunt

tardi,

tardi, ſtupefactis membris; niſi mavis, caliginem inducere, ut Cicuta, qvæ κώνειον. *Folium* Theocriti Scholiaſtes dixit τηλέφιλον, & πλαταγώνιον, *Athenæus* θεῖον, à ſono qvem colliſum edit: Caput κώδυια, κώδια, qvia ſacculi repræſentat figuram; hinc κεφαλήγονον, qvia ſemina in capitulo. *Sativum*, θυλακῖτις Dioſcoridi, ſemine candidô, utriculô parvô: *Erraticum*, μήκων ῥοιὰς, *rhœa* Plinio, medium inter ſativa & ſylveſtria genus; celeriter florem amittit; flos puniceus, rubens. πιθῖτις, & qvibusdam ῥοιὰς, ſuccum lacteum è ſcapo fundit: *Sylveſtre* eſt, & nigrô ſemine. *Corniculatum*, κερατῖτις παράλιον, marinum, ἐπιτηδὶς, ſiliqvam fert, corniculi in modū inflexam, ceu fœnu græci; capitulum dolii formâ. *Spumeum*, ἀφρώδης, totum album ſpumeum eſt, *Heracleumq́;* vocatur, qvòd humores morbum (qvô Hercules laborabat) producentes vomitû tolleret. Eſt & *criſtatum*, & *ſpinoſum*, fortè

γλαύκιον Dioscoridis, qvod succus herbæ foliis ferè papaveris corniculati, qvæ crocei coloris succô copiosô prædita sunt.

6. *Hypecoum*, ὑπήκοον, & ὑπόφεων, naturæ est cum papaveris succo ejusdem: Nascitur in triticeis segetibus arvisqve, foliô ceu rutæ, ramulis exilibus.

7. *Argemone*, ἀργεμώνη, oculorum ἄργεμα & nubeculas expurgat, in totum papaveri silvestri similis: Caput papaveri rhæadi simile, sed oblongius, & summis partibus latum. Est & altera, qvam ἀργεμώνην, ἄργελαν, σαρκοκόλλαν, Romani *Artemoniam* vocant, qvæ viridis imposita oculorũ inflammationem mitigat.

II. Classe *secundâ* sunt *Aconitum*, & *Doronicum*.

1. *Aconitum*, ἀκόνιτον, ab Aconis Maryandynorum pago, ubi copiosum, appellatur; vel qvia in nudis campis, qvas aconas vocant, provenit, nulla juxta ne pulvere qvidem nutriente. Aliis nomen inditum placet,

cet, qvòd vis eadem in morte esset, qvæ cotibus ad ferri aciem deterendam, statimqve admota velocitas sentiretur. Qvod foliis Cyclamini aut Cucumeris, θηλυφόνον, & κάμμορον (qvasi καμόμορον, perniciosum, dicitur; in σκιώδεσι nascitur, & βήσσαις seu convallibus Idæ montis, sylvis opacis: Et qvia tactis fœminei sexûs animantium genitalibus eodem die mortem infert, nomine tale. παρδαλιαγχὲς, qvia pantheras interficit; μυοκτόνον, qvia procul & ex longinqvo mures; θηροφόνον, qvia animalia impositâ verendis radice; *Scorpion*, qvia radix Scorpionum modô incurvatur. Qvod foliis est effigie platani, crebris divisuris, κυνοκτόνον, & λυκοκτόνον vocant.

2. *Doronici* vox Arabibus debetur, qvi *Doronigi*, seu *Duringi* dicunt: Qvidam *Scorpium* esse credunt, quia radix modò Scorpium, modò caudam ejus refert. Arabum à vulgo dicto diversum, & sine noxa usurpatur.

CAPUT XIX.

OLERA ET OLERACEÆ.

OLerum nomine veniunt *herbæ veſcæ ſativæ*, vel *condimentis dicatæ*, & *hiſce ſimiles*; Græcis λάχανα: Singulari ferè conſtant radice; translatione meliora fiunt; aqvas & fimũ amant; & à beſtiolis infeſtantur. Sex ipſorum *Claſſes*.

I. In *prima* Claſſe ſunt, *Rapa*, *Rapunculus* & *Campanula glabra*, *Trachelium* ſeu *Campanula hirſuta*, *Rapiſtrum*, *Napus*, *Raphanus*, *Lepidium*, *Iberis*, *Dracunculus eſculentus*, *Eruca*, *Sinapi*, *Reſeda*, *Luteola*, *Eryſimum*, *Hydropiper* ſeu *Perſicaria*, & *Capſicum*.

1. *Rapus* à rapiendo nomen; recentioribus Græcis ῥαπὶς & ῥαφὶς, veteribus γογγυλίδες, γογγύλαι, à rotunda orbiculariq; figura: Lacedæmoniis γαστέρες ſeu ventres, ſed apud Heſychium pro γαστὴρ γαστοεὶς legitur; aliis *Zaceltis*, ζακελτὶς, qvia inſignes flatus exci-

excitat, vel qvia obliqvis admodùm constat nervis venisq;. *Rotunda* rapa masculini sexûs sunt, & si densa ponantur, masculescunt; si rara, effœminantur: Latiora & concava, fœminini. Biennio sata convertuntur in napum; semen trium annorum producit brassicam. Propè Magnesiam olim inusitatæ magnitudinis: Flores nolas imitantur, post vascula.

2. *Rapunculus*, γογγύλη ἀγρία Dioscoridis seu *rapum sylvestre* qvibusdam, sed perperam: Capitula in qvibus semen, non sunt duplicia; appetitur vere in acetariis. Est & *spicatus* foliis in spica, modò maculis nigris ad umbilicum notatis, modò non; & *umbellatus*. Hortensis latiore foliô, *pyramidalis* dicitur; Creticus, *Petromarula*, seu *lactuca petræa Cretica* Belli. Affines *Erinus* Nicandri & Dioscoridis, qvi aliqvibus ὀκυμοειδὴς ὀδοντηρὸς, qvasi *herba aqvatica*, & ὤκιμον; folia & caules lacteô

ſuccô turgent: *Erineon* Plinii. Hùc ſpectat *Campanula*, qvæ à floris forma ita nominatur.

3. *Trachelio* in colli affectibus commendatio; unde *Cervicaria* & *Uvularia* appellatur: *Campanula* hirſuta, à forma.

4. *Rapiſtro* magna cum Rapæ foliis ſimilitudo; undè nonnullis *Rapa ſylveſtris* altera, aliis *Eryſimum Theophr.* Eſt & flore luteô, & albô, ſubcœruleô, ſiliqvâ articulatâ, & albô lineis nigris depictô.

5 *Napus* ſi non eſt rapum longũ, proximè certè ad id accedit, & tenuẽ deorſum mittit radicem: Græcis βουνίας, qvia facilè extuberat, & in rapum mutatur. *Nurſinæ pilæ* apud Martialem ſunt napi. Sunt qvi βούνιον & βουνιάδα diſtingvunt: Plinius cum napo confundit. Medicina ſiliqvas una ſerere: In horto tertiô die erumpit.

6. *Raphanus*, ῥαφανὶς Dioſcoridi, qvaſi radix perſpicua, recentioribus

bus ῥαφανὸς, quia ſatum ſtatim oritur: Latinis *radix* & *radicula*, quia cæteras amplitudine ſuperat, ſeu paucis cedit. *Lævifolius* dulcior eſt; *Corinthius* in amplitudinem adoleſcit, nudâ ferè radice, ſolum enim hoc genus ſupernè tẽdit: *Liothaſius*, qvi & *Thracius*, frigorum patientisſim9; *Bœotius*, Plin. *Syriacus* dulcis & rotunditate brevi notabilis: *Cleonæus* prælongus, *Algidenſis* fortè Plinio: Sylveſtris Italis olim *Armoraciæ*, nunc *raphanus ruſticanus*. Eſt & aqvaticus foliis in multas lacinias diviſis.

7. *Lepidium*, λεπίδιον, acrimoniâ cauſticâ exulcerat, & ſic vel notas ferrô fronti ſervorum inuſtas delet, nec non λεπίδας ſeu ſqvamas & maculas faciei abſtergit: Folium laurinum, in qvo vis, radix tunditur. Eſt latifolium, glaſtifolium, & *Dentellaria* dictum, quod quibusdam *Molybdæna* Plinii, vel *Enneaphyllos*, *Sarcophago* Cretenſibus, *Phocalida* in Lemno, *Maurenia* Lesbiis. 8. *Ibe-*

8. *Iberis*, ἰβηρὶς ἢ καρδαμαντικὴ Dioſcoridis, foliô eſt naſturtii, odore in radice ejusdem, unde καρδαμίνη & ἀγριοκάρδαμον: Flos æſtate lacteus; ſemen tàm parvum, ut aſpici vix poſſit. Inventor Damocrates è primis medentium: A regione in qva medicus amicus ſanatus eſt, nomen. Naſcitur circa vetera monumenta parietinasq;, & inculta itinerum. Paulo cum Lepidio idem, ſed malè.

9. *Dracunculus eſculentus*, ad differentiam ejus qui in cibum non venit, ita dictus, Sethi *Tarchon*, Græcis & Mauris indictus: Aliqvi ad *Drabam*, alii ad *Chryſocomen* Dioſcoridis referunt. Hortenſis *Tragum vulgare*, Cluſio, cujus in acetariis uſus: Foliis ſapor acris aromaticus, radici amburens & aceti & ſalis guſtû.

10. *Eruca* vellicando lingvam quaſi erodit. Tanta in condiendis obſoniis ſvavitas, ut Dioſcorides εὔζωμον appellaverit, qvamvis ita dici potuerit, qvòd ſemen generet & Vene-

Venerem excitet; Siliqvata omnis. Luteam latifoliam *Barbaream*, s. *S. Barbaræ herbam*, & *scopam regiam* vocant. Maritima Italica siliqvâ hast cuspidi simili, est *Cakile Serapionis*, ut qvidã voluut, seu *raphanus marinus* propter eãd. rem, saporem & acrimoniam. *Cretica* siliqva articulata; *Monspeliacæ* qvadrangula echinata.

11. *Sinapi* nota herba. Nullâ culturâ provenit, meliùs tamen plãtã translatâ. Qvin è diverso vix est sato semel liberare locum, qvoniam semen cadens protinùs viret. Græcis σίναπι qvasi oculos lædens, semen acerrimum sapore, ignei effectûs. Atheniensibus νάπυ, seu qvasi νάφυ, qvia sine natura non est, seu qvasi ἀφύη, qvia ob pusillam molem non esse aut vix esse creditur. Tralliano σινάπιον, Nicandro νᾶπυ. Apii folio Plinius graciles vocat. Optimum olim Ægyptium, alias *saurion*. Est & hirsutâ siliqvâ.

12. *Reseda* circa Ariminum olim nota herba, dolores sedat, dùm collectiones & inflammationes omnes discutit, sapor Erucæ, *Luteæ Maximæ* siliqvæ sunt Campanulaceæ.

13. *Luteolâ*, qvæ Plin. *Lutea*, Vitr. *Luteum*, Virgil. *Latum* panni elnci, & telæ lineæ candidæ quidem colore luteô, virēte verò, qui antè cœruleô tincti, inficiuntur: Cæruleo subtrita pro Chrysocolla inducebatur, vilissimô genere atq; fallacissimô. Est & salicis foliô & Cannabinę.

14. *Erysimo*, qvod Dioscoridi ἐρύσιμον, Romanis *Irio*, folia multipliciter secta, & summa ob caliditatem attrahendi facultas. Cauliculi in lori modum sequaces, siliquæ in cacumine corniculorum figurâ, semē fervidi gustûs. Similis huic lævis, laciniata, floribus luteis, quæ *Herba S. Alberti* vocatur.

15. *Hydropiper*, ὑδροπίπερι, *aqvaticum piper* à locô & sapore nomen

acce-

accepit: Latinis *Persicaria*, à foliorum formâ, sed urens; Angvillaræ *Crataeogonon*.

16. *Capsicum*, seu *Piper Indicum*, *Piperitis*, saporem habet piperis, & vehementer comestum semen mordet, imò adurit. Dicitur & *Siliquastrum*, Indis *Axi*: Differentiæ variæ.

II. *Classe secundâ* exhibentur, *Nasturtium*, *Thlaspi*, *Bursa pastoris*, *Myagrum*, *Draba*, *Alliaria*, & *Cochlearia*.

1. *Nasturtium* nomen accepit à narium tormento, & indè vigoris significatione proverbium id vocabulum usurpavit, velut torporem excitantis. Græcis κάρδαμον & κάρδαμις, seu quia oculorū pupillas coëuntibus simul palpebris absc ōdit, qvod est κόρας μύειν: seu qvia vescentes eô acumine mentis subtiliores evadere creduntur. Nicandro apud Athenæum σαύρη, Hippocrati σαυρίδιον, nisi melius vel Iberis vel Thlaspi hoc vocabulum imponatur. Antiquissimis

Persis pro obsoniô. Optimum Babylonicum. In Arabia miræ magnitudinis; Aristophanes Milesium laudat. Recentioribus est hortense pratense, aqvaticum, montanum. Est & *crispum* cui crispa folia.

2. *Thlaspi*, θλάσπι, θλάσπυ, & θλάσποσις à semine (quod ἐντεθλασμένον) nomen habet. Sunt qui θλασπίδιον quasi fructû clypeatum, μυΐτην, μυόπτερον, δάσμοφον, δίπτερον, σκυρίδιον Hippocratis, σκύξη Nicandri à notissimo insecto qvod frequens in eo invenitur, *Capsellam*, *pedem gallinaceum*, *sinapi agreste*, *&c*. vocant. Vulgatius est foliis angustis; id quod latioribus, est Persicū, *Sinapi Crateva*; fortè *raphanus rusticanus*. Est arvense, montanum, *Alysson* dictum, *Umbellatum*, *Clypeatum*, biscutatum villosum. Thecæ aliqvando in longam spicam disponuntur, aliquando magis in summô compactæ.

3. *Bursa pastoris*, qvæ & *pera pastoris*, species est Thlaspi, & à marsupio-

piolis compressis ita dicitur: Viget totâ æstate. Folia alteri sinuata, alteri integra, cum loculis oblongis. Minor *Paronychia vulgaris* Dodonæi. Dicitur & *Herba Cancri, Capsella, Crispula, Sangvinaria* seu *Sangvinalis*, qvia sanguinis eruptiones sistit; nisi sagminalem vocare malis.

4. *Myagrum*, μύαγρος, glutine suô muscas prætervolantes captat, Ferulaceum est, foliis rubiæ simile, semine oleosô, tosto & torrefactô, virgæ oblinuntur, ut lucernarum vice sint. Nostrum qvibusdam *Sesamum*, ob seminis similitudinem & olei ubertatem: Aliis *Erysimum Theophrasti* & *Galeni*.

5. *Drabæ*, qvæ apud Oribasium *Braba*, quia inter plantas obsonio dicatas βράβιον, aliis *Arabis*; virgulta & folia lepidii, sed molliora & candidiora, in cacumine sambuci umbella flores candidi. Cordus sub *Dryophoni* nomine à Plinio describi putat.

6. *Alliaria*, folia compressa vel comminuta, porri sectivi cum nasturtiô odorem profundunt: Nonnullis *Thlaspidium secundum Crateva*, aliis *Alectorolophos* Plinii.

7. *Cochlearia*, formam cochlearis parvi nec valdè profundi foliis refert, scorbuticorum levamen. Aliqvibus *Telephium*, nonnullis *Britannica Plinii*, qvæ scelotyrben & stomacacem curet.

III. Classis tertia solam *Brassicam* continet, olus notissimum, Chrysippo, Pythagoræ & Catoni laudatum, à scapo suo præsecatur, ut in cibum cedat. Græcis ῥάφανος, qvia semen vetustioris raphanum producit; κράμβη, qvia κόρας oculorum hebetat, humidioribus succurrit, vel κόρῳ adversatur; μάντις & ἱερὰ vates & sacra, qvia per eam jurabatur. ξυλοκράμβη Pelagonio. Coliculos, qvos prin â germinatione producit κύματα qvasi κυήματα, *Cymas* fœmininô genere, αὐτοτόμους καύλους, à prima cœ-

sura

ſura & ſectione, & *hapſoſiles* caules nimirum ἁπαλὺς vocant. *Criſpa* à ſimilitudine apii σελινοειδὴς, σελινϋσια, σελινὰς, à locis *Appiana*; Nicandro ὑλην Theophraſto ὑλοφύλλος dicitur: *Sabellica*, cui à Sabellis mediis inter Marſos & Sabinos populis nomen, in admirationem usq; criſpa, qvorum craſſitudo caulem ipſum extenuat *Caulodes* eſt *Lea* ἑλεὰς, λειόφυλλος, latis foliis è caule exeuntibus, *Cumana*, quæ ſpecie ſeſisle folium, caput patulum. Ex *Capitatis* κεφυλώτοις eſt *Tritiana*, bis computabili impêdiô tædioq;, cui plurimum capitis viridis, & quia venter tumet γαςέρος vocant. *Lacuturria*, ſeu *lacuturris*, tempore Plinii ex convalle Aricina, ubi qvondam lacus & turris ſubiit, cui caput prægrande, folia candida innumera. *Pompejana* à Pompejanis populis Neapoli vicinis, ſeu *Cypria* qvæ procerior, caule à radice tenui inter folia craſſeſcit, & diu hyemem in cellis tolerat, fortè *Cauliflo-*

liflora & *botrytis*, femen Alepô defertur. κράμβη Plinii minutis caulibus eſt, tenuioribus foliis, & omnium tenui ſuccô vehementiſsima. Nunc habemus inter Capitatas *patulas*, capite oblongô, non penitus clauſô, qvæ *Sabaudæ* vulgò, *polycephalas*, quæ ex pluribus capitibus conglobantur, *gongylodes* ſeu *raposas thyrſutas*, qvibus brevis caulis, qva foliorum comæ ſubeſt, in rapum eſculentum extuberat: Hinc *Caulorapi*, & *rapitii colis* vocabula. Ex non capitatis eſt qvædam ſpinoſa; ex *criſpis*, eſt alia *Aſparagodes* ſeu *epiphyllitis* qvæ vel tota viret, vel coſtæ & venæ rubent, alia *fimbriata*, pumila tota nivea, oris fimbriatis purpureis, maculis aſperſis. Eſt & *perfoliata*.

IV. Claſſe qvartâ continentur *Iſatis* ſeu *Glaſtum*, *Lapathum*, *Acetoſa*, *Spinachia*, *Rha*, *Centaurium majus*.

1. Iſatis lanarum infectoribus inſervit & tingit cœruleo; ſativa nēpe cui plantaginis foliæ. Truſtri-

libus

libus molis premunt, ut herbaceam ſaniem excludant, &c. Dicitur & *Glaſtum* (qvidam *Gvaſtum* legunt, qvia & nunc *gvesdum* vocatur) qvia firmis & nitidi coloris fundamentum præſtat. *Vitrum* à colore hyalino. *Indicum* in Officinis *Nil* Ibenſinæ. Hoc Britannorum conjuges nurusqve totô corpore oblinebātur. In *Sylveſtri* folliculi multi lingvarum figurâ dependent.

2. *Lapathum*, λάπαθον, ventrem λαπάζει, inanit, ſi folia in decocto exhibeantur. Latinis *Rumex*, qvod ab eo ſuccus, non aliter atq; mammæ (quā Rumam veteres dixere) à ſitientibus exugi ſoleat: niſi ſimilitudinem nomen impoſuiſſe malis. Macer *Paratellam* vocat: Galenus *Betam ſylveſtrem* appellari poſſe ſcribit. Tota qvippe formâ perfectum betæ proximum conſpicitur. *Oxylapathum* ex ſylveſtribus, acutiora habet folia, & non niſi in paludoſis naſcitur; ἱππολάπαθον Theophraſti

ſti quibusdam ſed perperam, *Breve* ab Horatiô vocatum, eſt Plantagini proximum & parvum. *Hydrolapathum* quod & *Hippolapathum* & *Bulapathum* à magnitudine vocant, in aqva naſci traditur. Ex Latifoliis ſylveſtris eſt *Unctuoſum*, qvod *Bonus Henricus* vocatur, & *Tota bona*; eſt & *Rhabarbarum Monachorum*, qvod iſti Rhabarbarum eſſe credebant.

3. *Acetoſa*, ὀξαλὶς, à ſapore acido vocatur, aliis ἀναξυρὶς ὀξυλάπαθες, ſi mẽdum non ſubeſt in ſcholiis ad Theriacam Nicandri; Græcis Barbaris κόνιξ, & λάπαθον ἄγριον: Latinis propriè *Rumex*, propter ſupra allatam cauſam, & *lapathum Cantherium*, quia fortè ea equi delectantur. Eſt *bulboſa* tuberoſa, rotundô foliô hortenſis, quæ *Romana* & *Ovilla*, *Veſicaria*, βυκεφαλήφορα & *lanceolata*.

4. *Spinacha* eſt lapathum hortenſe. Nomen à ſeminibus duris & ſpinoſis: Aliis *Seutlolapathum*, qvod mediæ inter lapathum & betam.

tam naturæ : alii *Seutlomalache*: Græcis recentioribus à raro in medicina uſu σπανάχια, *Hiſpanicum* aliàs *Olus*, quia fortè prima indè origo. Eſt & ſemine non ſpinosô.

5. *Rha* (Dioſcoridis intellige) qvod aliqvibus *Rheum*, ῥᾶ vel ῥῆον, & ῥέιον in iis, quæ ſupra Boſphorum regionibus provenit, & à Rha fluviô Tanai vicino, qui in Mæotidem paludem influit, nomen mutuatum eſt, Radix nigra, intus rubicunda, ſine odore. Et hoc eſt *Rha Ponticum*, ſeu *Rheon Ponticum*, *Rhaeponticum*, ſeu *Rheuponticũ*, & fortè Plinii *Rhacoma*, quod ex his, quæ ſupra Pontũ ſunt, Regionibus adfertur. Radix trita vini colorem ad crocum inclinantem, reddit. Rhabarbarum hodiernum nomine duntaxat veteribus cognitum, in ſola enim Sinarũ regione provenit; & indè per Usbecken in Turciam, hinc ad nos tranſportatur. Radici circulares Zonulæ, color croceus, cum criſpô linea-

linearum rubentium diſcurſu, & tuberum val'ecularumque inæqvalitas. *Thracicum Alpini* eſt ruſſô floris colore, lapathi majoris foliô eoqve glabrô.

6 *Centaurium majus*, Chironi Cētauro appellationem debet, inde *Chironium* & ex incertâ causâ *Narce*, folia juglandis nucis, oblonga, viridi braſsicæ colore, in ramulorū faſtigiis capitula ſqvamoſa, aliqvantulum turbinata, in quibus lanoſi pappi & ſemina ſplendentia.

V. In *Claſſe quinta* habentur, *Beta Blitum, Atriplex, Halimus, Amaranthus, Parietaria, Mercurialis, Phyllon.*

1. *Beta*, figuram litteræ β dùm ſemine turget, referre videtur: Græcis τεύτλον & σεύτλον, quia facilè excreſcit, Hortenſiorum leviſsima. *Sicucula*, quæ Officinis *Cicla*, candida eſt, pauciorumque ſeminum caulis carnoſus. *Verna* & *Autumnalis* à tēporibus ſativis nomina ſortitæ ſunt.

Sylve-

Sylveſtris illa, quæ Plinio *Neuroides* & *Limonium*, undecim ſæpè caulium, ignota Dioſcoridi. Eſt & rubra tàm vulgaris, quàm radice rapæ, quã *Scuſtoſtaphylinum, rubram Romanam*, & *Erythroriton* vocant. *Creticæ* ſemen aculeatum.

2. *Blitum* βλιτὸν, βλῆτον, iners videtur ac ſine ſapore, aut acrimonia ulla. Undè convicium fœminis apud *Menandrum* faciunt mariti, idemq; recentiorib⁹ μνόον, hinc ſtolidi βλίτοι, & βλὰξ piſcis inutilis. Floſculi & ſemina latis membranis includuntur, in faſtigiis ramorum racemoſa, folium lingvam refert. *Polyſpermo* flos omnium florum minimus.

3. *Atriplex* olim *Atriplexũ*, Græcis ἀδράφαξις & ἀτράφαξις, Jonibus ἀδράφαξις, quia ἀδρῶς αὔξει & octavo à ſatu die proſilit, confeſtimque incremento proficere conſpicitur; & fidem ceteris augmenti facit, ereptum in confinio cæteris herbis alimentum. *Hortenſis* alba duplex gerit ſemen inſol-

in folliculis & absq; istis. Ex sylvestribus, latifolia pes anserinus audit; fœtida *Garosmum* & *Vulvaria:* Est & mori fructû baccifera. *Maritima*, χρυσολάχανον, quia folia marcescentia è luteo vel flavô Xerampelino coruscant.

4. *Halimus*, ἅλιμος & ἅλιμον, olus maritimum salsum, & indè nomen; flos muscosus racematim in summis ramis cohæret. Aëtio vocatur ἅλμυρος, recentioribus θαλασσόις κράμβον, Cretensibus, *Halimatia*, Gaza *Auronem* vertit. Sativam Tholosani *herbam Colicam* vocant. Sylvestris in sepibus ibidem à nobis visa. Solino Alimos in Creta nascitur mirabili effectu, qvod eâ admorsâ interdiu nulla fames sentiatur, ut ei indè nomen impositum sit, qvòd famem arceat.

5. *Amaranthus*, ἀμάραντος spica purpurea veriùs qvàm flos aliqvis, & ipse sine odore. Mirum in eo gaudere decerpi & lætiùs renasci. Alexan-

xandrino palma qvi decerptus asservatur; mirumqve postquam deseruere cuncti flores, madefactus aqvis vivescit, & hybernas coronas facit, summa ejus natura in nomine est, appellata, qvoniam non marcescat, Theophrasto φλὸξ, Gazæ *Flamma*. *Maculosus* rubrô virente, & luteô in foliis colore tingitur, & quia psittacum æmulatur, *Herbam papagalli* seu Psittaci vocant; alii *Celosiam*. Vicina *Theombrotiron* Plinii, pavonis picturis simile, odore eximiô, Persarum Regibus contra omnia corporum incommoda in usu, & ejusdem *Symphonia*, vel *Gromphena*, de qvâ superiùs.

6. *Parietaria*, in parietinis exit, unde *Muralis herba* Celso. Folia hirsuta, semen in capitulis lappaceis, Græcis ἑλξίνη, qvia semen asperum tenaciùs vestibus adhæret περδίκιον Galeno, qvia ea perdices delectantur, Aliis *Sideritis*, ob aliqvam cum siderite similitudinem. *Heraclea* ab

Her-

Hercule; ἑλίτις quia convolutum & implicatum ſemen habet; *Vitraria* vel *Urceolaria*, qvia detergendis vitreis urceolis inſervit, ὑγιεινὴ ἄγρια, *ſanitas agreſtis*, qvia ad plures morbos utilis, & paſsim in ſepibus occurrit, ſed melius ἰξίνην ἀγρίαν dices, qvia ſemina viſci inſtar veſtes, qvibus adhæſerunt, ad ſe trahunt; κλυβάτις, κλυζάδιον, & κλυβιόδιον, quia glutinoſum (ceræ inſtar ſaccũ) habet, & accedentem detinet.

7. *Mercurialis*, Mercurii inventum, hinc ἑρμοῦ βοτάνιον & πόα. Vocatur & λινόζωστις & παρθένιον, cenſeturqve φύλλον Theophraſti eſſe. Sylveſtrem marem κυνίαν & κυνοκράμβην dicit Dioſcorides; folia hederæ ſimilia, certis interſtitiis candicant. Habetur nunc *Teſticulata*, ſeu *Mas*, cui ſemen juxta folium ceu bini teſticuli unà cohærentes: *Spicata* ſeu fœmina, cui flores muſcoſi in ſpicis racematim cohærent.

8. *Phyllon*, φύλλον, planta ad generatio-

rationem apta, qvæ in petris nascitur, foliis acidi & salsi gustûs, salsuginosis & semper binis: Aliis ἐλαιόφυλλον, ad discrimen Mercurialis, qvæ etiam *Phyllon* appellatur; & βρυόνιον vel à foliorum eruptionis argumento, vel à musci similitudine. θηλυγόνον musci modo in saxosis montibus provenit, foliô oleæ, sed magis herbaceô: Theophrastus *Arrhenogonon* vocat.) Ἀῤῥενογόνον (Theophr. θηλυγόνον) racemosum qviddam deflorescentibus oleis non dissimile habet. Hujus potu mares, illius fœminas gigni produnt.

VI. *Classe sextâ* exhibentur *Lactuca, Sonchus, Lampsana, Endivia, Cichorium, Dens Leonis, Hieracium, Chondrilla Senecio,* & *Jacobaea.*

1. *Lactuca*, notissimum olus qvod lac fundit, caulis non nisi perfectis foliis emittitur, regerminatus suavior. Antiqvis Græcis θρίδαξ & θριδακίνη, qvia folio est ficulneô, succô candidô turgente; recentioribus

ισχύλιον, vel ut alii καρύλιον, & καρῦλ... Sylvestris, qvæ τετραχίνη modernis, Hesychio πιτραχίνη, multicaulior est, cui folium consummatū aculeatur, succus acris. Laticauli, tâm ampli stipites apud Plinium, ut hostilia olitoria ex his factitari prodiderint. *Laconica* rectô & procerô thyrsô assurgit, stolonibus caret. *Ceciliana*, à Cecilio Metello purpureæ maximæ radicis & crispi folii, hinc *crispa Cappadocia* pallidô & pexô densoq; foliô viret. *Bœtica*, quæ in finibus Gaditani municipii, candida & crispissimi folii. *Sessilis* in latum potiùs & in planô se spargit: Phyco Pythagorico εὐνύχιον aliis ἄστυτις, qvia Veneri refragatur, & ἄστυλις qvia στῦλον seu caudice caret; nonnullis *Laconica* & *Capitata*. Pessimum genus cum exprobratione amaritudinis appellavere *Pierida*, qvæ succô soporiferô abundat, atra, *Meconis*. *Cilicia* foliô Cappadociæ, nisi crispû lati-

latiusqve esset. Geoponicorum autor habet δικάρδιον duplicis cordis, quô nomine quod intus spissum & coactum venit; φρυγιατικὸν, ἐρυγίτανον, nuda nomina. Est & maculosa.

2. *Sonchus*, σόγχος, salubrem τῶν χέων, qui æstuosas stomachi lancinationes lenit, & nutricibus lac auget, Larinis *Cicerbita, Lactucella*, *Lacteron*, quòd caule dissecto lac copiosum defluat. *Hypocharis*, ὑποχοιρὶς Theophrasti, Gazæ porcellina, quia minùs aspera & mitior: Est fortè tertium sonchi ejus à Dioscoride descriptum, tenerum, molle, arborescens. Est & hirsuta.

3. *Lampsana*, λαμψάνη, *lapsana* soncho affinis est, sylvestre olus (*Cyma sylvestris* Plinio) & qvod plus quàm lapathum alit, Malè *Chara* seu *Cera*, cujus radix Cæsariano milici aliméntum, creditur. Domestica quibusdam *Napium*, & in Prussia *Papillaris*.

4. *Intybus* ſeu *Endivia*, σέρις, à caule tubæ ſpecie cavo, (σαρωνίδες arbores cavæ) & qui aqvâ tacta qvaſi recenter ſata foret, vireſcit; flos ſtellatus. Dicitur & τρώξιμο, quia eius olim in qvotidiano cibo uſus, qvod vocabulum nunc in *Taraxacon* abjit: Ægineta tamen & Trallianus diverſa faciunt. *Sativus* Erraticus eſt *Scariola*: radicibus multis & longis ſub terra vagatur, *Ambagiam* vocavere, Celſus *Ambuberam*, Ægyptii *Cichoriam*, Brunfelſius *Solſeqvium*. Sylveſtris latiore foliò *Hedypnois*. Ruſticus, Gazæ *Amarago* & *Ampulla*.

5. *Cichorium*, κιχώρειον, ſylveſtris feris eſt, *Pieris* qvoqve dicta, qvia amara; *Panchreſton*, qvia freqventi in uſu. Habes in hortis *ſpinoſum*, qvod non lacteſcit, ſemen thecæ includitur: in pratis *veſicarium* caule hirſutô.

6. *Dens Leonius*, κιχώρη & *Caput Monachi* à ſpecie, *Taraxacon* Officinis;

nis; Latiore foliô eſt ἀφάκη, qvia celeriter fl[oret],ac florem qui pappo marceſcit, alio ſubnaſcente protinus perdit.

7. *Hieracium*, qvod ἱεράκιον, *Hieracia. Accipitrina*, accipitres ſcalpêdo eam oculosq; ſucco tingendo, obſcuritatem cùm ſenſere, diſcutiunt: Dicitur & συγχίτης. Multum variat, ut in *Bauhino* videre eſt.

8. *Chondrilla*, herba Cichorio ſimilis, ideò κιχώριον καὶ σέριδα quidam vocarunt: Apud Plinium eſt *Condrillon* ſive *Condrille*, & alibi *Condrylla*, qvæ meliùs per jota ſcribitur. Continet grumos, χόνδρους, in ramulis imis magnitudine fabæ, qvos Maſtiche ſimiles ait Dioſcorides. Omnis ferè papposa; ex *luteis* alia *juncea*, viſcoſa, *bulboſa*, verrucaria, tota hirſuta, &c.

9. *Senecio*, ἠριγέρων, qvaſi *vernus ſenex*, appellatur, quia flores capillorum ritu caneſcunt, & in pappos

abeunt. Diutiùs floret, dum novos flores prioribus amisſis, reſtituit. Dicitur & *Carduncellus*, & *herba Cardenna*, qvia ea cardueles aves delectantur.

10. *Jacobæa* & formam & vires cum ſenetione easdem obtinet, floretqve circa S. Jacobi feſtum.

CAPUT XX.

HERBÆ MISCELLÆ.

HErbas *miſcellas* eas voco, *qvæ non ita exactè & commodè præteritis claſſibus inſeri potuere*, & *qvinqve* claſsibus includuntur.

I. *Primâ claſſe* exhibentur *Lyſimachia*, *Veronica*, *Teucrium*, *Scordium*, *Chamædrys*, *Alſine*, & *Anagallis*.

1. *Lyſimachia* qvæ Græcis λυσιμάχιος & λυσιμάχιο Lyſimach⁹ Agathoclis F. Rex inventor, ipſa celebrata Eraſiſti atq

ſtrato tantarum virium, ut jumentis diſcordantibus jugo impoſito aſperitatem cohibeat, qvod eſt λύει τὰς μάχας; hinc λύτρυ nomen. Quia folia Salici ſimilia, vocatur *Salicaria*: Odor gravis ſuffitæ, adeò ut & muſcas enecet. Species ejus *ſiliqvoſa*, qvæ à ſiliqvato & præcoci fœtu, qui auctu & incremento florum eruptioni antevertit, *Filius ante Patrem* vocitatur; à flore leucoio ſimili ſupra ſiliqvam nato ἐπιλόβιον & χαμαινέριον, quia fructus ſiliqvæ nerii ſeu rhododendri æmulus. Vix *Onagra* Dioſcoridis & *Oenothera* Plinii, ſeu *Onuris*, ut quibusdam placet.

2. *Veronica*, nec Græcis nec Latinis veteribus fortè nota erat, etſi ſint, qvi Teucrium vel Betonicam Pauli eſſe velint, vulgatiſsimam nēpe & ſupinam: Floribus eſt ſpicatis ſubcœruleis aut candidis, ſemen loculamentis includitur.

3. *Teucrium*, τεύκριον Teucer Ajacis

frater invenit: vocatur & *Chamædrys*, ob similitudinem. *Hermion* vel potius *Hemininitis* & *Hemionium*, de qva inter capillares, & qvia lienem exinanit, *Splenion*, constatqve sic inventam, cùm exta super eam projecta essent. Spargit juncos tenues, folia curva, asperis locis nascitur, austerô sapore, nunqvam florens Plinio, neque semen gignit. *Peregrinum* folio sinuoso, *Pæderota* fortè Pausaniæ. Affinis *Chamærops*, myrteis circa caulem geminis foliis, capitulis Græculæ rosæ: & *Scutellaria* qvæ Teucrii facie.

4. *Scordium*, σκόρδιον, qvod Plinio *Scorodotis*, sive *Scordion*, allium σκόροδον aliqvanto redolet, eidemqve similem acrimoniam obtinet. Dicitur & μιτριδάτιον ab inventore Mithridate, *Theriaca agrestium* à viribus, & forte apud Nicolaum & Myrepsum σκοροδοθηριακὸν, ut succus Cyrenai-

renaicus σκορδολάσαρον, folia Chamædryos sed maiora, flos subruber. Est & lanuginosum, & qvod *salvia sylvestris*, nec non *sphacelus* & *scorodonia* audit.

5. *Chamadrys*, χαμαίδρυς, χαμαίδροψ, quasi humilis qvercus, folia ejus gerit, & respectu quercûs qvasi humi repit, hinc & *qvercula minor* Plinio: vocatur & *Teucrium* propter similitudinem, & *serratula* & *serrata* à foliis serratis, à qva serram inventam dixere; item *Trissago* seu *Trixago*, quia est θαμνίσκος, παρὰ θαμνίον; & *Linodrys*. Sunt qvi ἱερὰ βοτάνην putant,

6. *Chamapitys*, χαμαιπίτυς, qvasi humilis picea, folia gerit, qvæ piceam olent; hinc πιτυΐνη & χαμαίζηλος πίτυς. Dicitur & *Ajuga* qvandoqve *Abiga*, propter abortus, *Iva Arthritica* qvia ischiadicis doloribus opem ferr; ὁλόκυρον in Ponto; Atheniensibus mediæ ætatis *Jonia*; Euboicis *Sideritis*. Apuleius vocavit

Orozolon, *Bryon agrion*, *ficulam*, *Mammalem*, alii *Cupressinam*. Lutea vulgaris, sive folio trifido, est *Peristereon* Cratevæ si Angvillaræ judiciô standum: Est & *Moschata*.

7. *Alsine* ἀλσίνη, opaca & nemorosa loca, qvæ Græcis ἄλση, incolit, & rita, odorem cucumeris reddit. Appellatur & μυὸς ὦτα, *muris auricula* qvia folia huic similia. Sunt & qvi *Myoton*, *Anthyllion*, *Myortocon*, *Myotosplenon* vocant. Scandens baccifera, fortè *cucubalum* Plinii. Vulgaris, *Morsus Gallinæ*, cui viticuli hirsuti, flores stellati, semen in pericarpiis. Est & qvædam, qvam *Sterculam* dicunt.

8. *Anagallis* ἀνάγειν, reprimit & æqvè reponit sedem prociduam; γάμ. is cui amputata virilia. Marcello *Magia* (vulgo *Macia* legitur) qvia reverà herba Magica in limine vestibuli suspensa, maleficia arcere creditur, Plinio *Corchorus*, qvia ejus succus

succus τὴν κόρην seu oculi pupillam purgat, & sic oculorum caliginem discutit. κυανόεντα dixit Nicander, qvia semper in terram declinat. Aliis est σαυρῖτις, qvia σαῦροι seu lacertæ inter anagallides freqventes; earumqve morsum apud veteres curabat: Vel qvia vim extrahendi spicula obtineat; σαυρωτὴρ cuspis hastæ est. Fœmina dicta est ἀερῖτις, qvia flori cœruleus aëris color; hancqve vitant pecora, ac si deceptâ similitudine degustavêre, statim eam in remedio qværunt, qvæ *Asyla* vocatur, à Romanis *Ferus oculus*. Mas, cui flos phœniceus audit *Phœnicion*, & *Corallium Ægineta*. Aqvatica major foliô subrotundô est *Berula*, seu *Beccabunga*.

9. *Elatine*, ἐλατίνη, minor est Helxine, folia tamen hujus (cissampelon intellige) pusilla, pilosa, rotunda; nascitur in segetibus, gustu amara: Νεφριτικὴ in veteri codice, qvasi calculis medeatur.

II. Classi secundæ debentur, *Perfoliata, Bupleurum, Centaurium minus, Gratiola, Hypericum, Coris, Symphytum petræum, Polygonum,* & *Anthyllis.*

1. *Perfoliatæ,* quæ fortè Dioscoridi & aliis indicta, caulis singula folia penetrat & dissecat, hinc διάφυλλον Schvvenckfeldio: Sunt qui *Cacaliam* Dioscoridis suspicantur; sunt & qvi *Cotyledonem* dicerent, nisi radix obstaret. Quidam *Seseli Æthiopicum* esse censent.

2. *Bupleurum* in sponte nascentium numero habuere Græci, capite Anethi, laudatur in cibis ab Hippocrate, in Medicina à Glaucone & Nicandro. Affinis *Buprestis,* βούπρηστις, si non eadem, Theophrasto inter olera, qvæ primis imbribus post æqvinoctium germinat. A Plinio confunditur cum Buprestí animalculo.

3. *Cen-*

3. *Centaurium minus*, κεντάυριον τὸ μικρὸν, ad majoris differentiam, de qvo inter olera, appellatur. Qvia minutiora folia illo habet, ideo λεπτὸν audit; qvia λιμνεῖα ſeu paluſtria loca incolit, λιμνεῖον; qvia ad fontes provenit λιβάδιον; qvoniam omnia mala medicamenta potum è corpore ἐξάγει exigit, Gallis *Exacon*; quia ſummè eſt amarum, *fel terræ*, Theophraſto πάναξ λεπτόφυλλον. Folia veluti rutæ, flos lychnidis è puniceo colore in purpuram vergit. In hortos translatum eodem anno perit, nec unquam renaſcitur. Eſt & *ſpicatum* album.

4. *Gratiolæ* ſeu *Gratiæ Dei* nomen à recentioribus propter ſingulares in medendo vires impoſitum eſt; purgat & conſolidat. Radicibus plurimæ fibræ, hinc *Centauris* quibusdam, & certè Centaurii minoris ſpecies eſt, inter cujus appellationes & *Multiradicis* titulus.

Alii

Alii *Papaver spumeum* Dioscoridis esse volunt: alii *Eupatorium Mesues*, sed falso.

5. *Hypericum*. ὑπερικὸν, frutex surculaceus, venusta facie; folia soli obversa innumeris foraminibus scatere videntur, indè *perforatae* & *porosae* nomen: Semen resinam pineam odore imitatur, inde *chamaepitys*; flos digitis tritus, sanguineum succum emittit, inde ἀνδρόσαιμον. Dicitur & κόριον, fortè quòd Coriandrum semen aliquo modo imitetur. Calyculi in quibus semen, quia nucis pineae speciem, κωνάρια, κεράτια, vel θυλάκια; sunt in rotundo oblongi, hordei magnitudine. Praeter vulgatum hypericum occurrit apud Dioscoridem ἄσκυρον, quasi minimè asperú, quod & ἀσκυροειδὲς & Ἀνδρόσαιμον, cujus fructu attritu digiti cruentantur; & Ἀνδρόσαιμον, quod alii *Dionysiada*, alii etiam *Ascyron* appellant, ab Ascyro superiori differens. Folia trita

trita vinoô succô manant, triplo, vel qvadruplo majora qvàm ru æ.

6. *Coris*, κόρις. quam aliqui *hypericum* vocant, frutex est foliô ericæ sed minore, pingviore & rubente, ori gra us, acris & odo a us. *Monspeliensis* semen oculi pupillæ, qvæ κόρη, seu anteriori humori crystallino ambitu sphærico haud absimile fert.

7. *Symphytum petræum*, in petris nascitur, nobis *Alum*, Venetis *Cotonea* seu *Cydonia*; capitula veluti Thymi. Totum lignosum odo atum, salivam ciens, id ὀ ἄλιφον.

8. *Polygonum*, πολύγονον, multa γονάτια seu genicula habet. hinc *Centinodia*; qvia sangvinem fluentem sistit, *sangvinalis* & *sanguinaria* vocatur: quia separata cogit *Symphytum*; qvia ossa fracta ferruminat, *osteocolla*: qvia folia plura χιλιόφυλλον, *Millefolium*, & *Myriopetalum*, ut apud Absyrtum habetur. *Alius*

non

non attollitur à terra, ramuli graminis instar humi serpunt, folia rutæ, semen sub singulis foliis turgescit, inde *Calligonon* & *polycarpon* dixere. Alii *Polygonaton, Theudalida, Carcinethron, Clema* seu *Viticulam, Cynochalen, Heracleam, Asphaltion, Cnopodion*, &c. vocaverunt. Latifolium est *herba proserpinaca* Apulejo.

9. *Anthyllis*, Ἀνθυλλὶς, Dioscoridi duplex: *Una* lenticulæ foliis mollibus, subsalsa gustanti; hinc *Salsola* & *Salsago*. *Altera* Chamæpityos foliis, & ramusculis, sed brevior & hirsutior, odore gravi. Cordus constantis primum velut tritici granis cacumine sibi insertis meminit, quæ salsis locis, non procul à lacu salsiusculo Statforti nascitur, Maritima Alsine folia est *Centumgrana* Cæsalpini. Hùc *Paronychia* Dioscoridis pertinet, & *Gramen secundum* Plinii.

III. Ad

III. Ad *claſſem tertiam* refero *Fungos, Agaricum, Tubera.*

1. *Fungi* ſunt γηγενεῖς. ſeu αὐθομάτως naſcuntur, terræ, arborum, lignorum putridorum &c. humiditates ſuperfluæ. Græci μύκητας ab enſis capulo, cui pediculus ſimilis cum inſidente pileo & ζιμώνας qvòd ex terrâ qvodam ſui tumore enaſcantur, ejusque extuberationem referant, appellavere. *Boleti*, βωλῖται, colore ſunt rubricæ, qvâ pictores aurum operibus ſuis inducunt, omnium præſtantiſsimi, *Volva* Plinio, in qva ceu in ovo eſt luteum; *Elvela* Ciceroni; *Ammanitæ* qvibusdã ſeu *ſuilli pileo* lato, infra colore nigro vireſcente, qvibus ſecundæ debentur; *Pezicæ*, eſculentæ, dimidium fungum & orbem referunt, & ad Fagorum radices proveniunt. *Favagi-noſi*, poroſi ſunt & favis mellis ſimiles. Αιγειρῖται qvi & *Turini* ſub populo naſcuntur: ad qvos *Galucci* refer-

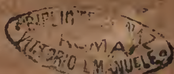
referri debent. *Capreolinis* pileus latus orbicularis flavescens. *Leporini* seu *Gallinacei* angulosi, & velut in lacinias fecti. *Piperitides*, instar piperis lingvam vellicant. *Digitati* spectabili magnitudine, ut unus sufficiat, qui in castaneis reperiuntur. *Petrosi* è lapide fungoso Neapoli nascuntur, si aquâ irrigetur. Ex noxiis sunt *Sambucini*, auriculæ Judæ vulgò. *Ignarii* ungvis eqvini figurâ, qvi in caudicibus nascuntur, qvibus attrita silicis ignem excipiunt. *Prateoli*, pileô infernè subruffô aut nigricante. *Muscarii*, qvi muscas interficiunt. *Phalli*, qvi fœtidi & penis imaginem referunt. *Lupi crepitus*, qui maturi confracti pulverulentum fumum effundunt. Sunt & *cancellati*.

2. *Agaricum*, ex Sarmatiæ provincia olim Agaria dicta petebatur:

tur: Fungus candidus, qvi in arboribꝰ, larice imprimis nascitur. Mas crispior & amarior: fœmina præfertur, qvæ qvidem rectas intùs habet pectinum venas, & qvasi divisuras. Est & saxatilis, seu *lac lunare*.

3. *Tubera* radicibus adnumerari voluit Galenus, Græcis ὕδνα, ab imbribus, & οἴδνα à tumore: Undiq; terra circumdantur, nullis fibris nixa, aut saltem capillamentis, nec utiqve extuberante locô, in qvo gignuntur aut rimas agente. Frutectosis & sabulosis locis nascuntur, exceduntqve sæpè magnitudinem mali cotonei, etiam librali pondere. Sed de his pluribus in *Historia Plantarum* si DEUS voluerit.

Gratia Tibi Domine Jesu.

Index

Index I. Capitum.

LIBRI SECUNDI.

h. 8.

